

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»**

**Кафедра педагогіки та методики технологічної освіти
Кафедра дошкільної освіти**

**ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ:
СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції

(27-28 квітня 2017 року)

Кривий Ріг

2017

Рекомендовано до друку на Вченій раді
факультету дошкільної і технологічної освіти
Криворізького державного педагогічного університету
(протокол № 9 від 27 квітня 2017 р.)

Рецензенти:

Савченко Л.О. доктор пед. наук, завідувач кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету

Стешенко В.В. доктор пед. наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методики технологічної та професійної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ)

Кулик Є.В. доктор пед. наук, професор, зав. кафедри основ виробництва та дизайну факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Савченко Л. О., доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Яковлева В.А., доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Серьогіна І. Ю., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Волкова Н.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Кулінка Ю.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Підвищення якості освіти: стан, проблеми, перспективи: матеріали Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції (м. Кривий Ріг, Криворізький державний педагогічний університет, 27-28 квітня 2017 р.) [за заг. ред. Л.О. Савченко]. – Кривий Ріг : КДПУ, 2017. – 166 с.

У збірнику представлені матеріали Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції «Підвищення якості освіти: стан, проблеми, перспективи». Розглядаються соціальні та психолого-педагогічні проблеми професійної підготовки молоді, актуальні питання модернізації передшкільної, початкової, середньої, профільної та вищої педагогічної освіти, вимоги сучасної школи до якісної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання та технологій та майбутніх фахівців дошкільної освіти, можливості впровадження сучасних педагогічних технологій у системі підготовки компетентного вчителя та вихователя дошкільного закладу.

Збірник призначений для науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти, вчителів, вихователів дошкільних закладів, а також для широкого кола читачів.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1**СОЦІАЛЬНІ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ТРУДОВОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ**

Савченко Л.О. Модернізація освіти в сучасній вищій педагогічній школі.....	6
Яковлєва В.А. Впровадження проектних технологій як спосіб оптимізації профільного навчання учнів старшої школи на базі ПТНЗ.....	8
Горбатюк Р.М. Особливості підготовки педагогічних фахівців на засадах компетентнісного підходу.....	11
Пікас О.Б. Шляхи удосконалення навчального процесу на кафедрі фтизіатрії та пульмонології, необхідність впровадження нових підходів у роботі в сучасних умовах.....	13
Матукова Г.І. Розвиток компетентностей майбутніх фахівців економічного профілю до підприємницької діяльності.....	15
Пальшкова І.О. Особливості практико-орієнтованого підходу при підготовці майбутніх педагогів.....	18
Лаврентьєва О.О. Організація педагогічного моніторингу стану розвитку методологічної культури майбутніх учителів.....	20
Драшко О.М. Професійна підготовка майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності.....	23
Безкоровайна Л.В. Особливості практико-орієнтованої складової професійної підготовки майбутніх фахівців туризмознавства.....	26
Дяченко А.В. Соціальні та психолого – педагогічні проблеми підготовки майбутніх дизайнерів.....	28
Крамаренко Т.Г., Білоусова Г.М. Проблеми забезпечення якості математичної підготовки майбутніх учителів технологій.....	31
Круглик В.С. Теоретико-методологічні аспекти формування професійної компетентності майбутніх інженерів-програмістів.....	34
Лихолат О.В. Система мислення Едварда де Боно в професійній освіті..	37
Матіяш В.В. Витоки педагогічно-краєзнавчої компетентності майбутніх фахівців.....	39
Кучер С.Л. Вивчення дизайну текстилю майбутніми інженерами-педагогами швейного профілю як умова формування професійної компетентності.....	42
Кучер З.С., Тараненко Т.О. Тестові завдання у процесі самоосвіти майбутніх інженер педагогів.....	44
Серьогіна І.Ю. Шляхи підвищення відповідальності учнів на уроках технологій (при вивченні розділу «Бісероплетіння»).....	47
Волкова Н.В. Компетентнісний підхід до професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів.....	50
Бурова Н.С. Особливості роботи з мікрофоном естрадного артиста-вокаліста.....	52
Коваленко В.К. Підготовка компетентного педагога засобами педагогічних технологій.....	55

Кравцова А.О. Групова робота як засіб розвитку інноваційного потенціалу студентів.....	57
Павлиш Т.Г. Сутність поняття і розвиток професійної мобільності викладача інформатики на засадах міждисциплінарного підходу.....	60
Пікас П.Б., Полінкевич Б.С. Удосконалення питань хірургії в сучасних умовах та кафедрі хірургії та трансплантології НМАПО імені П.Л. Шупика.....	63
Батрак А.С. Інформаційно-комунікативні технології в процесі підготовки дизайнера-педагога.....	65
Басова М.В. Формування інформаційної культури учнів в умовах ПТНЗ.....	68
Мордовець С.В. Формування логічної культури учнів професійно-технічних училищ у навчальному процесі.....	70
Божко Л.В. Організація професійної підготовки майбутніх учителів технології і креслення засобами творчого технічного навчального середовища.....	72
Мироненко М.Б. Формування педагогічних знань і вмінь майбутніх інженерів-педагогів у процесі навчання фахових дисциплін.....	75
Ховрякова Т.І. Гендерні стереотипи в освітньо-педагогічному просторі.....	77
СЕКЦІЯ 2	
СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТА ВИХОВАТЕЛІВ	
Ковшар О.В. Організація передшкільної освіти з дітьми п'яти років у теорії і практиці дошкільної і початкової ланок освіти.....	79
Ткачук С.І. Інформаційно-комунікаційні технології як педагогічна проблема підготовки майбутнього вчителя трудового навчання.....	83
Крамаренко Т.Г., Мельниченко Ю.А. Використання у навчанні мультимедійної дошки.....	86
Нікітіна О.О. Формування логіко-математичної компетентності дітей дошкільного віку засобами інноваційних технологій.....	88
Пермінова Л.А. Використання електронних навчальних засобів у дидактичній підготовці майбутніх учителів початкової школи.....	91
Хома О.М. Розвиток творчої діяльності молодших школярів на уроках літературного читання.....	94
Кондратенко Р.В. Виховання у старших дошкільників відповідального ставлення до фізкультурно-оздоровчої діяльності.....	96
Іншаков А. Є., Іншакова І. Є. Вплив казок на пізнавальний розвиток дошкільників.....	98
Недодатко Н.Г. Використання краєзнавчого матеріалу у громадянському вихованні дошкільників.....	100
Суятинова К. Є. Читання як соціально-педагогічна проблема.....	102
Балакірєва В. А. Організація продуктивного навчання при підготовці майбутніх учителів початкової школи.....	104
Савченко К. Ю. Типологія педагогічних ситуацій формування професійної компетентності майбутніх вихователів.....	106
Дем'янишин В. М. Визначення напрямків удосконалення процесу професійної орієнтації школярів на військову службу за контрактом.....	109

Дренова Т. І. Вплив використання паличок Кюїзенера в практиці роботи ДНЗ з формування стійкої мотивації дітей старшого дошкільного віку до навчання.....	111
Завадська В. В. Зворотній зв'язок між учнем та вчителем: методи встановлення.....	115
Іванова Г. І. Математична культура як складова професійної підготовки майбутніх вчителів.....	118
Кашубіна Л. М. Шахи – як засіб розумового розвитку.....	121
Кикоть О.А., Прокопенко Д.С. Нетворкінг – дієва форма організації просвіти батьків вихованців ДНЗ.....	126
Касілов І.А. Методико-технологічний компонент як фактор розвитку виконавських можливостей майбутнього вчителя музичного мистецтва у класі основного та додаткового музичних інструментів.....	128
Клементьєва С.А. Естетичне виховання учнів, як дієвий чинник соціалізації особистості.....	131
Коновалова К.І. Мультимедійні технології як засіб формування професійної культури майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.....	134
Поцко Ю. О. Теоретичні основи застосування інформаційно-комунікаційних технологій на уроках англійської мови.....	136
Таравська Т. О. Проблеми компетентнісного підходу в загальноосвітній школі.....	137
Трусова А.М. Аналіз феномену «тьюторство» в сучасному освітньому просторі.....	139
Бойко С.П. Формування соціальної компетентності дошкільників у процесі ігрової діяльності.....	141
Дубовий З.С. Науково-теоретичний та практичний досвід застосування дистанційного навчання майбутніх учителів музики у вищих педагогічних навчальних закладах.....	143
Бадіца М.В., Швець О.М. Формування громадянських цінностей у дітей дошкільного віку на засадах сталого розвитку.....	145
Заєць О. В. Моделювання в теорії і практиці управління загальноосвітнім навчальним закладом.....	148
Дєдюліна Н. В. Групова робота як засіб розвитку пізнавальної активності учнів.....	150
Повтораченко Д.В. Технологія продуктивного навчання географії в сучасній школі.....	152
Дєдюлін К.В. Використання інформаційно-комунікативних технологій у сучасній школі.....	154
Повтораченко Н.О. Використання інтерактивних методів при вивченні географії.....	155
Васянович Г.М. Особистісно-орієнтоване навчання та виховання – основна умова формування особистості молодшого школяра.....	157
Турянська М.М. Проблеми професійної компетентності майбутніх учителів фізичного виховання до організації та проведення спортивно-масової роботи з учнями.....	159
СПИСОК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ.....	162

СЕКЦІЯ 1
«СОЦІАЛЬНІ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ТРУДОВОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ»

Л.О. Савченко

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки та методики технологічної освіти
Криворізького державного педагогічного університету

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТИ В СУЧАСНІЙ
ВИЩІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ШКОЛІ

Модернізація освіти передбачає зміну мети та запланованого результату освіти, скорочення обсягу обов'язкового змісту, зміни методів і технологій засвоєння змісту на всіх рівнях навчання, індивідуалізацію процесу навчання, можливість варіативних систем освіти. Відповідно до цього предметом змін постануть стандарти, програми, навчальні плани. Як зовнішній бік організації навчального процесу, форма навчання органічно пов'язана з внутрішнім, змістово-процесуальним аспектом. Отже, одна й та сама форма навчання може мати різну зовнішню модифікацію та структуру, залежно від завдань і методів навчальної роботи.

Система освіти повинна глибоко й динамічно адаптуватися до соціально-економічних змін у державі, водночас бути якомога стабільнішою у своїй психолого-педагогічній основі, не підвладній кон'юктурі. Система освіти, з одного боку, має «зростати», будуватись з освітніх парадигм і доктрин, що традиційно змінюють одна одну історично, а з іншого – бути природно-прогностичною, «працювати» на майбутнє, оскільки випускники навчальних закладів будь-якого типу житимуть і працюватимуть у часі й просторі, що суттєво відрізняються від умов періоду їхнього навчання.

Система освіти – це не замкнена, суворо централізована й упорядкована, а відкрита система, спроможна на самопізнання (рефлексію), кількісне і якісне збагачення, перевтілення. Така система детермінована зовнішніми обставинами соціально-економічного й соціально-культурного походження, самостійно детермінує ці обставини. Останнє положення особливо важливе, оскільки зумовлює пріоритетне значення освіти в житті держави, суспільства.

Будь-яка система освіти функціонує та розвивається в певному соціальному, науково-технічному, економічному, культурному і, нарешті, політичному середовищі, що, з одного боку, умотивовує мету освіти, а з іншого – створює певні передумови для їх реалізації й подальшого розвитку. Особливість системи знань студентів, які навчаються в педагогічному закладі, полягає в тому, що така система включає, крім фахової підготовки, вважаємо за необхідність ввести ще й методичну та діагностичну. До системи професійно-педагогічної підготовки потрібно, на нашу думку, увести педагогічну діагностику. Наукове осмислення цього наряду дає підстави констатувати, що в змістовому плані підготовка майбутнього

вчителя технологій і креслення передбачає не тільки сукупність фахових та методичних знань, умінь і навичок, а й сформованість професійно значущих якостей особистості: вміння аналізувати педагогічну ситуацію, прогнозувати результати педагогічної діяльності, вплив на особистість рівня знань студента; працелюбність; любов до дитини; педагогічна інтуїція; емпатія; емоційно-професійна усталеність тощо. Педагогічна діагностика як складник підготовки студента відбувається в процесі професійної діяльності та є результатом її успішної реалізації. У зв'язку з цим можна вважати, що така діяльність умотивовує структуру діагностичної підготовки майбутнього вчителя технологій і креслення, що узагальнює мотиваційний, операційно-діяльнісний, творчий та діагностичний компоненти (див. розділ 4).

З огляду на появу в структурі освіти установ різного типу, в сучасних соціально-економічних умовах для характеристики компонентів діагностування якості знань студентів та їхньої конкурентоспроможності не завжди достатньо бази теоретичних знань, передбачених програмами курсів «Загальна педагогіка», «Психологія і педагогіка», «Педагогічні системи і технології». Тому в започаткованому дослідженні всі навчальні теми структуровані за блоками, що завершувалися аналізом вивчених питань у практичній педагогічній діяльності. Організація самостійної й науково-дослідницької роботи студентів із цих блоків сприяла поглибленню знань студентів і формуванню їхньої професійної мотивації. Наприклад, систематизація знань модуля «Школотзнавство» передбачала самостійну роботу студентів із таких проблем: структура освіти в Україні та за кордоном; зміни змісту освіти відповідно до типу освітньої установи; основні дидактичні концепції та інноваційні педагогічні системи й технології; активізація освітньої діяльності учнів у навчально-виховному процесі; досвід учителів-новаторів та його використання в педагогічній діяльності освітніх установ міста.

Поряд із вивченням курсу, для підвищення якості знань студентів, розроблено програми варіативних курсів спільно з провідними викладачами факультетів. Програми створено відповідно до навчальних планів з огляду на специфіку факультетів: «Освітні технології», «Філософія та історія освіти», «Історія освіти і педагогічної думки», «Педагогічна взаємодія», «Педагогічна техніка», «Методика виховної роботи», «Методика і методологія педагогічної практики», «Актуальні питання якості освіти», «Організація профорієнтаційної роботи». У ході проведення занять із «Загальної педагогіки», «Методики профорієнтаційної роботи», «Історії педагогіки» студентам було запропоновано різні форми організації навчання: ділова гра «Зарахування на роботу майбутнього вчителя», прес-конференція «Стратегії творчого саморозвитку в університеті як напрям формування якісної освіти», театральна вітальня «Типи вчителів в історичній, педагогічній літературі», дискусія «Відомі суспільні діячі про вчителя», круглий стіл «Педагогічна діагностика: проблеми та перспективи», семінар «Мотиви вибору педагогічної професії», конференція «Ідеальний образ сучасного вчителя», дебати з проблеми «Система оцінювання результатів навчання в

загальноосвітній школі XXI століття», дискусія «Загальнолюдське й національне в системі навчання України».

Отже, педагогічна діагностика сприяла опануванню студентом суми знань, умінь і навичок, формуванню компетентності, базованої на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанню. Проводячи педагогічну діагностику, для більш повноцінної і об'єктивної перевірки було розподіляли весь матеріал дисципліни на смислові блоки, які погруповані на більш дрібні блоки. У подальшому komponували матеріали з педагогічної діагностики на елементи з кожного блоку, що регламентує принцип ієрархічної організації.

Отже, системний підхід дозволяє проводити педагогічну діагностику регулярно, від початку процесу навчання до його завершення.

В.А. Яковлева

доктор педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та методики технологічної освіти
Криворізького державного педагогічного університету

УПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК СПОСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА БАЗІ ПТНЗ

Українське суспільство, його професійна сфера, очікують спеціалістів, які ефективно включатимуться в розробку й реалізацію різноманітних проектів та технологій, виявлятимуть готовність до вирішення проблем, розробки нових ідей, особисту зацікавленість в підвищенні ефективності праці тощо.

У зв'язку з цим, особливу вагомість набуває задача якісного цілеспрямованого залучення учнів до профільного навчання у старших класах.

Профільне навчання є засобом диференціації та індивідуалізації навчання, коли за рахунок змін у структурі, змісті та організації освітнього процесу більш повно враховуються інтереси, схильності і здібності учнів, створюються умови для діяльності старшокласників відповідно до їх професійних інтересів та намірів щодо продовження освіти. Профільне навчання спрямоване на реалізацію особистісно-орієнтованого навчального процесу. При цьому, істотно розширюються можливості вибудовування учнем власної, індивідуальної освітньої траєкторії.

На сьогодні відчувається недостатність науково-методичних рекомендацій із проблем профільного навчання учнів старших класів, використання яких впливає на практичну діяльність колективів навчальних закладів. Тому одне з головних завдань профільного навчання в школі є формування в людині найкращих якостей особистості, надання учням творчого спрямування у вирішеннілюбих технологічних завдань.

Значення профільного навчання важко переоцінити і в освітньому, і в професійному відношенні. Ось як визначає його значення О. Коберник:

«Новий зміст і структура профільного навчання потребує певного переосмислення організації та методики занять стосовно проектно-технологічного підходу» [1, с. 2].

Однією з перспективних можливостей профільного навчання учнів старших класів є розвиток творчої особистості в системі методів проектних технологій.

Розглядаючи вимоги до підбору об'єктів проектування, ми вважаємо, що заняття з профільного навчання мають бути побудовані на засадах організації проектної діяльності учнів старших класів. Проектно-технологічні знання базуються на технологічних поняттях, оскільки вони сприяють розумінню сутності творчого проекту. За їх допомогою розкриваються вимоги до виконання проекту, створюються умови для успішного вивчення властивостей матеріалів, які повинні використовуватися при розробці проектів.

Проектно-технологічні знання учнів повинні носити системний, цілісний характер і повинні здобуватися в процесі вивчення різних шкільних дисциплін, які викладаються в конкретному класі. На базі них повинні розроблятися проекти та інша технологічна документація, що необхідна для виготовлення проекту.

Основні якості особистості, які формуються в процесі проектно-технологічної діяльності учнів такі: техніко-конструкторський світогляд і технічне мислення, свідоме та відповідальне ставлення до навчання і праці, прагнення до самоосвіти, розвиток фантазії і уяви, сформоване відчуття краси, самостійність, працьовитість, естетичний та художній смак, культура праці та ін. Робота над проектом сприяє особистісно-орієнтовному навчанню школярів в процесі освоєння певного профілю з урахуванням їх інтересів. За визначенням О. Пехоти: «Все, що я пізнаю, я знаю, для чого це мені треба і де я можу ці знання застосувати»[2, с. 4]. Створюються умови інтенсивного розвитку творчої пізнавальної активності учнів в процесі розробки проектів. Підбираючи об'єкти праці, необхідно звертати увагу, в першу чергу, на можливість їх удосконалення.

Одним з найбільш ефективних активних методів профільного навчання можна назвати метод розробки творчих проектів, заснований на конструюванні мультимедіа ресурсів самими учнями. Серед безлічі цілей побудови та використання мультимедійних ресурсів у системі профільного навчання можна виділити дві основні групи:

- формування в учнів технологічних умінь роботи з сучасними телекомунікаційними середовищами,
- формування інтелектуальних інформаційних умінь.

Мультимедіа – це представлення об'єктів і процесів не традиційним текстовим описом, але за допомогою фото, відео, графіки, анімації, звуку, тобто у всіх відомих сьогодні формах. Тут ми маємо дві основні переваги - якісну і кількісну.

Якісно нові можливості очевидні, якщо порівняти словесні описи з безпосереднім аудіовізуальним поданням. Кількісні переваги виражаються в тому, що одна сторінка тексту, як відомо, містить близько 2 Кбайт

інформації. Викладач промовляє цей текст приблизно на протязі 1-2 хвилин. За ту ж хвилину повноекранне відео приносить близько 1,2 Гбайт інформації. Ось чому «краще один раз побачити, ніж мільйон разів почути».

Методика використання мультимедійних технологій передбачає:

- вдосконалення системи управління навчанням на різних етапах уроку;
- посилення мотивації навчання;
- поліпшення якості навчання і виховання, що підвищить інформаційну культуру учнів;
- підвищення рівня підготовки учнів в області сучасних інформаційних технологій;
- демонстрацію можливостей комп'ютера, не тільки як засобу для гри.

Мультимедійні уроки допомагають вирішити наступні дидактичні завдання: засвоїти базові знання з предмета; систематизувати засвоєні знання; сформувати навички самоконтролю; сформувати мотивацію до навчання в цілому і до інформатики зокрема; надати навчально-методичну допомогу учням в самостійній роботі над навчальним матеріалом.

Дану технологію можна розглядати як пояснювально-ілюстративний метод навчання, основним призначенням якого є організація засвоєння учнями інформації шляхом повідомлення навчального матеріалу та забезпечення його успішного сприйняття, яке посилюється при підключенні зорової пам'яті. Відомо (дослідження інституту «Евролінгвіст», Голландія), що більшість людей запам'ятовує 5% почутого і 20% побаченого. Одночасне використання аудіо-та відеоінформації підвищує запам'ятовування до 40-50%. Мультимедіа програми представляють інформацію в різних формах і тим самим роблять процес навчання більш ефективним. Економія часу, необхідного для вивчення конкретного матеріалу, в середньому становить 30%, а набуті знання зберігаються в пам'яті значно довше.

При використанні на уроці мультимедійних технологій структура уроку принципово не змінюється. У ньому, як і раніше, зберігаються всі основні етапи, зміняться, можливо, тільки їх тимчасові характеристики. Необхідно відзначити, що етап мотивації в даному випадку збільшується і несе пізнавальне навантаження. Це необхідна умова успішності навчання, так як без інтересу до поповнення знань, яких бракує, без уяви і емоцій неможлива творча діяльність учнів.

Література

1. Коберник О.М. Урок трудового навчання в умовах проектно-технологічної системи / О.М.Коберник // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2006. – №1. – С.2-5.
2. Освітні технології: навч.-метод.посіб. / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко та ін. – К.: А.С.К., 2001. – 256с.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ФАХІВЦІВ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСТНОГО ПІДХОДУ

На сучасному етапі розвитку суспільства орієнтація на особистість та її компетентність набуває все більшого значення не тільки в системі вищої освіти, а також і на ринку праці. Поза всякими сумнівами и, набуті компетенції дозволять випускникам ВНЗ істотно полегшити адаптацію до майбутньої професійної діяльності та підвищать її конкурентоспроможність.

Наші уявлення про вихідні позиції компетентісного підходу та його методологічні засади базувалися на дослідженнях низки вітчизняних і закордонних вчених (І. Бех, Н. Бібік, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, Дж. Равен, J. Spector, L. Turcal та ін.). Зважаючи на теоретичну і практичну значущість сучасних педагогічних досліджень та їх важливості у вирішенні нагальних завдань вищої освіти проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців у педагогічних університетах недостатньо розглянуті.

Метою тез є обґрунтування ідей компетентісного підходу у підготовці майбутніх педагогічних фахівців.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях проблема професійної компетентності займає одне з провідних місць, про що свідчать матеріали наукових конференцій, серії статей і монографій, в яких досліджується сутність і структура даного феномена, його значення для практичної діяльності сучасних фахівців. Це пов'язано з необхідністю формування нових підходів до визначення змісту вищої освіти, розробкою сучасних вимог до випускників ВНЗ і, в кінцевому рахунку, вирішенням актуальних завдань усіх сфер діяльності українського суспільства [2, с. 27].

У дослідженні відштовхуємось від розуміння професійної компетентності як інтегративної (системної) властивості особистості майбутнього педагога, що характеризує його психолого-педагогічну і предметну обізнаність, професійні вміння та навички, особистісний досвід і освіченість фахівця, націленого на перспективність (прогностичність) в роботі, здатного до динамічного збагачення, а також здатного досягати високих результатів і якості в професійній діяльності [3, с. 24–26].

Професійну компетентність випускника педагогічного університету бачаємо в єдності трьох компонентів: мотиваційно-ціннісного, когнітивного та рефлексивного. При цьому розуміємо її як інтегративну властивість особистості, що виражається в сукупності компетенцій в психолого-педагогічній та інформаційній галузях знань; здатності чинити активний вплив на процес розвитку і саморозвитку соціально-ціннісних характеристик

особистості, що дозволяє виконувати соціально-ціннісні функції в колективі, попереджати й усувати негативні прояви поведінки.

Ефективність застосування ІКТ в освітньому процесі педагогічного університету досягається тоді, коли відповідні технології обґрунтовано і гармонійно інтегруються, збагачуючи педагогічні технології, полегшують вирішення завдань управління, а досвід, знання, традиції, накопичені в системі освіти, поповнюють змістову та загальнокультурну складову інформаційного простору. Процес системної інтеграції ІКТ повинен охоплювати різні структури ВНЗ (навчальні, наукові, адміністративні) і включати: адаптацію цих структур і вже існуючих освітніх технологій та можливостей впроваджуваних ІКТ; адаптацію ІКТ до вимог, що пред'являються зазначеними структурами; створення взаємно сумісних структур і відповідних їм ІКТ [1, с. 67].

З огляду на сказане, проведено експериментальне дослідження на базі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка протягом 2016-2017 н. р. В експерименті взяли участь студенти третіх курсів інженерно-педагогічного і фізико-математичного факультетів.

В якості пріоритетного напрямку обрали формування мотиваційно-ціннісного та рефлексивного компонентів професійної компетентності майбутніх педагогів. Результати проведеного дослідження свідчать про зміни в розвитку компонентів професійної компетентності майбутніх педагогів: мотиваційно-ціннісного компонента – понад 33,5 % студентів проявляли активність в спілкуванні, у 66,5 % з'явився комунікативний інтерес ситуативного характеру; рефлексивного компонента – більшість студентів оволоділи вміннями вести дискусії; спостерігалось прагнення до аргументованого обґрунтування власної точки зору, до самовираження у спілкуванні.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Теоретико-методологічне узагальнення й основне розв'язання проблеми підготовки майбутніх педагогів виявляється у визначенні змісту і структури їх професійної діяльності (мотиваційно-ціннісний, когнітивний і рефлексивний компоненти), обґрунтуванні компетентнісного підходу до вивчення дисциплін загальної і професійної підготовки на основі інформаційно-комунікаційних технологій. Перспективами подальших розвідок є розробка індивідуальних програм формування професійної компетентності майбутніх фахівців в інформаційному просторі педагогічного університету.

Література

1. Горбатюк Р. М. Формування професійної компетенції в майбутніх інженерів-педагогів / Р. М. Горбатюк // Вісник Луганського національного педагогічного університету ім. Т. Шевченка. – Педагогічні науки. – Ч.1. – № 21 (137), 2007. – С. 62–70.
2. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : Світовий досвід та українські перспективи / за заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ФТИЗІАТРІЇ ТА ПУЛЬМОНОЛОГІЇ, НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ПІДХОДІВ У РОБОТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасних умовах розвитку вищої освіти в Україні відбувається її модернізація і реформування із засвоєнням зарубіжного досвіду з метою входження в європейський освітній і науковий простір. Тому перед викладачами вищих навчальних закладів постає проблема модифікації процесу навчання, що обумовлено зростанням нової інформації, наукових нововведень та новітніх технологій [1, с. 2].

Однією з базових дисциплін в системі вищої медичної освіти є фтизіатрія, яка забезпечує теоретичну та практичну підготовку майбутнього лікаря-фтизіатра, формує його науковий світогляд та погляд на туберкульоз. При вивченні фтизіатрії студенти опановують знання про причини виникнення, механізми розвитку та наслідки хвороби, що дає можливість застосувати ці знання в подальшій лікарській практиці.

У зв'язку з процесами загальноєвропейської інтеграції вищих навчальних закладів України змінюються підходи до викладання дисциплін і, зокрема, фтизіатрії. На кафедрі фтизіатрії та пульмонології Національного медичного університету (НМУ) імені О.О. Богомольця важливим аспектом методики викладання даної дисципліни в сучасних умовах є реалізація принципу системності та наступності, який відображає рівень знань із попередніх дисциплін, осмислення і підкріплення пройденого матеріалу на новому рівні та налагодження нових міждисциплінарних зв'язків.

Удосконалення вищої медичної освіти не можливе без впровадження в навчальний процес нових інформаційних і педагогічних технологій та нових методик навчання. Важливим аспектом навчально-методичної роботи при цьому є розвиток інноваційних процесів навчання.

На кафедрі фтизіатрії та пульмонології НМУ на підставі типової навчальної програми створено навчально-методичні посібники для студентів, широко використовуються наочні засоби (оригінальні таблиці, графічні структури, мультимедійні презентації, відеофільми з найбільш важливих тем). При викладанні дисципліни «фтизіатрія» використовуються діагностичні та лікувальні алгоритми, клінічні ситуаційні задачі для навчання та контролю, методичні рекомендації. Для підвищення рівня засвоєння матеріалу викладачі забезпечують студентів рентгенограмами, даними лабораторних досліджень, навчальними відео- та аудіо-матеріалами тощо.

Застосування інтерактивних технологій висуває певні вимоги до структури занять та його елементів. Це мотивація, представлення теми та

очікуваних навчальних результатів, надання необхідної інформації, інтерактивна вправа, інструктування та презентація результатів її виконання.

Однією з основних задач викладання дисципліни є розробка форм навчання, які передбачають активну участь усіх студентів у навчальному процесі. Таким вимогам відповідають активні методи викладання. Практичні заняття по фтизіатрії відбуваються за методом конкурентних груп у поєднанні з дискусією. При цьому важливе значення має також володіння інформацією з попередніх дисциплін (особливо суміжних), без якої неможливе розуміння та засвоєння матеріалу за темою заняття та дозволяє інтегрувати знання із різних предметів при вирішенні певної проблеми, залучити всіх учасників у процес обговорення та обґрунтування власної думки, розвинути вміння вести професійну дискусію.

На кафедрі фтизіатрії та пульмонології НМУ імені О.О. Богомольця студенти повинні оволодіти в повному обсязі практичними навичками та професійними вміннями по кожній темі. Для цього використовується метод опитування та об'єктивного обстеження хворого, аналіз медичних карт стаціонарних та амбулаторних хворих із метою вирішення конкретного завдання, визначення наявності та відповідності патологічних змін певним симптомам та синдромам. Здобуті професійні вміння студенти застосовують у роботі з пацієнтами на наступних етапах практичної підготовки в клініці.

Одним із видів організації навчального процесу у вищому навчальному закладі є лекція. Усі лекції на кафедрі фтизіатрії та пульмонології подаються в мультимедійному форматі, що значно покращує ступінь засвоєння програмного матеріалу. Презентації із слайдами перетворюють лекцію з монологу (спрямованого в аудиторію) в діалог із слухачами. При спілкуванні лектора із студентом потрібно враховувати психологічні особливості, які підвищують ефективність сприйняття матеріалу за рахунок оволодіння увагою слухача і встановлення позитивного контакту з ним.

Комп'ютеризація, створення власної інформаційної бази та застосування інноваційних технологій істотно покращують науково-методичне забезпечення навчального процесу на кафедрі фтизіатрії та пульмонології НМУ імені О.О. Богомольця, допомагають значно збільшити обсяг знань та обмежити час для його засвоєння.

Застосування інноваційних технологій у фтизіатрії, зокрема технології інтерактивного навчання, перетворює традиційне заняття в інтерактивне та дозволяє збільшити обсяг послуг щодо освіти, створюючи умови для її безперервної роботи.

Комплексний підхід до організації навчального процесу на кафедрі фтизіатрії та пульмонології з використанням сучасних технологій дозволяє покращити якість навчання для поглибленого вивчення предмета, сприяє систематизації отриманих знань і професійних вмінь у майбутніх спеціалістів

Література

1. Андрущенко В. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2004. – № 1. – С. 5-9.
2. Журавський В. С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В. С. Журавський. – К. : ІВЦ «Видавництво» Політехніка», 2003. – 200 с.

Г.І. Матукова

доктор педагогічних наук, доцент
кафедри економіки та підприємництва
Криворізького економічного інституту
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Головною метою вищої освіти в Україні є підготовка фахівців, здатних забезпечити перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства через новаторство в навчанні, вихованні та науково-методичній роботі. Дослідниками сьогодення, звертається увага на доступність і якість освіти, універсальність підготовки випускника та його адаптованість до ринку праці

Розвиток конкуренції у сфері виробництва, послуг та інших видів діяльності привів до пред'явлення, сучасними роботодавцями жорстких вимог до молодих спеціалістів, як майбутніх фахівців своїх компаній, до таких належать: відмінна професійна освіта, вміння орієнтуватися у різних економічних напрямках, прогнозувати події, наявність аналітичних навичок, достатнього стажу роботи, досвіду, навички ділового спілкування, бізнес-культури, знання іноземної мови, законів, вміння оперувати методичним інструментарієм, знання діловодства та ін. Більшість керівників сучасних компаній вимагають від своїх потенційних співробітників пристойної фізичної форми, зовнішнього вигляду, етики поведінки, уміння вести ділові й світські бесіди, організаторські здібності, швидкості реакції в прийнятті рішень, наявності другої освіти, вміння водити машину, швидко друкувати документи, проводити презентації тощо. Більшість з вищезазначених якостей майбутньому фахівцю необхідно розвинути в процесі навчання у вищому навчальному закладі, або закласти «фундамент» й зорієнтуватися на вірне просування до своєї мети на ринку – отримання робочого місця на перспективному підприємстві.

Підготовка людини до професійної діяльності завжди являлась соціально-педагогічною задачею, від рішення якої залежить економічний й культурно-технічний розвиток суспільства. Крім того, професія впливає на тип мислення, духовні якості та поведінку людини. У багатьох економічно розвинутих країнах підприємництво введено як спеціалізація в системі вищої освіти (в США це зроблено в 70-х роках ХХст.). Одним із вихідних пунктів розуміння підприємництва, є розгляд цього поняття як процесу творчої діяльності, що здатен змінити суспільство й сприяти його науково-технічному розвитку.

Сучасні реалії вимагають прискореного розвитку в особистості здатності до підприємництва, малого й середнього бізнесу, залучення якомога більшої кількості молоді до продуктивної трудової діяльності. Зростання масштабів

економічних проблем вимагають від молодих фахівців оволодіння новітніми підходами до організації власної професійно-трудової діяльності. Підприємництво передбачає «вихід» творчої думки людини за буденні грані, перетворюючи не тільки економічний ринок, а також систему освіти, культури й науки. Адже підприємництво це творчий підхід людини, що прагне змінити суспільство через розкриття нових своїх здібностей й набуття досвіду в різних галузях і житті в цілому. Підприємництво дослідники характеризують такими поняттями як «ризик», «новаторство», «інноваційний розвиток», «творчість», «свобода», «самостійність», «активність», «лідерство», «спосіб життя» та ін. Підприємництво в зарубіжній економічній літературі за останні декілька десятиріч трактувалося і позначалося як «тип поведінки», «творчий акт», «динамічний процес», «творчий витвір». Ознаками підприємницької діяльності сьогодні є:

а) ініціативність і самостійність – підприємець має право без обмежень ухвалювати рішення і здійснювати самостійно діяльність, що не суперечить законодавству;

б) творчий і інноваційний характер – пошук нових можливостей, орієнтація на нововведення.

в) систематичність - регулярність, професійність;

г) ризиковий характер - покладання на підприємця відповідальності передбачення несприятливих наслідків і вживання заходів по їх усуненню.

В процесі вивчення проблеми розвитку компетентностей майбутніх фахівців до підприємницької діяльності, було визначено, що певне значення в намірах студентів грають якості самореалізації.

Отже, результати освіти повинні бути, не тільки в очевидних знаннях й навичках, а й у прагненнях майбутніх фахівців до самореалізації.

На цьому уперше було наголошено у працях американського психолога А. Маслоу, який виокремив 15 найбільш важливих, з його точки зору, характеристик людини, що самоактуалізується. Серед них такі, як-от: «прийняття» (себе, інших, природи); «спонтанність, простота, природність»; «автономія, незалежність від культури і середовища»; «самоактуалізована творчість»; «почуття причетності, єднання з іншими людьми) тощо [1, с. 111].

Вивчаючи проблему формування системи навчання у вищих навчальних закладах, дослідники визначають, що діяльність студентів під час навчання має складний характер, вона відбивається в навчальній діяльності з метою отримання знань, умінь та навичок і в підготовці до майбутньої трудової діяльності. Не завжди ця багатогранність навчання потрапляє в поле зору дослідників, ще менш вона усвідомлюється самими студентами. Це, у свою чергу, породжує дві основні течії у мотивації навчання. До першої можна віднести загалом позитивну, навчальну діяльність, що спонукає студентів систематично й сумлінно вивчати теоретичний матеріал, здобувати необхідні знання, але прагнення все знати не дозволяє диференційовано накопичувати знання для майбутньої професії, породжує формалізм, виключає творчий підхід. Наступна діяльність це навчання специфіці майбутньої праці, засіб підготовки до майбутньої діяльності, який не завжди є якісною стороною у навчанні майбутнього спеціаліста. Це часто виробляє утилітарний підхід до

предметів, до самого процесу навчання. У результаті формується спеціаліст посередній, який багато міркує, але не вміє працювати.

Для розв'язання проблеми самореалізації майбутніх фахівців було розроблено систему позааудиторних курсів лекційного, практично-виробничого спрямування «Підприємництво і бізнес-культура». Зміст курсу передбачав, засвоєння необхідних знань у даній майбутній професійній сфері: позитивний імідж фірми – «паблік рілейшнз» (PR), тактика переговорів, організація діяльності, стратегія підприємництва тощо; включав спеціальні прийоми, що надавали можливість розвивати організаторські здібності студентів, навички роботи у «спільні команді», навички аудитора, здатності використовувати новітні досягнення у вибраному напрямі бізнесу, постійну готовність до господарського ризику, до пошуку нових можливостей тощо варто враховувати необхідність обміну партнерськими зусиллями викладачів і студентів, при цьому не забувати про індивідуальні досягнення його учасників. Студентам-магістрам, окремо пропонувалося після вивчення позааудиторного курсу з основ підприємництва та бізнес-культури, виконання самостійної роботи, «власного» портрету майбутнього фахівця сфери підприємництва, сформувати свою кар'єру, розрахувати ризики тощо. Визначити напрямки розвитку підприємства (оптимістичний та песимістичний сценарій). Створити індивідуальний портрет фахівця-підприємця запропонованого підприємства (якими якостями – діловими, професійними, психологічними має володіти майбутній спеціаліст-підприємець). Підсумкові висновки, список використаної літератури, додатки.

Необхідним елементом навчальної діяльності майбутніх фахівців економістів має бути методика направлена на цілепокладання, коли мета передбачає конкретність і спрямовується на запрограмовані кінцеві результати, а організація педагогічного процесу має бути структурованою, планомірною і поетапною при постійному стимулюванні студентів на досягнення найкращих результатів. У процесі навчання студента мають бути зорієнтовані на досягнення успіху в підприємницькій діяльності, розвиток рис особистості та ділових якостей: ініціативність, рішучість, сміливість, азартність, схильність до розумного ризику, наполегливість, самостійність, відповідальність; честолюбність, мобільність, прагнення до нового; оптимізм; вміння працювати з людьми, комунікабельність; самовіддача, фанатичне захоплення ділом, працьовитість, порядність і чесність, надійність, вірність даному слову, висока компетентність. Підприємець повинен володіти знаннями технології, економіки, психології, політики, юриспруденції, фінансів, маркетингу; вміти організувати взаємодію різних спеціалістів, тобто бути універсальним спеціалістом.

Література

1. Маслоу А. Психология бытия / Абрахам Гарольд Маслоу; пер. с англ. – М. : Рефлбук, Ваклер, 1997.- 304с .

І.О. Пальшкова

доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету початкового навчання
ДВНЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Практико-орієнтований підхід у професійному навчанні майбутніх педагогів – це орієнтація навчального процесу на кінцевий продукт навчання. Кінцевим продуктом навчання виступає формування і вироблення у студентів практичних навичок застосування технологій навчання, тобто достатнього рівня сформованості професійно-педагогічної культури. Новим явищем загальноосвітньої практики у даний час стає формування професійно-педагогічна культура вчителя. Дослідниками цієї проблеми є такі вчені, як Ф. Гоноболін, А. Глотчкін, Ю. Забродін, Є. Ісаєв, С. Кондратьєва, В. Ляудіс, А. Маркова, А. Орлов, В. Слободчиков, Б. Сосновський та ін. Вони встановили, що засадовою професійної компетентності вчителя є психологія праці вчителя, оскільки змістом його діяльності є сприяння психічному розвитку дитини, а головним її «інструментом» виступає його психологічна взаємодія з учнем.

Програма курсів спеціалізації переважно розробляється з урахуванням традиційних форм організації навчального процесу і пов'язаних з ними видів навчальної діяльності: лекції, семінари, практичні заняття, курсові роботи, заліки, іспити.

Співвідношення між теоретичним, методичним і практичним матеріалом у змісті навчального курсу вибудовується довільно і розподіляється в рамках ustalених традицій і уявлень про те, скільки повинно бути лекцій і скільки практичних занять, скільки часу витратити на заліки та іспити. В нашій роботі ми використовували різні нетрадиційні форми роботи зі студентами по формуванню у них професійної педагогічної культури.

Аналіз традиційного і практико-орієнтованого підходів з точки зору їх розвивальної спрямованості.

Форми роботи	Традиційний підхід		Практико-орієнтований підхід	
	Навчальні завдання	Емоційні цінності	Навчальні завдання	Емоційні цінності
Лекції	0	1,0	-	-
Виховні ситуації	-	-	1,0 – 3,0	1,0 – 4,0
Семінари і практичні заняття	1,0 – 4,0	1,0 – 3,0	-	-
Ігровий тренінг	-	-	3,0 – 5,0	1,0 – 5,0
Творчі завдання	-	-	1,0 – 5,0	1,0 – 5,0
Курсові роботи	1,0 – 4,0 (5,0)	1,0 – 4,0	1,0 – 5,0	1,0 – 5,0
Заліки та іспити	1,0 – 3,0	-	1,0 – 5,0	5,0

Завдяки проведеному аналізу можна спостерігати відмінності традиційного і практико-орієнтованого підходів у навчанні. Вони полягають у зміні спрямованості змісту на кінцевий продукт навчання і методах досягнення поставлених цілей. Оскільки кінцевим продуктом навчання практико-орієнтованого підходу є формування в майбутніх педагогів практичних навичок роботи по вивченню технологій, то під час навчального процесу виявляється його практична спрямованість.

У ході проведення технологічного аналізу дидактичної категорії «практико-орієнтований підхід у професійному навчанні» головна увага приділялась ролі і професійній підготовленості викладачів. Це пов'язано з тим, що роль викладача при здійсненні практико-орієнтованого підходу в навчанні істотно відрізняється від ролі педагога в професійній класичній освіті.

Як відзначалося раніше, в системному аналізі провідний вплив на навчальний процес при здійсненні практико-орієнтованого підходу має кінцевий продукт навчання. Він визначає природу змісту навчання, характер методів навчання і структуру самого навчального процесу. Кінцевий продукт навчання і практико-орієнтований підхід до процесу пробуджує дуже важливе явище в педагогіці – обов'язкове впровадження у навчальний процес особистісно-орієнтованого навчання (ООН). Це означає, що викладач повинен стежити за індивідуальними успіхами кожного студента і намагатися пристосувати навчальний процес до особистісних особливостей своїх студентів.

Традиційний підхід до професійної освіти спирається на програму курсу, що викладається, і орієнтується на студентів з середніми здібностями до навчання. Практико-орієнтований підхід у професійній освіті спирається на кінцевий продукт навчання і орієнтується на індивідуально-особистісні риси кожного студента при досягненні ним кінцевого продукту.

Особливістю практико-орієнтованого підходу в цьому випадку виступають два важливі чинники:

- проектування змісту навчання виходячи з індивідуальних характеристик студентів;

- породження педагогічного інструментарію, який дає змогу враховувати індивідуальні особливості кожного студента.

Таким чином, кінцевий продукт навчання визначає не тільки структуру і характер змісту навчального курсу, але і його процесуальну частину – методи і прийоми навчання, а також творчі прийоми учителя в процесі реалізації особистісно-орієнтованого підходу до навчання.

Розуміння та урахування закономірностей організації практико-орієнтованого змісту освіти може розкрити новий потенціал для пошуку ефективніших форм організації навчального процесу і видів навчальної діяльності.

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ
СТАНУ РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ**

Виходимо з того, що заходи, які дозволяють судити про якість професійної підготовки, існували в системі вищої освіти завжди. Однак досвід показує, що всі форми «традиційного» контролю в сучасних умовах недостатньо ефективні та мають ряд серйозних недоліків. По-перше, контроль носить нерегулярний, по суті, епізодичний характер, адже такі методики не зорієнтовані на постійне застосування, а тому розкриття динаміки змін утруднене. По-друге, основне спрямування такого контролю – на підсумок роботи, а сам хід професійної підготовки проконтролювати вкрай важко. По-третє, традиційний контроль не носить достатньої інформативності, оскільки зазвичай не дає змогу розібратися в причинах успіху чи неуспіху роботи, не дозволяє з'ясувати, які конкретно складові досвіду студента не дістали належного розвитку. По-четверте, значна частина традиційних методик не використовує методів математичної статистики, що істотно знижує вірогідність зроблених висновків. Саме тому сьогодні така велика увага приділяється організації роботи з налагодження функціонування системи безперервного вивчення стану розвитку системи навчально-виховної й освітньої діяльності – моніторингу.

Педагогічний моніторинг, як підвид соціального моніторингу, є системою цілеспрямованої діяльності педагогів щодо збору, зберігання, систематизації, узагальнення й використання інформації про стан і тенденції досліджуваної системи педагогічної роботи [3, с. 191]. Його метою є не лише визначення стану процесу педагогічної діяльності, виявлення тенденцій динаміки її розвитку, але й надання педагогічному впливові цілеспрямованості на підґрунті гуманістичного підходу.

Педагогічний моніторинг заснований на безперервному тривалому спостереженні за станом освітнього середовища, характером управління навчально-виховним процесом і процесом становлення особистості студента. Ученими виокремлені наступні його функції:

– інтегративна – моніторинг виступає як системотвірний фактор, що забезпечує комплексну кількісну і якісну характеристику спостережуваних педагогічних явищ і процесів;

– діагностична – сканування стану й особливостей досліджуваного процесу, а також процесу розвитку особистості студентів і педагогів, а також їхньої динаміки в умовах варіативних педагогічних експериментів;

– інформаційна – систематизація інформації про стан і розвиток систем;

– компаративістська – створення умов для порівняння станів системи загалом, у різні періоди й у різних умовах [1].

Компонентами моніторингу є:

- параметри результативності – що саме відслідковується;
- процедура оцінювання результативності – як досліджується;
- форма подання отриманих результатів (статистичний звіт, таблиці, діаграми, графіки тощо);
- опис аналізу отриманих даних і висновки, що з них виводяться [2].

До процедури моніторингу висуваються такі вимоги: об'єктивність, комплексність, наступність, рефлексивність, оптимальність, інтерактивність.

Технологічна модель моніторингу містить у собі такий набір компонентів: мета, об'єкт, предмет управління, керівна й керована підсистеми, стадії, результат.

Керівна система моніторингу стану педагогічної системи розвитку методологічної культури майбутнього вчителя представлена діяльністю викладачів, кафедр, керівництвом факультетів, адміністрацією педагогічного ВНЗ. *Керована система* – в особах студентів (бакалаврату, спеціалітету й магістратури), студентських колективів вищої педагогічної школи.

Метою моніторингу є відстеження ефективності застосовуваних педагогічних засобів задля розвитку методологічної культури майбутнього вчителя в процесі професійної підготовки.

Частковими цілями педагогічного моніторингу є:

- вивчення й оцінка цілей і змісту професійної підготовки;
- виявлення сильних і слабких сторін професійної підготовки;
- розуміння того, як функціонує система професійної підготовки у взаємозв'язку з іншими системами й структурами вищої педагогічної школи;
- порівняння досліджуваної системи з іншими аналогічними системами й моделями;
- оцінка ефективності традиційних та інноваційних форм і методів професійної підготовки й вироблення рекомендацій із її розвитку або модернізації;
- оцінка сучасних педагогічних технологій у становленні професійно-педагогічної культури;
- розробка й ефективна зміна державних стандартів професійної освіти;
- створення діагностичної (психологічної, валеологічної, соціологічної, педагогічної) служби одержання наукової, об'єктивної інформації про якість розвитку й саморозвитку системи професійної підготовки [2].

Відповідно до контексту нашого дослідження, підсистема моніторингу орієнтується на:

- аналіз педагогічних умов, що забезпечують ефективність розвитку методологічної культури студентів у процесі професійної підготовки;
- етапи моніторингу, точки проміжних і контрольних зрізів відповідно до етапів, окреслених моделлю педагогічної системи;
- розробку й експериментальне коригування критеріїв ефективності професійної підготовки як цілісної педагогічної системи; критеріїв якості методологічної підготовки майбутніх учителів;
- розробку критеріїв і характеристику рівнів розвитку методологічної культури майбутніх учителів як за визначеними компонентами, так і цілісно;

- розробку індикаторів готовності викладачів (майбутніх викладачів) до становлення в студентів специфічного для сфери освіти стилю мислення;
- розробку системи діагностичних методик і методик якісного, кількісного й статистичного аналізу експериментальних даних;
- систематизацію інформації про стан і динаміку педагогічної системи розвитку методологічної культури майбутнього вчителя;
- систематизацію, узагальнення, якісну й кількісну оцінку експериментальних даних;
- коригування теоретико-методичних і педагогічних основ розвитку методологічної культури майбутнього вчителя в процесі професійної підготовки з урахуванням результатів моніторингу.

Результатом моніторингу має стати змістова характеристика рівня розвитку методологічної культури майбутнього вчителя відповідно до стану методичної системи, що запроваджується в професійну підготовку з цією метою.

У педагогічному моніторингу, згідно побудованої концепції дослідження, виокремлюємо чотири стадії (етапи) [3].

I стадія. Вихідно-діагностична. Тут має відбуватися вивчення вихідного стану досліджуваної проблеми й визначення характерних труднощів, суперечностей, обґрунтування доцільних чинників розвитку методологічної культури майбутнього вчителя.

II стадія. Наставничо-перспективна або підготовча. На цій стадії формується система педагогічної роботи з розвитку методологічної культури, визначаються критерії її результативності, підбираються потрібні діагностичні методики, будуються діагностичні процедури.

III стадія. Змістово-діяльнісна – реалізація наміченого плану роботи відповідно до етапів розгортання методики розвитку методологічної культури.

IV стадія. Оцінно-прогностична – узагальнення результатів роботи; розгляд питання щодо доцільності корекції застосованих засобів, створення змістовної характеристики рівня розвитку методологічної культури майбутніх учителів у взаємозв'язку із компонентами системи педагогічної роботи.

На нашу думку, педагогічний моніторинг варто починати з надання необхідних знань, методичних підходів викладачам, кафедрам і деканатам, створювати банк ідей, діагностичних методик, моделей, заохочувати й відзначати досягнення, надавати своєчасну й ситуативну допомогу під час здійснення моніторингу. Як результат, педагогічний моніторинг стану педагогічної системи розвитку методологічної культури майбутнього вчителя, спираючись на системний аналіз і відновлені причинно-наслідкові зв'язки, повинен з'ясувати сутність і зміст досліджуваного процесу, допомогти переосмислити засоби й технології організації професійної підготовки, запропонувати нові оригінальні підходи.

Література

1. Казанцев С. Я. Дидактические основы и закономерности фундаментализации обучения студентов в современной высшей школе : дис... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Казанцев Сергей Яковлевич. – Казань, 2000. – 300 с.

2. Краевский В. В. Науки об образовании и наука об образовании (методологические проблемы современной педагогики) / В. В. Краевский // Вопросы философии. – 2009. – № 3. – С. 77–82.

3. Методика організації виховної роботи у сучасній школі : навчальний посібник / Л. В. Кондрашова, О. О. Лаврентьева, Н. І. Зеленкова. – Кривий Ріг : КДПУ, 2008. – 200 с.

О.М. Драшко

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри педагогіки та методики технологічної освіти
Криворізького державного педагогічного університету

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У будь – якій сфері професійної діяльності на кожному етапі розвитку суспільства актуально виступає проблема професійно підготовленого фахівця.

Одним із головних завдань сучасної освіти є підготовка педагога здатного до прийняття та реалізації до змін у змісті освіти, готового до використання нових педагогічних технологій.

Освоєння у навчально-виховному процесі дидактичних засад проблемного навчання (індивідуального, групового, розвиваючого та саморозвиваючого навчання) у процесі професійної підготовки закладає потенційні можливості майбутніх педагогів щодо використання актуальної у трудовому навчанні проектної технології.

Необхідність упровадження сучасних педагогічних технологій підготовки вчителів у ВНЗ, виявлення та обґрунтування найважливіших аспектів, які впливають на цей процес, розробка механізмів реалізації педагогічних технологій відповідають вимогам Державної національної програми «Освіта (Україна ХХ 1 століття)», Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», «Національної програми Учитель» та інших нормативно – правових документів.

Суть проектної технології – спонукати тих, хто навчається до розв'язання певної проблеми через проектну діяльність, яка передбачає практичне застосування надбаних знань, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі та активно розвивати критичне мислення.

Важливим є те є, що в процесі творчої й пошукової роботи прийоми розумової діяльності тих, хто навчається будуть формуватися швидше, ніж під час сприймання та відтворення готових знань. Адже аналізуючи об'єкт проектування, учень визначає потрібні для його виконання технологічні операції, підбирає необхідні матеріали та інструменти; встановлює послідовність виконання трудових операцій; аналізує і порівнює способи проектування; обирає найефективніші технології обробки деталей, їх з'єднання й оздоблення; в кінцевому результаті узагальнює способи виконання творчого проекту. На основі таких інтелектуальних умінь (розумових здібностей) і розвивається інтелектуальний потенціал школяра.

Крім того, в процесі виготовлення проекту учням доводиться робити певні розрахунки, обґрунтовувати власні ідеї, будувати нестандартні креслення (використовуючи різні методи моделювання); виявляти недоліки та переваги розроблених конструкцій виробів; аналізувати та систематизувати знання про об'єкти і засоби праці (матеріали та інструменти; виявляти приховані властивості матеріалів, можливість їх застосування за іншим призначенням; учитися проводити міні-маркетингові дослідження; здійснювати контроль якості обробки деталей і вузлів виробу; систематично здійснювати самоконтроль і самоаналіз досягнутих результатів своєї роботи); використовувати знання з інших предметів; мова учнів збагачується новими термінами, визначеннями, все це у свою чергу активно сприяє інтелектуальному розвитку студентів.

Проектно-технологічна діяльність виступає одночасно і як засіб пізнання, об'єкт застосування знань, і як критерій їх необхідності, бо в учня під керівництвом учителя з'являється можливість набувати нові знання, виробляються та формуються нові вміння й навички, розвиваються форми самоконтролю. Їм доводиться створювати нові об'єкти праці за допомогою таких процедур, як: створення нового виробу шляхом аналогії, ускладнення виробу або зведення до простого, роз'єднання об'єктів та їх функцій, об'єднання об'єктів або їх функцій, заміна одного вузла іншим тощо.

Отже, проектно-технологічна діяльність є особливим засобом розвитку інтелекту студента.

Для активізації інтелектуальної діяльності в процесі проектування і виготовлення об'єктів праці необхідні творчі завдання, які дають можливість: усвідомлювати наявність декількох підходів до проектування виробу; передбачати декілька варіантів процесу виготовлення власного виробу; розвивати здібності, сприймати неочікувану інформацію; стимулювати готовність приймати та обговорювати незвичні ідеї; бачити перспективу використання і вдосконалення власного творчого виробу.

Метод проектів – це система навчання, гнучка модель організації навчального процесу, орієнтована на творчу самореалізацію особистості студента, розвиток його інтелектуальних і фізичних можливостей, вольових якостей і творчих здібностей у процесі створення виробу під контролем учителя.

Проекти підрозділяються на: дослідницькі, творчі, інформаційні, ігрові, рольові, практично-орієнтовані. Виконання проекту має чітку структуру і передбачає зворотний зв'язок під час його реалізації.

Проект має наступні етапи реалізації: організаційно-підготовчий, конструкторський, технологічний, заключний. Детально особливості реалізації проектно-технологічної системи навчання розкрили О. Коберник, В. Бербец, В. Сидоренко, С. Ящук.

Важливою умовою ефективного використання проектно-технології у навчальному процесі є готовність педагога. Підготовка майбутніх учителів трудового навчання повинна забезпечувати їхню готовність до організації та керівництва проектною діяльністю учнів. Оскільки в основі виконання будь-яких пізнавальних проектів лежать дослідницькі методи, спираючись на

аналіз літературних джерел і власний педагогічний досвід, можна рекомендувати дотримуватися таких основних етапів проектування: визначення проблеми і постановка завдань проекту; висунення гіпотези щодо шляхів вирішення завдань; обговорення методів дослідження; проведення збору даних, пошук аналогій; аналіз одержаних даних; розробка авторських варіантів вирішення проблеми; виготовлення конструкторської документації; економічне, маркетингове дослідження; розробка технологічного процесу; перевірка результатів проектування; оформлення кінцевих результатів; захист проекту.

На основі використання методу проектів можна здійснювати засвоєння всіх дисциплін фахової підготовки майбутніх учителів. У підготовці майбутніх учителів трудового навчання, нас, головним чином, цікавить розвиток їх творчих здібностей, та можливості перенесення здатності до проектно-технологічної діяльності в майбутню педагогічну практику.

Щоб створити сприятливі умови для виконання проекту, потрібно запропонувати правила виконання творчого задуму. На початковому етапі виключно важливе значення має процес створення конструкції та композиції виробу. При цьому належне місце треба відвести методам демонстрування, аналізу виробів-аналогів, які підказують подальші дії. Взірцем для студентів у такому разі виступає діяльність педагога, який наочно демонструє, як розробити конструкцію, визначити форму виробу відповідно до своїх смаків та вподобань, як розмістити оздоблення на його поверхнях, як правильно підібрати кольорову гаму чи відповідні елементи та мотиви декору тощо.

Отже, можна зробити висновок щодо застосування проектно-технологічної діяльності для формування інтелектуальних умінь, розвитку творчих здібностей молоді при підготовці їх до трудової діяльності. Досягти позитивних результатів у професійній діяльності вчителя трудового навчання можливо, якщо його підготовку до використання проектної технології здійснювати на основі такої технології.

Література

1. Бугрій О. Сутність поняття «педагогічні технології» О. Бугрій // Вища школа. – 2007.- № 1. – С. 20 -25.
2. Килпатрик В.Х. Метод проектов. Применение целевой установки в педагогическом процессе / В.Х. Килпатрик. – Л.: Брокгауз – Нефрон, 1925. – 43с.
3. Методика навчання учнів 5-9 кл., проектуванню у процесі вивчення технології обробки деревини і металу: навчально – методичний посібник (Коберник О.М., Бербец В.В., Сидоренко В.К., Ящук С.М.; за ред. О.М.Коберника, В.К. Сидоренка.- Умань: Видавництво Уманського державного педагогічного університету, 2004. - 114 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТУРИЗМОЗНАВСТВА

Однією з найважливіших складових освітнього процесу професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства є практична підготовка у виробничих умовах (туристичних підприємствах, агенціях, готелях). Саме практична підготовка забезпечує набуття студентами першого досвіду роботи і є провідним чинником, що забезпечує ефективне формування високого рівня професійної компетентності майбутніх фахівців [2].

Програми навчально-виробничих практик освітніх установ туристичного профілю мають орієнтуватися на безперервне підвищення таких характеристик менеджера з туризму, як кваліфікація і рівень підготовки, що забезпечуються за допомогою набуття професійного досвіду роботи в процесі проходження усіх етапів навчально-виробничої практики у вищих навчальних закладах [1]. Тож, практична підготовка покликана сприяти закріпленню теоретичних знань, отриманих студентами під час освітнього процесу, формуванню і розвитку їх умінь і навичок планувати, організовувати, аналізувати й самостійно здійснювати професійну діяльність.

Під час практичної підготовки на туристичних підприємствах майбутні фахівці з туризмознавства знайомляться з функціональними обов'язками: директора туристичного агентства, туризмознавця, менеджера з організації діяльності туристичних агенцій та бюро подорожей, керуючого готелем, екскурсовода, професіоналів із санаторно-курортної справи, ресепшюніста, менеджера з продажів, організатора культурно-дозвілдової діяльності та ін.

Метою практичної підготовки є надання майбутнім фахівцям з туризмознавства загального уявлення щодо: технології туроператорської, турагентської, готельної діяльності; особливостей взаємодії зі споживачем туристичних послуг; опанування необхідним обсягом професійних знань, умінь, навичок.

Завданнями практичної підготовки є: ознайомлення з рекреаційними, туристичними можливостями регіону (як ресурсної основи для створення та реалізації туристичного продукту); закріплення теоретичних знань, отриманих при вивченні курсів дисциплін з діяльності підприємств туристичної індустрії; формування уявлення про організаційну структуру, завдання, принципи роботи підприємств; вивчення специфіки функціонування підприємств на практиці; набуття практичних навичок роботи; розширення світогляду в результаті вивчення специфіки роботи підприємства; закріплення теоретичних знань і навичок з циклів дисциплін професійної підготовки; визначення питань і пропозицій щодо вдосконалення організації діяльності підприємства.

Задля успішного виконання завдань з практики майбутні фахівці з туризмознавства мають оволодіти знаннями з циклів дисциплін: *гуманітарного* (історія України, філософія, історія української культури, іноземна мова та ін.); *професійного* (аналіз діяльності підприємств туризму, бухгалтерський облік туристичної діяльності, інформаційні системи технології в туризмі, маркетинг туризму, менеджмент туризму, технологія готельної справи, технологія туристської діяльності, технологія ресторанної справи, рекреаційні комплекси, спортивний туризм, організація туризму, правове регулювання туристичної діяльності, організація транспортних послуг, організація екскурсійних послуг, організація анімаційних послуг, друга іноземна мова тощо).

Процес проходження практичної підготовки спрямований на формування компетенцій майбутніх фахівців з туризмознавства:

- *загальнокультурних*: мотивація до професійної діяльності; прагнення до постійного саморозвитку, підвищення кваліфікації, майстерності; здатність критично оцінювати власні достоїнства і недоліки, намічувати шляхи й обирати засоби їх розвитку та усунення, розуміти соціальну значущість майбутньої професії; готовність до безконфліктної професійної діяльності; здатність самостійно здобувати нові знання, використовуючи сучасні освітні технології; оформляти, репрезентувати результати роботи;

- *професійних*: володіння теоретичними основами проектування; готовність до застосування методів проектування в туризмі; здатність до реалізації туристичного продукту з використанням інформаційних і комунікативних технологій; ефективного спілкування із споживачами.

У результаті практичної підготовки студенти опановують системою практичних навичок, умінь, універсальних і професійних компетенцій, а саме:

- *знання*: основних принципів і технологій туристично-рекреаційного проектування та організації туристичної діяльності; основ інформаційних технологій в туристичній індустрії; професійної термінології, принципів оцінки господарської діяльності;

- *уміння*: компетентно визначати структуру і зміст туристичного продукту; діагностувати різні типи проблемних ситуацій, планувати і здійснювати контроль за реалізацією проекту; забезпечувати оптимальну інфраструктуру обслуговування з урахуванням природних, соціально-культурних чинників; застосовувати технології ділового спілкування; обробляти економічну інформацію, необхідну для аналізу ресурсів, створення і просування продукту; використовувати існуючі пакети прикладних програм;

- *навички*: туроперейтингу; вирішення проблемних ситуацій в ході реалізації туристичного продукту; основними комунікативними методами і прийомами ділового спілкування; аналізу ефективності прикладних програм, роботи з прикладними програмними засобами; ефективних продажів туристичного продукту; аналізу і обробки наукової інформації з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; застосування методів моніторингу ринку туристичних послуг, прикладних методів

дослідницької діяльності; впровадження інноваційних технологій; використання науково-дослідних, науково-виробничих технологій.

Зважаючи на теоретичне підґрунтя та власний педагогічний досвід, зазначимо, що, завдання сучасного викладача полягають не лише в тому, щоб надавати знання майбутнім фахівцям з туризмознавства, а й у створенні їх мотивації і формуванні умінь самонавчання протягом життя. Тому, важливими у професійній підготовці вбачаються саме *позааудиторні заходи*, як засіб інтенсифікації навчання шляхом набуття студентами власного практичного досвіду і уявлень задля формування особистих якостей і рис, що визначаються їх ставленням до оточуючого соціокультурного середовища. При цьому важливо враховувати скерованість організації цих заходів задля ефективного виховання, формування у студентів таких необхідних для майбутньої професійної діяльності в галузі туризму якостей, як здатність пристосовуватись; інноваційно, творчо мислити; полікультурність, комунікабельність; відповідальність; духовність; усвідомлення й засвоєння соціальних норм, правил; прагнення до морально-етичного вдосконалення.

Література

1. Бондарь И.И. Культура народов Причерноморья. Профессиональное туристское образование на современном этапе развития. – 2012. – № 232. – С. 231-233. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_tourism/bondar.htm

2. Давыденко Т.М., Пересыпкин А.П., Верзунова Л.В. Роль работодателей в процессе развития профессиональных компетенций студентов при реализации учебных и производственных практик // Современные проблемы науки и образования. – 2012. – № 2. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=5753>

3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

А.В. Дяченко

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри дизайну
Мистецького інституту художнього моделювання
та дизайну імені Сальвадора Далі, м.Київ

СОЦІАЛЬНІ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ

Професійна підготовка майбутніх фахівців з дизайну в умовах сьогодення має особливе соціокультурне значення. Дизайн-освіта спрямована формувати професійні якості, творчі здібності, інтереси, тощо. Особливої актуальності набуває проблема вивчення становлення і розвитку системи освітньої підготовки дизайнерів в як дієвого фактору розвитку проектної культури суспільства. Підвищення рівня фундаментальної та спеціальної фахової підготовки неможливо реалізувати без належного теоретичного та науково-методичного їхнього обґрунтування. У навчанні майбутніх дизайнерів необхідно вирішити існуючу суперечність між потребами суспільної практики в компетентних фахівцях з дизайну і рівнем їхньої підготовки. Тому теоретичне обґрунтування соціальних та психолого-

педагогічних проблем підготовки майбутніх дизайнерів має важливе значення.

Сучасна парадигма вітчизняної системи освіти передбачає оволодіння педагогами системними знаннями щодо зв'язку особистості з суспільством. Не менш вагоме значення має формування свідомого й відповідального ставлення щодо особливостей становлення особистості у національному соціокультурному та просторі, враховуючи психологічні особливості кожного майбутнього фахівця. Тому проблема якісної професійної підготовки майбутніх дизайнерів залишається актуальною в будь-якому суспільстві. У зв'язку з цим на сучасному етапі відбувається підвищення вимог суспільства до творчого потенціалу вищих навчальних закладів дизайнерської освіти; здійснюється інтенсивний пошук і розробка оптимального змісту, форм і методів підготовки кадрів, готових до професійної творчості, яка сприяє самоактуалізації і самореалізації як сформованих дизайнерів, так і їх вихованців. У наш час творчий підхід до виконання професійних обов'язків одночасно є і умовою, і показником інтенсивного оновлення дизайнерської праці. Також варто зазначити, що домінуючою метою професійної підготовки майбутніх дизайнерів повинно бути формування готовності майбутнього дизайнера до здійснення творчої діяльності, яка зумовить професійний і особистісний саморозвиток.

Загальні проблеми дизайн-освіти є предметом різнобічного дослідження науковців. Зокрема, О. Генісаретський визначив методологічні та гуманітарно-художні проблеми дизайну, І. Герасименко розробив технології виробництва художньо-конструкторського формотворення. В. Даниленко, Є. Лазарєв розглядають дизайн як техно-естетичну систему, В. Сидоренко – як проектну культуру та естетику дизайнерської творчості, О. Трошкін – як розвиток ініціативності майбутніх дизайнерів у процесі навчально-творчої діяльності. Г. Мінервін, І. Рижова вивчали соціальну природу дизайну. О. Фурса аналізує дизайн-освіту у мистецьких коледжах. Проблеми історичного і сучасного досвіду дизайн-освіти в Україні та за кордоном досліджували О. Боднар, О. Бойчук, В. Глазичев, А. Діжур, С. Мигаль та ін.

Професійна дизайнерська освіта – це підготовка фахівців до творчої діяльності щодо забезпечення духовних і матеріальних потреб суспільства, розвитку матеріальної культури особистості; формування необхідного мінімуму професійних знань, художнього смаку у спеціалістів різних напрямів дизайну. Особливістю професійної діяльності дизайнера є велика питома вага творчої складової. Продуктом дизайнерської діяльності є нові, оригінальні рішення, що надають штучним об'єктам і промисловим товарам культурної цінності. Найважливішою характеристикою професійної компетентності дизайнера є творчий стиль його діяльності.

Дизайнер – фахівець у галузі проектування предметного світу, формотворення виробів, необхідних для життєдіяльності людини, озброєний сумою різноманітних знань, здатний у конкретному матеріальному об'єкті реалізувати свої уявлення про соціальні потреби суспільства. Дизайн-освіта, перебуваючи у процесі становлення, закономірно орієнтується на гуманітарне світобачення, розвиток гуманістичного стилю мислення.

Мистецька освіта є базою, завдяки якій реалізується творчий потенціал студента-дизайнера.

Важливою умовою підготовки фахівців художнього профілю, як зазначає М. Лещенко, є готовність педагога до реалізації особистісно-орієнтованої освітньої системи, зокрема через впровадження мистецького компонента в педагогічний процес.

Готовність – це цілісне утворення, динамічне явище, система, що складається з безлічі компонентів. Це комплексний прояв особи, що відображає стан людини перед початком діяльності, залежний від особистих властивостей та якостей (індивідуальний аспект), її налаштованості на подолання труднощів у вирішенні проблем (мотиваційний аспект) і практичної підготовленості до майбутньої діяльності (когнітивно-операційний аспект). Формування готовності до професійної діяльності є компонентом професійної підготовки майбутніх спеціалістів. При цьому готовність розглядається як складна інтегративна особистісна якість, що характеризує діяльнісний суб'єктивний стан особистості та мобілізацію сил для виконання професійного завдання. Зазначена мета реалізується у цілісному освітньому процесі вузу, скерованому на вирішення задач професійного розвитку майбутніх спеціалістів.

Готовність дизайнера до професійної діяльності полягає у самостійному дизайн-проектуванні зразків промислової продукції, графічного дизайну, предметів культурно-побутового призначення. Студент-дизайнер повинен не лише оволодіти навичками роботи з різноманітними художніми матеріалами при вивченні фахових дисциплін, але й навчитися розкодувати культурні коди, в яких реалізуються смисли, що є ядром культури, а також вкладати смисл у продукт своєї діяльності.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень свідчить, що в першу чергу педагогічні умови є тими обставинами, від яких залежить і відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної підготовки фахівців, що опосередковується активністю особистості.

Зокрема, до психолого-педагогічних умов організації професійного навчання фахівців художнього профілю відноситься:

- якісне планування навчально-виховного процесу;
- відбір і структурування змісту професійно-художньої освіти з урахуванням вимог державного стандарту, особливо варіативної компоненти; дотримання чіткої послідовності вивчення загально-художніх і спеціальних дисциплін, проведення практики;
- поєднання різних форм організації навчання; використання сучасних педагогічних технологій (наприклад, концентроване навчання);
- залучення студентів до самостійної, дослідно-пошукової діяльності;
- запровадження інноваційної системи контролю знань і вмінь майбутніх фахівців художнього профілю, що ґрунтується на самооцінці власної професійно-художньої діяльності, на взаємозв'язках змісту навчання і вимог сучасного художнього виробництва до підготовки компетентного майстра-художника.

Професійна підготовка майбутніх фахівців з дизайну в умовах сьогодення має особливе соціокультурне значення. Дизайн-освіта спрямована формувати професійні якості, творчі здібності, інтереси, тощо. У наш час творчий підхід до виконання професійних обов'язків одночасно є і умовою, і показником інтенсивного оновлення дизайнерської праці. Також варто зазначити, що домінуючою метою професійної підготовки майбутніх дизайнерів повинно бути формування готовності майбутнього дизайнера до здійснення творчої діяльності, яка зумовить професійний і особистісний саморозвиток. У свою чергу, готовність майбутніх дизайнерів до здійснення творчої роботи потребує розгляду соціальних та психолого-педагогічних аспектів. Тож підготовка майбутніх фахівців з дизайну за допомогою системи поєднання соціальних та психолого-педагогічних умов підготовки має пріоритетне місце серед методичних прийомів навчання.

¹Т.Г. Крамаренко, ²Г.М. Білоусова

¹кандидат педагогічних наук, доцент, ²старший викладач
кафедри математики та методики її навчання
Криворізького державного педагогічного університету

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ МАТЕМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Базуючись на даних Українського центру сертифікації якості освіти, можемо констатувати, що значна частина абітурієнтів, які вступають у ВНЗ на педагогічні спеціальності, мають низький бал ЗНО з математики, що додає труднощів майбутнім учителям в опануванні математичними дисциплінами і тими, які пов'язані з математикою міжпредметними зв'язками.

Забезпеченню якості математичної освіти майбутніх учителів сприятиме наступність у навчанні, використання міжпредметних зв'язків, запровадження інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій.

Чимало науковців і освітян-практиків вважають підвищення якості освіти однією з найважливіших проблем її реформування. Для цього необхідно визначитися, від чого залежить якість освіти. В Законі України «Про вищу освіту» під якістю освіти розуміють сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і обумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства.

Проблеми підготовки майбутніх учителів технологій і креслення до педагогічної діагностики якості освіти висвітлює Л. Савченко. Автор подає відомості щодо розроблення і обґрунтування методики її реалізації у процесі формування підготовленості студентів до вирішення цього завдання.

Заслуговує на увагу думка про те, що якість освіти – це комплекс характеристик освітнього процесу, що визначають послідовне та практично ефективно формування компетентності та професійної свідомості. Виділяють три групи характеристик: якість потенціалу досягнення мети освіти, якість процесу формування професіоналізму та якість результату освіти [1]. Кожна

з цих характеристик вимагає окремого аналізу та вивчення можливості її виміру й оцінки, урахування у практиці організації навчального процесу.

Метою тез є аналіз характеристик якості математичної освіти з метою забезпечення наступності у підготовці вчителів технологій.

Розглядаючи проблему якості потенціалу досягнення мети освіти, варто привернути увагу до утвердження компетентнісного підходу у підготовці майбутніх учителів. Особливу увагу варто приділити розробці робочих програм з навчальних дисциплін з урахуванням міжпредметних зв'язків, добору змісту, форм та методів навчання. Наприклад, в курсі вищої математики для майбутніх педагогів на пряму підготовки «Технологічна освіта» доцільно передбачити ознайомлення з питанням класифікації похибок виготовлення й вимірювання, статистичних методів їх оцінки, нормальному розподілу ймовірностей випадкової величини. Оскільки ці питання в подальшому вивчаються студентами в курсі «Основи взаємозамінності і стандартизації» [2].

При виготовленні й вимірюванні виникає дві категорії похибок – систематичні та випадкові. У більшості випадків систематичних похибок можна уникнути. Випадкові похибки непостійні за величиною і знаком, поява їх не підпорядковується закономірностям. Випадкові похибки спричиняють розсіювання розмірів деталей. Ці похибки неможливо усунути і тому їхній вплив враховують тільки допуском на розмір і форму деталей.

Для опрацювання результатів вимірювання доцільно ознайомити студентів з формулами для обчислення вибіркового середнього та виправленого вибіркового середнього квадратичного відхилення, інтервального оцінювання невідомих параметрів нормального розподілу та закону великих чисел, зокрема, стійкості середнього арифметичного в серії незалежних вимірювань.

Доцільно при вивченні вищої математики додати тему на визначення ймовірностей випадкових подій з метою ознайомлення з проблемами найпростішої перевірки якості продукції, визначення надійності роботи систем; математичної статистики для опрацювання результатів досліджень, статистичної перевірки статистичних гіпотез, складання рівняння прямолінійної чи криволінійної регресії. А також окремі теми з елементарної математики. Наприклад, відсоткові розрахунки, задачі на побудову.

Якість потенціалу досягнення мети освіти тісно пов'язана з якістю матеріально-технічної бази, зокрема наявністю сучасних комп'ютерно-орієнтованих засобів, інформаційно-методичної бази, включаючи сучасні електронні навчальні чи дистанційні курси вищої математики, забезпечені засобами зворотного зв'язку, щоб частину матеріалу студенти могли опрацьовувати самостійно, використовуючи, наприклад, мобільні пристрої. Саме добір матеріалу, який у подальшому буде пов'язаний з вивченням фахових дисциплін, є одним з кращих чинників для мотивації учіння.

Складником якості освіти є також якість процесу формування професіоналізму. Це якість технології освіти, контролю освітнього процесу, якість мотивації викладацького складу на творчість та ефективність педагогічної роботи. Про якість процесу формування професіоналізму

можемо судити зі ставлення студентів до навчання, виходячи з інтенсивності освітнього процесу. При цьому важливу роль відіграє те, які методи можуть бути застосовані для презентації навчальних досягнень майбутніх педагогів.

Актуальним є запровадження інноваційних технологій навчання, зокрема проектних. При вивченні вищої математики доцільно послуговуватися методом навчальних проектів при вивченні застосування диференціального та інтегрального числення, математичного моделювання через складання рівнянь, систем лінійних рівнянь з багатьма невідомими тощо. Складнощі тут виникатимуть у зв'язку з тим, що дисципліна вивчається на першому курсі, коли студенти лише розпочинають оволодівати фахом.

Важливо зменшити частку репродуктивних форм діяльності студентів, збільшивши кількість завдань для виявлення творчості майбутніх педагогів. Більше уваги варто приділяти розвитку навичок мислення високого рівня, навичок XXI століття. Розв'язування кількох однотипних рівнянь чи нерівностей іноді варте того, щоб його замінити на розв'язування прикладної задачі зі складанням моделі у вигляді рівняння тощо.

Щодо отримання чисельних розв'язків, то значну увагу доцільно приділити формуванню умінь студентів застосовувати до розв'язування задач програмні засоби, інтерпретувати отримані результати.

Якість результату освіти виявляється через усвідомлення професіоналізму, розпізнавання та реалізацію індивідуальних здібностей та особливостей, оволодіння методологією самоосвіти, через знання та практичні навички. У певній мірі показником тут може бути рівень знань з вищої математики та математична підготовка до якісного засвоєння фахових дисциплін.

Для подолання протиріччя між якістю освіти та сучасними потребами виробництва і суспільства потрібно орієнтуватися не тільки на результат освітньої діяльності – властивості фахівця – випускника навчального закладу. Але і у процесі навчання всебічно враховувати фактори формування результату, зокрема мету освіти, зміст та методологію, технологію навчання. Саме на ці складники у викладача є можливість свідомо впливати і таким чином здійснювати управління якістю освіти майбутніх педагогів.

Література

1. Коротков Е. Концепція якості освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://osvita.ua/school/method/1342/>
2. Антоненко І. І. Основи взаємозамінності, стандартизації та технічних вимірювань : навчальний посібник / І. І. Антоненко, А. С. Солоха. – Кривий Ріг : КДПУ, 2016. – 40 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://elibrary.krpd.edu.ua/handle/0564/379>.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПРОГРАМІСТІВ

Розвиток ІТ-індустрії та орієнтація України на входження у світовий суспільно-економічний простір обумовлюють необхідність у нових дослідженнях щодо визначення професійно важливих якостей та складу професійної компетентності майбутніх інженерів-програмістів.

Сутність професії інженера подано Е. Крик, В. Гороховим, М. Негримовським, П. Лернером, проблеми професійної підготовки інженерів-програмістів висвітлено у роботах О. Ігнатюк, В. Осадчого, К. Осадчої, В. Олексенка, О. Романовського та ін., про деякі аспекти професійної компетентності інженера-програміста та визначення його професійних якостей написано у працях таких науковців як А. Ільченко, Л. Матвійчука, Д. Щедролосьєва, О. Наумука та ін. Проте узагальненого уявлення про структуру професійної компетентності майбутніх інженерів-програмістів не подано.

Нами було проаналізовано роботи науковців щодо визначення професійних якостей майбутніх інженерів-програмістів (А. Бочкіна, Б. Гладких, У. Когут та ін.), а також Рекомендації з викладання програмної інженерії та інформатики в університетах, Керівництві до зводу знань з програмної інженерії, Рекомендації Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя», рамкові профілі ІКТ-компетентності Ради з інформаційних та комунікаційних технологій, документація проекту Tuning за предметними областями «Комп'ютерна інженерія», «Програмна інженерія», «Комп'ютерні науки та ІКТ». На основі цього нами було виокремлено 7 складових професійної компетентності майбутніх інженерів-програмістів: компетентність з програмування, цифрова, математична, інженерна, комунікативна, особистісно-професійна та управлінська компетентності. Розкриємо докладніше сутність складових професійної компетентності майбутніх інженерів-програмістів.

Компетентність з програмування розуміється як інтегральна властивість особистості, що характеризується певним рівнем розвитку алгоритмічного стилю мислення та здатністю до засвоєння штучної мови, включає знання та вміння в області алгоритмізації і програмування, виявляється в різноманітних формах програмно-алгоритмічної діяльності. Майбутні інженери-програмісти мають володіти методами розробки програмних комплексів для вирішення професійних завдань, вмінням розробляти і налагоджувати ефективні алгоритми і програми з використанням сучасних технологій

програмування. У цьому аспекті ми вважаємо, що не доцільно акцентувати увагу на вивченні конкретного програмного забезпечення, яке часто оновлюється. Студенти мають оволодіти фундаментальними знаннями, які не так швидко зазнають змін. Це стосується саме розвитку алгоритмічного мислення, як системи мисленневих способів дій, прийомів, методів та відповідних їм мисленневих стратегій, що спрямовані на розв'язування як теоретичних, так і практичних задач, і результатом яких є алгоритми як специфічні продукти людської діяльності (О. Копаєв) [1, с. 206]. Ми поділяємо думку К. Орел щодо наявності у майбутніх програмістів здатності до засвоєння штучної мови. Здатність формулювати свої думки чітко і ясно, не упускаючи жодної дрібниці і при цьому максимально компактно, користуючись при цьому апаратом штучних мов, на думку дослідниці, є ключовою розумовою особливістю, що сприяє ефективності діяльності програміста [4, с. 75]. Ми погоджуємося із думкою І. Мінтій, що компетентності з програмування відображають зв'язок між компетентностями з математичної інформатики та з інформаційних технологій [2, с. 7]. Тому наступними у списку компетентностей у структурі професійної компетентності майбутніх інженерів-програмістів ми виділяємо цифрову та математичну компетентність.

Цифрова компетентність (digital competence) у Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» визнається однією з ключових компетентностей для навчання впродовж життя. Вона визначається як вміння працювати з цифровими носіями та передбачає впевнене та критичне використання Технологій інформаційного суспільства (ТІС) для роботи, відпочинку та спілкування. Основними навичками при цьому виступають: використання комп'ютерів для пошуку, оцінки, зберігання, поширення, представлення й обміну інформацією та для спілкування й участі в роботі об'єднаних мереж через Інтернет.

Математична компетентність розглядається нами як сукупність системних властивостей особистості, що виражаються стійкими знаннями з математики та вміннями застосовувати їх для розв'язування професійних завдань з програмування. Студенти мають володіти знаннями про методи системного аналізу, математичне моделювання, засоби побудови та аналітичного дослідження детермінованих та стохастичних моделей об'єктів і процесів інформатизації, моделі оптимізації, прогнозування, оптимального керування та прийняття рішень, а також про математичні методи розробки та дослідження алгоритмів розв'язування задач моделювання об'єктів і процесів інформатизації, алгоритмів функціонування інформаційних систем та методик оцінювання складових ефективності даних алгоритмів та ін.

Інженерна компетентність нами пов'язується з вирішенням проблем створення програмного забезпечення на інженерній основі, тобто з використанням накопиченого запасу знань у сфері методів управління проектами, планування і регулювання проектних робіт, адаптуючи їх до умов колективної розробки програмних продуктів із гарантованою якістю. Майбутні інженери-програмісти повинні вміти аналізувати склад, структуру,

будову та принцип роботи технічних об'єктів у змінених умовах; будувати певні моделі вирішення поставленої проблеми або завдання, під якою розуміється вміння поєднувати теорію з практикою; визначати новизну в завданні, зіставити з відомими класами завдань, аргументувати свої дії, отримані результати і робити висновки; здійснювати рефлексію якості процесу і результату діяльності з позицій вимог ринку [3, с. 18-19].

Професійна компетентність майбутніх інженерів програмістів у сучасну епоху передбачає формування його комунікативної компетентності – яку ми будемо розуміти як здатність здійснювати спілкування в умовах професійної діяльності у сфері розробки програмного забезпечення. Розробка програмного продукту часто ведеться в рамках спільної роботи кількох програмістів, а також менеджерів та інших керівних робітників. Тому майбутні інженери-програмісти повинні вміти взаємодіяти спільно і конструктивно співпрацювати з іншими у процесі професійної діяльності. Вони мають здійснювати комунікацію не тільки з колегами, а й з клієнтами, постачальниками, підлеглими, керівним складом для вирішення проблем розробки програмного забезпечення.

Особистісно-професійна компетентність розглядається нами як систематизоване утворення функцій і діяльнісних ситуацій, яке закладено в якостях особистості фахівця в галузі програмування і у вимогах до виду його професійної діяльності. Її компонентами слугують професійно значимі особистісні якості майбутніх інженерів-програмістів. Такими основними професійно значимими особистісними якостями є лабільне і дивергентне мислення та здатність до самонавчання.

Виділена нами у структурі професійної компетентності майбутніх інженерів-програмістів управлінська компетентність, на нашу думку, полягає в інтегруванні таких умінь як управлінські (навички керування часом, делегування повноважень, керування проектами, прийняття управлінських рішень) та організаторські (оптимізація діяльності людей у колективі). У свою чергу ці групи можна поділити на конкретні дії (ціле покладання, планування, прийняття рішень, асертивна поведінка, мотивація), які має навчитися виконувати майбутній інженер-програміст у професійній діяльності.

Таким чином, на нашу думку професійна компетентність інженера-програміста має такі складові: компетентність з програмування, цифрова, математична, інженерна, комунікативна, управлінська та особистісно-професійна компетентності. Вони згруповані нами відповідно до проекту Тюнінг у фахові та загальні компетентності та описані у поняттях компетентнісного підходу сукупністю компетентностей. Отже, при підготовці конкурентоспроможних випускників, ми виявили набір тих компетентностей і професійно важливих особистих якостей, які будуть складати основу їх подальшої професійної діяльності та на формування яких слід спрямувати педагогічні зусилля.

Література

1. Копаєв О.В. Алгоритм як модель алгоритмічного процесу / О.В. Копаєв // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. Випуск 6. – Київ, НПУ імені М.П. Драгоманова, 2003. – С. 206-213. http://www.ii.npu.edu.ua/files/Zbirnik_KOSN/6/21.pdf. 5

2. Мінтій І.С. Формування у студентів педагогічних університетів компетентностей з програмування на основі функціонального підходу: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Мінтій Ірина Сергіївна. – К., 2013. – 21 с. 6

3. Мустафина Д.А. Модель конкурентоспособности будущего инженера-программиста / Д.А. Мустафина, Г.А. Рахманкулова, Н.Н. Короткова // Современные наукоемкие технологии. – 2010. – №8. – С.16-20. 7

4. Орел Е.А. Диагностика особенностей мыслительной деятельности специалистов в области информационных технологий (программистов): автореф. дис. кандидата психологических наук: 19.00.03 / Е.А. Орел. – Москва, 2007. – 167 с.

О. В. Лихолат

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки і методики технологічної та професійної освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ МИСЛЕННЯ ЕДВАРДА ДЕ БОНО В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Парадигма сучасної освіти полягає в тому, що вона супроводжує людину протягом усього життя, вона перестає бути тільки підготовчим етапом для професійної діяльності. Випускник професійної освіти має бути конкурентоспроможним, здатним приймати нестандартні рішення в нових нестандартних умовах, мати високу культуру творчого мислення. Засобом позитивного рішення нагальних проблем професійної освіти є не просте узагальнення інформації, а творче засвоєння накопиченого в культурі досвіду та формування на цій основі нових принципів наукової, художньо-дизайнерської, проектно-конструкторської та технологічної діяльності. Майбутній педагог професійного навчального закладу має творчо мислити, тобто володіти прийомами латерального мислення, відмінними від логічного, критичного.

Теоретичні та практичні проблеми творчого мислення привертати до себе увагу багатьох авторів. Серед них такі відомі дослідники, як Г. Альтшуллер, Р. Арнхейм, Е. де Боно, А. Гін, Б. Лемберг, Д. Лернер, Д. Макколд, Я. Понамарьов, Ч. Філіпс та інші. Роберт Грісбек, Максиміліан Тайхер підкреслюють, що гнучкість і стійкість людського мозку говорить про те, що він може розвиватися протягом всього життя і адаптуватися до нових умов [2].

Система мислення Едварда де Боно містить неординарні погляди на структуру мислення, а також на можливості підвищення його ефективності, розвитку творчого потенціалу людини. Його система включає в себе науковий, освітній та прикладний характер [1]. Використання системи організації мислення Едварда де Боно в умовах професійної освіти сьогодні вивчено недостатньо, хоча і є доволі актуальною проблемою сучасної педагогічної науки.

Мета тез полягає у аналізі системи організації мислення Едварда де Боно і спробі її використання в професійній освіті. Відповідно до мети в процесі

написання статті був використаний комплекс методів дослідження теоретичного та емпіричного рівнів.

Традиційне мислення пов'язане з аналізом, судженнями і дискусією як провідним механізмом оцінювання ситуації. У стабільному світі цього було б достатньо, оскільки, виявивши типові професійні ситуації, можна було б розробити для них стандартні рішення в професійній освіті. Однак в сучасному мінливому світі відчувається величезна потреба в новому мисленні – творчому, конструктивному, що дозволяє створювати нові ідеї та шляхи розвитку. Система організації мислення, що запропонована Едвардом де Боно, як раз і є інструментом такого нового мислення.

В академічному середовищі Едвард де Боно відомий як автор ідеї «латерального мислення», сутність якого можна сформулювати таким лозунгом: «Не чекай натхнення, а конструуй його». Сам термін (який сьогодні описує принцип цілої наукової концепції) автор запропонував в кінці 1960-х років [1]. В основі метода лежить простий постулат: не треба вирішувати проблему прямолінійно, більш перспективним буде шлях базований на постійній зміні точки відліку. На основі цього підходу Едвард де Боно створив концепцію латерального мислення і розробив практичні методики застосування такого мислення при вирішенні завдань різного характеру [1].

Валентин Штерн вивчивши систему Едварда де Боно говорить про типові помилки мислення у більшості людей при вирішенні завдань [3]: відсутність досвіду впорядковувати власні думки; відсікання від себе нових творчих можливостей; опора на власне сприйняття світу; звичка спочатку робити висновок; прагнення самостверджуватись, доводити власну правоту; брак нешаблонного, свіжого погляду на речі; опора на застарілі способи дії.

Аналізуючи книги Едварда де Боно можна виділити кілька методичних порад, які мають сприяти підвищенню ефективності виконання будь-яких завдань, допомагати вирішенню проблем всіх трьох типів [1]: відхід від кліше і усталених моделей мислення; піддавання постійному сумніву допустимого; знаходження великої кількості і узагальнення знайдених альтернатив; відмова хапання за нові ідеї і ретельний огляд результатів; позитивне ставлення до випадкових сторонніх ідей; знаходження нових точок входження, від яких можна відштовхнутися, нових кутів зору на ситуацію.

Як і будь-яка методика, система організації мислення Едвард де Боно вимагає часу і терпіння для свого засвоєння: необхідно сформувати звичку мислити за встановленими правилами. До того ж ця звичка має бути вироблена як викладачем, так і студентом. Подальших наукових розвідок потребує проблема розробки методики викладання дисциплін фахового (професійно-практичного) циклу підготовки викладача професійного навчального закладу з використанням прийомів стимулювання латерального мислення.

Література

1. Боно Э. Серьезное творческое мышление / Э. Боно; пер. с англ. Д. Я. Онацкая. – Мн.: ООО «Попурри», 2005. – 416 с.

2. Грисбек Р. Прокачай свой мозг! / Р. Грисбек, М. Тайхер; пер. с нем. С. Э. Борич. – Минск: Попурри, 2015. – 224 с.

3. Штерн В. Тренировка мозга для генерации золотых идей. Школа Эдварда де Боно [Електронний ресурс] / Валентин Штерн. – 2010. – 192 с. – Режим доступу: <https://rutlib.com/book/17377>.

В.В. Матіяш

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та методики початкової та дошкільної освіти
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

ВИТОКИ ПЕДАГОГІЧНО-КРАЄЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Сучасні освітянські програми орієнтують педагогічну громадськість на виховання повноцінного громадянина України, патріота, гармонійно розвиненої особистості. Саме тому, неабияке значення має організація у сучасній школі навчально-виховного процесу на основі громадянськості, патріотизму, громадянської гідності. Важливим фундаментом означеного спрямування виступає педагогічно-краєзнавча підготовка майбутніх учителів, оволодіння відповідною методикою, педагогічно-краєзнавчими знаннями, вміннями та навичками.

Як засвідчує аналіз масового педагогічного досвіду у вузах України, підготовка майбутніх фахівців у цьому аспекті професійної діяльності проводиться недостатньо.

Вивчення та аналіз сучасних наукових педагогічних досліджень дає підстави визначити окремі напрями цієї проблеми:

– підготовка майбутніх педагогів до краєзнавчої роботи (Н. Брижак, Т. Міщенко, О. Павленко, О. Пірожкова, В. Романенко);

– методика збору краєзнавчого матеріалу і його використання у навчально-виховному процесі (І. Безкоровайний, Д. Кацюта, Н. Рубанова, І. Шумілова, М. Ямницький);

– організація краєзнавчої діяльності особистості (М. Ахметзянова, Н. Котович, А. Максютюв, П. Солдатянкова).

Завдання статті уточнити сутність понять «педагогічне краєзнавство», «педагогічно-краєзнавча компетентність», з'ясувати витоки педагогічного краєзнавства.

Опираючись на дослідження К. Абашаєвої, А. Аптікієва, А. Ламашева, А. Мар'їна, С. Кірова, М. Овчіннікової [1, 2, 3], ми дійшли висновку, що доцільно при з'ясуванні визначення педагогічного краєзнавства виходити з того, що це, відносно, самостійна галузь наукових педагогічних знань, складовими якої є творчі лабораторії місцевих майстрів педагогічної праці; особливості роботи навчально-виховних закладів краю; місцеві предмети та явища, що становлять педагогічну цінність; етнопедагогіка з її національними місцевими звичаями та традиціями. Відтак, педагогічно-краєзнавча компетентність майбутніх фахівців – сформована система

педагогічно-краєзнавчих знань і умінь організації навчально-виховного процесу у школі через використання місцевого педагогічного матеріалу.

Науковий інтерес викликає проблема джерельної бази педагогічного краєзнавства як засобу підготовки майбутніх учителів.

У процесі анкетного опитування майбутніх фахівців ми з'ясували, що джерелами педагогічно-краєзнавчої компетентності педагогів виступають: підручники, посібники, методичні рекомендації, передовий педагогічний досвід – 81% респондентів; періодична преса, етнопедагогіка – 12%; праці педагогів минулого – 7% респондентів.

Дані опитування засвідчують обмежену педагогічно-краєзнавчу поінформованість майбутніх фахівців.

Спираючись на нагромаджений науковий фонд із проблеми та на визначення педагогічного краєзнавства як науки про закономірності навчання та виховання молодого покоління на базі використання місцевого педагогічного матеріалу, конкретизуємо джерела педагогічного краєзнавства. Ними виступають:

1. Праці прогресивних педагогів минулого, що представляють собою систему педагогічних факторів, які викладені з певних соціально-політичних і філософських позицій та з точки зору завдань, що стоять перед суспільством.

2. Монографії і праці сучасних педагогів і педагогів-класиків, із яких краєзнавці-дослідники можуть черпати цінний матеріал для ефективного вирішення проблем навчання та виховання.

3. Шкільні посібники та підручники різних років та періодів. Їх можна назвати своєрідними письмовими джерелами. Вони - важливий канал, через який впроваджуються в практику навчання домінуючі в певний час педагогічні концепції та погляди. Навчальні книги допомагають дослідникові виявити виховний характер навчання, прийоми самостійної роботи учнів тощо.

4. Підручники і навчальні посібники з педагогіки, психології, різних методик. Вони відображають педагогічний процес на минулих етапах і на етапі сьогодення, знайомлять нас не тільки з філософськими і педагогічними поглядами автора, але і з досягненнями педагогічної науки певного періоду, з творчими пошуками окремих педагогів та методистів.

5. Соціологічні матеріали. Найбільший інтерес для педагогічного краєзнавства мають дослідження:

а) пов'язані насамперед із вивченням дітей та молоді (їхньої поведінки, життєвих поглядів, прагнень і т.д.) і, частково, дорослого населення;

б) провідної ролі соціального середовища у формуванні підрастаючого покоління (ролі кіно, радіо, телебачення, літератури тощо);

в) пов'язані з поведінкою, що відображає умови життя населення в суспільстві, сім'ї, з проблемою вільного часу, з економічними проблемами народної освіти та ін.

6. Мемуарна та епістолярна література. У цих описах можна побачити багато такого, що виходить за рамки чисто особистого. Педагог-дослідник

може виявити особливості виховання, навчання, взаємодії учнів та вчителів, шкільного самоуправління, характерні для певного часу.

7. Періодична преса. Вона цікава тим, що в ній відображається сучасна практика навчання та виховання, стан і розвиток педагогічної науки, описуються гострі проблеми, передовий досвід виховання у школі, сім'ї, громадських організаціях.

8. Художня література. Використовуючи зразки художньої літератури, педагог-краєзнавець може з великою переконливістю показати педагогічні явища сучасності, розкрити особистість учителя, вихователя, учня, досвід сімейного виховання.

9. Законодавчі та інші правові матеріали з питань народної освіти (збірники розпоряджень, наказів, постанов, що прийняті не тільки Міністерством народної освіти, але й місцевими радами народних депутатів).

10. Поточна документація. Це найбільш достовірне джерело, в якому відображений передовий досвід роботи.

11. Архівні документи (архіви з народної освіти та добір важливих матеріалів з питань виховання, навчання та освіти). Вони розкривають хід розвитку народної освіти та педагогічної науки, є джерелом наукових досліджень, сприяють вирішенню практичних завдань народної освіти.

12. Досвід передових колективів та окремих учителів. На наш погляд, із багатьох шляхів використання досвіду шкіл та вчителів можна виділити два основних. Один з них, найбільш доступний, - використання досвіду, що відображений у різного роду друкованих виданнях та документах. Другий, більш важкий, але особливо цінний, - вивчення досвіду шляхом спостереження і наступної бесіди із учителями.

13. Дитяча творчість. Сюди відносять вивчення можливостей кожного учня, рівня його вихованості, індивідуальних нахилів, здібностей, успіхів у навчанні.

14. Народна педагогіка, що є складовою частиною загальнонародської культури. Розвиваючись разом із розвитком суспільства, вона має вплив на формування педагогічної науки.

15. Речові джерела, до яких мають відношення вчитель, студент, учень у процесі роботи, навчання, життя.

16. Технічні засоби педагогічної діяльності: діафільми, матеріали, зняті на кіноплівку, призначені для передач по телебаченню, грамплатівки, магнітофонні записи, матеріали для навчальних машин різних типів і систем.

Крім традиційних джерел, на які спираються в наукових дослідженнях, сюди доцільно віднести і сценарії навчальних фільмів чи кінофрагментів, телевізійних передач, знятих на кіноплівку, анотації і монтажні листи до фільмів, опис окремих фотодокументів, сценарії і записи телепередач, знятих на відеоплівку, радіопередач, текстів грамзаписів.

Зазначимо, що вищезазначені джерела педагогічного краєзнавства взаємозв'язані, взаємообумовлені, взаємозалежні.

Дослідження не вичерпали всіх аспектів проблеми. Майбутні розвідки вбачаємо у технології формування духовності особистості засобами педагогічного краєзнавства.

Література

1. Крачило М.П. Краєзнавство і туризм / М.П.Крачило. – К., Вища школа, 1994. - 190 с.
2. Милонов Н.А. Литературное краеведение / М.А.Милонов -М.: Просвещение, 1985. - 192 с.
3. Роль педагогического краеведения в профессиональной подготовке учителя. - Алма-Ата: Мектеб, 1986. - 128 с.
4. Романько В.И. Краеведение в системе вузовской подготовки учителя литературы. Дис. канд. пед. наук. 13.00.01 / В.И. Романько – К., 1992. - 163 с.

С.Л. Кучер

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та методики технологічної освіти
Криворізького державного педагогічного університету

ВИВЧЕННЯ ДИЗАЙНУ ТЕКСТИЛЮ МАЙБУТНІМИ ІНЖЕНЕРАМИ-ПЕДАГОГАМИ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Мода і текстиль тісно взаємопов'язані. І незважаючи на те що текстиль іноді розглядається лише як джерело сировини для моди, в дійсності кожен з цих секторів значно впливає на сучасний світ і по-різному пов'язаний з багатьма іншими: дизайном інтер'єру, засобами масової інформації, виробництвом косметики, сільським господарством, роздрібною торгівлею, обробною промисловістю тощо. Хоча обидві галузі мають свої власні напрями розвитку і сфери застосування, традиційно вони переслідують одну мету. Тому вони не тільки залежать один від одного, але і роблять взаємний вплив. Їх пов'язує загальне явище - потреба людини в одязі, що має широкий діапазон і різнобічність. Даний фактор в поєднанні з різноманіттям тканин, що використовуються для пошиття предметів гардеробу, дає простір для професійного удосконалення інженеру-педагогу швейного профілю. Особливої уваги заслуговує вивчення взаємозалежності цих двох потужних галузей промисловості і розвитку відносин між ними, адже вони стосуються всього людства.

Досвід спілкування зі студентами спеціальностей швейного профілю дозволив нам визначити певні проблеми у їх професійному становленні. У всьому світі вивчення індустрії моди і текстильної промисловості нерозривно пов'язане. Найчастіше обидві дисципліни викладаються на одних і тих же академічних кафедрах, відділеннях і факультетах і навіть в тій чи іншій мірі в рамках одного курсу. Однак в переважній більшості випадків вивчається лише одна з них, оскільки у студентів немає часу або можливості опанувати обидві. У результаті багато учнів не задоволені власним рівнем розуміння предметів і знаннями, які можуть виявитися вельми значущими для їх майбутньої роботи. Наприклад, студентам, що вивчають дизайн, часто хотілося б зосередитися на теорії і практиці таких нерозривних об'єктів дослідження, як моделювання та застосування тканин. Однак в рамках системи освіти дизайн і використання модних тканин розглядаються як незалежні і не пов'язані між собою сукупності умінь і навичок. Якщо дотримуватися такого підходу, то одне перебуває цілком в компетенції

професіоналів світу моди, а друге є прерогативою фахівців з текстилю. Цей поділ моди і текстилю на рівні освіти може також поширитися на супутні сфери навчання, що стосуються промисловості, управління та бізнесу. Натомість ми відстоюємо переконання що ефективним є спосіб вивчати проектування одягу і власне текстиль як частини єдиного цілого. На нашу думку, має бути виділена окрема навчальна дисципліна, що поєднає в собі ці дві галузі знань з метою розвитку проникливості і набуття майбутніми фахівцями стратегічно важливої обізнаності в економічних питаннях.

У всьому світі в індустрії моди і текстильної промисловості немає чіткої і однакової термінології. Це стосується, наприклад, моди як тенденції в протилежність моді як галузі промисловості або – аналогічно – текстилю як навчальної дисципліни на противагу текстилю як терміну, що виражає сукупність тканин. Ми вживаємо слова одяг, вбрання і мода виходячи з того, що мода – це елемент вбрання, що є частковим відносно одягу.

У цілому, під модою розуміється керований стильовими уподобаннями сектор споживацького одягу, а під одягом – увесь асортимент споживчих предметів гардеробу та аксесуарів з різноманітними елементами стилю. Одяг – універсальний термін для всіх предметів гардеробу. У певному сенсі всі перераховані вище поняття відображають глибину проведеного аналізу. В навчальній дисципліні, що поєднає вивчення моди і текстилю, планується вивчення і вирішення проблем, з яких центральною є – взаємини моди і текстилю. Багато ситуацій і аспектів, що мають розглядаються тут, є такими, що не піддаються простому аналізу. Наприклад, політична і економічна обстановка, що оточує той чи інший предмет гардероба, не зводиться до звичайного відображенню його матеріальної історії. У кожного виду одягу, у кожної тканини, у кожного сектора і рівня виробництва в певному сенсі є свій власний унікальний шлях. Тому необхідним є застосування певних прикладів і тлумачень, які в сукупності покликані відобразити всю систему відносин між даними галузями. Індустрію моди і текстильну промисловість не можна розділити або провести між ними чітку межу.

Вивчення проблемних питань взаємодії дизайну одягу і текстилю потребує ґрунтовного дослідження загальнодоступної інформації, тобто літератури, веб-сайтів і журналів, що робить знання вчасним і актуальним. Тематика питань досить широка і має практичне значення для наступної професійної діяльності інженера-педагога швейного профілю: модний текстиль і здоров'я; ставлення дизайнера одягу до матеріалу при виборі та ступінь залучення його до виробництва; тканина як візитівка модної марки одягу; інноваційні текстильні технології і мода як стиль життя тощо.

Вивчення студентами властивостей матеріалів для виготовлення одягу та аксесуарів, як правило, є основоположним для швейних спеціальностей і починається з першого курсу. Проте наука і технології не стоять на місці, і загальних знань недостатньо, тому майбутній фахівець з певним базовим рівнем може підвищувати свою компетентність, знайомлячись з досягненнями нанотехнології та біоінженерії у галузі текстилю, ретельно опановуючи властивості цінних натуральних високоякісних матеріалів, створення яких стало можливим завдяки сучасним передовим технологіям.

Необхідно також звернути увагу на вивчення таких декоративних матеріалів, як блискітки, пір'я і пух, шкіру і хутро. Підготовка фахівців швейної галузі має бути зорієнтована на широкий спектр сегментів модної індустрії – від індивідуального пошиття до масового. Саме тому чітка зорієнтованість у питаннях проектування, свідомого вибору і оптимального використання текстильних матеріалів є визначним завданням у нинішній професійній підготовці майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю.

¹З.С. Кучер, ²Т.О.Тараненко

¹кандидат педагогічних наук, доцент, ²навчальний майстер кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ У ПРОЦЕСІ САМООСВІТИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

Діяльність майбутнього інженера-педагога пов'язана із оцінювання як результатів навчальної так і виробничої діяльності. Тому завданням вищої школи є підготовка майбутнього інженера-педагога до управління процесом самоосвіти та самооцінювання на основі сучасних педагогічних технологій.

Проблема впровадження сучасних засобів оцінювання результатів навчання завжди залишається актуальною. До неї звертаються як науковці так і практики. Особливої уваги заслуговують питання рейтингової системи оцінювання (А. Алексюк, О. Уколова, М. Калужская, І. Каменських). Організацію та апробацію системи педагогічного моніторингу в освітніх закладах досліджували А. Моїсєєв, В. Петрухін, М. Поташкін. Педагогічне тестування як засіб підвищення якості контролю та оцінювання результатів навчального процесу було предметом вивчення В. Аванесова, Б. Гречина, Н. Єфремової, А. Чернявської. Особливий інтерес для нашого дослідження мали наукові доробки з проблеми розробки завдань, тестування та управління процесом самоосвіти студентів, що відображені у працях Ю. Вороніна, В. Лутковського, П. Образцова, А. Шмелева.

Мета тез: виявити вплив тестових завдань на результати самоосвіти майбутніх інженерів-педагогів у процесі вивчення спеціальних дисциплін.

Модернізація процедури контролю в освітньому процесі вищої школи (у контексті Болонської угоди) можлива тільки на основі використання сучасної комп'ютерної техніки та спеціальних комп'ютерних навчально-контролюючих програм.

Слід підкреслити, що є певна проблеми комп'ютерного тестування у процесі вивчення спеціальних дисциплін. Науковці виокремлюють ряд особливостей тестів, що розробляють чи використовують викладачі спецдисциплін: зміст навчальних матеріалів швидко застарівають, тому їх необхідно частіше оновлювати; підготовка багатоваріантних тестів потребує великих зусиль, а їх життєвий цикл надто короткий, так як тести не дають очікуваного результату при їх багаторазовому використанні; спеціалісту недостатньо знань теоретичних положень, йому потрібні практичні навички.

Сучасні системи комп'ютерного тестування відрізняє певна гнучкість, коли студентам можна вибрати індивідуальний графік проходження контрольних точок, а при тестуванні – конкретний режим: спробувати відповісти на більшу кількість питань за довший час або, навпаки, обмежити кількість питань, але отримати менше часу; вибрати меншу кількість складних питань і більшу простих і т.д.

Більшість науковців вважають найбільш перспективними лініями впровадження інформаційних технологій у систему вузівського навчання використання інформаційних технологій у процесі контролю та оцінювання професійних знань та умінь. Важливим, з нашого погляду, є наявність програмного забезпечення та розробленість банку тестових завдань.

Як зауважує А. Шмелев – тести у сучасних умовах є найважливішим інструментом при переході до системи накопичувальних балів, так як тести надто економічний інструмент у витратах часу чи інших ресурсів виконавців і вони можуть застосовуватись успішніше інших методів саме як інструмент проміжного, а не підсумкового контролю [4, с. 26]. Та в той же час, тести є надто трудомісткий інструмент на етапі його розроблення. Переваги тестів можна максимізувати, одночасно зменшивши затрати, якщо створити комп'ютерний банк тестових завдань, яким зможуть користуватись викладачі і студенти різних вузів.

Слід підкреслити, що дослідники звертають увагу на відмінність тестів від інших видів контролю. А. Чернявська, Б. Гречин вбачають переваги у такому: зміст тесту підлягає чіткому плануванню; тест має стандартизовану форму завдання; відомо рівень складності завдання; наявність спеціальних шкал для підведення підсумків тестування; наявність оцінок точності вимірювання [5, с. 44]. В. Аванесов розглядає тести з різних сторін: «тест» – як «метод педагогічного вимірювання», що складається із системи тестових завдань різного ступеню складності; «тест» – як «система, що складається із обмеженої чітко визначеної множини тестових завдань»; «тест» – як «результати застосування методу вимірювання, що представлені здебільшого у формі матриць даних» [1, с. 188]. Такі визначення, на думку науковця, характеризують тест з різних сторін, тому що тест є одночасно і методом і результатом педагогічного вимірювання.

Як результат дослідження теорії та технології комп'ютерного навчання, В. Красильникова рекомендує розробникам таку класифікацію тестових завдань за складністю. Перший рівень: розпізнавання, порівняння, вибір операцій чи об'єкту, доповнення чи виключення, визначення понять. Другий рівень: вибір декількох об'єктів, упорядкування об'єктів, аналіз та встановлення причини, встановлення відповідності, застосування математичних чи логічних обчислень. Третій рівень: класифікація об'єктів, вибір критерію класифікації, встановлення аналогій, синтез (конструювання нового об'єкту із запропонованих елементів) [3, с. 258].

У педагогічній літературі існують різні підходи до трактування поняття «комп'ютерне тестування». Для А. Чернявської, Б. Гречина «комп'ютерне тестування» – це «різновид тестування з використанням сучасних технічних засобів, що мають ряд переваг у порівнянні з традиційним тестуванням на

друкованих носіях» [5, с. 32]. В. Красильникова розглядає «комп'ютерне тестування» як «різновид комп'ютерного контролю знань, що використовує певні обмеження як за часом виконання самої процедури тестування, так і за формою та різноманіттям постановки контролюючих завдань» [5, с. 247].

Більшість науковців процедуру виставлення оцінок пов'язують із двома різними процесами: процес визначення рівня знань (відбувається у порівнянні досягнутого з еталоном або з початковим рівнем) та процес встановлення цінності цього рівня. У процесі навчання процедура контролю виконує функцію не тільки констатації факту «знає – не знає», але і в першу чергу, функцію управління процесом навчання для здійснення необхідної корекції навчального процесу з метою отримання якісного рівня підготовленості студентів. Перевагами тесту перед традиційними формами контролю є об'єктивність, надійність, точність вимірювання, економічність. Більшість науковців до переваг саме комп'ютерного тестування відносять: отримання миттєвого результату, виключення упередженості, нормування труднощів та об'єму тестових завдань, масовість, легкість обробки результатів, можливість тестових програм працювати у режимі навчання.

Відомо, що студент може ефективніше проявити свої здібності у комфортному навчальному середовищі. В. Красильникова звертає увагу на переваги комп'ютерного тестування саме для студентів: підвищення об'єктивності атестації рівня навчальних досягнень та виключення суб'єктивних факторів; забезпечення індивідуальності проходження тестування; забезпечення індивідуальності та вибору зручного часу; вибір рівня тестування; доступність та рівні права для всіх учасників тестування; отримання повної та достовірної інформації про результати своєї роботи на різних етапах навчання та тестування; можливість неодноразового тестування з метою самоконтролю, що сприяє самоактуалізації студентів [3, с. 252-253].

Найоптимальніший результат досягається при поєднанні в тестовому інструментарії декількох режимів роботи: «контроль», «тренінг» та «навчання». Режим тренінгу особливо ефективний у тому випадку, якщо програма дозволяє супроводжувати відповідь можливістю вільного повернення у випадку неправильної відповіді

Управління за принципом зворотного зв'язку потребує структурування та укрупнення інформації про результати контрольної-оцінювальної діяльності, а також підтвердження об'єктивних оцінок, отриманих при зовнішньому контролі, вважає Н. Ефремова [2, с. 12].

Ми переконані, що важливо оцінювати уміння застосовувати знання на практиці, але і практика застосування набутих навчальних досягнень потребує високого рівня базових знань спеціальності. Тому тести якнайкраще підходять для оцінювання теоретичної складової навчальних досягнень студентів. Важливо, щоб викладач міг адекватно визначити частку тестового контролю у цілісній системі управління якістю учіння студентів із врахуванням особливостей конкретної спеціальної дисципліни.

Таким чином, теоретичний аналіз наукових джерел з проблеми дослідження та практичний досвід дозволили нам дійти висновку, що на

сучасному етапі навчально-методичне забезпечення неможливе без електронних посібників, без навчально-контролюючих та тренувальних програм, що включають тестовий контроль, інформаційно-пошукові та інформаційно-довідкові бази даних. Саме система тестових завдань та програмне забезпечення її використання дозволяють створити динамічну систему зворотного зв'язку між суб'єктами навчальної діяльності і таким чином формувати такі риси особистості, як самостійність, відповідальність, професіоналізм.

Література

1. Аванесов В.С. Композиция тестовых заданий / Вадим Сергеевич Аванесов Учебная книга, 3 изд. доп. М.: Цент тестирования, 2002. – 240 с.
2. Ефремова Н.Ф. Тестовый контроль в образовании // Надежда Федоровна Ефремова [монография]. [Электронный ресурс] http://www.xliby.ru/hauchnaja_literatura_prochee/testovyi_kontrol_v_obrazovanii/
3. Красильникова В.А. Теория и технология компьютерного обучения и тестирования. Монография / В.А. Красильникова. – Москва: Дом педагогики, ИПК ГОУ ОГУ, 2009. – 332 с.
4. Методические рекомендации по разработке и внедрению системы оценки качества обучения по инновационным образовательным программам / А.Г. Шмелев, А.А. Чумаков, А.Г. Серебряков. – М.: Изд-во МГУ, 2007. – 64 с.
5. Чернявская А.П., Гречин Б.С. Современные средства оценивания результатов обучения [Текст]: Учебно-методическое пособие. – Ярославль: Изд-во ЯГПУ. – 2008. – 98 с.

І.Ю. Серьогіна

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та методики технологічної освіти
Криворізького державного педагогічного університету

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ (ПРИ ВИВЧЕННІ РОЗДІЛУ «БІСЕРОПЛЕТІННЯ»)

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України відбувається природне оновлення національної освіти, що зумовлене двома чинниками: поступовим входженням нашої держави до Європейського простору та зміни професійних умов функціонування навчально-виховних закладів. У цьому контексті істотно зростає суспільне значення інноваційних технологій в усіх сферах соціальної практики, зокрема, у системі національної освіти. Проте, впровадження інноваційних систем і технологій неможливе без відповідного методичного забезпечення.

У нашому дослідженні ми спиралися на наукові погляди таких вчених-практиків, як: С. Гончаренко, В. Євдокимов, Т. Кіріна, О. Савченко, Л. Масюк, І. Прокопенко та ін. Оскільки представлена група науковців цілком справедливо акцентує увагу, що сьогодні є потреба у наполегливому дослідженні шляхів стимулювання розумової діяльності учнів та формуванню в них відповідального, свідомого ставлення до процесу навчання. Також важливим є розробка інноваційних, зокрема ігрових методів навчання, адже практика доводить, що використання ігрових ситуацій

безумовно створює великі можливості для активізації пізнавальних інтересів учнів та стимулює їх відповідальне ставлення до навчання.

Власний досвід роботи та аналіз сучасної психолого-педагогічної літератури дозволяє акцентувати увагу на те, що сучасний педагог має створити оптимальні умови для розкриття можливостей особистості учня, зокрема, шляхом довірливих стосунків між самими учнем та викладачем, що мобілізує їх творчий потенціал, формує впевненість у своїх силах і, таким чином, зумовить процес інтенсивного засвоєння матеріалу. Успіх і результативність одержаних учнями знань значною мірою залежить від уміння викладача створити мотиваційний настрій, атмосферу співпраці, взаєморозуміння, враховуючи їхні побажання та сподівання, оскільки, як підкреслює Л. Масюк, високий рівень мотивації є основним психологічним фактором, котрий збуджує інтерес до навчання, розвиваючи у учнів здатність до самостійного одержання знань. Емоційний стан учнів безпосередньо пов'язаний із засвоєнням знань, формуванням професійних умінь і розвитком навичок, значною мірою визначає настрій на перспективу в майбутній фаховій діяльності.

Виходячи з дидактичних вимог про те, що якими б не були вихідні дані предмета вивчення, подальший вплив педагога повинен завжди забезпечувати досягнення заданого оптимального результату. Викладач має змогу максимально знизити емоційний бар'єр, оскільки досить часто низький рівень знань приводить учнів у стан неспокою, напруги, виникає мотиваційна упередженість, що значно знижує ефективність роботи. Загальновідомо, що навчання – це творчий процес пізнання, тому що неможливо зобов'язати учня пізнавати будь-що, оскільки обов'язок не буде усвідомлений і прийнятий учнем як свій власний обов'язок, а це дуже важливо.

Ми поділяємо точку зору науковців І. Прокопенко та В. Євдокимова, які наголошують про те, що під час взаємодії викладач вказує напрямок пошуку, а сам пошук здійснює учень. Завдяки цьому можна досягти основної мети навчання – формування творчої і всебічно розвиненої особистості, яка відповідально відноситься до навчально-пізнавальної діяльності. Викладач, як досвідчений педагог, повинен створити сприятливу обстановку на заняттях для успішного засвоєння знань, блокуючи, таким чином, вплив негативних емоцій, ставлячи учня у центр навчального процесу, де він зможе активно переробляти інформацію та аналізувати поняття. Від «школи пам'яті» необхідно послідовно переходити до «школи пошуку», суть якого Т. Кіріна вбачає в тому, щоб учень був поставлений в такі умови, які б викликали у нього потребу в одержанні знань, бажання здобути їх. Це, у свою чергу, викликає в учнів стійкий внутрішній інтерес до навчання і сформує відповідальне ставлення. Адже саме інтерес у психології розглядають як мотив, що сприяє орієнтуванню в будь-якій галузі, більш повному й глибокому відображенню дійсності.

Таким чином, ми розглядаємо поняття «відповідальне ставлення до навчання» як глибоко усвідомлену, емоційно-позитивну навчальну діяльність, що спрямована на виконання учнями свого обов'язку. Воно

виявляється в прагненні до оволодіння навчально-пізнавальними знаннями й уміннями реалізувати це прагнення.

Ми вважаємо, що саме ігрова діяльність на уроках технологій буде сприяти результативному формуванню відповідального ставлення учнів до процесу навчання. Ігрова форма занять створюється на уроках за допомогою ігрових прийомів і ситуацій, що виступають як засіб спонукання, стимулювання до успішної навчально-пізнавальної діяльності. Реалізація ігрових прийомів і ситуацій при визначеній формі занять відбувається за такими основними напрямками: дидактична мета ставиться перед учнями у формі ігрового завдання; навчальна діяльність підкоряється правилам гри; навчальний матеріал використовується в якості її засобу; у навчальну діяльність вводиться елемент змагання, що переводить дидактичне завдання в ігрове; успішне виконання дидактичного завдання пов'язується з ігровим результатом тощо.

Досвід роботи дозволяє виокремити наступні принципи організації гри: відсутність примусу будь-якої форми при залученні дітей у гру; принцип розвитку ігрової динаміки; принцип підтримування ігрової атмосфери (підтримка реальних почуттів учнів); принцип взаємозв'язку ігрової та неігрової діяльності; принципи переходу від найпростіших ігор до складних ігрових форм; логіка переходу від простих ігор до складних пов'язана з поступовим поглибленням різноманітного змісту ігрових занять і правил. Таким чином, ігрові ситуації – це різновид активної діяльності учнів, взаємодії вчителя та учня (групи учнів), у процесі якої вони оволодівають суспільними функціями, професійними знаннями, уміннями та навичками. У сучасній школі, зокрема, на уроках технологій, ігрова діяльність використовується в таких випадках: як самостійні елементи в технології для засвоєння поняття, теми та навіть розділу навчального предмета; як елемент більш загальної технології; як урок або його частини (актуалізація знань, підсумковий контроль); як технологія позакласної роботи. На відміну від ігор взагалі, педагогічна гра має істотну ознаку – чітко поставлену мету навчання й відповідні їй педагогічні результати, які можуть бути обґрунтовані, виділені в явному вигляді й характеризуються навчально-пізнавальною спрямованістю.

Так, при вивченні розділу «Бісероплетіння», ми розробили низку комбінованих уроків з використанням ігрових ситуацій різних типів, також на початку вивчення розділу презентуємо урок-подорож із зануренням у історію, а наприкінці – урок-ярмарок. Саме на ньому учні представляють три свої завершені роботи: просту прикрасу, виготовлену технікою плетіння ланцюжків з бісеру, складну прикрасу, для виготовлення якої вони мали поєднати різні техніки роботи з бісером і сувенір. Учні намагаються презентувати свою роботу у найкращому світлі: розповідають, чим мотивований вибір композиції виробу, підбір кольорів бісеру для його виготовлення. Також учні розповідають про призначення свого виробу (для прикрас – це стиль одягу, якому вони відповідають). Наприкінці уроку кожна робота оцінюється учнями класу під керівництвом вчителя з обґрунтуванням поставленої оцінки. Цей урок-ярмарок є сприятливим для формування не

лише відповідального ставлення до навчання, але й розвитку естетичних смаків учнів.

Таким чином, при підготовці та організації уроків технологій у сучасній школі необхідно враховувати важливість формування в учнів свідомого і відповідального ставлення до навчально-пізнавальної діяльності. Адже це дійсно важлива умова подальшого гармонійного розвитку особистості учня, яка буде здатна до постійного саморозвитку, самовиховання та самореалізації у подальшому житті. Ми вважаємо, що для успішного виконання цього завдання вчителю допоможе досить вдало використовувати на уроках технологій інноваційні методи навчання, зокрема, ігри, ігрову діяльність, ігрові ситуації відповідно до мети кожного конкретного уроку. Це призведе до того, що учні з більшою цікавістю будуть відвідувати уроки технологій, в них поступово активізуються пізнавальна та пошукова діяльність, інтереси до праці, виготовлення власними руками творчих виробів та можливість продемонструвати свої таланти учням, педагогам, батькам тощо.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробці конкретних методичних рекомендацій для вчителів технологій у контексті нашого дослідження.

Н.В. Волкова

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та методики технологічної освіти
Криворізького державного педагогічного університету

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

Останнім часом пошуки шляхів підвищення професіоналізму студентів вищої школи пов'язані з актуалізацією спрямованості освітнього процесу на особистість студента, його духовний світ, моральну та інтелектуальну культуру. Освіта за своєю природою орієнтована на виконання соціальних функцій. Вона водночас є засобом освоєння культури, розвитку можливостей особистості і способом інтеграції людини в професійну діяльність та соціальне життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій вказує на високий науковий інтерес до вивчення проблеми професійної підготовки фахівців як вітчизняними, так і зарубіжними дослідниками. Увага вчених зосереджена на різних аспектах. Так, компетентнісний підхід до підвищення якості професійної підготовки вивчають В. Байденко, Т. Базавова, Н. Бібік, Е. Зеєр, І. Зимня, В. Луговий, Дж. Равен, В. Радкевич, В. Свистун, Л. Спенсер, Х. Хершген, А. Хуторської, В. Ягупов та ін. Впровадженню технологій особистісно-розвивального навчання в університетах приділяють значну увагу М. Артюшина, Л. Журавська, В. Лозовецька, Г. Романова. Використанню системного підходу до управління навчальними закладами, формування і розвитку фахівців різних галузей, присвячена низка наукових праць В. Бондаря, Л. фон Берталанфі, А. Богданова, Н. Вінера, Д. Клір,

О. Малюти, Н. Осроверхової, В. Пікельної, Л. Петренко, Ю. Сурміна, Н. Урманцева, А. Уймова та ін.

Метою тез є обґрунтування компетентнісного підходу до підвищення рівня підготовки майбутнього інженера-педагога.

У контексті заявленої проблеми варто зазначити, що підвищення рівня підготовки майбутнього інженера-педагога у галузі харчових технологій є процесом, спрямованим на зміни кількісних і якісних властивостей особистості таких як світогляд, самосвідомість, ставлення до дійсності, характеру, здібностей, психічних процесів, накопичення досвіду. Безперечно, основою і рушійною силою формування і розвитку особистості є сумісна діяльність, у якій здійснюється засвоєння особистістю заданих соціальних ролей. Принагідно зазначити, що ті види діяльності, які спрямовані на одержання суб'єктивно нового (для кожної конкретної особистості) результату, вчені називають продуктивною діяльністю. Саме до продуктивної діяльності має здійснюватися підготовка фахівців у вищих навчальних закладах. А тому зростає необхідність посилення особистісно і практично-орієнтованого навчання, активізації зусиль кожної особистості до професійного саморозвитку.

Компетентнісний підхід до процесу професійної підготовки майбутніх інженерів педагогів реалізується через професійні стандарти і передбачає створення емоційно сприятливої атмосфери, психологічного комфорту для кожного студента, удосконалення методики і технології навчального процесу, створення організаційно-педагогічних умов для професійного становлення, дії механізму професійної самоосвіти і самовиховання.

На наш погляд, нині особливої актуальності набуває зміна акцентів з предметно-змістового аспекту на особистість майбутнього фахівця, що потребує трансформацій в організації навчальної діяльності. З нашої точки зору, важливо забезпечити долучення студентів в такі ситуації, де б вони вимушені були активно діяти, приймати рішення, нести відповідальність за свої дії. Побудова навчальної роботи як процесу вирішення розумових завдань забезпечує професійну перспективу, тому важливо навчити студентів самостійно визначати мету, розробляти систему завдань, спрямованих на розвиток професійних умінь і навичок. Підготовка майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій на основі системного підходу створює необхідні умови для професійної поведінки, накопичення досвіду самостійного аналізу і професійних дій, закріплення індивідуального стилю діяльності та розвитку їх відповідних здібностей. Вирішення цих завдань можливо лише в процесі моделювання під час занять з дисциплін професійної спрямованості.

Практика підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах підтверджує, що компетентнісний підхід стимулює різноманітні прояви культури, професійної інформації і навчальних ролей, коли, цінності, дії і вчинки інших людей можуть стати «значенням для мене». При цьому підході виникають особистісно-змістові відносини, що забезпечують рух від діяльної свідомості до індивідуальної свідомості і професійної поведінки, особистісно-змістових відносин під час підготовки майбутніх інженерів-

педагогів позитивно впливають на її ефективність становлення особистісно-змістових відносини, що виникають у навчальному процесі.

Як свідчить практика, моделювання професійних ситуацій в навчальному процесі сприяє професійному саморозвитку, самоствердженню і самовираженню особистості майбутнього інженера-педагога. У процесі моделювання ситуацій студент має можливість створювати, програвати, відпрацьовувати та закріплювати власні професійні дії та вчинки, що стимулює його професійне зростання та готовність до творчої професійної діяльності.

Таким чином, компетентнісний підхід до професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів в умовах сучасної університетської освіти дозволяє створити систему, яка обумовлює оновлення цілей, змісту, методики і технології орієнтованих на формування професійного образу сучасного конкурентоздатного фахівця, спроможного до професійної діяльності.

Н.С. Бурова

старший викладач кафедри естрадного мистецтва
Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтва

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З МІКРОФОНОМ ЕСТРАДНОГО АРТИСТА-ВОКАЛІСТА

Вокальне мистецтво має багатовікову історію, свої традиції, численність вокальних шкіл з їх особливостями методик, практичними та теоретичними здобутками. Зі зміною музикальних вподобань, стилів та жанрів задачі вокалістів постійно змінювались і багато вокальних шкіл, які були націлені на виховання академічних оперних вокалістів виявились неактуальними для виховання естрадних співаків. Вокальна техніка естрадного співу зовсім не відповідала догмам вокальних технік академічного співу.

Головним напрямом вокального мистецтва довгий час був оперний спів. Створений в кінці XVI ст. у Флоренції, жанр опери зазнавав множинні метаморфози, досягнувши згодом небувалого блиску і масштабності.

На кожному з етапів розвитку опери перед співаками виникали специфічні завдання, обумовлені розмірами залів, інструментальним складом оркестру і структурою вокальних партій, характерних для того часу.

Ранні італійські опери виконувалися в невеликих залах, спів супроводжувався невеликим ансамблем, що складався зі струнних інструментів. Діапазон вокальних партій був близький до мовного. Ці фактори народжували відповідну манеру співу, в якій особлива роль приділялась виразній подачі слова і гнучкості інтонування при порівняно невеликій звучності.

В епоху *bel canto* вокальні партії поширилися за діапазоном і збагатилися колоратурними пасажами. Еталоном вокальної досконалості

став голос, рівний за тембром на всьому діапазоні, що володіє легкістю та віртуозною рухливістю.

У подальшому збільшення оркестру та введення до його складу мідних духових зумовило збільшення вимог до звучності голосу співака. Популярні колись голоси кастратів поступилися місцем тенорам. В цілому простежувалася тенденція переваги драматичних голосів, що володіли тембровою насиченістю і великою силою звучання.

Розвиток вокальної теорії та педагогіки відбувався згідно змінам вимог щодо сценічної практики. Змінювалися уявлення про використання реєстрів, резонаторів, техніки дихання. Педагоги часів зародження опери радили використовувати в співі не дуже глибоке, легке й природне дихання, як при розмові. При переході до верхніх звуків використовували фальцетне звучання. Еталонним був звук максимально наближений до мовного.

Довгі музичні фрази і пасажі епохи *bel canto* принесли з собою необхідність оволодіння довгим диханням, згладженістю реєстрових переходів і гарною рухливістю голосу. В письмових джерелах, що дійшли до нас з того часу, ми зустрічаємо рекомендації, що вказують на використання при фонації грудного типу дихання, або так називаємого співу на малому диханні, розроблялась техніка «трепету дихання», необхідна для більш чіткого і гнучкого виконання колоратурних пасажів.

Традиції вокального навчання XIX ст. є в багатьох випадках основою вокальної методики і по наш час, пов'язані з теоретичними побудовами щодо використання глибокого змішаного типу дихання і потужного яскравого звуку. Вся методика навчання співака була спрямована на розвиток потужності звучання.

Припустимо історичний аспект і подробиці розвитку звукопосилюючої техніки, але завдяки цьому розвитку вимоги до вокалістів на концертних майданчиках суттєво змінилися.

Сучасні концертні реалії передбачають роботу з дуже потужними акустичними системами, і вже один цей факт ставить перед вокалістом цілий ряд певних завдань. Зауважимо, що мікрофон – це один з найважливіших технічних засобів, яким користується естрадний співак: мікрофон укупі із іншим технічним приладдям (посилювач, мікшер тощо) створює для співака передумови для нових, у порівнянні з природним звучанням його голосу, можливостей. Звук, що подається співаком в мікрофон, тепер доводиться розглядати скоріше як сигнал, збуджуючий коливання мембрани мікрофона. Первинний звук, а не кінцевий звуковий результат. Кінцевий звук виходить в результаті проходження через електричні ланцюги, цілий ряд звукооброблюючих приладів і завжди декілька відрізняється від вхідного сигналу. Рівень відмінності може бути різним. Молодому співаку потрібно усвідомлювати, що мікрофон не тільки не маскує технічні недоліки, а навпаки, їх посилює, тому використання мікрофону приносить позитивні результати тільки на базі володіння співацькою технікою, навиками дихання, звукоутворення, артикуляції і т.д. Основне завдання, яке вирішують ці пристрої - це якісне відтворення звучання голосу без суттєвого переключення звуку у процесі виступу та запису.

В рамках тез зупинимося лише на вимогах до «сигналу», тобто звучанню голосу співака при роботі зі звукопідсилювальним обладнанням.

Існує два типи мікрофонів, які використовуються у широкій практиці: динамічні та конденсаторні:

- динамічні мікрофони (наприклад - Shure SM-58) використовуються під час виступу на сцені. Вони уловлюють звук безпосередньо від джерела, тобто – від виконавця і називаються мікрофонами спрямовані дії. Співак повинен знати, якщо співати в динамічний мікрофон занадто гучно, треба або змінювати чуттєвість лінії, або відводити мікрофон далі від губ (10-15см), інакше це може привести до спотворення вторичного сигналу, дуже дзвінкий голос може звучати різко. Але сам співак може «компресувати» своє звучання за допомогою вокальної позиції та створенням достатнього, не форсованого імпедансу.

Спів на «ріано» в такий мікрофон повинен бути обов'язково з вокальною подачею, в іншому випадку, співака не буде чути, тож звукорежисеру доведеться підіймати рівень чутливості мікрофона, що може приводити до виникнення зворотних зв'язків, які змушують видалити збуджені частоти на еквалайзері вокального каналу, збіднюючи тим самим і безпосередньо звучання голосу на виході.

Треба зазначити, що студійні мікрофони компресують такі «зайві» частоти пересилення звуку, але це зашкоджує правдивій передачі тембру співака.

Конденсаторні мікрофони (наприклад – Neumann U87) у порівнянні з динамічними мають більшу чутливість і більш широкий сектор прийому сигналу. Вони використовуються під час запису на студіях, або для «підзвучки» та для запису великих оркестрів у залі.

Конденсаторним мікрофонам у порівнянні з динамічними, потрібне додаткове електроживлення, відоме під назвою «фантомне», тому він потребує підключення до постійної напруги у 48 V. Це підключення може бути забезпечене з більшості мікшерів та передпідсилювачів. Типовою помилкою починаючих співаків є неухважність при підключенні мікрофонів, якщо переплутати та підключити динамічний мікрофон таким же чином, як конденсаторний, то він зіпсується.

Одне з дуже важливих умов співу вокаліста в мікрофон - це стабільність сигналу. Вокаліст, який щось шепоче, а потім починає голосно кричати в мікрофон, не володіючи навиками тримання мікрофона під різним кутом, залежно від гучності первинного сигналу – велика мука для звукорежисера, таку манеру співу практично неможливо адекватно озвучити в концертних умовах.

Необхідно враховувати зміну акустичних властивостей співочого звуку, пов'язану із відстанню між джерелом звуку і мікрофоном. Йдеться про зміни не тільки гучності, але й частотних характеристик звуку. Адже ні для кого не секрет: якщо на виході потрібен звук, насичений низькими частотами, теплий і об'ємний - слід ближче піднести мікрофон до губ. Чим далі мікрофон – тим менше низьких частот на вторинному виході звуку.

Викладач має бути обізнаним щодо особливостей використання мікрофону в різноманітних за об'ємом та акустичними властивостями приміщення, в різних ситуаціях (наприклад - різний ступень заповнення зали), від характеристик самого мікрофону, від якості та можливостей всього комплексу акустичних приладів. Його завданням є навчання молодих співаків орієнтації щодо специфіки роботи з мікрофонами різного типу. Зрозуміло, що ці знання підкріплюються завданнями на практичне засвоєння студентом техніки співу із використанням мікрофону.

Таким чином, ми приходимо до того, що ідеальним в сучасних умовах роботи зі звукопідсилювальним обладнанням є голос, що володіє м'якістю, гнучкістю, рівністю і стабільністю по всьому діапазону. В цьому є схожість із вокальними задачами та ідеалами епохи *bel canto* та ранньої італійської опери.

Література

1. Багрунов В.П. Азбука володіння голосом [Текст] / В. П. Багрунов. -СПб., 2006.
2. Гарсія М. Школа співу [Текст] / М. Гарсія. - М., 1956.
3. Гонтаренко Н. Б. Сольний спів: секрети вокальної майстерності [Текст] / Н. Б. Гонтаренко. - Ростов н / Д, 2007.
4. Ісаєва І. О. Естрадний спів [Текст] / І. О. Ісаєва. - М., 2006.
5. Уайт Пол. Творческая звукозапись. Ассоциация Профессиональных Студий. 2008, Англия
6. Ріггс С. Як стати зіркою: повний навчальний курс [Текст + аудіокасета] / Сет Ріггс. - М., 2000.
7. Яковлева А.С. Мистецтво співу [Текст] / А. С. Яковлева. - М., 2007.
8. Ярославцева Л.К. Опера. Співаки. Вокальні школи Італії, Франції, Німеччини XVII-XV III ст. [Текст] / Л. Ярославцева. - М., 2004.

В.К. Коваленко

аспірантка кафедри педагогіки

Криворізького державного педагогічного університету

ПІДГОТОВКА КОМПЕТЕНТНОГО ПЕДАГОГА ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Система вищої освіти в Україні виступає одним з найголовніших складових суспільства так як здійснюється впровадження компетентної моделі навчання у професійну освіту та визначення його професійних значущих якостей. Використання сучасних педагогічних технологій у системі підготовки компетентного педагога є інструментом реформування системи вищої освіти, який спрямований на формування готовності педагога до роботи у сучасних умовах. У першу чергу особливої уваги заслуговує сучасний стан впровадження технологій в освіту нашої країни тому що забезпечує якісних фахівців до вимог європейських та національних стандартів вищої освіти.

Проблеми розробки та впровадження педагогічних технологій навчання й виховання в цілому розглядали такі дослідники, як: В. Боголюбов, В. Гузєєв, І. Зязюн, Т. Назарова, А. Савельєв, Г. Селевко, І. Смолюк та ін.

На думку науковців педагогічна технологія – своєрідна конкретизація методики, проект певної педагогічної системи реалізованої на практиці, що визначають спеціальний набір і компоновання форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів, що має вищий рівень ефективності, надійності, гарантованого результату, ніж традиційні методики навчання та виховання [3, с. 152].

Педагогічні технології є основою підготовки компетентного педагога з метою формування якостей які передбачають розробку та впровадження сучасних методів, форм і засобів навчання педагогічного процесу, контроль та діагностику рівня освітньо-професійної підготовки з професійною компетентністю та педагогічною майстерністю викладачів.

За В. Масловим, компетентність – це готовність на професійному рівні виконувати свої посадові та спеціальні обов'язки у відповідності до сучасних теоретичних надбань, кращого досвіду, наближаючись до світових вимог і стандартів [1, с. 38]. Психологи ведуть мову про компетентність як психологічну якість особистості

У дослідженнях А. Маркової професійна компетентність педагога розглядається як праця вчителя, у якій на високому рівні здійснюється педагогічна діяльність, педагогічне спілкування та реалізується особистість учителя, що дає йому можливість продуктивно діяти при виконанні трудових функцій і досягати відчутних результатів [2, с. 56].

Основними чинниками для ефективного впровадження сучасних освітніх технологій є:

- готовність студентів до сприяння сучасних освітніх технологій;
- позитивна мотивація навчальної діяльності;
- готовність викладачів і студентів до творчої, інноваційної діяльності;
- оптимальний психологічний мікроклімат освітнього процесу;
- педагогічна майстерність викладачів.

Сучасні педагогічні технології сприяють підвищенню ефективності діяльності вищої школи за умов їхньої науковості, володіння викладачами інноваційними методами навчання спрямованих для підвищення професіоналізму студентів у процесі навчання.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури слід вважати професійна підготовка компетентного педагога – це інтегративна властивість, яка має високий рівень підготовки до творчої педагогічної діяльності на основі використання сучасних педагогічних технологій для досягнення високих результатів.

Так, особливої уваги у вищій школі нині набувають педагогічні технології, що інтегруються з інформаційно-комунікаційними технологіями, які сприяють формуванню високого рівня розвитку у студентів навичок, креативного та творчого мислення, вміння оперувати інформацією, використовуючи розвиток навичок комунікації, розширюють можливості самоосвіти студентів.

Отже, впровадження у простір освіти педагогічних технологій у системі підготовки компетентного педагога у професійній освіті спрямовується на досягнення головної мети освіти – підготовка кваліфікованих фахівців які є

конкурентноспроможними, здатні ефективно працювати на рівні світових і європейських стандартів, готового до постійного професійного росту, творчо самореалізовуватись у педагогічній діяльності.

Література

1. Исаев Е.И. Основы психологической антропологии. Психология человека: Введение в психологию субъективности. Учебное пособие для вузов / Исаев Е.И., Слободчиков В.И. – М.: Школа-Пресс, 1995. – 384с.
2. Маркова А. К. Психология профессионализма. – М.: Педагогика, 1996. – 308 с.
3. Педагогіка: навч. посіб. / Пермяков О. А., Морозов В. В. – 2-ге вид., виправ. і допов. – К.: Знання, 2010. – 171с.

А.О. Кравцова

асистент кафедри зоології та методики навчання біології
Криворізького державного педагогічного університету

ГРУПОВА РОБОТА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ

Останнім часом, коли цінність активних методів зростає, у педагогічній літературі часто зустрічаються рекомендації щодо використання групової роботи оскільки доведена її ефективність у розв'язуванні широкого кола завдань. Використання саме такого методу роботи на лабораторних, семінарських заняттях сприяє формуванню у студентів здатності організувати роботу групи (планувати дії; розподіляти ролі; дотримуватись норм співпраці реалізовувати задумане; представляти свої висновки у вигляді моделі, схеми тощо).

Як відомо, традиційні форми навчання передбачають послідовний рух від накопичення інформації до формування відповідних знань, умінь та навичок. При цьому досить часто знання студент отримує в готовому вигляді, їх необхідно лише запам'ятати. Задіяні переважно мнемонічні процеси (пам'ять), а мислення, мотивація та інші складники психіки активізуються недостатньо.

Безперечно, сучасні технології навчання, у тому числі й групові методи, не виключають подачу знань у готовому вигляді. Однак *головне в іншому*: беручи участь у груповій взаємодії, студенти активно включаються в процес пізнання, накопичують досвід самостійної творчої діяльності. Для такого способу отримання знань характерні: поєднання з практикою, осмисленість, особистісна зацікавленість та значимість, емоційне забарвлення. Учасники усвідомлюють себе як особистість через інших членів групи, тобто діє *принцип дзеркального відображення*.

Групова робота має високо оцінюється теоретиками та практикаками за навчальну продуктивність і багатофункціональність. Вона спроможна також стимулювати у студентів їхнє природне прагнення до спілкування, взаємодопомоги, співпраці. Окрім навчальної та розвивальної функцій групова співпраця виконує виховну (формує гуманні якості, вияви взаємодопомоги й вимогливості, взаємоконтролю та самооцінки) й

організаційну (студенти вчаться самостійно розподіляти обов'язки, розв'язувати конфлікти, суперечки, виконують ролі керівника) функції. Групова робота в навчальному процесі (під час навчальних занять, особливо семінарських і практичних) використовується для актуалізації набутих знань перед поясненням нового матеріалу, ознайомлення з ним; закріплення та систематизації знань; оперативного усного опитування; вирішення проблемних ситуацій, дискусивних питань тощо. Використання може відбуватися короткотривало (фрагментарно) для розгляду одного з питань навчального заняття або довготривало (об'ємно) протягом усього заняття. Особливо ефективною групова робота є під час підготовки та проведення навчальних конференцій, дискусій і дебатів, вирішення ситуацій, підготовки соціально-педагогічних проектів, порівняння інформації тощо.

Загалом дослідження дидактів вищої школи засвідчують, що результати спільної діяльності студентів у групах, як правило, завжди значно вищі в порівнянні з виконанням тих же завдань кожним індивідуально, адже вони допомагають один одному, соціалізуються, несуть колективну відповідальність за результати окремих членів групи, а робота кожного студента інтенсифікується.

Переваги групової форми навчальної діяльності:

1. Виконує важливу та незамінну роль у перетворенні студентів із об'єкта в суб'єкт навчання, причому ним стає не тільки індивід, а й об'єднання, група.

2. Навчає розподіляти функції й обов'язки між учасниками, досягати спільного результату. Студенти стають самостійними, активними, набувають умінь співпраці з іншими при виконанні загальної справи, у них формуються соціальні якості особистості.

3. Сприяє максимальному використанню часу заняття. Усі студенти академгрупи мають можливість продемонструвати свої знання.

4. Встановлюється досить швидкий темп розв'язування навчальних завдань, стимулюється працездатність, аналітична та синтетична діяльність студентів, прискорюються асоціативні процеси. Під час групової роботи слабкі студенти виконують на 20–30 % більше обсягу навчальних завдань, ніж під час фронтальної.

5. Зникає страх спілкування з викладачем, яке зведене до мінімуму. Стосунки з ним набувають ознак співпраці, тому що педагог втручається в роботу груп лише тоді, коли відчуває у цьому потребу чи до нього звертаються за допомогою.

6. Індивідуальна навчальна робота студентів поєднується з елементами інтерактивності, взаємодопомоги, широкими можливостями учитись один в одного. Забезпечуються контроль і корекція знань.

7. Широкі можливості диференціації й індивідуалізації процесу навчання. Слабкі студенти отримують додаткові пояснення, а завдяки контролю з боку сильніших допускають менше помилок. «Середнячки» оперативно з'ясовують незрозумілі питання, опановують ефективні способи розв'язання задач. Сильні студенти, допомагаючи товаришам засвоювати

навчальний матеріал, перевіряють і зміцнюють свої знання, прагнуть читати, щоб знати більше за членів мікрогрупи.

8. Формуються уміння співпрацювати, доводити й відстоювати власну точку зору. Розвивається культура ведення діалогу та партнерства.

9. Формуються вміння навчальної діяльності (планування, рефлексія, самоконтроль, взаємоконтроль, порівняння своєї праці з іншими).

Групова навчальна діяльність виконує ряд функцій. Вона створює умови для позитивної мотивації, адже під час групової роботи активізується діяльність всіх виконавців, а також створюються умови для оволодіння студентами формами взаємодопомоги. У груповій роботі студенти показують високі результати засвоєння знань, формування умінь. Слабкі студенти виконують більший обсяг завдань. Виховна функція групової діяльності формує колективізм, гуманні якості особистості. Організаційна функція навчання полягає в розвитку уміння розподіляти обов'язки, вміння спілкуватися.

Викладач під час групової роботи контролює хід роботи в групах; консулює, відповідає на запитання; координує діяльність, при необхідності допомагає окремому студенту чи групі в цілому.

Численними дослідженнями у галузі педагогіки та психології вищої школи доведено, що використання групових форм навчання позитивно впливає на ефективність навчально-виховного процесу. Процес навчальної мовленнєвої діяльності, заснований на засадах групового навчання, має великі переваги у підготовці майбутніх вчителів, адже він покликаний об'єднати хід комунікативного та професійного розвитку студента.

Групова діяльність – соціологічний та соціально-психологічний феномен, продукт спілкування, який не дорівнює механічній сумі діяльності людей, які входять до групи. Згідно з аналізом психологічної теорії діяльності, необхідно, щоб засвоєння системи методичних знань та суми практичних навичок та вмінь у процесі групового навчання у студентській групі відбувалось на рівні діяльності. Це обумовлює дотримання таких орієнтирів: організувати навчання таким чином, щоб домагатись високого рівня усвідомлення студентами закономірностей та послідовності навчальних дій та операцій; надати навчанню позитивну емоційну забарвленість; розвивати та зміцнювати інтерес до навчальної діяльності; розвивати свідомість тих, хто навчається, їх мислення та мовлення; надати провідної ролі особистісному досвіду.

Отже, групове навчання, що являє собою поєднання різних форм навчальної діяльності, провідною з яких є групова діяльність, слід розглядати як необхідну умову для вироблення індивідуальних здібностей, умінь та навичок самостійної, творчої діяльності студентів. Наведені характеристики групового навчання дозволяють стверджувати, що його використання в організації навчального процесу у ВНЗ є вагомим чинником підвищення якості професійної та комунікативної підготовки студентів як майбутніх фахівців.

Таким чином, виникає нагальна потреба більш активного використання групового навчання у практиці вищої школи, зокрема детальної розробки

методики організації групового навчання студентів у вищому навчальному закладі.

Література

1. Барбіна Є.С. Теоретичні аспекти професійної підготовки майбутнього вчителя / Є.С. Барбіна // Збірник наукових праць: Педагогічні науки. – Вип. 27. – Херсон : Видавництво ХДПУ. – С. 96-99.

2. Бех І.Д. Гуманістична педагогіка як нова інноваційна парадигма / І.Д. Бех // Науковий вісник Миколаївського державного педагогічного університету: Педагогічні науки [Зб. Наук. Праць]. – Вип. IV. – Миколаїв : МДПУ, 2001. – 294 с.

3. Глузман А.В. Профессионально-педагогическая подготовка студентов университета: теория и путь исследования [монография] / А.В. Глузман. – К. : Поисково-издательское агентство, 1998. – 252 с.

4. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психологические проблемы готовности к деятельности / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович. – Минск : БГУ, 1976. – 176 с.

Т.Г. Павлиш

викладач Криворізького коледжу економіки та управління
ДВНЗ «Київського національного економічного університету імені
В. Гетьмана»

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ І РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ІНФОРМАТИКИ НА ЗАСАДАХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ

Державна політика щодо розвитку вищої освіти спрямована на «підготовку людей високої освіченості і моралі, кваліфікованих спеціалістів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння та впровадження наукомістких та інформаційних технологій, мобільності та конкурентоспроможності на ринку праці» [1, с. 58].

Нині перед навчальними закладами стоїть нагальна потреба в підготовці професійно мобільних фахівців конкурентоздатних на ринку праці. Таких фахівців може підготувати тільки професійно мобільний викладач.

Проведений теоретичний аналіз наукових джерел вказує на те, що науковий інтерес до проблеми професійної мобільності та її структури притаманний великій кількості науковців, серед яких передусім зазначимо А. Циганаш, А. Ващенко, Г. Міхненко, Є. Іванченко, І. Хом'юк, Л. Сушенцева, Л. Вороновська, Л. Пілецька, Н. Грицькова, Н. Коваліско, Н. Кожемякіна, О. Яненко, Ю. Клименко та ін.

Проблема професійної мобільності викладачів залишається недостатньо дослідженою і представлена працями Б. Ігошева, В. Гринько, В. Безрукавої, І. Хорева, Л. Амірової, Р. Пріми, С. Морозової.

Слід зазначити, що у науково-педагогічній літературі однозначної думки стосовно структури професійної мобільності немає.

Дослідження питання мобільності дозволило Л. Аміровій визначити професійну мобільність педагогів, як «інтегративно-особистісну якість, яка виражається в оперативному реагуванні на ситуацію професійно-педагогічної діяльності через мобілізацію всіх зовнішніх і внутрішніх ресурсів» [2, с. 37].

Аналізуючи структуру професійної мобільності, науковець виділяє у професійній мобільності чотири компоненти: активність, готовність, адаптивність і креативність.

У руслі пропонованого дослідження місткою є дефініція поняття, що запропонована Б. Ігошевим, який визначає професійну мобільність педагогів, як «динамічну якість особистості, що зумовлює успішність її адаптації до мінливих умов професійної діяльності; здатність освоювати інновації в освіті; готовність до самовдосконалення; саморозвиток і реалізація себе в педагогічній діяльності і професійному співтоваристві» [3, с. 31].

І. Хорєв вважає, що професійна мобільність викладача ВНЗ – це його готовність та здатність до: швидкої зміни завдань і видів професійно-педагогічної діяльності, інтеграції змісту суміжних навчальних дисциплін, його відповідного дидактичного опрацювання та майстерного викладу студентам; продуктивного опанування суміжними навчальними курсами, посадами науково-педагогічних працівників і спеціалізаціями в межах спеціальності, галузі науки; опанування новими спеціальностями науково-педагогічних працівників та змінами у своїй та суміжних галузях науки; творчої зміни стилю та змісту своєї діяльності відповідно до нових підходів у галузі своєї професії та суміжних професійних галузях; планування та здійснення саморозвитку, попередження професійних деформацій.

Професійна мобільність викладача передбачає системне бачення його професії, володіння високого рівня узагальнення системою знань професійно-педагогічних та суміжних галузей науки й уміннями їх ефективного застосування [4, с. 73].

Професійну мобільність педагога, С. Морозова, розглядає в умовах інноваційного розвитку коледжу, як необхідну умову і пропонує розуміти це поняття, «як здатність педагога гнучко реагувати на постійно мінливі зовнішні (зумовлені стратегічними змінами в системі освіти) і внутрішні (обумовлені формуванням особливої інноваційної середовища розвитку в рамках конкретного навчального закладу) умови» [5, с. 27].

Узагальнюючи результати теоретичного вивчення сутності професійної мобільності у науковій літературі та спираючись на проведений теоретичний аналіз, дозволимо висунути власне розкриття її сутності.

Професійна мобільність викладача – це здатність до освоєння та впровадження інновацій; до швидкої адаптації у мінливих умовах професійної діяльності; здатність адекватно оцінювати результати праці та окреслювати перспективи власної педагогічної діяльності; готовність до саморозвитку та підвищення професійного рівня; критично мислити; активно й творчо діяти.

Викладач коледжу – це фахівець, який має високий рівень професійної діяльності, здатний удосконалюватися в процесі педагогічної праці, що вносить свій індивідуальний творчий внесок у професію і стимулюючий у суспільстві інтерес до результатів своєї роботи.

Інформатика – це наукова дисципліна, яка не тільки дозволяє зрозуміти принципи дії та область застосування обчислювальних машин, але і дає

уявлення про закони і методи надання інформації, як у міжособистісному спілкуванні, так і в житті суспільства.

Завдання викладача інформатики розвинути у студентів здатність згрупувати інформацію за ступенем значущості, здатність здійснювати швидкий і ефективний пошук інформації, правильно її класифікувати і на підставі обробки приймати розумне рішення про способи і ступені її використання.

Викладач інформатики – різностороння, захоплена, творча, налаштована на нове людина, що володіє такими особистісними якостями, як відкритість, послідовність, результативність, товаристська, з позитивною мотивацією у виборі дій, що вміє приймати швидкі рішення, здатний аналізувати і багаторазово коригувати порядок дій для вирішення поставленого перед ним завдання.

Викладач інформатики відіграє ключову роль, через нього відбувається впровадження інформаційних та мультимедійних технологій у навчально-виховний процес у коледжі.

Технічне і програмне забезпечення інформаційних технологій піддається постійній зміні, тому в таких умовах від викладача потрібна готовність досить часто змінювати зміст своїх занять, постійно навчатися новому самостійно, застосовувати інноваційні методи і форми навчання.

Діяльність сучасного викладача інформатики буде ефективною, якщо він: володіє навиками роботи з інформацією, представленою у електронному вигляді; знає та використовує раціональні методи пошуку та збереження інформації; застосовує можливості мережі Internet у навчальній та професійній діяльності, в тому числі і для здійснення комунікацій; має навички організації та проведення лекцій із застосуванням сучасного мультимедійного устаткування; рекомендує студентам розроблені мультимедійні курси, електронні бібліотечні ресурси, Web-сайти із навчальною інформацією; використовує у навчальній діяльності комп'ютерні програми не тільки для перевірки та оцінювання отриманих студентами знань та навиків, але й для розвитку пізнавальної діяльності студентів; застосовує інформаційні технології у навчальному процесі, тим самим підвищує професійну компетентність студентів – майбутніх фахівців.

Розвиток – це процес в результаті якого відбувається зміна якості чогонебудь, перехід від одного якісного стану до іншого, вищого; ступінь освіченості, культурності, розумової, духовної зрілості [6].

Ми вважаємо, що розвиток професійної мобільності викладача інформатики – це процес підвищення професіоналізму викладача в його педагогічній діяльності завдяки цілеспрямованій методичній роботі у коледжі, системному і систематичному методичному навчанню викладачів, продуктивній роботі методичних об'єднань, проведення науково-методичних семінарів, конференцій, педагогічних читань, взаємовідвідувань занять, роботі у творчій лабораторії з питань інформатизації та комп'ютеризації навчання, участі у наукових конференціях.

Література

1. Вища освіта в Україні: Навчальний посібник/ В.Г. Кремінський, С.М. Ніколаєнко, М.Ф. Степко та ін.; За ред. В.Г. Кремня, С.М. Ніколаєнка. – К.: Знання, 2005. – 327 с.

2. Мещеряков Б. Г. Большой психологический словарь / Б. Г. Мещеряков, В. П. Зинченко. - М. : Прайм-Еврознак, 2003. - 672 с.
3. Игошев Б.М. Системно-интегративная организация подготовки профессионально мобильных педагогов : автореф. док. пед. наук: 13.00.08. «Теория и методика профессионального образования» / Б.М. Игошев. – Москва, 2008. – 39 с.
4. Ігор Хорєв. Теоретичні проблеми дослідження наукових засад професійної мобільності викладача вищої школи // Вісник Львів. Серія педаг. 2009. Вип. 25. Ч. 3. С. 242–249
5. Морозова С.А. Профессиональная мобильность педагогов как условие инновационного развития колледжа/ 13.00.08.- теория и методика проф.обр. дис.канд.пед.наук. - Екатеринбург 2013 .- 188 с.
6. Найповніший тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://eslovnkyk.com/розвиток>

¹П.Б. Пікас,²Б.С. Полінкевич

¹асистент кафедри хірургії та трансплантології

²доктор медичних наук, професор кафедри хірургії та трансплантології
Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика

УДОСКОНАЛЕННЯ ПИТАНЬ ХІРУРГІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ НА КАФЕДРІ ХІРУРГІЇ ТА ТРАНСПЛАНТОЛОГІЇ НМАПО ІМЕНІ П.Л. ШУПИКА

Медична освіта в Україні повинна відповідати сучасному рівню розвитку медичної науки і вимогам суспільства, ґрунтуватись на застосуванні в організації навчального процесу нової методології, в основі якої закладені європейські тенденції та національна стратегія [1]. При підготовці спеціалістів та підвищенні рівня знань лікарів важливе значення відводиться запровадженню новітніх підходів до організації навчального процесу [2, 3]. Лікар повинен систематично навчатись протягом всієї своєї професійної діяльності щоб не втратити необхідний рівень компетентності.

В останні роки поширюються зв'язки вчених Національної медичної академії післядипломної освіти (НМАПО) імені П.Л. Шупика із зарубіжними університетами з метою запозичень передових освітянських технологій, ознайомлення з особливостями проведення педагогічного процесу в європейських університетах та в плані проведення сумісних наукових розробок і досліджень.

На кафедрі хірургії та трансплантології НМАПО імені П.Л. Шупика лікарі-хірурги (слухачі) навчаються на циклах тематичного удосконалення. Цикли тематичного удосконалення проводяться з *метою* забезпечення високої кваліфікації лікарів, удосконалення їх професійної майстерності, підвищення професійних знань та навиків.

Програма циклу тематичного удосконалення «Питання хірургії» містить основні розділи зі спеціальності й охоплює обсяг знань, необхідний для діяльності лікаря-хірурга. Програма представлена курсами та розділами, поданими в певній послідовності, оптимальній для засвоєння матеріалу. Список літератури дає змогу орієнтуватись на основні та додаткові фахові джерела для навчання на циклі та самостійних занять. Навчальні години

раціонально розподілено між видами занять, приділено велику увагу новим аспектам фахової (хірургічної) інформації, які не висвітлено в підручниках і в навчальних посібниках. Додаткові питання в програмі представлено курсом з організації медичної допомоги населенню при надзвичайних ситуаціях, в умовах бойових дій, проблемі СНІДу та вірусних гепатитів.

Для виконання даної програми в процесі навчання передбачено такі види занять: лекції, практичні заняття, різні види семінарів. Навчання на циклі тематичного удосконалення дозволяє отримати теоретичні знання, оволодіти практичними навичками, умінням оцінити результати сучасних додаткових методів обстеження згідно протоколів діагностики та лікування захворювань хірургічного профілю, а також закласти основу для подальшого самостійного професійного удосконалення.

Варто відзначити, що цикл тематичного удосконалення «Питання хірургії» закладає фундамент для засвоєння слухачами знань із профільних клінічних професійно-практичних дисциплін, формує у слухачів вміння використовувати знання з хірургічних захворювань у процесі подальшої освіти й професійної діяльності. У сучасних умовах в освітньому процесі кафедри хірургії та трансплантології НМАПО імені П.Л. Шупика використовуються кращі інноваційні засоби та форми навчання, основані на комп'ютерних технологіях, де надається перевага самостійній роботі слухача.

При викладанні в сучасних умовах є значне збільшення годин на оволодіння практичними навичками та на самостійну роботу слухачів циклу. Самостійна робота слухачів керується викладачем і стає основним методом активізації пізнавальної та практичної діяльності спеціалістів. Це сприяє клінічному мисленню. На лекціях та семінарських заняттях застосовуються інтерактивні методи навчання, щоб навчальний процес відбувався за умови постійної активної взаємодії усіх слухачів, тобто викладач і слухач доповнюють один одного. Організація інтерактивного навчання на кафедрі хірургії та трансплантології передбачає моделювання реальних ситуацій і спільне вирішення проблем на основі їх аналізу та обставин. Під час групового навчання слухачі вчаться конструктивно мислити, приймати обґрунтовані рішення, розвивати вміння переконувати та вести дискусію. На лекціях висвітлюються вузлові питання програми, основні напрямки та нові погляди у вивченні питань хірургії, що розглядаються і подаються в систематизованому та узагальненому вигляді. Це необхідно для проведення семінарських занять та самостійної роботи слухачів, для більш чіткого і конкретного розуміння хірургічних захворювань, що вивчаються на сучасному рівні.

Семінарські заняття проводяться в навчальних кімнатах і мають за мету навчити кожного слухача комплексній оцінці загального стану хірургічного хворого, виявленню анамнестичних, клінічних та лабораторно-інструментальних даних, характерних для конкретної нозологічної одиниці (хірургічної), правильній постановці діагнозу, вибору тактики та призначення відповідного лікування. Семінарські заняття проводяться по наступній методиці. Починається заняття з програм-контролю (або тест-

контролю) з метою визначення рівня підготовки всіх слухачів з даної теми. Потім на протязі 2-5 хвилин викладач дає план семінару. Семінар проводиться у вигляді доповідей (реферативно) по заданій темі, обговорення клінічних ситуацій, вирішення ситуаційних задач (50-60 хвилин). Під час заключної частини заняття (15-20 хвилин) підводяться підсумки, виставляються оцінки, робляться зауваження та вносяться корективи у відповіді слухачів, дається завдання на наступний семінар.

Для виявлення рівня знань слухачів програмою передбачено заключний іспит, під час якого визначається рівень оволодіння матеріалом у формі теоретичного іспиту (з використанням екзаменаційних білетів) та іспиту з практичних навичок. Слухачі, які успішно склали заключний іспит, одержують свідоцтво встановленого зразка про підвищення кваліфікації на циклі тематичного удосконалення «Питання хірургії».

Телекомунікаційні можливості дозволяють професорсько-викладацькому складу академії здобувати досвід для впровадження сучасних форм навчання на базі мультимедійних, комунікаційних та інших технологій, розробляти та впроваджувати елементи дистанційної освіти в навчальний процес, брати участь в телеконсультаціях та телеконференціях, що є в перспективі організації навчального процесу на кафедрі хірургії та трансплантології НМАПО імені П.Л. Шупика.

Висновки. 1. Сучасний розвиток медичної науки і практики обумовлює необхідність вносити корективи в підготовку та підвищення кваліфікації медичних працівників із наближенням їх освіти до міжнародних стандартів.

2. Самостійна робота слухачів є основним методом активізації пізнавальної та практичної діяльності спеціалістів (зокрема, лікарів-хірургів), що сприяє їх клінічному мисленню.

3. Застосування інтерактивних технологій сприяють інтенсифікації та оптимізації навчального процесу слухачів з циклу тематичного удосконалення «Питання хірургії».

Література

1. Вища медична освіта України на сучасному етапі / В.В. Лазориниць, М.В. Банчук, О.П. Волосовець та [ін.] // Проблеми сучасної медичної науки та освіти. – 2008. - № 4. – С. 5-10.

2. Досвід впровадження телекомунікаційних лекцій у навчальний процес / І.Р. Мисула, С.І. Климнюк та [ін.] // Медична освіта. – 2002. - № 2. – С. 69-70.

3. Чайковська О. Розроблення та впровадження мультимедійних програмно-педагогічних систем у навчальний процес / О. Чайковська // Вища освіта України. – 2004. - № 1 (11). – С. 102-106.

А.С. Батрак

аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти
Криворізького державного педагогічного університету

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДИЗАЙНЕРА-ПЕДАГОГА

Соціальні зміни, що відбуваються в Україні, починають випереджати темпи зміни поколінь. У зв'язку з цим, суспільство відчуває велику потребу в

підготовці кваліфікованих спеціалістів, здатних до безперервного самовдосконалення, здатність до швидкої переорієнтації, до відмови від звичних уявлень, до активного сприйняття нового, нетрадиційного.

Сьогодні ні для кого не секрет, що будь-які новаторські ідеї і реформи можуть втілитися в життя тільки через творчість, через відповідні зміни професійного мислення, системного відчуття діяльнісного простору, прагнення до творення для людини, володіння різними інформаційними технологіями. Тобто постає питання про ефективну інформаційно-технологічну підготовку студентів професійних освітніх установ. Зокрема мова піде про підготовку в галузі дизайну (загальнопрофесійні і спеціальні дисципліни). Дисципліни «Формоутворення», «Проектування», «Основи проектної та комп'ютерної графіки» для підготовки дизайнерів є професійно-утворюючими, взаємопов'язаними, в комплексі вирішують задачі формоутворення і проектування. З цього випливає, що в сучасних умовах практична діяльність в області дизайну і педагогіки зобов'язує його до оволодіння певним набором інформаційних технологій.

Сьогодні для успішної організації освітнього процесу необхідно активно використовувати сучасні інформаційні технології, як один з найбільш важливих інструментів діяльності дизайнера. У такій ситуації, погодившись з вимогами до підготовки фахівця (дизайнера-педагога) в сучасних умовах, особливу увагу слід приділити комп'ютерним технологіям[1].

Розглянемо, які сучасні інформаційні технології можуть бути використані при підготовці дизайнера. Основна ідея полягає в наступному: інформаційні технології необхідно вивчати не тільки як окрему дисципліну чи блок дисциплін. Інформаційні технології повинні бути інтегровані в кожен предмет професійної підготовки для формування відповідної компетенції. Наприклад, в курсах «Проектування», «Формотворення» інформаційні технології можуть застосовуватися, поряд з традиційними, починаючи з перших занять. У всіх дисциплінах як загально-професійних, так і спеціальних, як теоретичних, так і практичних слід активно використовувати технології інформаційного пошуку. Це сприятиме формуванню у майбутнього фахівця до готовності більш ефективно використовувати тонкощі різних професійних технологій, що забезпечують формування професійно-значущих якостей.

Таким чином, для підвищення пізнавальної активності студентів, викладачеві пропонується безліч різних розроблених методів, які він може використати у своїй викладацькій діяльності.

У нашому випадку зміст навчання дисциплін психолого-педагогічної та спеціальної підготовки в відповідності з напрямками спеціалізації взаємопов'язані і взаємозумовлені. У відповідності з цим, слід особливо зазначити, що методична підготовка є стрижнем, навколо якого, поряд зі спеціальною, будується вся система навчання професійного педагога (дизайнера-педагога). Тобто навчання необхідно будувати таким чином, щоб воно являло собою організаційну і методичну модель вивчення теми, розділу з використанням сучасних засобів, методів навчання і контролю[5, с. 8-9]

У поліграфії, архітектурному проектуванні комп'ютерні технології практично витіснили традиційні. Вивчення можливостей і технологічних тонкощів комп'ютерної графіки, а також широке застосування комп'ютерної графіки як допоміжного засобу при вивченні дисциплін спеціалізації стає невід'ємною частиною професійної підготовки дизайнера-педагога.

І, тим не менш, технології комп'ютерної графіки дозволяють готувати дизайнера-педагога відповідного потребам сучасного виробництва, інтенсифікувати освітній процес, вирішити ряд проблем матеріально-технічного забезпечення навчального процесу [4, с.69].

Для дизайнерів одягу комп'ютер стає універсальною побутовою технікою, продовженням руки і помічником інтелекту та творчості [1]. Навіть на першому етапі - етапі знайомства з можливостями комп'ютерної техніки, знайомства з програмами, що входять в стандартний пакет Microsoft Office - можна наповнювати змістом завдання, дотичні з вмістом спеціальних проектно-художніх дисциплін. Що стосується графічних програм PHOTOSHOP, CORELDRAW, ILLUSTRATOR, то в них студенти можуть обробляти і вдосконалювати власні рукотворні ескізи з використанням колажу, текстур і фактур та ін.

Перелік програм, які сприяють формуванню у фахівця компетентності в області позиціонування своїх робіт (оперативно організувати невелику самопрезентацію у вигляді дефіле або відеоролика, побудувати звукову доріжку для своєї колекції, включити в слайд – презентацію фільму якогось конкурсу зі своєю участю і т. д.) необхідно розширювати.

Більш значущими інформаційно-комунікативні технології є у підготовці графічного дизайнера. Графічний дизайн несе відповідальність за стратегію візуалізації абстрактної інформації. Важливу роль відіграють інформаційно-комунікативні технології при підготовці дизайнера середовища. Об'єктами проектування в рамках спеціалізації «Дизайн середовища» є весь простір, що оточує людину в її житті – це проектування інтер'єрів різного призначення, включаючи житловий та офісний простір, проектування вхідних зон різних будівель з елементами ландшафтного дизайну, створення малих архітектурних форм. Основний методологічний принцип підготовки фахівців полягає у процесі навчання реальних проектних завдань, спрямованих на формування нового стилістичного простору, реконструкцію вже існуючої середовищної програми.

У процесі освоєння освітньої програми студенти знайомляться з процесом і методикою середовищного проектування, заснованої на комплексі функціональних умов і ергономічних вимог до об'єкта проектування, соціально-економічних аспектів формування образу середовища. Відбувається освоєння мови, засобів і методів, адекватним проектним завданням дизайну середовища з урахуванням специфіки образотворчих засобів для середовищних просторів. Ландшафтне проектування середовища засновано на використанні ландшафтних композицій в інтер'єрах і відкритих середовищних просторах, і орієнтоване на формування мікроклімату, вдосконалення проектованого образу допомогою виявлення зв'язків між

екстер'єром та декором з використанням елементів рельєфу, мощень, водних пристроїв, озеленення, малих архітектурних форм [2].

Значне місце в навчальному процесі приділяється вивченню автоматизованих методів роботи з використання електронних програм Auto CAD, 3D Studio Max [5].

Отже, структура, зміст і методи реалізації підготовки педагогів в галузі дизайну для сфери початкової, середньої професійної освіти є відображення інтеграції та міждисциплінарної взаємодії дизайнерської і професійно-педагогічної підготовки, побудованої на принципах безперервності та багаторівневості, компетентісний підхід до проектування професійних освітніх програм.

Результатом професійної підготовки бакалаврів дизайну, під якою ми розуміємо здатність дизайнера до професійної діяльності, обумовленої наявністю чотирьох компонентів: теоретичної та практичної готовності в області ІКТ, досвідом творчої праці і мотиваційно-ціннісним ставленням до вирішення професійних завдань, – виступає готовність до вирішення професійних завдань засобами ІКТ.

Література

1. Кожуховская С.М. Дизайн-образование в системе НПО / С.М. Кожуховская // Профессиональное образование, 2005. – №8. – С. 24.

2. Соловьева В.В., Кожуховская И.Е. Подготовка специалиста в области садово-паркового и ландшафтного строительства в контексте компетентностного подхода / В.В. Соловьева, С.М. Кожуховская // Материалы всероссийской конференции «Функционирование колледжа, как единого учебно-научно-производственного комплекса».-М.,2010.-С.79-82.

3. Соловьева В.В. Информационно-технологическая подготовка педагога профессионального обучения в области дизайна (специализация «Дизайн костюма») /В.В. Соловьева// Дизайн костюма. Структура, содержание и перспективы развития специализации/под редакцией Ткаченко Е.В.- Нальчик, издательский центр КБГУ,2008. -С.45-56.

4. Соловьева В.В. Информационно-технологическая подготовка педагога профессионального обучения в области дизайна [Текст] /В.В.Соловьева// Материалы XVI Всероссийской научно-практической конференции молодых учёных и специалистов, - Екатеринбург, 2010.-С.68-70.

5. Design Education in Schools/Ed.The Big Paper//The Design Councils termly publication for schools, 1989.-№6.-Р.4-13.

М.В. Басова

заступник директора з навчально-методичної роботи

Державного навчального закладу

«Криворізький центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів»

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ В УМОВАХ ПТНЗ

Інформатизація суспільства, всіх галузей народного господарства вимагає від випускників ПТНЗ закладів високої кваліфікації, готовності працювати в інформаційному середовищі. Отже, потрібно формувати в них інформаційну культуру, яка є відображенням рівнів організації інформаційних процесів, сформованості вмінь створювати, зберігати та

використовувати на практиці отриману інформацію.

Проблема формування інформаційної культури фахівців, наукові засади й практичні результати використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі висвітлено в наукових дослідженнях В. Бикова, Р. Гуревича, А. Верланя, Ю. Дорошенка, М. Жалдака, Ю. Жука, В. Клочка, Ю. Машбиця, В. Монахова, Н. Морзе. Психологічному аспекту використання інформаційних технологій у навчальному процесі присвятили свої праці П. Гальперін, Н. Тализіна, О. Щербаков. Проте ці питання спрямовані переважно на теоретичний аспект проблеми без урахування особливостей різних професій і специфіки професійної діяльності в процесі підготовки фахівців, зокрема після закінчення професійно-технічного училища.

На сучасному етапі розвитку освіти Україна вступила на шлях європейської інтеграції та приєднання до Болонського процесу. Це вносить свої корективи в якість навчання. Однією з ключових позицій Болонського процесу є «розширення мобільності студентів (учнів)» не тільки у плані їхнього переміщення з країни в країну або в середині країни, але й інформаційного забезпечення, що разом зі стрімким зростанням виробленої людством інформації викликає необхідність набуття учнями специфічного набору знань, умінь і навичок для роботи з потоками інформації, що зростають, або, інакше кажучи, формування інформаційної культури (ІК).

Незважаючи на посилену увагу науковців до проблеми формування інформаційної культури, вона не стала об'єктом окремого дослідження. Залишається невивченою низка важливих для теорії і практики питань: не з'ясовані особливості інформаційної культури учнів ПТНЗ; не обґрунтована технологія формування інформаційної культури у процесі навчання в професійно-технічному училищі.

Результати аналізу інформаційних процесів у технічній галузі виробництва, використання інформаційних і телекомунікаційних технологій у професійній діяльності випускників ПТНЗ дали змогу виявити наявну невідповідність між таким: рівнем їх інформаційної культури та вимогами сучасного суспільства до рівня її сформованості. Це породжує низку суперечностей між: потребою сучасного виробництва у висококваліфікованих робітників та рівнем їх підготовки у ПТНЗ; рівнем наявної і необхідної інформаційної культури випускників; існуючою дидактичною системою підготовки фахівців до інформаційної діяльності у ПТНЗ та потребами застосування інноваційних технологій у навчальному процесі. Тому актуальним є не тільки створення умов отримання випускниками ПТНЗ певної системи знань, умінь і навичок у галузі інформаційних технологій, а й забезпечення високого рівня сформованості інформаційної культури.

Базовий рівень ІК особистості характеризується узагальненістю й універсальністю набору знань, умінь і навичок, що формуються, але разом з тим і відносною простотою щодо компонентів ІК. Для професійного рівня ІК характерна специфічність знань, умінь і навичок, що пов'язана з галуззю їхнього застосування, але разом з тим він відрізняється від базового рівнем

складності, наявністю в учнів умінь здійснювати пошук необхідних джерел інформації, виконувати розумові операції з фактичними даними. Саме формування професійного рівня ІК є метою ПТНЗ. Стосовно до вищого рівня ІК, то він схожий на базовий, однак відрізняється ступенем складності щодо умінь проектування інформації з урахуванням заданих зовнішніх умов. Формування вищого рівня ІК – мета самоосвіти.

Аналіз стану проблеми формування інформаційної культури учнів ПТНЗ: по-перше, необхідність формування ІК, по-друге, слабку теоретичну розробленість цього напрямку в плані формування професійного рівня ІК учнів ПТНЗ, по-третє, неможливість впровадження окремого курсу, спрямованого на формування ІК, у зв'язку з насиченістю навчальних програм ПТНЗ.

Література

1. Ничкало Н.Г. Державній політиці в галузі професійної освіти – наукове обґрунтування / Н.Г. Ничкало // Вісник АПН України, 1993. – №1. – С.52-53.
2. Ромашина О.Я. Формування інформаційної культури студентів коледжів технічного профілю: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / О.Я. Ромашина. – Тернопіль, 2007. – 27 с.
3. Сидоренко В.К. Сучасний педагогічний тезаурус інформаційної культури. Інноваційні технології в професійній підготовці вчителя трудового навчання: проблеми теорії і практики / В.К. Сидоренко // Зб. наук. праць. – Полтава, ПДПУ, 2007. – [Вип. 2]. – С.5-10.
4. Уваров А.Ю. Новые информационные технологии и реформа образования / А.Ю. Уваров // Информатика и образование. –1994. – №3. –С.18-22.
5. Угрин Л.Я. Формування інформаційної культури та розвиток громадянської освіти: (сесія третя) [Електронний ресурс] / Internet. – 2004. – №12. – Назва з титул. екрану.

С. В. Мордовець

методист Державного навчального закладу
«Криворізький центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів»

ФОРМУВАННЯ ЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ УЧИЛИЩ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Умови життєдіяльності сучасного суспільства характеризуються зростанням темпів інформатизації простору, інтенсивним розвитком виробничих і соціальних технологій, що тягне за собою необхідність сприйняття та засвоєння великого обсягу інформації, вироблення вміння логічно опрацьовувати її й використовувати в навчальній і практичній діяльності.

Стосовно діяльності професійно-технічної освіти актуальна проблема розвитку в учнів здатності до оволодіння новими інформаційними технологіями, що передбачає переорієнтацію навчального процесу з інформаційно-навчального на навчально-розвиваючий характер.

Навчально-розвиваючий процес стимулює розвиток у учнів ПТНЗ навичок самостійного пошуку інформації, розв'язання навчальних задач, творчої самоорганізації в пізнавальній діяльності, потреби в оновленні власних знань. Розвиваюча технологія навчання передбачає збереження в

учня його індивідуальності й підвищення рівня його інтелектуальної моральної та духовної культури.

Проблема культури в усі часи привертала увагу дослідників. Логічну культуру досліджували В. Сухомлинський, В. Брюшинкін, Е. Іванов, С. Марценюк, І. Нікольська, В. Осинська, В. Паламарчук та інші.

В умовах багатогранності й різнобічності інформатизації сучасного життя чимдалі більший інтерес становить логічна культура особистості.

Важливою метою професійно-технічної освіти сьогодні є не тільки можливість використання одержаних знань, а й значною мірою загальний розвиток особистості, основу якого становить здатність учня ПТНЗ до аналізу й синтезу, конкретизації й узагальнення, індукції і дедукції. Будь-який предмет, у тому числі й математичні дисципліни, містить у собі великі можливості для озброєння учнів ПТНЗ технікою міркування, доведення, побудованого на принципах логіки. Якість знань і результативність навчального процесу багато в чому залежить від сформованості в учнів ПТНЗ вміння оперувати науковими поняттями, формулювати положення й переконливо їх доводити, здатність чітко уявляти логічну структуру виучуваної навчальної інформації, логічно міркувати й приймати логічно обґрунтовані рішення. Вираженість цих рис в учнів професійно-технічних училищ свідчать про рівень їхньої логічної культури. Логічна культура є важливою ланкою в змісті розумової культури.

У цьому плані певний інтерес для нас становлять роботи В. Сухомлинського. Розробляючи теоретичні основи розумового виховання, він тісно зв'язує його зміст з культурою розумової праці. На думку видатного педагога, навчання учня має стати джерелом бурхливого биття думки. «Головною потребою нашого вихованця, – пише він, – має бути думка, відкриття істини – саме в цій сфері має розвиватися діяльність духу». У зв'язку з цим він рекомендує виховувати в учнів «культуру наукового висловлення думки», навчати їх обґрунтовувати висновки з даних посилань, виховувати культуру мислення.

Сутність поняття «логічна культура» Е. Іванов пов'язує зі специфікою розумової діяльності й особливостями мислення. І хоча, на нашу думку, він не дає чіткого визначення цього феномена, але робить спробу виділити сутнісні характеристики, за якими можна судити про зміст цього складного особистісного утворення. За його твердженням, логічна культура «включає певну сукупність знань про засоби розумової діяльності, її форми й закони; вміння використовувати ці знання в практиці мислення – оперувати поняттями, правильно використовувати ті чи інші операції з ними, будувати умовиводи, доводити і відкидати; культура мислення включає також навички аналізу думок – як своїх власних, так і чужих, аби виробляти раціональні способи міркування, запобігати логічним помилкам, а якщо вони допущені – знаходити й усувати їх».

На наш погляд, найбільш виправдано розглядати логічну культуру як соціально обумовлений рівень розвитку особистості у сфері розумової діяльності. Це складне особистісне утворення характеризується здатністю глибоко усвідомлювати логіку опанованого матеріалу, причинно-наслідкові

зв'язки виучуваних явищ; сформованістю розумових операцій (аналізу й синтезу, конкретизації та узагальнення, індукції та дедукції), логічних прийомів і методів наукового мислення; вмінням абстрагуватися, вивести узагальнення зі спостереження, відкрити істину; виявом високої розумової активності. Логічна культура великою мірою визначає результативність навчальної праці учня ПТНЗ, їхньої пізнавальної діяльності. Розумова діяльність спрямована не лише на пізнання об'єктивної реальності, а й на її зміну відповідно до суспільних потреб. Такий характер розумової діяльності передбачає не лише правильні, а й логічно обґрунтовані вирішення пізнавальних завдань. Логічно обґрунтовані вирішення навчальних завдань потребують певного рівня логічної культури учнів ПТНЗ.

Підсумовуючи сутність поняття «логічна культура» ми можемо стверджувати, що в педагогічній теорії проблема формування логічної культури учнів ПТНЗ як чинника розвитку їх загальної культури, незважаючи на досягнуті успіхи, залишається нерозв'язаною. Динаміка рівня логічної культури учнів ПТНЗ у позитивному напрямі можлива при здійсненні у навчанні культурологічного підходу до його організації, який передбачає спрямованість на формування особистості, здатності до самовизначення в культурі мислення, дії, почуттів, спілкування, поведіння й поєднує в собі аксіологічний, технологічний та особистісний компоненти.

Література

1. Арнольд А.И. Теория культуры: историцизм и вопросы методологии / А.И. Арнольд // Культура, человек и картина мира. – М.: Прогресс, 1987. – 347с.
2. Батищев Г.С. Социальные связи человека в культуре / Г.С. Батищев // Культура, человек и картина мира. – М.: Наука, 1987. – С.39-61.
3. Лотман Ю.И. Мозг-текст-культура-искусственный интеллект / Ю.И. Лотман // Семиотика и информатика. – С.Н М., 1981. – [вып.17]. –С.3-17.

Л.В. Божко

асистент кафедри загальнотехнічних дисциплін
та професійного навчання

Криворізького державного педагогічного університету

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЇ І КРЕСЛЕННЯ ЗАСОБАМИ ТВОРЧОГО ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

Підготовка професійно компетентного вчителя є одним з актуальних завдань і предметом наукових дискусій і роздумів учених сучасності й минулого. Коло досліджень охоплює: виявлення закономірностей формування професійно важливих рис особистості педагога та супровідних їм психічних властивостей і станів, що сприяють ефективному здійсненню професійної діяльності (А. Богуш, Ю. Варданян, Є. Зеєр, І. Зимня, А. Маркова, Н. Матяш, Л. Мітіна, Є. Павлютенков, О. Пометун, А. Хуторської, Л. Хоміч, М. Чошанов та ін.); організацію навчання студентів у вищій школі (А. Алексюк, С. Архангельський); системний та інтегративний підходи до навчання (А. Беляєва, М. Берулава, С. Гончаренко, Р. Гуревич,

І. Козловська); коло наукових розробок з проблеми професійної підготовки майбутніх учителів технологій і креслення (О. Коберник, М. Корець, Ю. Кулінка, В. Курок, О. Лаврентьєва, Л. Оршанський, Л. Савченко, В. Сидоренко, В. Стешенко, О. Торубара, В. Титаренко, Д. Тхоржевський, А. Цина та ін.); компетентнісний підхід в освіті (О. Корсаков, О. Пометун, О. Савченко, В. Самсонкін) та ін.

Процес формування професійної компетентності в майбутніх учителів технологій і креслення буде ефективним, якщо він здійснюватиметься за спеціально розробленою системою роботи, яка ґрунтується на педагогічній умові формування досліджуваного феномену, а саме організації професійної підготовки майбутніх учителів технології і креслення на основі компетентнісного підходу з урахуванням особливостей творчого технічного навчального середовища. Нині у світі розпочався новий етап комп'ютеризації різних видів діяльності, породжений розвитком мультимедіа технологій. Графіка, анімація, фото, відео, звук, текст в інтерактивному режимі роботи створюють інтегративне інформаційне середовище, у якому користувач знаходить якісно нові можливості.

На наш погляд, вітчизняна освіта до цього часу зорієнтована на підготовку фахівців певного профілю, а не на підготовку добре розвинених людей, спроможних самостійно здобути спеціальність у межах широкого кола професій. Варто наголосити, що університетське освітнє середовище сприятиме гуманізації освіти. Поняття «освітнє середовище» відображає взаємозв'язок умов, що забезпечують освіту людини. У цьому випадку передбачений взаємовплив, взаємодія оточення з суб'єктом (студентів). Коли йдеться про освітнє середовище, то мають на увазі вплив умов освіти на того, хто вчиться, і вплив на умови, у яких відбувається освітній процес. Цей зворотний вплив, по суті, задає гуманітарну спрямованість освітнього середовища через включення значущих для людини знань і використання комфортних технологій навчання, що приймають студенти.

Поза сумнівом, можна говорити й про гуманітарний освітній простір, але тут більшою мірою фігурують не стільки розуміння значущих для студентів освітніх завдань, сформульованих ними ж, скільки бачення їх із боку організаторів педагогічного процесу – викладачів. Сенс поняття «освітнє середовище» включає не просто загальну гуманітарну спрямованість освітнього простору, а особистісно орієнтований освітній процес, який реалізує більш потужний гуманітарний потенціал [1].

Створюване у ВНЗ психологічне освітнє середовище максимально стимулює студентів до підвищення якості знань, пошуку нової інформації, дослідницької діяльності в руслі обраної професії. Випускник такого ВНЗ може стати практичним працівником вищого класу, бо в будь-якому разі він орієнтований на найкращі світові зразки, має необхідні знання й навички роботи у своїй галузі. Освітнє середовище «звичайного» вищого навчального закладу різко відрізняється від середовища в престижному виші.

По-перше, викладачі концентрують увагу передовсім на навчальній роботі зі студентами, на передаванні їм знань, розробленні методичних

матеріалів для успішного викладання, роз'ясненні того, як готові знання можна ефективно застосовувати на практиці.

По-друге, студенти зацікавлені в тому, щоб отримати максимальний обсяг прикладних знань і навичок із майбутньої професії, вони свідомо відмовляються в навчанні від усього, що виходить за межі «професійного навчання», не робить їх конкурентоспроможними на ринку праці [2].

В обох аналізованих випадках освітнє середовище адекватне до мети університету, однак у ВНЗ першого типу середовище більше стимулює конкуренцію й інновації, а в другому – успішну діяльність з упровадження вже відомих моделей освіти, орієнтації на деякий стандарт. Наголосимо, що обидва типи університетів потрібні, обидва освітні типи середовища функційні, але вони виконують різні завдання. Змішування різних освітніх завдань призводить до розмитості критеріїв успішної діяльності студентів і викладачів в епоху, коли ера універсалізму давно минула. Чітке розуміння власних завдань і правильний самоаналіз продуктивності вищого навчального закладу допоможуть успішно виконувати освітні вимоги сучасності. Ідеться про збільшення розвивального та соціокультурного потенціалу освіти, а цього можна досягати не тільки шляхом упровадження гуманітарних дисциплін, а й шляхом особистісної та соціокультурної переорієнтації змісту й способів викладання природничих і точних наук.

У світі, зокрема в нашій країні, напрацьовано досвід з адаптації інженерних знань до потреб особистісного й культурного розвитку людини, певною мірою цей досвід застосовують у педагогічній практиці вищої школи. На нашу думку, публікація рейтингу вищих навчальних закладів у ЗМІ (із поясненням методики розрахунку) покликана підвищити престиж вищої школи в цілому та зробити її діяльність більш прозорою для громадськості. Варто створювати нові форми освітніх установ за допомогою злиття університетських та академічних підрозділів.

Література

1. Андрущенко В. П. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу / В. П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2004. – №1. – С. 5–9.
2. Шинкарук В. Д. Основні напрямки модернізації структури вищої освіти України / В. Д. Шинкарук // Інформаційні матеріали Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – 2008. – 22 с. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/education/higher/bolpr/napr_ukr.doc.
3. Савченко Л. О. Наукові основи теоретичного аналізу проблеми якості освіти педагогічної вищої школи / Л. О. Савченко // Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського : збірник наук. праць. – Випуск 1.41 (93). – Т.2. – Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинський, 2013. – С.129–132.

М.Б. Мироненко

заступник директора з навчально-виховної роботи
Державного навчального закладу
«Криворізький центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів»

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗНАНЬ І ВМІНЬ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ–ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Процес підготовки інженерів-педагогів як один з видів навчально-виховного процесу у навчальному закладі являє собою цілісну педагогічну систему. Управління такою системою вимагає використання системного підходу. Теорія системного підходу у навчанні представлено у працях багатьох сучасних авторів. Відповідно до основних положень цієї теорії процес підготовки інженерів-педагогів має розглядатися як сукупність окремих елементів, що утворюють структуру системи, та взаємозв'язків між ними.

В основі аналізу системи й способів управління нею лежить цільовий підхід, суть якого у тому, що всі компоненти системи і їхні взаємозв'язки зорієнтовані на реалізацію певних цілей та завдань, які розв'язуються у процесі діяльності. У випадку підготовки інженерів-педагогів метою педагогічної системи є підготовка кваліфікованих викладачів спеціальних дисциплін для системи професійно-технічної освіти. З урахуванням проблем та особливостей системи професійно-технічної освіти на сучасному етапі розвитку суспільства ця мета може коректуватися й конкретизуватися.

Формування педагогічних знань і вмінь паралельно з формуванням предметних знань і вмінь є постійним завданням навчального процесу педагогічних вузів. Але особливу актуальність це завдання має для підготовки інженерів-педагогів у силу специфіки інженерно-педагогічної освіти, що виникло на стику інженерної та педагогічної. За характером професійних функцій, що виконує випускник інженерно-педагогічної освіти належить до педагогічної освіти.

Відмінності інженерно-педагогічної освіти від інженерного полягають у такому:

- наявність психолого-педагогічної підготовки;
- дипломний проект має педагогічну або психолого-педагогічну спрямованість;
- наявність педагогічних практик;
- підготовка фахівця одночасно ведеться за двома основами: за майбутнім видом діяльності (функціональна основа), тобто як інженера-педагога, інженера-викладача, майстра виробничого навчання; за галуззю промисловості (предметна основа): для машинобудування, електроенергетики, зварювального виробництва тощо;
- об'єктом післяосвітньої діяльності випускника технічного вишу є техніка та/або технологія; випускника інженерно-педагогічного вишу – люди та колективи.

– Відмінності інженерно-педагогічної освіти від педагогічної освіти полягають у такому:

- наявність базової інженерної підготовки;
- наявність дипломного проекту;
- наявність технологічних практик;
- наявність курсових проектів зі спеціальних та загальнотехнічних дисциплін;
- у випускника педагогічного вузу сфера діяльності – це середні школи;
- у випускника інженерно-педагогічного вузу сфера діяльності – це середні школи, ПТНЗ, коледжі;
- вчитель може викладати 1-2 дисципліни, а інженер-педагог – кілька дисциплін (до 5);
- випускник одержує 3-4 розряд з однієї з робочих професій.

Виходячи з принципу системності, можна зробити висновок, що всі елементи педагогічної системи підготовки інженерів-педагогів мають бути спрямовані на одночасне здійснення психолого-педагогічної і інженерної підготовки та на досягнення основного результату навчання – підготовки кваліфікованих викладачів спеціальних, у тому числі комп'ютерних, дисциплін для системи професійно-технічної освіти. Так як основною професійною діяльністю інженерів-педагогів є педагогічна діяльність, то в рамках дослідження розглянемо педагогічну підготовку інженерів-педагогів як складову результату функціонування педагогічної системи підготовки інженерів-педагогів.

У рамках педагогічної підготовки у студентів інженерно-педагогічних спеціальностей формується значна множина педагогічних знань. Під педагогічними знаннями розуміються знання, необхідні для реалізації професійної педагогічної діяльності. Педагогічні знання формуються у рамках існуючих компонентів змісту педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів: методологічному, гностичному, творчому, проектувальному, комунікативному, менеджерському та науково-дослідному. Кожен з перерахованих компонентів змісту розкривається та конкретизується у педагогічних дисциплінах, що входять у цикл психолого-педагогічної підготовки інженерів-педагогів. Під час їх реалізації у педагогічних дисциплінах формуються відповідні педагогічні знання і вміння.

Однак, під час викладання педагогічних дисциплін, як й під час викладання інших дисциплін зі змістом, що часто оновлюється, сформувався протиріччя між обсягом необхідної для викладання інформації та часом, відведеним на її засвоєння. Динамічність педагогічних дисциплін зумовлена включенням у навчальний матеріал інформації щодо нових технологій навчання, щодо нових досягнень в області педагогіки, появою нових навчальних дисциплін, методики навчання яким варто вивчити майбутнім педагогам тощо. У відповідності зі статистичними даними, наведеними у, знання, що здобуваються людством, і педагогічні знання, як складові загальних знань, подвоюються кожні 8,5 років. У зв'язку з цим викладачі

педагогічних дисциплін мають за мінімальний строк викладати все більший обсяг інформації.

Одним зі шляхів розв'язання сформованого протиріччя може бути використання резервів непедагогічних дисциплін для конкретизації і доповнювання педагогічних знань і вмінь.

Література

1. Васильев И.Б. Социально-педагогические условия организации и деятельности высших профессиональных училищ: /И.Б.Васильев Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Украинская инженерно-педагогическая академия. - Харьков, 2011. – 213 с.

Т.І. Ховрякова

аспірантка кафедри педагогіки

Криворізького державного педагогічного університету

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В ОСВІТНЬО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОСТОРИ

Гендерні стереотипи – це похідне поняття «гендерну», що формується на початку ХХ ст. та відображає внутрішні установки відносно позиції жінок і чоловіків в суспільстві, їх функцій і соціальних завдань. Доцільно зазначити, що гендерні стереотипи – явище, яке деформує масову свідомість і гальмує розвиток демократичних ЗМІ і суспільства. Останнім часом проблемам консервативності гендерних стереотипів присвячено низку наукових праць, які акцентують на необхідності пом'якшення впливу гендерних стереотипів. Такі науковці як: Т. Голованова, Т. Говорун, В. Кравець, А. Мішель – наголошують, щоб преса і засоби масової комунікації не закріплювали ці стереотипи, а допомагали їх змінювати.

За змістом гендерні стереотипи – це «сформовані в культурі узагальнені уявлення й переконання про те, як дійсно поведуться чоловіки і жінки» [4], яку обирають соціально значиму позицію [3] (О. Вороніна, Т. Говорун, Є. Горошко, Є. Здравомислова, О. Іващенко, О. Кікінежді, О. Кириліна, В. Кравець, Е. Луценко, Н. Пушкарьова, А. Тьомкіна, Е. Ярська-Смирнова).

В освітньо-педагогічному просторі мають місце гендерні стереотипи «мужності» та «жіночності». Відтак, за спостереженнями Е. Безруких, школа в свідомості хлопчиків формує модель поведінки «справжнього чоловіка», який повинен бути сильним, сміливим, витривалим, утримувати сім'ю та мати лідерські якості. Проте, ми неодноразово зустрічаємося з відсутністю зразка для наслідування, іноді реальні умови для моделювання таких рис і якостей, як правило, відсутні, наприклад, в родині хлопчика немає батька, діда або старшого брата; хлопчика виховують мати або бабуся; в школі хлопчика переважно оточують педагоги-жінки. Культивування «мужності» у хлопчиків відбувається нерідко жінками «за подобою придуманого «соціального міфу» про те, яким повинен бути чоловік» [2, с. 397 – 399].

Поступово подібне культивування «мужності» вступає в протиріччя з моделлю «хорошого учня», так як пропаговані сміливість, витривалість, сила і лідерство стримують хлопчика в його емоційних проявах («не плакати», «не демонструвати ніжність і чуйність відносно інших») і формують

компенсаторні риси (надмірна рухливість, навмисне порушення загальноприйнятих правил поведінки, байдужість, показна грубість, жорстокість), наслідком яких стають дисциплінарні зауваження та низький рівень успішності. Формуються внутрішні протистояння: бути «справжнім чоловіком» або «гідним учнем».

Дівчаткам в школі пропонується модель поведінки «справжньої жінки» – ніжної, лагідної, турботливої, доброї, господарської, майбутньої матері. І також відзначимо, що в цих характеристиках немає нічого, що суперечить принципам виховання гідної особистості, більше того, модель корелює з моделлю «хороша, старанна учениця»: як правило, дівчатка отримують менше дисциплінарних зауважень або взагалі їх не отримують, у них вища успішність. Проте, після закінчення школи багато дівчаток, які засвоїли відповідні моделі «справжньої жінки» і бажають отримати вищу освіту та досягти кар'єрного зростання, зустрічаються з тим, що кар'єрне зростання багато в чому обумовлене такими «чоловічими якостями», як сміливість, витривалість і лідерство. Хлопчики, що обрали модель «справжнього чоловіка» і прагнуть реалізуватися відповідно до неї, у разі професійних невдач не можуть адаптуватися до соціально-економічних умов.

Стереотипи «мужності» та «жіночності» задають хлопчикам і дівчаткам жорстку програму чітко регламентованих гендерних ролей: хлопчики орієнтовані на соціум і кар'єру, дівчатка – на будинок і сім'ю. У цьому «програмуванні», на жаль, не враховується важливість батьківства і сім'ї в житті чоловіка і професійного успіху і лідерства в житті жінки, які гармонізують життя людини.

Таким чином, розгляд питання гендерних стереотипів вимагає особливої уваги, а так як освітньо-педагогічний простір виступає одним з трансляторів гендерної проблематики і містить значний науковий потенціал у розвитку гендерного знання, то потребує більш детальнішого вивчення.

Література

1. Ажгихина Н.И. Гендерные стереотипы в современных масс-медиа / Н.И. Ажгихина // Гендерные исследования. – 2000. – № 5. – С. 261 – 273.
2. Безруких Е.Б. Понимание гендерных стереотипов в педагогике / Е.Б. Безруких // Молодой ученый. – 2012. – № 4. – С. 397 – 399.
3. Задворнова Ю.С. Тенденции трансформации гендерных ролей в современной российской семье / Ю.С. Задворнова // Женщина в российском обществе. Российский научный журнал. – 2013. – № 2 (67). – С. 32 – 40.
4. Словарь гендерных терминов [Электронный ресурс] / [под ред. А. А. Денисовой. – М. : Информация XXI век, 2002. – 256 с. – Режим доступа к ресурсу: <http://www.owl.ru/gender/>.

СЕКЦІЯ 2
«СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТА ВИХОВАТЕЛІВ»

О.В. Ковшар

доктор педагогічних наук, доцент,
 завідувача кафедрою дошкільної освіти
 Криворізького державного педагогічного університету

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРЕДШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З ДІТЬМИ П'ЯТИ
РОКІВ У ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ
ЛАНОК ОСВІТИ

Сучасний стан розвитку теорії і практики освіти у світовому масштабі зумовлюється пошуком ефективних випереджувальних шляхів реагування на виклики сьогодення. «Сучасна людина вже з молодшого віку об'єктивно змушена бути мобільною, більш гнучкою, поінформованою, критично і творчо мислячою, громадсько активною і відповідальною, а відтак, мотивованою до свого розвитку, навчання, здобуття освіти» [4, с. 4-5]. Фундамент майбутньої особистості закладається в дошкільному віці, а майбутнє держави визначається рівнем освіченості її найменших громадян – дітей дошкільного віку. Саме тому пріоритетні напрями реформування й модернізації дошкільної освіти є невід'ємною частиною оновлення вітчизняної освітньої системи.

Мета дослідження – проаналізувати стан організації передшкільної освіти з дітьми п'яти років у теорії і практиці дошкільної і початкової ланок освіти.

Дослідження означеної проблеми здійснено зарубіжними та вітчизняними вченими в різних напрямках, як-от: теоретичні засади організації передшкільної освіти (М. Безруких, С. Козлова, Т. Кулікова, О. Леонт'єв, Л. Парамонова, С. Сажина, І. Фрумін та ін.); розробка і створення компенсуючого механізму, який би дозволив вирівняти соціально-психічний розвиток усіх дітей п'ятирічного віку, у яких би сім'ях вони не виховувалися (Н. Аітов, Д. Константиновський та ін.); зміст і методика освітньої діяльності гувернера в сім'ях із дітьми передшкільного віку (Т. Тимохіна); проектування змісту передшкільної освіти на засадах інтеграції (С. Сажина); особистісно-зорієнтовані технології як засіб організації передшкільної освіти (С. Пеніна); усунення наявних суперечностей у суспільстві між принципом гуманізації стосовно передшкільної освіти як соціального феномена і поширеним явищем «раннього педагогічного насилля» (примусу) щодо підготовки дітей до школи (О. Зима); освітнє середовище як чинник формування готовності дитини до навчання у школі в умовах передшкільної освіти (М. Урбанська); підготовка педагогів до вирівнювання стартових можливостей майбутніх першокласників (Т. Анісімова); організація передшкільної підготовки дітей у

дошкільних закладах із використанням особистісно-зорієнтованих засобів (С.Леніна); передшкільна освіта в системі роботи з батьками (С. Прохорова).

У наукових розвідках зазначених учених по-різному визначається сутність феномена «передшкільна освіта», як-от: повноправна шкільна підсистема (С. Козлова, Т. Кулікова); сукупність взаємодії різних суб'єктів: батьків, вихователів, учителів, дітей (О. Зима); система заходів, спрямованих на здійснення допомоги дітям, які не мали можливості відвідувати дошкільні заклади; допомога дітям легше адаптуватися до шкільного навчання (І. Калін).

Академік А. Богуш висловила своє бачення передшкільної освіти, визначила і схарактеризувала її сутність і в широкому, і у вузькому значенні цього слова. Так, у широкому розумінні «передшкільна освіта» охоплює виховання й розвиток дітей раннього і дошкільного віку в різних осередках: у сім'ї, дошкільному закладі, різноманітних центрах розвитку та виховання дітей, короткочасну підготовку дітей до школи у ЗОШ, тобто всі соціальні інститути, в яких перебуває дитина до школи, до шести років. У більш вузькому значенні, за її словами, передшкільну освіту розуміють як підготовку дитини дошкільного віку до школи в дошкільних закладах і групах при школах із метою забезпечення літичного безкризового розвитку дитини, тобто з дотриманням принципів наступності, перспективності і спадкоємності у всіх ланках навчально-виховної роботи ДНЗ і першого класу школи [1, с. 7].

Науковець розуміє передшкільну освіту як проміжну ланку між дошкільною і початковою освітою, яка асоціює спеціальну (засвоєння знань, умінь і навичок) і загальну (готовність дітей до навчання у школі) підготовку з усіма її компонентами (мотиваційний, вольовий, розумовий, комунікативний, мовленнєвий, фізичний), яка відбувається на позитивному, емоційному тлі взаємовідносин педагога і дітей з орієнтацією на особистісно-діяльнісний і комунікативний підходи, які повинні зберегтись і в першому класі [2, с. 31]. Вчена переконана, що такий підхід до передшкільної освіти буде взаємокорисним і дошкільній, і початковій ланці освіти. На дошкільному рівні – збереження самоцінності дошкільного вікового періоду, пізнавальний і особистісний розвиток дитини, її готовність до взаємодії з соціальним довкіллям, розвиток провідної діяльності як фундаментального новоутворення дошкільного періоду. На рівні початкової школи – врахування наявного рівня досягнень дошкільного дитинства; індивідуальну роботу у випадках інтенсивного розвитку дитини; спеціальну допомогу щодо коригування несформованих якостей у дошкільному дитинстві; розвиток провідної діяльності як фундаментального новоутворення дітей молодшого шкільного віку й перспективний розвиток провідної діяльності та форм спілкування і взаємодії з довкіллям [2, с. 32].

А. Богуш окреслила перспективні шляхи організації передшкільної освіти в Україні, а саме: відкривати і будувати нові ДНЗ, які б дозволили охопити більшість п'ятирічок до 90%; відкривати комплексні ДНЗ – ЗОШ і ЗОШ – ДНЗ, у яких старша група буде однією – шостий рік життя; а та незначна частина дітей, яка з різних причин не буде відвідувати ДНЗ, може

відвідувати короткотривалі групи з підготовки дітей до школи при цих комплексах, або в центрах, у роботі яких будуть задіяні і вихователі, і вчителі початкових класів [2, с. 32].

Ученою було визначено й напрями реалізації передшкільної освіти, як-от [2]:

- обізнаність педагогів (як вихователів, так і вчителів початкової школи з якісними психічними новоутвореннями дітей 5-6 років, із базовими характеристиками випускника ДНЗ; із державними стандартами освіти – БКДО і ДСПО, зі змістом програм ДНЗ і 1 класу школи, з методиками, формами і методами навчання як у дошкільному закладі, так і в першому класі школи;

- узгодження змісту роботи між ДНЗ і ПШ у роботі з дітьми старшого дошкільного віку, які не відвідують ДНЗ, оскільки така робота за законом про ДО є обов'язковою й буде здійснюватися дошкільними закладами, школою, центрами і т. ін.;

- розробка відповідних навчально-методичних та інструктивних матеріалів для ДЗО і ПШ спільними зусиллями вихователів, учителів і науковців обох ланок освіти щодо розуміння сутності наступності та шляхів її забезпечення;

- координація змісту дошкільної та початкової освіти з метою визначення пріоритетних напрямів діяльності кожної з цих ланок та усунення диспропорції між провідними змістовими лініями дошкільної освіти, що полягає сьогодні в переважанні пізнавального розвитку над фізичним, соціально-особистісним, морально-етичним, художньо-естетичним;

- зміна методики навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку і початкової школи, за образним виразом академіка О. Савченко, «замість предметоцентризму – дитиноцентризму з урахуванням «індивідуальності кожного» [5, с. 6-7];

- координація в означеному напрямі навчальних планів, програм, введення нових спецкурсів для студентів факультетів дошкільної і початкової освіти [2, с. 32].

Як бачимо, наявні різні погляди щодо сутності передшкільної освіти; від ототожнення її з прямою шкільною підготовкою до навчання неорганізованих дітей, які не відвідували дошкільні заклади.

Аналіз наявних досліджень із проблеми передшкільної освіти дозволив висловити своє бачення передшкільної освіти як категорії дошкільної педагогіки. Передшкільна освіта – це проміжна ланка між дошкільною й початковою освітою, що охоплює виховання й розвиток дітей старшого дошкільного віку в різних осередках: у сім'ї, дошкільному закладі, різноманітних центрах розвитку і виховання дітей, короткочасну підготовку дітей до школи у ЗОШ, тобто всі соціальні інститути, у яких перебуває дитина до школи, до шести років з метою забезпечення її літичного безкризового розвитку, з дотриманням принципів наступності та перспективності у всіх ланках навчально-виховної роботи ДНЗ і першого класу школи.

У реалізації нових навчально-виховних завдань сучасної освіти передшкільна освіта покликана стати фундаментом, на якому будується засвоєння системи наукових понять. Вона є першим етапом у розвитку інтелектуальних можливостей, формуванні творчих здібностей, самостійності дитини.

Під організацією передшкільної освіти дітей п'яти років будемо розуміти: неформальне об'єднання педагогів (вихователів ДНЗ, учителів початкової школи), керівників навчальних закладів (завідувачів і методистів ДНЗ, директорів шкіл і заступників із НВР), батьків, управлінців (обласних, міських, районних рад, органів освіти), широкої громадськості, які зацікавлені у спільній результативній громадсько – педагогічній діяльності щодо створення стартових можливостей безкризового переходу дітей шостого року життя до навчання у школі; це сукупність спільних цілеспрямованих педагогічних дій представниками організованої спільноти, спрямованих на формування цілісної, гармонійно розвиненої особистості дитини, готової до переходу в нові соціальні умови шкільного життя.

Слід зазначити, що передшкільна освіта може здійснюватись у дошкільних закладах різного типу: у групах тривалого або короткочасного перебування дітей у дошкільних навчальних закладах, групах із підготовки дітей до навчання в початкових школах, дитячих центрах, позашкільних закладах чи інших освітніх закладах.

Основна мета організації передшкільної освіти – це вирівнювання стартових можливостей усіх дітей п'яти років у різних типах навчальних закладів до переходу їх у нову соціальну позицію «школяр» [3].

Перспективи дослідження полягають у подальшій розробці науково-методичного забезпечення організації передшкільної освіти, інтегрування ідей дослідження в підготовку майбутніх вихователів і вчителів початкових класів для реалізації наступності та безперервності двох ланок освіти.

Література

1. Богуш А. М. Передшкільна освіта: реалії і перспективи / А. М. Богуш // Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського : зб. наук. праць. – Миколаїв, 2012. – Вип. 137. – С. 7.
2. Богуш А. М. Перші кроки грамоти: передшкільний вік : навч. посіб. / А. М. Богуш, Н. В. Маліновська. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2013. – 424 с.
3. Ковшар О. Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти : монографія / Олена Вікторівна Ковшар; Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «КНУ». – Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2015. – 370 с.
4. Кремень В. ХХІ сторіччя : нова освітня політика / В. Кремень // Дошкільне виховання. – 2003. – № 1. – С. 3–5.
5. Савченко О. Новий етап розвитку 4-річної початкової школи / О. Савченко // Дошкільне виховання. – 2001. – № 1. – С. 6–10.

професор, доктор педагогічних наук,
декан факультету професійної та технологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

На початку ХХІ століття мультимедійні комп'ютерні програми й ІКТ відкривають тим, хто прагне навчатися, доступ до нетрадиційних джерел інформації – електронних підручників, освітніх Web-сайтів, систем дистанційного навчання тощо, це дає можливість підвищити ефективність розвитку пізнавальної самостійної діяльності майбутніх учителів трудового навчання.

Аналіз сучасної науково-методичної літератури свідчить про тенденцію все більш широкого використання інформаційних технологій у навчальному процесі ВНЗ. Освіта – це така сфера діяльності людини, яка завжди чутливо реагує на різні способи подання інформації.

Одним з перших філософських досліджень, присвячених інформатизації процесу навчання, є дослідження Т. Вороніної. Науковець помітила, що ІКТ упроваджуються в процес навчання без «відповідних теоретичних розробок», «часто без необхідного педагогічного осмислення і творчої підтримки».

Це виражається в наступному:

- недостатній рівень врахування можливостей використання сучасних ІКТ при визначенні змісту освітніх програм і структури державних освітніх стандартів за напрямками і спеціальностями вищої і післядипломної освіти;
- недостатня кількість, якість і слабка інтегрованість спеціалізованих і загальносистемних програмно-технічних засобів та інформаційних ресурсів для застосування в освітній діяльності;
- недостатнє врахування можливостей використання сучасних ІКТ при створенні і відновленні навчально-методичного забезпечення освітньої діяльності;
- недостатнє і несистемне використання сучасних ІКТ під час удосконалення освітніх програм;
- нерозвиненість форм застосування ІКТ в управлінні освітою на місцевому і регіональному рівнях;
- відсутність діючого механізму накопичення, узагальнення і поширення передового досвіду використання ІКТ в освітній діяльності ВНЗ;
- неповна відповідність діючих у галузі інформатизації освіти між університетських науково-технічних програм основним положенням Концепції інформатизації сфери освіти України;
- відсутність цільового бюджетного фінансування створення інформаційних, освітніх і наукових ресурсів;
- невідповідність у багатьох випадках вимог державних освітніх стандартів до змісту вищої освіти сучасним проблемам використання ІКТ у

майбутній професійній діяльності студенті;

- недосконалість нормативно-правового забезпечення використання ІКТ в освіті, особливо дистанційних форм навчання;

- недостатньо розвинена система контролю якості електронних засобів навчання й освітніх інформаційних технологій, у тому числі дистанційних, що може привести до зниження якості освіти;

- відсутність у більшості ВНЗ цілеспрямованої роботи з формування у студентів інформаційної культури;

- відсутність ефективної системи перепідготовки і підвищення кваліфікації керівних кадрів і професорсько-викладацького складу щодо використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у вищій школі [3].

У таких умовах необхідне наукове обґрунтування і прогнозування процесу інформатизації вищої освіти, встановлення критеріїв, які визначають загальний рівень інформаційної культури, моральні та професійні якості членів інформаційного суспільства, особливо його еліти – фахівців з вищою освітою, формування змісту їхніх інформаційно-комп'ютерної підготовки, адекватний вибір методів, засобів і форм цієї підготовки, а також детальний опис інфраструктури і механізмів, які забезпечують процес інформатизації ВНЗ.

Розглянемо основні підходи щодо розв'язування зазначених вище проблем на рівні ВНЗ. Розв'язання проблеми інформатизації дозволить вирішити замовлення інформаційного суспільства на підготовку спеціалістів, які спроможні на сучасному етапі застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності та повсякденному житті. Важко уявити ВНЗ, діяльність якого здійснювалась би без розвитку сфер використання комп'ютерної техніки, інформаційно-комп'ютерних технологій. Найбільш актуальними напрямками розвитку процесу інформатизації та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес ВНЗ є [2]:

- створення концепції інформатизації та комп'ютеризації ВНЗ і комплексної програми її реалізації;

- організаційна підтримка, матеріально-технічне, програмне і кадрове забезпечення цієї програми;

- створення інформаційно-аналітичної системи управління (ІАСУ) ВНЗ, яка повинна охоплювати його адміністративні, фінансові, господарські, навчальні та наукові підрозділи;

- підготовка науково-педагогічних працівників ВНЗ до ефективного використання ІКТ у навчальній, методичній, науковій та організаційній діяльності;

- формування інформаційної культури студентів, їх підготовка до ефективного використання ІКТ у навчальній, науково-дослідній роботі та майбутній професійній діяльності;

- розвиток та вдосконалення організації навчального процесу на основі широкого використання інформаційних та телекомунікаційних технологій, неантагоністичне поєднання цих технологій з традиційними і новітніми педагогічними технологіями;

– широке використання освітніх, наукових і культурних ресурсів Internet у навчальному процесі ВНЗ, створення і підтримка власного освітньо-наукового порталу, який повинен стати прототипом цифрового університету й основою інформаційного середовища ВНЗ.

Особливої уваги заслуговує опис унікальних можливостей інформаційних технологій, реалізація яких створює передумови для небувалої в історії дидактики інтенсифікації навчального процесу, а також створення методик, які орієнтовані на розвиток особистості тих, хто навчається.

Реалізація можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, що зазначені вище, дозволяє організувати такі види діяльності з використаннями засобів ІТ:

1) реєстрація, збір, накопичення, зберігання, обробка інформації про об'єкти, явища, процеси, які вивчаються, у тому числі реальні, та передавання достатньо великих обсягів інформації, яка може бути представлена у різноманітній формі;

2) інтерактивний діалог взаємодія користувача з програмною (програмно-апаратною системою), яка характеризується (на відміну від діалогового, що передбачає обмін текстовими командами і відповідями) реалізацією більш розвинених засобів ведення діалогу (наприклад, можливість ставити питання у довільній формі, з використанням «ключового» слова, у формі з обмеженим набором символів); при цьому забезпечується можливість відбору варіантів змісту навчального матеріалу, режиму роботи;

3) керування реальними об'єктами (наприклад, навчальними роботами, що імітують промислове обладнання або механізми);

4) керування відображенням на екрані монітора моделей різних об'єктів, явищ, процесів, у тому числі і тих, які реально відбуваються;

5) автоматизований контроль (самоконтроль) результатів навчальної діяльності; корегування за результатами контролю, тестування [4].

Отже, аналізуючи вище сказане можна сказати, що ефективно застосування інформаційних технологій у процесі формування професійних знань і умінь майбутніх учителів можливе лише в тому випадку, якщо будуть реалізовані такі умови індивідуальний режим роботи на комп'ютері:

– відповідність комп'ютерної техніки, як ТЗН, вимогам, що висуваються у сфері освіти;

– розроблене якісне програмне забезпечення, яке дозволяє використовувати комп'ютер як технічний засіб навчання і як знаряддя діяльності студентів;

– забезпечена відповідна підготовка викладачів і студентів до проведення занять з використанням інформаційних технологій;

– розроблена і експериментально перевірена методика використання інформаційних технологій у процесі формування професійних знань і умінь майбутніх учителів трудового навчання.

Література

1. Автоматизовані навчальні системи. [Методичний посібник] / Войнович О.О., Дунець Б.В., Одрехівський М.В., Савчин М.В. – Дрогобич, 1991. – 36 с.
2. Богданова І.М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 / Богданова Інна Михайлівна. – К., 2003 – 20 с.
3. Демкин В., Особенности дистанционного обучения иностранным языкам. / Демкин В., Гульбинская Е. - 2001. - №1. - С. 127-129.
4. Значенко О.П. Формування інформаційної культури майбутніх учителів гуманітарних дисциплін [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук.: 13.00.04 / Значено Олена Павлівна. – Полтава, 2004. – 20 с.

¹Т.Г. Крамаренко, ²Ю.А. Мельниченко

¹кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри математики та методики її навчання,
²здобувач вищої освіти фізико-математичного факультету
Криворізького державного педагогічного університету

ВИКОРИСТАННЯ У НАВЧАННІ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ДОШКИ

Серед технічних новинок, що приходять сьогодні до навчальних закладів, особливе місце займають мультимедійні дошки. Завдяки їх використанню можна збільшити потенціал розкриття теми у порівнянні з використанням звичайної дошки чи навіть комп'ютера з проектором.

Доцільне використання ІКТ у навчанні сприятиме підвищенню якості освіти, а саме через якість потенціалу досягнення мети освіти та якість процесу формування професіоналізму. Тому проблема підготовки майбутнього вчителя до використання комп'ютерно-орієнтованих та хмаро-орієнтованих засобів навчання є актуальною.

Метою тез є аналіз педагогічних аспектів використання у навчанні мультимедійної дошки з метою підвищення якості освіти.

Д. Васильєва термін «мультимедійна дошка» використовує у широкому розумінні – разом з відповідним обладнанням (комп'ютер учителя, мультимедійний проектор, сенсорна дошка, електронні олівці, програмні засоби, система дистанційного інтерактивного тестування та моніторингу знань тощо) [2]. Завдяки використанню спеціального програмного забезпечення, можна працювати з текстами і об'єктами, аудіо- і відеоматеріалами, Internet-ресурсами, робити записи від руки прямо на відкритих документах і зберігати відомості.

Через поєднання проекційних технологій з сенсорним пристроєм можемо управляти процесом презентації, вносити поправки і корективи, робити кольором позначки і коментарі, зберігати матеріали уроку для подальшого використання та редагування. Працюючи з мультимедійною дошкою, учитель підтримує постійний контакт з класом, заощаджує час. Унікальні можливості має для роботи та творчості і вчитель, і учні.

Проаналізувавши низку досліджень, виходячи з власного досвіду використання мультимедійної дошки в ВНЗ та в загальноосвітній школі, можемо виокремити переваги використання зазначеного засобу:

- забезпечення динамічної подачі матеріалу за рахунок використання веб-ресурсів, можливості креслити і робити записи поверх додатків, зберігати і роздруковувати зображення на дошці, включаючи будь-які записи, зроблені під час заняття; забезпечення високого темпу заняття;
- завдяки збереженню використаних файлів простіше організувати перевірку засвоєного матеріалу та повторення раніше вивченого;
- посилення мотивації учіння завдяки різноманітному використанню ресурсів, в тому числі подання матеріалів практичного спрямування навчання, моделей для дослідження з динамічної математики;
- надання значних можливостей для участі в колективній роботі, розвитку особистісних та соціальних навичок як учнів, так і студентів;
- забезпечення багаторазового використання педагогами розроблених матеріалів та обміну матеріалами один з одним.

Поява мультимедійної дошки відповідно призвела до створення різноманітних електронних плакатів, широкого використання додатків хмарних сервісів LearningApps, GeoGebra, Padlet. Ці додатки орієнтовані як на використання в аудиторії, так і самотійну роботу вдома. У цифрових освітніх ресурсах типу «плакат», відомості розгортаються залежно від дій користувача, який управляє відповідними «кнопками». Плакат – це засіб надання інформації, основна його функція – демонстрація матеріалу [1, с.73].

Інтерактивні вправи на уроках зорієнтовані на розвиток мислення школярів, певної самотійності думок. Їх використання спонукає учнів до висловлення думки, висування гіпотез; стимулює вироблення творчого ставлення до будь-яких висновків, правил, тощо. Вправи спрямовані на самотійне осмислення матеріалу; спонукають учнів критично мислити («Чи справді це так?»); дослідити факти, проаналізувати алгоритм розв’язування, зрозуміти їх суть. Коли в завданнях наявна певна проблемна ситуація, то розв’язування їх в умовах використання інтерактивних технологій активно стимулює діяльність мислення, спрямовану на подолання протиріч [3, с.20].

Упровадження мультимедійної дошки у процесі викладання потребує від учителя чимало часу та зусиль. Наприклад, час на попередню підготовку уроку з використанням інтерактивної дошки на першому етапі значно збільшується. Також необхідні спеціальні заготовки, матеріали, оснащення, технології, ресурси, спеціальні (професійні) знаряддя вчителя.

Саме тому ми поділилися напрацюваннями з цього питання на сайті вчителів математики Кривого Рогу (<http://vmmkr.at.ua/>), щоб стимулювати професійний ріст педагогів, спонукати їх до пошуку інноваційних підходів до навчання, а також розробляючи електронні навчальні курси з математики.

Використання ІКТ на уроці допоможе зацікавити учнів, навчальний матеріал подати у фарбах, зі звуком чи іншими ефектами, інтенсифікувати процес засвоєння матеріалу. Застосування в навчальному процесі сучасних засобів навчання створює передумови поліпшення результатів навчання, підвищення якості освіти.

Література

1. Бельчев П.В. Інтерактивний електронний плакат як сучасний дидактичний засіб навчання фізики в загальноосвітній школі/ П.В. Бельчев // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. (Педагогічні науки) - Бердянськ : БДПУ, 2011. – № 2. – С. 73–77.
2. Васильєва Д.В. Методика навчання математики учнів 5 – 6 класів з використанням мультимедійної дошки / Д.В. Васильєва. – Автореферат дис... канд. пед. наук: 13.00.02. – К., 2014. – 20 с.
3. Підгородецька В.М. Використання інтерактивної дошки на уроках математики. Методичний посібник / В.М.Підгородецька – Кам'янець-Подільський, 2015 – 35 с.

О.О. Нікітіна

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри методики дошкільної та початкової освіти
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені В. Винниченка

ФОРМУВАННЯ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Оновлення змісту дошкільної освіти, гуманізація її цілей та принципів, пріоритетність розвитку особистості дитини, вимагає від сучасного педагога-вихователя творчого підходу до використання інноваційних технологій у навчально-виховному процесі. Базовим компонентом дошкільної освіти передбачено сформованість необхідного рівня освітніх компетенцій дитини дошкільного віку. Здатність діяти не тільки за зразком, але й на творчому рівні, забезпечує гармонійне поєднання психологічних новоутворень у дитини, що складають основу її всебічного розвитку.

У психолого-педагогічній науці дослідженням різних аспектів формування пізнавальної активності дітей займалися Л. Виготський, О. Леонтьєв, Т. Шамова, Г. Щукіна та ін. Особливості психічного розвитку дитини дошкільного віку розкрито в працях Д. Ельконіна, О. Венгера, О. Запорожця, О. Усової, Н. Виноградової. Проблема логіко-математичного розвитку дошкільника розглядається у працях С. Скворцової, В. Старченко, Т. Степанової, В. Позднякової.

Метою тез є розкриття значення інноваційних технологій у логіко-математичному розвитку дошкільників. Освітня лінія «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» передбачає сформованість доступних для дитини уявлень, еталонів, що відображають ознаки, властивості та відношення предметів і об'єктів оточуючого світу. Пізнавальна активність дитини дошкільного віку проявляється у тому, що вона спостережлива, кмітлива, допитлива, вмiло використовує побачене та почуте раніше, намагається самостійно робити перші висновки [1, с. 4].

Введення компетентності як пріоритетної категорії в дошкільну освіту означає надання переваги системному, цілісному підходу до розвитку, навчання та виховання дошкільника. Логіко-математична компетентність передбачає вміння здійснювати: класифікацію геометричних фігур,

предметів та множин; серіацію за величиною, масою, об'ємом, розташуванням у просторі та часі; обчислення та вимірювання кількості, відстані, довжини, ширини, висоти, об'єму, маси, часу [1]. З огляду на це, робота педагога-вихователя має бути спрямована на засвоєння дошкільниками елементарних логічних прийомів для здійснення математичного розвитку.

Логіка – це наука про закони та форми мислення. Мислити логічно – мислити точно та послідовно, не допускати суперечностей; здатність доводити правильні й спростовувати неправильні міркування; добирати в ході висловлювання істинні судження-припущення, які приводять до істинних суджень-наслідків; уміння висловлюватися, спираючись на логічні операції. Логіко-математичні завдання передбачають оволодіння математичними поняттями (кількість, форма, величина, часові та просторові уявлення) і логічними операціями (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікація, впорядкування тощо) [5, с. 21].

Кожна дитина володіє стихійною, інтуїтивною логікою. Без неї вона не могла б міркувати та спілкуватися з дорослими та однолітками. Однак, логічна інтуїція ніколи не замінить навіть елементарних мисленнєвих дій, які формують культуру логічного мислення людини. Вони допомагають уникати логічних помилок у міркуваннях, коректно аргументувати власну точку зору, проявляти елементарну критичність у пошуках істини. У розвитку логічного мислення особливе місце займає лічильна діяльність, оскільки вона пов'язана з поняттям «числа», яким оперує дитина. Навчитися рахувати – означає вміти визначати загальну кількість чогось. Під час формування лічильної діяльності в дошкільнят розвиваються логічні операції мислення – порівняння, класифікація тощо [4, с. 6].

Результатом освітньої роботи з розвитку пізнавальної активності є бажання дитини виконувати нові, незнайомі завдання, які потребують розумових зусиль. Робота вихователя має бути спрямована на розвиток у дитини уміння планувати свою пізнавальну діяльність, втілювати її на практиці, змінювати, в разі необхідності, свої плани та поведінку.

Дитина вчиться коли їй цікаво. Позитивна мотивація до елементарної дослідницької діяльності виникає в той час, коли дитина експериментує з новим матеріалом, за допомогою моделей матеріалізує математичні, логічні, часові відношення, використовує умовно-символічні зображення тощо. Щоб зробити процес навчання привабливим для дошкільників слід використовувати ігрові технології. Ігри, у яких використовуються дії з предметами, розвивають не тільки рух, а й сприйняття, увагу, пам'ять, мислення та мовлення. У процесі таких ігор дитина моделює доступні їй логічні та математичні конструкції, розв'язує задачі, які розвивають мислення і формують елементарні математичні уявлення [4, с. 8-11].

На нашу думку, найбільш вдалим для вирішення проблеми розвитку логічного мислення у дітей є метод моделювання. Моделі дають можливість наочно представити об'єкти, які вивчаються; перевірити ті або інші гіпотези; стають джерелом нових гіпотез. Мета моделювання – виділити та зафіксувати найбільш загальні відношення у предметі чи об'єкті для його

аналізу й дослідження [3, с. 16]. Побудова моделі безпосередньо пов'язана з предметними діями дошкільника. Лише після дії з реальними предметами дитина здатна зобразити відношення між ними («рівні», «більше», «менше», «ціле», «частина» і т. д.) у вигляді символів, знаків. Особливе місце в логіко-математичній діяльності дошкільника займають задачі (сюжетні математичні моделі), подані у вигляді казкових сюжетів, маленьких історій або веселих розповідей: задачі-казки, вірші про цифри тощо.

Дослідники виділяють спеціальні методичні прийоми розвитку логічного мислення: прийом створення проблемної ситуації; відповіді дітей з доведенням; задачі з логічним навантаженням. Проблемні ситуації у навчанні дітей дошкільного віку математики умовно можна поділити на: створення проблемної ситуації за змістом казки, вірша, оповідання; використання іграшок, атрибутів, дидактичного матеріалу; звернення до досвіду дітей і життєвих ситуацій; проблемні ситуації в побутовій та ігровій діяльності. Такі види роботи дозволяють дитині проявляти максимальну самостійність і активність; забезпечують перспективу саморозвитку дитини на основі пізнавально-творчої діяльності [2, с. 36-40].

У дошкільному віці можуть бути сформовані лише передумови логіко-математичного мислення. Робота з формування логічних операцій починається з прийому порівняння – основи пізнання. Для цього дітей вчать діяти за алгоритмом:

- 1) Уважно розглянь предмети і все, що знаєш про них, розкажи собі.
- 2) Подумай, що із чим будеш порівнювати.
- 3) Уважно подивись, і скажи, чим вони схожі.
- 4) Уважно подивись, і скажи, чим вони відрізняються [6, с. 60-62].

3-поміж технологій раннього навчання математики можна назвати унікальну методика Б. Нікітіна, яка включає в себе логічні кубики. Набір, до складу якого входять 8 цеглинок і зошит із зразками, сприяє розвитку конструктивності мислення. Дитині потрібно не поспішаючи, уважно розглянути креслення, подумки уявити фігури та виконати пропоновані завдання. Розвивальний аспект даної технології полягає у тому, що в дитини тренується пам'ять, розвивається просторове мислення, уява, відчуття симетрії. Дошкільник вчиться швидко реагувати, думати, приймати правильні рішення, що є запорукою успішного навчання у школі.

Іншою популярною технологією раннього розвитку є лічильні палички Дж. Кюізенера, які ще називають «числа в кольорі». Це багатофункціональним математичним посібником, який дає змогу «через руки» дитини формувати поняття числової послідовності, складу числа, що число з'являється в результаті лічби та вимірювання. Діти швидко засвоюють додавання і віднімання, відношення «більше-менше», «рівні», «вправо-вліво», «між», «довше», «вище»; вчаться ділити ціле на частини та вимірювати об'єкти умовними мірками. Набір сприяє розвитку дитячої творчості, фантазії, дрібної моторики, наочно-дієвого мислення, уваги, просторово-координатної діяльності, сприйняття, комбінаторних навичок, конструкторських здібностей.

Отже, впровадження інноваційних технологій є важливою умовою оновлення дошкільної освіти на рівні її змісту, засобів навчання та форм організації пізнавальної діяльності дітей. Технологічний аспект навчання дошкільнят полягає у творчому пошуку шляхів і засобів продуктивного навчання математики, що створюватиме умови для цілеспрямованого розвитку їхнього логічного мислення і творчого потенціалу.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція): затверджений наказом МОНмолодьспорту України від 22.05.2012 р. за № 615 [Текст] // Дошкільне виховання. – 2012. – № 7. – С. 4-19.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології [Текст] : Навчальний посібник / І. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 351 с.
3. Застосування моделей на уроках математики у початкових класах. Методичні рекомендації для педагогів початкових класів / В. Г. Борисенко. – Бобровиця, 2010. – 36 с.
4. Позднякова В. В. Розвиток логіко-математичної компетентності дітей дошкільного віку / В. В. Позднякова. – Х. : Вид. група «Основа», 2013. – 349 с.
5. Старченко В. А. Цікава математика для молодшого дошкільника: Навч. метод. посіб. до Базової прогр. розв. дитини дошк. віку «Я у Світі» / В. А. Старченко. – К. : Наш час; Х. : Ранок, 2010. – 127 с.
6. Степанова Т. М. Навчаємо математики : формування елементар. Мат. Уявлень у дітей старш. Дошк. Віку: навч.-метод. Посіб. / Т. М. Степанова. – К. : Генеза, 2014. – 112 с.

Л.А. Пермінова

кандидат педагогічних наук, доцент, докторант
кафедри педагогіки і методики та освітнього менеджменту
Херсонського державного університету

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАСОБІВ У ДИДАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

В останні роки все частіше спостерігається зниження ефективності традиційного навчання, як на рівні середньої школи, так і на рівні вишів, що виявляється в авторитарності педагогічних вимог в навчанні, слабо пов'язане з потребами студентів, з їх індивідуальними ресурсами. Жорстка регламентація діяльності на заняттях, примусовість навчальних процедур, часто призводить до нерозуміння студентами цілей своїх дій, до відсутності необхідного усвідомлення матеріалу і його практичної значущості. У зв'язку з чим, у студентів спостерігається відсутність навчальної мотивації, несформованість навичок планування своєї діяльності.

Організаційно-педагогічним ресурсом, який підвищує ефективність навчання, зокрема дидактичної підготовки, у вищих педагогічних навчальних закладах, є модернізація навчального процесу. Однак, зміни організаційного компоненту педагогічного процесу потребують розробки нової методичної бази, яка б враховувала специфіку навчального процесу на основі використання телекомунікацій, психолого-педагогічних особливостей використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Як відомо, за останні роки з розвитком нових інформаційних технологій покладено початок створенню програмного забезпечення для навчання і самоосвіти студентів, у зв'язку з чим електронні підручники починають займати провідне місце у професійній підготовці фахівців.

Як показують теоретичні дослідження (В. Вембер, М. Жалдак, Р. Гуревич, Л. Зайнутдінова, М. Львов, Н. Морзе, Є. Полат, О. Співаковський та ін.), у сьогоденні триває активний процес створення електронних підручників та посібників в гіпертекстовій формі та їх впровадження в навчальний процес.

Викладеною в тезах *метою* передбачається визначити важливі функції електронних засобів навчання, обґрунтувати необхідність їх застосування у дидактичній підготовці студентів.

Електронний підручник можна, наприклад, визначити як сукупність графічної, текстової, цифрової, мовної, музичної, відео-, фото – та іншої інформації, а також друкованої документації користувача. Електронне видання може бути виконано на будь-якому електронному носії, а також опубліковано у комп'ютерній мережі. Електронні підручники дуже мобільні в плані поповнення та оновлення контенту, адже їх накопичувальні можливості обмежуються тільки об'ємом картки пам'яті. Вони дозволяють швидко і легко знаходити потрібну інформацію, робити закладки і виділяти прочитане, а також об'єднувати інформацію в логічні блоки [1].

Загальноприйняте, що електронний підручник – є літературою нового покоління, яка об'єднала в собі переваги традиційних підручників і можливості комп'ютерних технологій. Л. Зайнутдінова дає наступне визначення змісту поняття «електронні підручники» – «це навчальна програмна система комплексного призначення, що забезпечує безперервність і повноту дидактичного циклу процесу навчання, надає теоретичний матеріал, що забезпечує тренувальну навчальну діяльність і контроль рівня знань, а також дозволяє організувати інформаційно-пошукову діяльність, математичне та імітаційне моделювання з комп'ютерною візуалізацією і сервісні функції за умови здійснення інтерактивного зворотного зв'язку» [4].

Можна констатувати, що використання електронних навчальних посібників в освітньому процесі вишу дозволяє студентам глибоко вивчити матеріал, ознайомитися більш докладно з важливими або складними темами. Багатий ілюстративний матеріал в електронному посібнику дозволяє наочно продемонструвати теоретичну інформацію в усьому її різноманітті, побачити ситуацію комплексно. За умов використання електронних навчальних посібників відбувається не тільки репродуктивна діяльність студентів, але й абстрактно-логічна, що сприяє кращому усвідомленню та засвоєнню навчального матеріалу. Дуже важливим є те, що студент має можливість і на лекції, і на практичних заняттях та в процесі самостійної роботи користуватися одним і тим же електронним ресурсом, використання якого в освітньому процесі формує цілісний образ предмету, що вивчається.

Виділяють основні дидактичні функції електронних підручників та особливості їх реалізації: *інформаційна; самоосвіти; розвивально-виховна; систематизуюча; закріплення; трансформаційна, розвивально-вихована;*

корекції та контролю; прогностична, зворотного зв'язку; інтегруюча та координуюча [3].

Як слушно зауважує О. Альошина, електронний підручник повинен, «зберігаючи всі можливості звичайних підручників, володіти принципово новими, порівняно з ними, якостями, що включають елементи гіпермедіа і віртуальної реальності, що забезпечують високий рівень наочності, ілюстративності і високого ступеня інтерактивності; забезпечувати нові форми структурованого представлення великих обсягів інформації та знань, можливості ефективного пошуку необхідної інформації. При цьому, навіть успішне створення електронних підручників з багатьох предметів не здатне саме по собі кардинально поліпшити якість освіти. Дуже багато залежить від наявності відповідної інфраструктури, а ще більше – від якості підготовки і перепідготовки викладачів, їх можливості успішно використовувати розроблені засоби» [1].

Результати наших опитувань: 117 респондентів показали, що 87% викладачів не готові відмовитися від паперового підручника на користь електронного. Готовність виказали лише 12%. Але незважаючи на це, 88% респондентів погодились, що електронні підручники *потрібно* використовувати. Отже, в цілому педагоги схвалюють це нововведення, але не готові відразу і повністю відмовитися від паперових підручників.

Практично всі опитані викладачі вважають, що перехід до електронних підручників повинен бути поступовим. 71% респондентів вважають, що ефективна організація навчального процесу з використанням електронних підручників і посібників вимагає оволодіння його учасниками новими компетенціями, а також активного використання в сукупності з сучасними формами і методами навчання.

Цікавою для нас інформацією стало те, що викладачі звернули увагу на негативні сторони використання електронних засобів навчання, серед яких: погіршення зору; швидка стомлюваність; не володіння навичками самоорганізації, що тягне за собою витрати часу роботи за комп'ютером студентів тощо. Вагомим фактом було названо страх відмови від звичної методики викладання навчального предмета; необхідність організації процесу підвищення кваліфікації педагогів.

Звертаючи на це увагу, слід зазначити, що вимоги до викладача, який використовує електронні засоби в освітній діяльності, повинні складатися з традиційних вимог, що пред'являються до будь-якого педагога, і специфічних, пов'язаних з використанням сучасних інформаційних технологій і засобів практичного використання ІКТ в процесі інформатизації освітньої діяльності. До традиційних вимог належать: організаторські (планування роботи, мотивація студентів тощо); дидактичні (конкретні вміння підібрати і підготувати навчальний матеріал, обладнання; доступний, ясний, виразний, переконливий і послідовний виклад навчального матеріалу; стимулювання розвитку пізнавальних інтересів та духовних потреб); перцептивні; комунікативні; сугестивні (емоційно-вольовий вплив); дослідницькі (вміння пізнати й об'єктивно оцінити педагогічні ситуації і процеси); науково-пізнавальні і предметні (професійні знання предмета

навчання). У той же час виділяються специфічні вимоги, які необхідні у роботі з сучасними засобами інформатизації та освітніми електронними виданнями, наприклад, знання викладачем дидактичних властивостей і вміння користуватися засобами ІКТ.

Отже, ми можемо охарактеризувати готовність викладача до розробки і використання електронних навчальних засобів у професійній діяльності як комплексне утворення особистості, що ґрунтується на стійкій позитивній мотивації і складається із сформованих компонентів: когнітивного, комунікативного, інформаційного, мотиваційного, які забезпечують здатність викладача до постійного професійного вдосконалення.

Таким чином, електронні підручники і посібники для викладачів мають бути ефективним помічником, який би автоматизував найбільш трудомісткі та рутинні елементи викладацької діяльності. Електронний підручник покликаний не замінити друкований посібник, а доповнити його за рахунок подання навчального матеріалу в іншому вигляді – за допомогою акцентів на ключових поняттях, тез та опорних схем, використання інтерактивних завдань, великої кількості мультимедійного ілюстративного матеріалу [2, с.47]. Тобто, посібник (підручник) має бути ще одним педагогічним інструментом, за допомогою якого викладач може зробити заняття більш цікавими, динамічними і, як наслідок, допомогти студентам швидше і глибше засвоїти інформацію, підвищити ефективність самостійної роботи. Його ресурси дають цілком нові можливості для творчості, прояву і виявлення здібностей, набуття і закріплення різних навичок, дозволяють реалізувати принципово нові форми і методи навчання студентів.

Література

1. Алешкина О. В. Применение электронных учебников в образовательном процессе // Молодой ученый / О.В.Алешкина. — 2012. — №11. — С. 389-391.
2. Вембер В. П. Роль та місце електронного підручника в навчально- методичному комплекті з навчального предмета для загальноосвітньої школи / В.П. Вембер // Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. Максименка С. Д. – Т. VIII, Вип. 6. – К., 2009. – С. 43–51.
3. Гризун Л. Е. Дидактичні основи створення сучасного комп'ютерного підручника: дисертація на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук: 13.00.09 – теорія навчання / Гризун Людмила Едуардівна; Харківський державний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2001. – 210 с.
4. Зайнутдинова Л. Х. Создание и применение электронных учебников (на примере общетехнических дисциплин) / Л. Х. Зайнутдинова. – Астрахань: ЦНТЭП, 1999. – 364 с.

О.М. Хома

кандидат педагогічних, доцент кафедри теорії та методики
початкової освіти, кандидат педагогічних наук
Мукачівського державного університету

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Урок літературного читання в початковій школі займає важливе місце у розвитку творчих здібностей молодших школярів. «Під час навчання

відбувається становлення і розвиток якостей дитини-читача, здатної до самостійної читацької, творчої діяльності; здійснюється її мовленнєвий, літературний, інтелектуальний розвиток; формуються морально-етичні уявлення і поняття, збагачуються почуття, виховується любов до мистецтва слова, потреба в систематичному читанні» [1, с. 71]. Цьому сприяють художні твори різних жанрів, які передбачені Державним стандартом початкової загальної освіти галузі «Мови і літератури» у змістовій лінії «Коло читання». В оновленій програмі з літературного читання коло читання доповнене творами сучасних українських письменників.

У процесі опрацювання текстів на уроках класного і позакласного читання створюються передумови для формування самостійної читацької діяльності, літературного розвитку школярів, стимулювання елементарної творчості на основі прочитаного. Читаючи, учні збагачують, уточнюють, активізують свій словник, у них формуються світоглядні уявлення.

Сьогодні вимагає від учителя початкової школи працювати над художнім текстом у світлі нових цінностей, переорієнтувати акценти на формування креативної особистості. Дослідники (В. Науменко, Г. Підлужна, О. Савченко та ін.) пропонують нові підходи до опрацювання художнього тексту на уроках літературного читання в початковій школі. Відтак, В. Науменко, розглядаючи художній твір як витвір мистецтва, визначає прийоми роботи над текстом у третьому класі. «Під час організації роботи з художнім текстом варто навчити учнів вести діалог з автором твору (спілкуватися з ним) на основі змісту тексту, формувати вміння самостійно крок за кроком відкривати і засвоювати цінності твору» [2, с.8]. Дослідниця акцентує увагу на читанні-спілкуванні, що спонукає молодших школярів до творчої літературної діяльності.

Як показує наше дослідження, під керівництвом учителя учні виконують різні види роботи з текстом, що спрямовані на розвиток їх творчості, бажання висловлювати власне ставлення до персонажів, по-своєму інтерпретувати зміст твору. Серед них мають місце такі: словесне малювання, творчий переказ, читання в особах, інсценізація твору та ін.

Підготовка вчителя до розвитку в молодших школярів творчих здібностей на уроках літературного читання передбачає, за Г. Підлужною [3], дотримання наступних етапів:

1. Визначення для учнів кожного класу цілей щодо формування в них творчих здібностей.

2. Визначення в підручниках для читання текстів, які дозволяють цілеспрямовано формувати творчі здібності.

3. Введення в зміст уроків літературного читання творчих завдань, які стимулюють розвиток літературно-творчих здібностей. Науковцем розроблено низку творчих вправ, серед яких:

- доповнення та перебудова тексту (опис подій, які могли передувати зображеним; розширення змісту оповідання новим епізодом; складання нових обставин сюжету, закінчення оповідання, казки);
- прогнозування можливого розвитку подій та змісту твору;
- словесне малювання та «екранізація» прочитаного;

- складання творчих переказів;
- добір римованих слів, доповнення рядків віршів та інші.

У процесі дослідження проблеми нами пропонувалися інноваційні вправи, що сприяють розвитку творчої діяльності учнів. Як приклад, такі:

«Диктор телебачення». Учні читають художній текст, імітуючи мовлення диктора телебачення. Таке читання розвиває мовлення учнів на вимовному рівні, формує культуру усного мовлення.

«Крісло автора». Учень за бажанням сідає на стілець посередині класу, розповідає про автора твору, своє відношення до персонажів, інші – задають йому питання.

«Моя думка». Вчитель показує сюжетний малюнок до художнього твору, учнів описують його, пропонуючи свої словесні малюнки.

«Запитай мене». Учні складають діалог про своє відношення до персонажів, до описаних подій.

«Я вважаю». За опорними словами учні складають речення, твори-мініатюри, твори-описи, в яких висловлюють свою думку до прочитаного.

Цінним матеріалом для спонукання їх до міркування є вміщені в підручниках з літературного читання твори В. Сухомлинського. Це високохудожні тексти про людську мудрість і скромність, гуманність і доброту, життєрадісність і працьовитість. Протиставлення між добрими і поганими вчинками заставляють молодшого школяра міркувати і побачити красу добрих людських вчинків. На уроках читання поряд із слуханням творів (казок, оповідань, легенд, ін.) важливо, щоб діти чули живу думку вчителя, його ставлення до прочитаного. Рекомендуємо написання творів-есе: «А я міркую так», «Добро і зло поруч», «Вчинок літературного героя підтримую (не підтримую)» та інші.

Отже, розвитку творчої діяльності школярів сприяють різні види вправ.

Література

1. Навчальні програми загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою 1-4 кл. – К.: Вид. дім «Основа», 2012. – 392с.

2. Науменко В. Художній твір як мистецтво слова / В. Науменко // Учитель початкової школи. – №4. – 2014. – С.8-12.

3. Підлужна Г. Розвиток творчих здібностей молодших школярів на уроках літературного читання [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/11477/1/Підлужна.Pdf>.

Р. В. Кондратенко

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри дошкільної освіти

Криворізького державного педагогічного університету

ВИХОВАННЯ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ФІЗКУЛЬТУРНО- ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасна дошкільна освіта спрямована на становлення здорової та компетентної особистості дитини, тому формування здоров'язберезувальної

компетенції є, на нашу думку, одним із пріоритетних завдань вихователів. У Базовому компоненті дошкільної освіти вказується, що дитина повинна усвідомлювати роль фізичних вправ у розвитку та зміцненні організму, емоційно реагувати на власні досягнення у руховій сфері. Реалізація означених показників неможлива без сформованості базових якостей особистості, зокрема відповідальності.

Аналізуючи науково-педагогічні погляди вчених про виховання відповідальності у дітей (Н. Басюк, І. Бех, А. Глущенко, Т. Гурлева, О. Кононко, С. Кулачківська, М. Матусик, Т. Поніманська, Т. Фасолько та ін.), можна зазначити, що ознаками вихованості даної якості є:

- впевненість у своїх силах;
- вміння правильно зробити вибір, передбачаючи наслідки своїх мотивів та вчинків;
- орієнтація на інтереси людей, які оточують; отримання задоволення від того, що творить для інших;
- усвідомлення себе учасником будь-яких соціальних подій;
- схильність до самовиховання та самоконтролю;
- вміння дати своїм діям та думкам адекватну оцінку перед собою та іншими людьми;
- потяг до подолання труднощів.

Фізкультурно-оздоровча діяльність в дошкільному навчальному закладі відбувається щоденно як у повсякденні, так і під час спеціальних заходів у таких організаційних формах:

- заняття з фізичної культури/плавання;
- малі форми активного відпочинку під час організованої навчально-пізнавальної діяльності (фізкультурні хвилинки, фізкультурні паузи/динамічні перерви);
- форми оптимізації рухової активності у повсякденному житті (ранкова гімнастика, гімнастика після денного сну, рухливі ігри, заняття фізичними вправами/фізкультурні комплекси на прогулянках, походи за межі дошкільного закладу/дитячий туризм, фізкультурні свята і розваги, самостійна рухова діяльність, дні й тижні здоров'я, індивідуальна робота з фізичного виховання);
- загартувальні й лікувально-профілактичні процедури [2].

Вихованню відповідального ставлення дітей дошкільного віку до фізкультурно-оздоровчої діяльності сприяє розвиток пізнавальної, емоційно-мотиваційної та особистісної сфер дошкільника.

Пізнавальна сфера дитини передбачає усвідомлення значущості відповідальних ставлень до виконання фізичних вправ, що проявляється у знаннях про основні правила й норми поведінки під час рухливих та спортивних ігор; в умінні самостійно планувати свою рухову діяльність, передбачаючи результат; у самостійному забезпеченні доцільної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності; в розумінні суті зауважень щодо неправильних рухових дій.

Для становлення відповідальної дитячої особистості важливі мотиви, пов'язані з виникненням емоційних переживань до своєї поведінки, діяльності. Згідно з дослідженнями О. Запорожця, емоції виступають суттєвим показником у регуляції діяльності разом із мотивом. Тому позитивне ставлення до фізкультурно-оздоровчої діяльності є важливою складовою у вихованні відповідальності. Поняття «позитивне ставлення старших дошкільників до занять фізичною культурою» в дослідженні О. Потужного розглядається як цілісна система індивідуальних, вибіркових, свідомих зв'язків особистості з різними аспектами фізичної культури, які характеризують внутрішню позитивну позицію в її оцінці та трансформуються в особистісні цінності. Основними особистісними утвореннями, які входять до структури позитивного ставлення старших дошкільників до занять фізичною культурою, є: обізнаність дітей щодо фізичної культури, її значення в житті людини, основ здорового способу життя та його цінностей; інтерес до рухової діяльності, особливості поведінки старших дошкільників, що виявлялись у наявності прагнень, бажань та виражали себе через позитивне емоційне ставлення до занять фізичною культурою в процесі різних форм роботи в дошкільному навчальному закладі та родині; ініціативність та активність в організованих формах роботи з фізичного виховання в дошкільному навчальному закладі, родині [1].

Завдяки розвитку особистісної сфери дитина перебуває в стані самовладання відповідальності, що є вищим показником цієї якості.

Отже, вихованість у старших дошкільників відповідального ставлення до фізкультурно-оздоровчої діяльності можливе за умов осмислення дитиною потреби у виконанні різноманітних фізичних вправ, вільної орієнтації в умовах свободи вибору «хочу» – «треба», здійснення мотиваційних впливів.

Література

1. Потужній О. В. Формування у дітей старшого дошкільного віку позитивного ставлення до занять фізичною культурою в умовах села / О. В. Потужній : автореф. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук зі спец. 13.00.08 – дошкільна педагогіка. – Київ, 2006. – 18 с.

2. Щодо організації фізкультурно-оздоровчої роботи у дошкільних навчальних закладах: Інструктивно-методичні рекомендації МОН України від 02.09.2016 за № 1/9-456 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mon.gov.ua

¹А. Є. Іншаков,² І. Є. Іншакова

¹кандидат філологічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти,

²кандидат філологічних наук, старший викладач

кафедри дошкільної освіти

Криворізького державного педагогічного університету

ВПЛИВ КАЗОК НА ПІЗНАВАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ

Духовне відродження українського народу неможливо уявити без впливу художньої літератури на формування національної свідомості.

Розвиток дитини нерозривно пов'язаний з розвитком її образного бачення. У літературі матеріалами сприймання та гри є мова, образи, мотиви, типи, сюжети та їх еволюція. Літературний художній образ, потрапляючи до свідомості дитини, набуває нові неочікувані виміри. Він перетворюється, доуявляється, твориться заново, стає ігровим, дитина стає співавтором літературного твору [3, с. 59].

Серед різноманітних жанрів літератури, які використовуються в роботі з дітьми, визначальне місце займає казка. Вона виступає таким матеріалом, який комплексно впливає на розвиток дитини – має психолого-педагогічний та лінгводидактичний потенціал. Тому, актуальним є цілісне дослідження проблеми формування творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами казки, інтерпретація їх з погляду сучасних потреб українського суспільства та українського дошкілля. Адже через казку відбувається формування дитячого сприйняття навколишнього світу, герої дитячих казок стають улюбленцями дітей, без казки не виросло і не сформувалося жодне покоління [3, с. 60].

Дослідження останніх років (А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій, Т. Поніманська, Н. Лисенко та ін.) свідчать про те, що інтенсивність розвитку дитини в діяльності напряму залежить від ступеня засвоєння нею позиції суб'єкта цієї діяльності.

Роль художньої літератури, зокрема казки, у всебічному розвитку дітей розкривається в роботах Є. Фльориної, М. Коніної, Н. Карпинської; особливості сприйняття художньої літератури дошкільниками – в роботах психологів О. Запорожця, Л. Виготського тощо. Психотерапевтичний вплив казки розкривається в наукових і науково-методичних розвідках Г. Зінкевич-Євстигнєєвої, Н. Погосової, Т. Грабенко та ін. Технологію виховання казкою розробила вітчизняний педагог М. Лещенко. На лінгводидактичну силу цього жанру літератури вказували ще свого часу І. Франко, С. Русова, В. Сухомлинський.

Як стверджують лінгводидакти, істотна особливість казки полягає в тому, що в казці повчальність виражена не нав'язливо, не прямолінійно. Дітей приваблює захоплююча фабула, яскраво намальовані образи, дотепні характеристики тощо. Майбутнім педагогам-практикам дуже важливо усвідомити ще одну особливість дитячого сприйняття казок: часто дорослі, не сподіваючись на те, що дитина сама зрозуміє суть казки, починають її пояснювати або ставити запитання, звернені більше до розуму дитини, а не до її почуттів. Казка ж адресується у першу чергу до серця маленького слухача. Казкові образи, стиль, мова і навіть ритм її викладу повідомляють малечі життєво важливі знання ненав'язливо, ніби закарбовуючи їх у дитячій душі. А тому «дорослі» пояснення часом тільки порушують процес природного для дітей «сердечного» засвоєння казки [2, с. 36].

Казки жодною мірою не можна розглядати як цікаве дозвілля чи приємне, доступне дитині заняття, навпаки, – це дуже суттєвий механізм розвитку в дитини тонкого розуміння світу, внутрішнього стану людей, спосіб зняття тривоги, агресії та виховання впевненості в своєму

майбутньому. За допомогою казок можна долати негативні риси особистості, що перебуває в стадії формування.

Розвиток особистості дитини може бути більш ефективним, якщо вона не просто уявить собі казку, але і сама безпосередньо зіткнеться з нею. Потрапляючи в казку, дитина легко сприймає «казкові закони» – норми і правила поведінки, що іноді зі значними зусиллями прищеплюються дітям батьками й педагогами [1].

У дошкільному віці сприйняття казки стає специфічною діяльністю вихованця, що дозволяє йому вільно мріяти й фантазувати. При цьому казка для дитини не тільки вигадка та фантазія. Це ще й особлива реальність, що дозволяє розширити межі звичайного життя, зіткнутися зі складними явищами й почуттями та в доступній для розуміння дитини казковій формі осягати дорослий світ почуттів і переживань.

Заняття у формі казки хоч і вимагають великої підготовчої роботи, однак завжди залишають почуття задоволення як у педагога, так і в дитини. Навчальний матеріал зливається в уяві вихованців з казковим образом, залишаючись надовго в їхній пам'яті.

Література

1. Байгер О. М. Використання казкотерапії із футбол-гімнастикою як здоров'язбережувальної технології / О. М. Байгер, К. Л. Крутій // Дошкільна освіта. – 2008. – № 1 (19). – С. 54-63.
2. Деркач О. О. Педагогіка творчості: Арт-терапія та казкотерапія на допомогу вчителю, вихователю, практичному психологу : навчально-методичний посібник / О. О. Деркач. – Вінниця, ВДПУ, 2009. – 88 с.
3. Кучеренко Ж. Казка як складова освітнього процесу / Ж. Кучеренко // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2010. – № 10. – С. 59-60.

Н.Г. Недодатко

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри дошкільної освіти

Криворізького державного педагогічного університету

ВИКОРИСТАННЯ КРАЄЗНАВЧОГО МАТЕРІАЛУ У ГРОМАДЯНСЬКОМУ ВИХОВАННІ ДОШКІЛЬНИКІВ

Мета громадянського виховання визначається у концепції громадянського виховання особистості, яка визначає завдання сформувати національно свідомого громадянина, патріота, професіонала, особистість, якій притаманні особистісні якості й риси характеру, світогляд та спосіб мислення, почуття, вчинки та поведінка, спрямовані на саморозвиток та розвиток громадянського суспільства в Україні.

На думку відомого українського психолога І. Беха, громадянськість особистості це складне психічне утворення, яке слід розглядати у трьох «вимірах» - *патріотичному, правовому й моральному*. Сьогодні очевидно є необхідність вироблення ґрунтовних засад забезпечення прав дитини, визначення змісту, форм і методів формування її як громадянина України, гармонійно розвиненої, рівноправної, національно свідомої особистості.

Патріотичні почуття дітей дошкільного віку засновуються на їх інтересі до найближчого оточення (сім'ї, батьківського дому, рідного села, міста), яке вони бачать щодня, вважають своїм, рідним, тісно пов'язаним з ними. Важливе значення для виховання патріотичних почуттів має приклад дорослих, оскільки вони значно раніше переймають певне емоційно-позитивне ставлення, ніж починають засвоювати знання.

Патріотичне почуття як моральна якість має інтегральний зміст. Тому в педагогічній роботі поєднано ознайомлення дітей з явищами суспільного життя, народознавством, засобами мистецтва, власною продуктивною діяльністю дітей (праця, спостереження, ігри, творча діяльність та інше), національними та державними святами.

Дорослі можуть міркувати великими й планетарними категоріями, а малюкові треба побачити, доторкнутися, відчутти. Цьому сприятиме розвивальне середовище групи, яке прямо чи опосередковано впливає не лише на емоційний стан дошкільнят, а й на сприймання ними будь-якої інформації, формування знань, умінь та навичок, виховання моральних засад.

У всіх гуманістичних теоріях та практиках дошкільного виховання минулих часів і сьогодення проблемі створення предметно-розвивального середовища надавалося першочергове значення.

Широкі можливості громадянського виховання дошкільників дає використання міні-музеїв як елементів розвивального середовища.

У створенні постійно діючих куточків, мак званих міні-музеїв, приймають участь не тільки вихователя, але й діти та їх батьки. Дошкільники відчують свою причетність, приносять з дому експонати. Вихованці старших груп проводять екскурсії для молодших, поповнюють куточки своїми малюнками. У справжніх музеях не можна торкатися експонатів руками, а от у таких міні-музеях не лише можна, а й потрібно. Їх можна відвідувати щодня, самому міняти, переставляти експонати, брати в руки і розглядати. Зміст, оформлення і призначення міні-музею відображають напрямок реалізації громадянського виховання.

– Міні-музей «Сім'я і родина – коріння людини». Зміст напрямку: поглибити і розширити знання дошкільнят про сім'ю, рід, родину; про склад сім'ї та взаємини в ній; про права та обов'язки членів родини – поглиблення та розширення уявлень дошкільнят про традиції вшанування роду, виховання любові і поваги, турботливого ставлення до рідних і близьких.

– Міні-музей «Рідне місто моє». Зміст напрямку: розширення знань дітей про місто, його історичне минуле і славне сьогодення; виховання гордості й поваги до місцевих пам'яток, бажання примножувати красу міста. Вчити складати розповіді про місто, створювати власні малюнки, аплікації, порівнювати їх з фотографіями, листівками; спонукати до саморозвитку і взаємозбагачення під час дидактично-історичних та сюжетно-рольових ігор; виховувати культуру спілкування, любов до свого міста.

– Міні-музей «Україна – моя Батьківщина». Зміст напрямку: плекання кращих національних рис характеру: доброти, чесності, працелюбства, милосердя тощо; відродження звичаїв, традицій, свят

українського народу, етнопедагогічної спадщини. Ознайомлення дітей з історією та культурою України, народними промислами, побутом українців у різні часи, історичними й пам'ятними місцями; виховувати любов до свого народу, до рідної землі, мови, захисників Вітчизни, до державної символіки, державних свят та традицій; поважного відношення до людини-трудівника, до результатів його праці; шанобливе ставлення до України, гордість, що ми причетні до цього народу.

– Міні-музей «Планета – Земля». Зміст напрямку: розширення уявлень дітей про життя на планеті, різноманітність рослинного і тваринного світу, природних умов у різних частинах світу, природних умов в різних частинах світу; поглиблення знань дітей про те, що світ населяють різні народи, але всі вони прагнуть миру і процвітання рідної планети, виховання толерантного ставлення до представників інших національностей. Адже глобалізація, зростання відкритості у стосунках між різними державами актуалізує ідею планетарності, вселяє багатьом людям відчуття того, що вони є жителями планети Земля. За даними Всесвітньої організації з дошкільного виховання (ОМЕР), представники різних країн змістом мирних взаємин між людьми вважають: любов і повагу до ближнього, щирість, співпереживання, привітність, розуміння, уміння допомагати тим, хто потребує допомоги; дотримання прийнятих у суспільстві моральних норм, протидію злу без прояву агресивності; почуття солідарності та відповідальності стосовно інших.

У навчальному експерименті робота здійснювалася на базі створюваних міні-музеїв впродовж року. Контрольний експеримент показав, що рівень громадянської компетентності зріс у експериментальній групі: високий – з 18,2% до 36,4%, середній – з 27,3% до 59,1%, початковий знизився з 54,5% до 4,5%. У контрольній групі: високий – з 16,6% до 22,2%; середній – з 27,8 до 38,9%, початковий відповідно зменшився з 55,6% до 38,9%. Одержані дані свідчать про ефективність використання створених міні-музеїв, спрямованих на громадянське виховання, у предметно-розвивальному середовищі групи.

Проведення виховної роботи з дошкільниками на базі міні-музеїв, зміна експозицій одного музею іншим, сприяє збагаченню змісту роботи, насиченню життя дітей цікавими подіями, зростанню їх громадянами своєї держави.

К.Є. Суятинова

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри дошкільної освіти

Криворізького державного педагогічного університету

ЧИТАННЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

На сучасному етапі можемо спостерігати зниження читацького інтересу до літератури, книга втрачає свої позиції, натомість телевізор, комп'ютер, глобальна мережа Інтернет міцно зайняли позицію лідера. Читання відіграє важливу роль у житті людей, адже література є одним із чинників

суспільного виховання: виховання совісті, моралі, загальнолюдських цінностей та ін. Щоб література реалізовувала свої функції, потрібно виробити у дитини вміння уважно читати твори, сприймати та осмислювати дійсність, відображену в художній формі [3, с. 132-134].

Метою дослідження є привернути увагу до рівня суспільного виховання, до рівня читацької культури.

Феномен читання завжди привертав увагу педагогів, психологів, бібліотекознавців, літературознавців, книгознавців, а культура читання трактувалася як органічний елемент культури особистості і суспільства загалом. Люди, що читають, вміють проблемно мислити, «легше схоплюють ціле і виявляють часткове, адекватніше оцінюють ситуацію, швидше знаходять правильні рішення. Вони ... мають більший обсяг пам'яті, активну творчу уяву, краще володіють мовою» [1].

У 2011 р. компанія «Research & Branding Group» представила результати вражаючого дослідження про читання української книжки в Україні. Третина опитаних не відчували впливу літератури на свій світогляд (вони обрали варіант відповіді «немає таких» і «важко відповісти»). Це означає, що прочитання книжок від «Біблії» до бодай того ж таки «Маленького Принца» ніяк не позначилося на формуванні їхніх життєвих орієнтирів [4, с. 45].

За повідомленням ТСН з посиланням на дослідницьку компанію GfK Ukraine, для 73 % населення України читання не є сферою інтересів, а кожен четвертий українець узагалі не читає. Щодня або майже весь тиждень читають 15,3 % українців. Хоча б один раз на тиждень – 18,2 %, один раз на місяць – 19 %. Рідше ніж раз на місяць читають 21,5 %. За даними соціологів, саме в молодих українців знижується інтерес до книжок. Щодо причин зменшення в українців інтересу до читання експерти вказують на розвал галузі друкарства, старіння бібліотечних фондів і відсутність моди або навіть потреби бути освіченим. Експерти зазначають, що новинки в бібліотеках – рідкість. Водночас сама книга стає рідкісним товаром через розвал ще в пострадянські роки мережі книжкових спецмагазинів [2].

У 2013 – 2014 рр. компанія «pro.mova» провела комплексне соціологічне дослідження. Так, середньостатистичний українець прочитує повністю 4,3 книги (обсягом понад 100 сторінок) на рік [5]. Серед опитаних, хто вказали, що читали протягом останніх 12 місяців довгі тексти, 10 % не змогли пригадати назву останньої прочитаної книжки. Фахівці компанії під час дослідження зробили певні висновки про те, що рівень розвитку читацької навички не залежить ані від віку, ані від рівня освіти, ані від статі, ані від місця мешкання. Він позитивно пов'язаний лише із суб'єктивною оцінкою любові до читання.

Уміння читати у сучасній психології та педагогіці поділяється на декілька взаємопов'язаних рівня: на першому, елементарному, людина навчається пізнавати букви і складати їх у слова, на другому – читати вголос, на третьому – читати про себе, на четвертому – рефлексувати з приводу прочитаного, критично його осмислювати. Щоб бути повноцінним, грамотним читачем, необхідно засвоїти усі чотири рівні формування навички читання.

За даними ЮНЕСКО, більше 771 млн. дорослих мешканців планети не вміють читати, близько 100 млн. дітей не ходять до школи. Звичайно, грамотність представлена у світі нерівномірно: більшість людей, які не володіють грамотою, живуть у 35 найбідніших країнах світу.

Відомо, що кожен вид діяльності людини в сучасних умовах неможливий без постійного добування інформації, а це завжди пов'язане з пошуком, потребою глибокого знання спеціальних джерел. Отже, на нашу думку, належний рівень сформованості читацьких умінь є запорукою не тільки успішності майбутнього школяра в навчанні, а й є необхідною умовою життєвого успіху. Вихователі, батьки, вчителі є авторитетами впливу на ставлення до читання дітей, оскільки має бути присутня культура сімейного читання, під якою розуміємо основу читацької культури дитини. Перспективами подальшого дослідження є вивчення інтересу до читання, рівня читацької культури серед студентів спеціальності «Дошкільна освіта».

Література

1. Антоник О.В. Культура читання як фундамент інформаційної культури особистості [Електронний ресурс] / О. В. Антоник // Режим доступу: <http://knyhobachennia.com/?category=2&article=188>.
2. Кожен четвертий українець взагалі не читає книжок // Свобода. – 2012. № 143 (14). – С. 12
3. Лоїк О. Розвиток читацької культури молодших школярів / О. Лоїк // Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи. – 2015. – Івано-Франківськ. – С. 132 – 134.
4. Серажим К.С. Культура читання в Україні / К.С.Серажим // Наукові записки Інституту журналістики. – Том 55. – 2014 – Квітень-червень. – С. 45.
5. Читання в Україні: результати комплексного соціологічного дослідження [Електронний ресурс] // SlideShare : сервіс. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://www.slideshare.net/pro_mova/pro-movareadingsurveypresentation-final.

В.А. Балакірєва

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогічних технологій початкової освіти
ДВНЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОДУКТИВНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Підготовка нової генерації висококваліфікованих кадрів з інноваційним типом мислення, широким світоглядом, здатних усвідомлювати місце та роль соціально-економічних процесів у розвитку суспільства, є стратегічним орієнтиром модернізації національної системи освіти. У цьому контексті особливої уваги заслуговує вдосконалення трудової підготовки молодших школярів та актуалізація досвіду організації їхньої продуктивної праці.

Суспільна потреба в ініціативних, усебічно освічених фахівцях зумовлює пошуки нового змісту та форм організації продуктивної праці молодших школярів. Сучасні тенденції розвитку національної системи освіти потребують теоретичного обґрунтування й практичного оновлення змісту та

методики фахової підготовки вчителя, який працює з дітьми. Здобуваючи освіту в педагогічних вишах, майбутній учитель початкових класів повинен ретельно готуватися до реалізації продуктивно-трудової діяльності молодших школярів, опановуючи ефективні підходи, технології й методичні рекомендації.

Продуктивне навчання відрізняється від відомих методів і форм навчання тим, що до процесу навчально-пізнавальної діяльності додаються завдання, що потребують від студентів створення власного значимого продукту на підставі знань, якими вони володіють.

Проблемою продуктивних та інтерактивних технологій у науково-педагогічному колі займаються багато науковців. Всі вони розглядають дані технології в контексті особистісно-орієнтованого підходу до навчання. У працях К. Баханова, О. Глотова, К. Нор, О. Пехоти, Л. Пироженко, О. Пометун, О. Ярошенко та ін. Освітні цілі продуктивного навчання – отримання конкретного продукту в результаті самостійної предметної діяльності студента згідно із загальними вимогами навчання.

Продуктивне навчання – це процес освіти, метою якого є розвиток особистості в співтоваристві, який спрямований на успішність у діяльності, орієнтований на продукт, та осмислення цієї діяльності в групі учнів за підтримки педагогів у реальній життєвій ситуації. Створюючи навчальні групи студентів із певною дидактичною метою, виходимо із законів групового розвитку людей, закономірностей спілкування і взаємовпливу в малих групах, установлених соціальними психологами. Прагнемо, аби малі навчальні групи були діяльними, аби індивідуальні дії кожного учасника інтегрувалися в єдину діяльність групового суб'єкта навчання.

У процесі продуктивного навчання студент набуває прикладного досвіду практичної діяльності сприймає систему знань через призму практичного досвіду, завдяки новому досвіду роботи визначає й фіксує мету поведінки та дій, що ведуть до підвищення життєвої компетентності.

Продуктивна організація освіти дозволяє студентам пізнати навколишній світ (когнітивні методи), створити освітню продукцію (креативні методи). Саме креативні методи навчання орієнтовані на створення учнями власних освітніх продуктів. Продуктивне навчання спрямоване на організація навчальних занять, які сприяють створенню під керівництвом викладача проблемних ситуацій й активну самостійну діяльність студентів з їх вирішення, у результаті чого відбувається розвиток розумових здібностей студентів, творче оволодіння знаннями. Пізнавальна самостійність студентів у навчанні визначається готовністю особистості до оволодіння знаннями своїми силами. Пізнавальна активність полягає в тому, що студент, аналізуючи, порівнюючи, синтезуючи, узагальнюючи та конкретизуючи фактичний матеріал, сам шукає та одержує нову інформацію.

Продуктивне навчання – це розвиток не тільки студента, але й зміст його освіти. Студент стає суб'єктом, конструктором і продуктом особистої освіти. Педагог в системі продуктивного навчання – компетентний консультант, наставник, науковий керівник індивідуального проекту. Студент і викладач у співпраці створюють особистісну освітню продукцію: індивідуальні освітні

програми, дослідження, проекти, комп'ютерні програми, науково-дослідницькі роботи, картини, вироби з різних матеріалів, вірші тощо.

Як освітній процес продуктивне навчання реалізується в рамках індивідуального підходу. Необхідність індивідуалізації доповнюється груповим навчанням, значення якого не менш важливе. Студенти здобувають досвід комунікації з однолітками для того, щоб самовизначитися і віднайти почуття власної гідності. В системі продуктивного навчання здійснюється якісне оцінювання індивідуального освітнього процесу, що фіксує особисте просування кожного учня відповідно до персональних завдань і якості продукту. При оцінюванні акцент робиться на умінні використовувати знання, інформацію в різних видах діяльності. У зв'язку з цим актуальними є методи, що оцінюють уміння і здатність учня використовувати одержані знання в реальній дійсності (тестування, проектна діяльність, портфоліо).

Використання особистого досвіду з користю для інших, аналіз досягнутих результатів, вибір форм і місця діяльності, відповідальність за свій вибір перед собою та іншими, мотивація до творчої інноваційної діяльності – все це є результатом запровадження продуктивного навчання.

Таким чином, впровадження нетрадиційних технологій навчання суттєво змінить навчально-виховний процес, що дозволить вирішувати багато проблем розвивального, особистісно-орієнтованого навчання, диференціації, гуманізації, формування індивідуальної освітньої перспективи суб'єктів навчання.

К.Ю. Савченко

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри дошкільної освіти

Криворізького державного педагогічного університету

ТИПОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ СИТУАЦІЙ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

Існує широка практика використання методу моделювання педагогічних ситуацій у навчально-виховному процесі вишу, проте на сьогодні проблема включення цього методу в процес формування професійних компетентностей студентів є недостатньо вивченою і потребує розробки. На нашу думку, моделювання педагогічних ситуацій дозволяє набути майбутнім вихователям високого рівня самостійності й достатнього рівня професійної компетентності, якщо вони: 1) самостійно бачать і можуть сформулювати проблему, приховану в ситуації, 2) прийняти її як суб'єктивно значущу, 3) спроектувати шляхи її продуктивного вирішення, ґрунтуючись на гуманістичних позиціях.

Навчальні педагогічні ситуації – це спеціально відібрані типові педагогічні ситуації, що пропонуються майбутнім учителям із метою вдосконалення професійних знань, поглиблення розуміння сутності закономірностей, принципів, концептуальних педагогічних ідей, формування педагогічних умінь і здібностей, здатностей їх застосовувати при розв'язанні

практичних питань. Поняття «*виховні педагогічні ситуації*» вважається більш широким, тому що вони спрямовані на аналіз чинників соціалізації особистості засобами навчально-виховного процесу. Ці ситуації можуть використовуватися як для моделювання реальних проблем виховання дітей, так і для самовиховання майбутнього вчителя. Особливий клас утворюють *творчі педагогічні ситуації*, які виникають при наявності протиріччя, проблеми, суперечності. Творча ситуація, на відміну від проблемної, не завжди приводить до оволодіння новими знаннями, вміннями та навичками, але лише в такій ситуації можливе виявлення елементів професійної творчості майбутнього вихователя.

В основу *ігрових педагогічних ситуацій* покладено принцип рольової перспективи, який створює для кожного студента можливість проявити себе в новій, складній і відповідальній ролі. Рольові ситуації «студент – учитель», «вихователь-дитина» дають змогу набуту майбутньому педагогові досвіду поведінки в обстановці, наближеній до професійно-педагогічної діяльності. Саме зміст ролі, її функціональні характеристики мають значення для формування професійної позиції майбутнього вихователя, розвитку професійно значущих властивостей і якостей його особистості.

Навчальні педагогічні ситуації – це спеціально відібрані типові педагогічні ситуації, що пропонуються майбутнім учителям із метою вдосконалення професійних знань, поглиблення розуміння сутності закономірностей, принципів, концептуальних педагогічних ідей, формування педагогічних умінь і здібностей, здатностей їх застосовувати при розв'язанні практичних питань.

Поняття «*виховні педагогічні ситуації*» вважається більш широким, тому що вони спрямовані на аналіз чинників соціалізації особистості засобами навчально-виховного процесу. Ці ситуації можуть використовуватися як для моделювання реальних проблем виховання школярів, так і для самовиховання майбутнього вихователя. Особливий клас утворюють *творчі педагогічні ситуації*, які виникають при наявності протиріччя, проблеми, суперечності. Творча ситуація, на відміну від проблемної, не завжди приводить до оволодіння новими знаннями, вміннями та навичками, але лише в такій ситуації можливе виявлення елементів професійної творчості майбутнього вихователя.

В основу *ігрових педагогічних ситуацій* покладено принцип рольової перспективи, який створює для кожного студента можливість проявити себе в новій, складній і відповідальній ролі. Рольові ситуації «студент – вихователь», «вихователь-дитина» дають змогу набуту майбутньому вихователю досвіду поведінки в обстановці, наближеній до професійно-педагогічної діяльності.

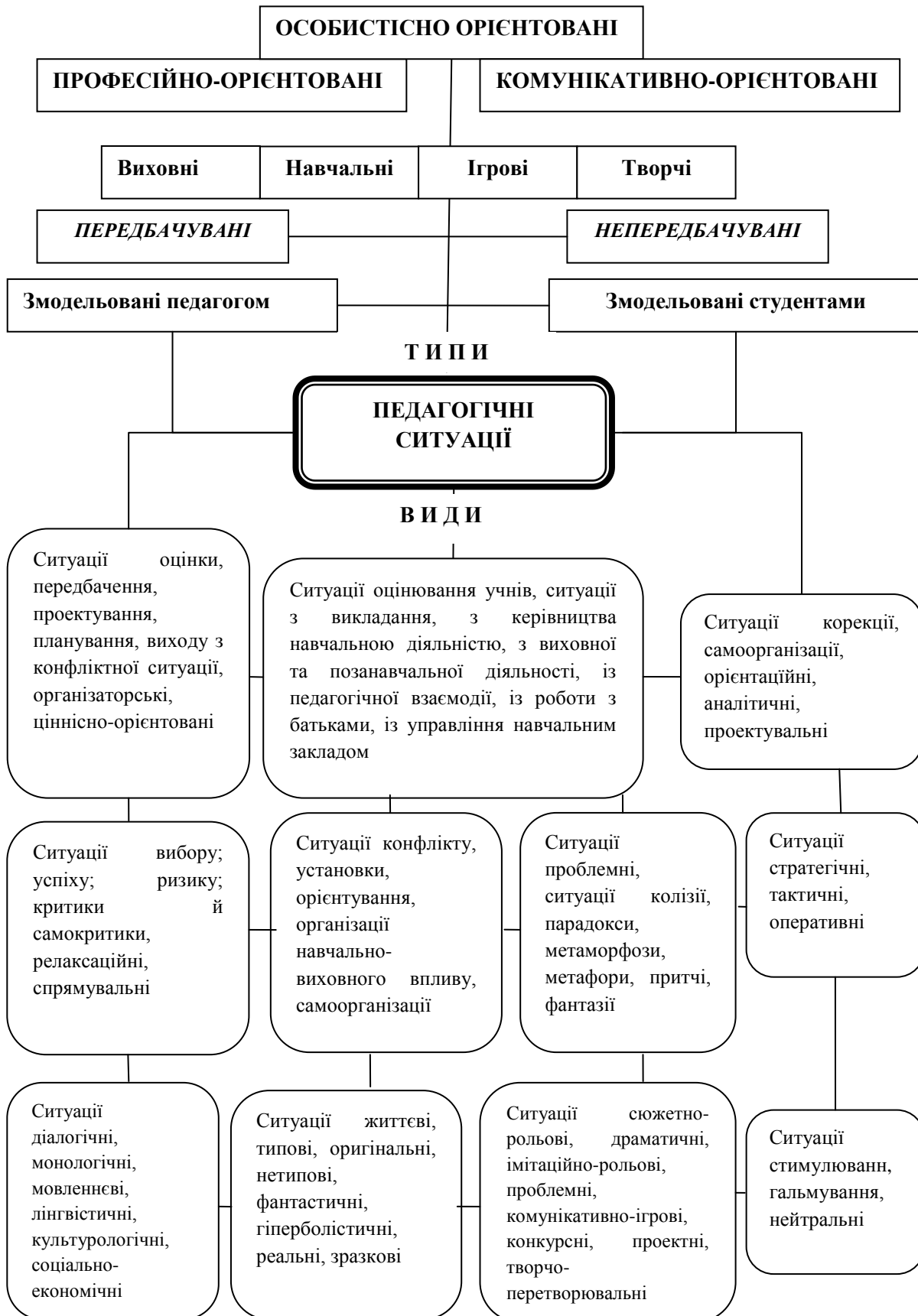

Рис. 1. Типологія педагогічних ситуацій відповідно до процесу формування професійної компетентності майбутніх вихователів

Це можливо, якщо педагогічні ситуації систематично, комплексно й у системі застосовуються під час професійної підготовки, розглядаються як навчальний засіб формування професійної компетентності, оскільки надають змогу майбутньому вчителю: окреслити та проаналізувати актуальні проблеми освіти й виховання; осмислити зміст праці вчителя, усвідомити способи й шляхи свого професійного становлення, розвинути професійну мотивацію; сформувати професійну спрямованість на основі вмінь «бачити» педагогічні проблеми, критично осмислювати власний досвід і власні рішення; заздалегідь, ще до безпосередньої практики в школі, перетворювати й синтезувати знання, набуті під час вивчення окремих теоретичних дисциплін перекладати на мову практичних дій практичних ситуацій отримані теоретичні знання; отримати уявлення про типові труднощі, проблеми й можливості педагога; відтворити умови реального спілкування в процесі навчання і тим самим посилити мотивацію щодо вивчення фахових філологічних дисциплін, що сприяє швидкому засвоєнню нового лексичного матеріалу та формуванню навичок усного мовлення в ігровій обстановці, розвитку комунікативної компетентності; отримувати необхідну педагогічну підтримку з боку досвідчених педагогів і здійснювати своєчасну корекцію сформованих компонентів професійної компетентності; закріпити професійні й особистісні установки, цінності, орієнтації, сформулювати уявлення щодо власних професійних можливостей і здібностей, намітити шляхи їх удосконалення.

Таким чином, ми упевнені, що використання на заняттях моделювання ситуацій із використанням різноманітних педагогічних проблем забезпечує формування професійної компетентності студентів як одного з вирішальних факторів підвищення ефективності навчально-виховного процесу у вищій педагогічній школі.

В.М. Дем'янишин

старший викладач кафедри експлуатації та
ремонтів автомобілів та бойових машин

Національної академії Національної гвардії України

ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМКІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ШКОЛЯРІВ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ЗА КОНТРАКТОМ

Актуальність дослідження зумовлене пріоритетністю завдань загальноосвітніх шкіл щодо сформованості в їх випускників готовності до свідомого вибору професії та військових формувань щодо зміни їх способу комплектування на контрактний.

Для досягнення мети дослідження було прийнято рішення використати соціологічний метод, який застосовується і у педагогіці, – опитування. Серед методів опитування обрали письмовий – анкетування.

В опитуванні взяли участь 73 військовослужбовці, які є представниками Харківської, Сумської, Чернігівської, Чернівецької, Полтавської, Запорізької, Хмельницької, Львівської, Херсонської, Житомирської, Донецької,

Луганської, Дніпропетровської, Одеської, Вінницької, Миколаївської, Закарпатської, Київської областей та міста Києва, з них: курсанти-дівчата – 37 осіб; курсанти-хлопці, які навчаються у групах де немає дівчат – 16 осіб; курсанти-хлопці, які навчаються у групах де є дівчата – 20 осіб.

Необхідно звернути увагу, що чисельність курсантів-дівчат, які навчаються у Національній академії Національної гвардії України щороку зростає (рис. 1).

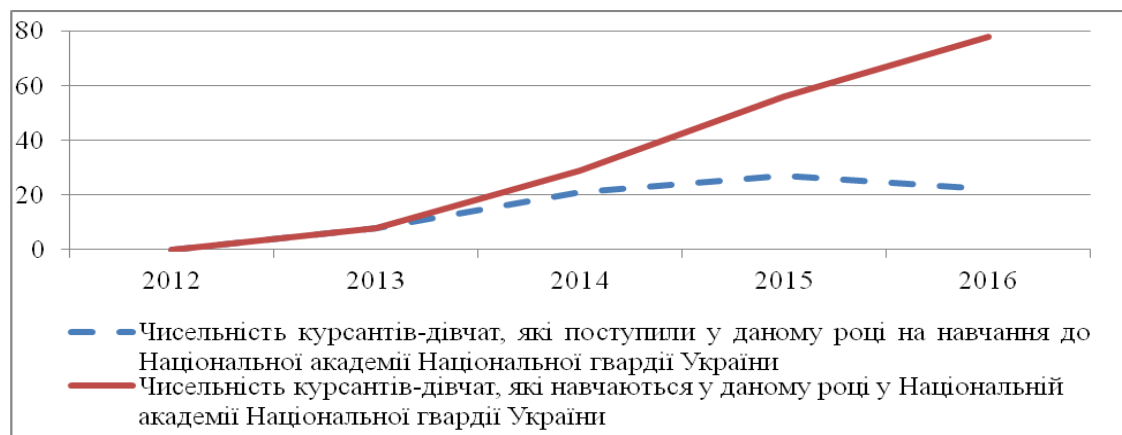

Рис. 1. Чисельність курсантів-дівчат, які навчаються у Національній академії Національної гвардії України

На запитання «Які заходи військово-патріотичного виховання та під час проведення занять з предмету «Захист Вітчизни» необхідно проводити в школі щоб покращити результати професійної орієнтації на військову службу за контрактом?» отримано такі відповіді від хлопців: проводити агітаційну роботу із залученням військовослужбовців, щодо вибору майбутнього фаху; організувати зустрічі з ветеранами АТО; здійснювати перегляд патріотичного відеоматеріалу; ознайомлювати з побутом військовослужбовців на практиці; відвідувати військові частини під час «Відчинених дверей», та переглядати показові виступи взводів спеціального призначення; збільшити кількість практичних занять з предмету «Захист Вітчизни»; збільшити кількість практичних занять з предмету «Захист Вітчизни»; залучати матеріальну базу військової частини; приділяти більше уваги вивченню озброєння, проведенню стрільб; збільшити кількість занять з фізичної підготовки, зокрема приділити увагу прийомам рукопашного бою, самооборони тощо; впроваджувати військово-спортивні ігри; поділяти клас на дві групи в залежності від фізичних можливостей учнів, та збільшити навантаження на сильніших.

Особливими відповідями дівчат на згадане запитання, крім згаданих вище, були такими: викладати предмет «Захист Вітчизни» для дівчат на рівні з хлопцями; відводити більше уваги вивченню статутів Збройних Сил України; для дівчат доречними були зустрічі з психологом для співбесіди на тему проходження військової служби.

За результатами проведеного опитування курсантів, підтверджено висунуті гіпотези та вперше обґрунтовано педагогічні умови професійної

орієнтації школярів на військову службу за контрактом у системі військово-патріотичного виховання, а саме:

– забезпечення гендерної рівності з питання вибору програми вивчення предмета (навчальної дисципліни) «Захист Вітчизни» сприяє організуванню днів відчинених дверей у військових частинах, пояснення, чим різняться між собою програми цього предмета (навчальної дисципліни) за змістом школярів 8–9-х класів (у площині військово-патріотичного виховання) та їх можливістю здійснювати вибір програми за складністю;

– викладання предмета (навчальної дисципліни) «Захист Вітчизни» у середніх школах (коледжах) офіцерами військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення України сприяє засвоєнню матеріалу на більш високому професійному рівні, що є важливим для організації мобілізаційного процесу за умов відсутності обов'язкової військової служби у державі;

– викладання предмета (навчальної дисципліни) «Захист Вітчизни» у середніх школах (коледжах) офіцерами військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення України сприяє проведенню профорієнтаційної роботи, спрямованої на залучення майбутніх випускників шкіл до військової служби за контрактом;

– проведення практичних занять на території військової частини сприяє наданню школярам більш повної інформації про умови військової служби, що є необхідним для прийняття позитивного рішення стосовно проходження військової служби за контрактом.

Пробний експеримент нами був проведений у м. Києві до початку бойових дій в Україні та дав позитивні результати. З метою перевірки обґрунтованих педагогічних умов професійної орієнтації на військову службу за контрактом в нових умовах у Вовчанському районі Харківської області проводиться новий педагогічний експеримент, результати якого планується оприлюднити до кінця навчального року.

Т.І. Дренова

спеціаліст другої категорії,
вихователь ККДНЗ № 230, м. Кропивницький

ВПЛИВ ВИКОРИСТАННЯ ПАЛИЧОК КЮЇЗЕНЕРА В ПРАКТИЦІ РОБОТИ ДНЗ З ФОРМУВАННЯ СТІЙКОЇ МОТИВАЦІЇ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ.

Одним із стратегічних завдань реформування освіти в Україні є формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного і морального здоров'я. Це вимагає розробки і наукового обґрунтування змісту і методики організації навчально-виховного процесу, тому сучасна педагогічна наука і практика зосередили увагу на пошуку таких технологій навчання, які забезпечать всебічний розвиток особистості дітей дошкільного віку, сприяють їх самовираженню, стимулюють до самостійного розвитку тощо. Наслідком таких пошуків є нові технології навчання.

Сучасна педагогічна наука пропонує великий вибір нестандартних освітніх технологій: розвиваючі ігри Нікітіних (кубики, гра типу «Танграм»); технологія розвитку творчої особистості Г. Альтшулера (теорія розв'язання винахідницьких завдань – ТРВЗ); педагогіка М. Монтесорі («Будинок вільної дитини»); спадщина Софії Русової («Український дитячий садок»); технологія «Казкові лабіринти гри» В. Воскобовича; методика «Логічні блоки Дьєнеша» і т. п. Особливою популярністю серед педагогів-практиків сьогодення користуються кольорові палички Кюїзенера. Рахункові палички Кюїзенера є унікальною методикою з раннього розвитку дитини, багатофункціональним математичним посібником, який дозволяє «через руки» дитини формувати поняття числової послідовності, складу числа, відносин величин. Цей матеріал широко використовується в дитячих садках Угорщини, Польщі, Бельгії, США, Франції та інших країн. Нашим педагогам він також відомий, але є недостатньо популярним та неактивно використовується на практиці. Причина на нашу думку полягає у відсутності методичної літератури з методики та практики використання означеного посібника, обмеженій пропозиції самого дидактичного матеріалу на ринку дидактичних посібників України.

Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» ґрунтується на створення сприятливих умов для особистісного становлення творчої самореалізації кожної дитини та формування у неї життєвої компетентності [2, с. 6-9]. Це передбачає поступовий перехід від навчально-дисциплінарної моделі освіти до особистісно-орієнтованої, яка спрямована на організацію повноцінної життєдіяльності самої дитини, як її активного суб'єкта [3]. Як свідчить педагогічна практика [4], в разі відсутності у дитини потягу до знань і як наслідку цього - браку її інтелектуальної активності, результат навчання є нульовим. Навіть наявність оптимальних умов для навчання дошкільника, викладання навчального матеріалу висококваліфікованим досвідченим вихователем, не забезпечує належної успішності, якщо в дитини не сформовано стійкої позитивної мотивації до навчання.

Мотивація (від лат. «рухати») – загальна назва для процесів, методів, засобів спонукання дітей до активної пізнавальної діяльності. [6, с. 12]. У старшому дошкільному віці з урахуванням отриманого досвіду навчальної, ігрової та трудової діяльності, у дошкільника складаються передумови для оформлення мотивації досягнення успіхів. Завдання батьків та педагогів – виховати у дітей прагнення розвивати мотивацію до навчання, що дозволить старшим дошкільникам досягти успіху у житті, виростити щасливою і гармонійною особистістю.

У своїх дослідженнях під стійкою мотивацією ми розуміємо такий внутрішній стан особистості, що спонукає до активності чи руху та скеровує її поведінку в напрямку досягнення цілей, а процес формування та закріплення у дошкільників позитивних мотивів навчальної діяльності – як мотивацію навчальної діяльності. Головне завдання мотивації навчання – така організація навчальної діяльності, яка максимально сприяла б розкриттю внутрішнього мотиваційного потенціалу особистості дитини. За твердженням

Ю. Бабанського, мотив навчання, як правило, не виникає сам по собі. «Формування позитивної мотивації не є стихійним процесом. Мотиви навчання треба спеціально виховувати, розвивати, стимулювати і, що особливо важливо, треба вчити дітей самим стимулювати «свої мотиви» [5, с. 91].

На загальнотеоретичному рівні проблематику навчальної мотивації досліджували в своїх роботах такі психологи і дидактики, як Д. Ельконін, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн та ін. Подальшому вивченню аспектів цієї проблеми присвятили свої наукові розробки Л. Божович, І. Дубровіна, С. Занюк, Є. Ільїн, А. Маркова. Крім того, в експериментальних дослідженнях В. Леонт'єва, Ю. Орлова, О. Скрипченка детально розкрито взаємозв'язок між мотивацією й успішністю навчальної діяльності.

Як уже зазначалося, саме формування стійкої мотивації до навчання у дітей старшого дошкільного віку є об'єктом нашої пильної уваги в процесі використання методика Кюїзенера, адже ця методика є в певному розумінні універсальною: вона не суперечить жодній існуючій методиці, а навпаки, вдало доповнює їх. Палички Кюїзенера прості та зрозумілі для дітей: дошкільники досить легко звикають до них ще в зовсім ранньому віці, і надалі вже сприймають в якості цікавого ігрового матеріалу, не вбачаючи в них інструмент нудного заучування чисел та математичних понять. Саме ця характеристика цієї методики, на наш погляд, і стала запорукою виникнення додаткового ефекту від використання паличок в процесі опанування дошкільниками елементарних математичних понять – формування у дітей стійкої мотивації до навчання завдяки особливому емоційному піднесенню в процесі занять за паличками.

У нашій особистій практиці роботи (на базі ДНЗ № 230 м. Кривого Рогу) – розроблено цілісну систему роботи з кольоровими паличками Кюїзенера, основна частина якої виражена орієнтовним перспективним розподілом ігор згідно з блочно-тематичним плануванням роботи закладу. На базі однієї з груп вихованців старшого дошкільного віку (група дітей віком 5-6 років) протягом навчального року, паралельно з основною програмою, впроваджено активне використання методики Кюїзенера. На початку роботи нами було заплановано отримання наступних результатів: засвоєння дітьми відношень «більше-менше», «більше – менше на...»; вміння ділити ціле на частини; складання числа з одиниць, з двох менших; виконання простих арифметичних дій (додавання, віднімання); засвоєння понять «справа», «зліва», «довше», «коротше»; ознайомлення з кольоровою алгеброю, тощо.

Наші спостереження за вихованцями означеної групи протягом одного місяця в процесі використання паличок Кюїзенера у ході занять, дають підстави стверджувати, що дошкільники дійсно досягли кращих результатів у навчанні: зросла кількість дітей в експериментальній старшій групі, які добре засвоюють програмовий матеріал на заняттях, уміють його застосовувати на практиці, здатні до інтенсивної розумової діяльності, організовані, уміють зосередитись, старанно виконують завдання, самостійно долають труднощі, розуміють вказівки дорослого. Також у цій групі порівняно з іншими групами такого ж віку підвищився рівень засвоєння

програмового матеріалу. Результати, отримані під час вивчення освітнього процесу з старших групах свідчить про те, що робота ведеться на належному рівні. Виходячи з аналізу, можна зробити висновок, що рівень знань, умінь та навичок покращився у порівнянні з минулим роком.

Додатково відмічено, що методика допомогла також вирішити певні основні навчальні та виховні завдання, які не входили в комплекс цілей, поставлених нами перед педагогічним колективом у процесі використання паличок Куїзенера, на етапі планування експерименту, а саме: у дошкільнят сформувалось вміння ефективно і самостійно вчитися; підвищилась самооцінка завдяки результативності у навчанні; зменшився рівень стрес-реакції від процесу навчання, вивільнився певний час від запам'ятовування для продуктивної та творчої роботи; почала розвиватися образна пам'ять, яка допомагає сприймати навколишній світ у всій красі; діти стали більш самостійними в інтелектуальній та практичній роботі, і відповідно все це в комплексі підвищило їх адаптацію у соціумі. Не можна при цьому не відмітити, що помітно збільшилась навчальна мотивація, а з нею і навчальні успіхи вихованців. Результати перевершили всі наші сподівання. Якщо раніше старші дошкільники працювали з навчальним матеріалом на занятті по 15 хвилин і швидко втомлювалися, то з використанням паличок Куїзенера дітям навіть подобається самостійно працювати протягом всього свого вільного часу, займаючи ними все своє дозвілля. При цьому час, відведений програмою та режимом дня для занять, спливає також швидко, весело і головне продуктивно. Результати впливу використання паличок Кюїзенера на формування стійкої мотивації до навчання дітей нашої старшої групи, можна умовно визначити як: високій рівень – 60%; середній рівень – 30%; достатній рівень – 10%.

Практичний досвід роботи з паличками Кюїзенера довів, що діти старшого дошкільного віку, отримуючи необхідні програмові знання також значно підвищили мотиваційний рівень до навчання з математики. Формування в дошкільників стійкої мотивації до навчання надає процесу навчання значущий для дитини зміст, у контексті якого її власна пізнавальна діяльність стає сама по собі життєво важливою ціллю і без чого подальше навчання може виявитися просто неможливим, тому мотивація є вкрай необхідною. Сподіватися на те, що мотивація до навчання виникне сама по собі, не доводиться, тому ми пропонуємо використовувати саме палички Кюїзенера. Ця методика забезпечує таке формування стійкої мотивації до навчання у старших дошкільників при формуванні логіко-математичних понять, яке підтримує ефективну навчальну діяльність кожної дитини і є основою для її самонавчання та самовдосконалення в майбутньому.

Література

1. Баглаєва Н. І. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільнят // Дошкільнє виховання. - 1999. - №- № 7. - С. 3-4.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошкільнє виховання. – 1999. – № 1. – С. 6-9.
3. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (Системний підхід). - К.: Стилос, 2000.
4. Смирнова Е.О. Дитяча психологія. Підручник для вузів. - М.: Владос, 2008.

5. Лук`янова, М. Психологія навчальної мотивації / М. Лук`янова // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2006. – №3/4. – С. 91.

6. Навчальний посібник / Поніманська Т.І. К.: Академвидав, 2006. 456 с.

В.В. Завадська

кандидат філологічних наук, старший викладач
кафедри української мови, літератури та культури
Національного технічного університету
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ЗВОРОТНІЙ ЗВ'ЯЗОК МІЖ УЧНЕМ ТА ВЧИТЕЛЕМ: МЕТОДИ ВСТАНОВЛЕННЯ

Одною з найважливіших проблем сучасної української освітньої системи, починаючи від найнижчих її щаблів і закінчуючи вищою школою, є директивний тип відносин між тим, хто навчає, і тим, хто вчиться. Загалом директивний різновид комунікації є непростим з різних причин, до розгляду яких неодноразово зверталися діячі педагогіки, психології, соціології. Так, фактори, що ускладнюють спілкування у процесі навчання на рівні «вихователь – дитина», «учень – вчитель», «викладач – студент» знаходили пояснення зокрема у роботах З. Ковальчук [2], Л. Подоляк [3], Л. Руденко [5].

Особливо прикрим, незважаючи на громіздку теоретичну базу та численні морально-етичні настанови, є факт прояву перманентної неповаги наставників до учня, часто відкрите приниження, або (у кращому випадку) ігнорування його як особистості. Згідно з проведеним нами анонімним анкетуванням, більше 90 % студентів стикалися з виявом неповаги до них з боку викладачів різних дисциплін. При цьому близько 60% заявили про поодинокі випадки, тоді як 40% відсотків стверджують про перманентність такої поведінки викладача той чи іншої дисципліни. Більше 50 % причиною конфлікту назвали «поганий настрій викладача», що насправді є абсолютно недопустимим з точки зору професійної етики, правових та етичних норм. З подібними явищами у більшості європейських країн почали боротися ще за часів Ренесансу, коли ідеї гуманізму, цінності особистості стали основним вектором суспільства. Найгірше те, що в Україні немає механізму, як контролювати подібні речі. Навіть моніторити їх досить складно: учні/студенти не скаржаться, бо бояться помсти викладача, а навчальні заклади, не зацікавлені у конфліктах такого типу, або усіяко підтримують свого працівника, або (за можливості) ігнорують ситуацію, або намагаються позбутися «незручного» учня. Оскільки судовий механізм тут не спрацює – залишаються громадські заходи, наприклад переконувати викладачів у необхідності поважати у студентів не фахівця (яким він, безумовно, не є, адже процес формування та набуття професійних навичок лише розпочався), а людину, особистість, – і відповідно допомагати цій особистості, терпляче заповнюючи прогалини у попередньому освітньому рівні й допомагаючи набутти фахових знань та вмінь. Те саме можна сказати про середню освіту: вчитель часто забуває, що дитина виростає. Ображаючи дитину, він закладає

насіння, яке з роками може прорости могутніми й незворотними процесами на рівні суспільства. Робота всіх працівників освітньої сфери нагадує роботу медиків: пацієнтові не докоряють за те, що він хворіє, – йому допомагають. І, як у медицині втрачений час може коштувати життя, так і в педагогіці, а глобально – в усій освітній галузі держави, втрачений час може загрожувати морально-етичною та фаховою втратою покоління. Терористи і вбивці – це колишні діти, які не одержали любові, не знали поваги – і, ставши дорослими, почали продукувати таке ставлення на інших.

Мета нашої розвідки – окреслити деякі методи, що дозволяють встановити контакт зі студентом (учнем, дошкільником) – тобто досягти комунікативної мети спілкування, – та полегшують процес навчання (передавання знань, та оволодіння ними) – тобто дають змогу досягти предметної мети [6, с. 71], реалізуючи пізнавальні, комунікативні, проєктивні та творчі вміння викладача [4, с. 2].

Одним з принципів моментів, що відрізняє особистісне спілкуванням від безособистісного є увага до співбесідника / комуніканта. У силу директивного типу спілкування рівень комунікативної уваги у студента (учня, дитини) завжди вищий, ніж у викладача. Для того, щоб досягти ефективної комунікації і у предметній, і в комунікативній сфері, викладач має переконати студента/учня на особистісному рівні, що він зацікавлений у його успіху. І хоча реалії нашої освіти мало сприяють такому підходу, оскільки за робочий день «через викладача» може пройти до 150 студентів, і про особистісний підхід тут не йдеться – проте цю проблему можна вирішувати, за допомогою тих же соціальних мереж, Інтернет-листування тощо. Іноді достатньо одного невеличкого листа, незначної репліки у соцмережах, що стане маркером для дитини: викладач мене знає, він мене помітив. Повірте, цього буває достатньо для того, щоб студент мобілізував більше сил для вивчення предмету. Коли студенти відчувають увагу з боку викладача спрацьовує так званий «комплекс довіри». Це своєрідний психологічний феномен, коли пряме декларування довіри до людини збільшує її старанність. Так, якщо людині сказати щось на зразок «Я тобі довіряю», «Я на тебе сподіваюся», «У тебе все вийде» і т. п. – її працездатність збільшується в рази [6, с. 177]. Отже, перший момент – щира увага та зацікавлення із певними сигналами-маркерами для студента/учня.

Другий момент – добір адекватних методів викладання та способів подачі матеріалу з орієнтацією на рівень сприйняття та достатнім тлумаченням повідомлень, термінів, формул, власне матеріалу. При цьому важливо уникати вживання великої кількості іншомовних термінів. Це не сприяє порозумінню викладача зі студентом, оскільки професійний термінологічний апарат останнього формується поступово, і завдання викладача – не завантажити студента незрозумілими словами, а сформувані понятійно-категоріальну базу для засвоєння фахової термінології. Те саме можемо сказати про середню школу: збагачувати лексикон учнів словами іншомовного походження потрібно поступово. Не зайвим буде відмітити, що тести, самостійні роботи та інші завдання, які мають на меті контролювати рівень підготовки студентів, повинні відповідати матеріалу, опрацьованому

аудиторно. На сьогодні більшість викладачів і середньої, і вищої школи виконують лише директивно-контрольну функцію, забуваючи, що матеріал часто вимагає не лише самостійного опрацювання, але й допомоги викладача. Отже, контрольні завдання мають бути аналогічними до навчальних завдань, які попередньо виконувалися під керівництвом викладача. Вони повинні демонструвати рівень засвоєння матеріалу (тобто є показником якості викладання) і прокоментовані відразу після виконання, задля самостійного визначення помилок, що сприяє процесу запам'ятовування.

Одним з ефективних методів активізації зусиль учня є так званий «метод подібності», коли вчитель дає зрозуміти учню, що він не єдиний, хто стикається зі складностями у процесі навчання. Цей спосіб заохочує взаємну довіру і допомагає тому, хто вчиться, подолати страх. Психолог Р. Чалдіні наводить приклад, як маленька дитина, що не могла навчитися плавати під керівництвом дорослих, за день опанувала це вміння, спостерігаючи за однолітком [7, с. 208]. Механізм дії тут дуже простий: людина швидше довіриться і перейме досвід у подібного до себе. Наркоман повірить наркоману, що зміг подолати залежність, дитина швидше повірить дитині й робитиме, як вона і т. д. Цей метод експлуатується у найрізноманітніших сферах життя: у рекламі, політиці, мас-медіа, побутових ситуаціях. Ефективний він і у процесі навчання: робота у групах сильніших учнів зі слабшими, історії-ілюстрації тощо.

Важливу роль у процесі викладання виконують технічні засоби. Сучасна молодь не уявляє свого життя без електронних гаджетів, тому нерідко оцінює вміння викладача застосовувати інновації. Крейда і дошка сприймаються як примітивізм і апріорі навіюють нудьгу. Тут треба пам'ятати, що застосування науково-технічних засобів має бути адекватним і зручним для студентів. Як не дивно, нам доводилося чути скарги (і непоодинокі) на презентації, які пропонують студентам лектори. Недоліками називали:

- великий масив тексту на одному слайді (неможливо осмислено прочитати текст);
- надто швидкий темп демонстрації (тобто відсутність зворотного зв'язку між лектором та студентами);
- погана видимість навіть з передніх рядів (сприймається як байдужість до аудиторії);
- велика кількість слайдів (увага притуплюється та розсіюється).

Зауважте: усі озвучені недоліки стосуються суто практичного боку презентацій, і свідчать про ігнорування викладачами потреб студентів або ж про технічну неможливість забезпечити гідний рівень подання матеріалу. Тобто студентів не цікавлять такі речі, як естетичний бік презентації (фон, шрифти, малюнки і т.п.), як, на жаль, не цікавить їх і рівень грамотності текстів на слайдах (на орфографічні, пунктуаційні чи лексичні помилки вони не зважають, навіть коли помічають їх) – їх цікавить зручність використання презентації як методичного матеріалу (яким презентація і є). Показово, що студенти не завжди розуміють технічний бік справи: неможливість

забезпечити, наприклад, якісний перегляд, вони сприймають як байдужість до себе, що не сприяє ефективності навчання.

Ми зупинилися лише на деяких моментах налагодження зворотного зв'язку між викладачем та студентами, обравши ті моменти, з якими довелося зіткнутися на практиці. Насправді тема ця набагато глибша, як і парадигма методів та прийомів, які можуть стати вдалим інструментарієм у педагогічній роботі.

Література

1. Атаманчук Ю. М. Партнерські відносини викладача і студента в навчанні: за і проти навчання // е-журнал: Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – Вип. № 4 [2009]. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.intellect-invest.org.ua/ukr/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n4_2009_st_1/.

2. Бородій Д. Психолого-педагогічні аспекти формування ефективного стилю спілкування майбутнього вчителя зі школярами. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.pedagogika.com.ua/2013/2/23.pdf>.

3. Ковальчук З.Я. Теоретико-методологічні засади вивчення проблеми педагогічної взаємодії // Проблеми гуманітарних наук. Наукові записки ДДПУ. – Вип. 13. Психологія. – Дрогобич, 2004. – С. 80-90.

4. Кузьмінський А. І. Педагогічна майстерність викладача вищої школи та її вплив на якість навчання // е-журнал: Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – Вип. № 2 [2010]. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.intellect-invest.org.ua/ukr/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n2_2010_st_12/.

5. Руденко Л. Міжособистісні стосунки як чинник соціального становлення особистості // Наукові записки УКУ. – 2014. – Ч. 4 : Педагогіка. Психологія, вип. 1. – С. 198–207. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/7600/1/%D0%A1%D1%82%20%D0%A3%D0%9A%D0%A3.pdf>.

6. Стернин И.А. Речевое воздействие. – Воронеж, 2001. – 191 с.

7. Чалдини Р. Психология влияния. Пер.: Волков Е., Бугаева Е., Волкова И., Пузырева О., 5-е изд. – СПб.: Питер, 2013. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://modernlib.ru/books/chaldini_robert/psihologiya_vliyaniya/.

Г.І. Іванова

аспірантка кафедри педагогіки

Криворізького державного педагогічного університету

МАТЕМАТИЧНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Соціально-економічні перетворення, що відбуваються в нашій країні, зумовлюють потребу системи вищої освіти у переорієнтації навчально-виховного процесу на формування фахівця інноваційного типу мислення та культури. У сучасному суспільстві все більшого значення набуває роль математичної компоненти, тому особливе місце в життєдіяльності людини займає математична культура, оскільки вона стала атрибутом будь-якого виду діяльності. Відповідно, математична культура є невід'ємною складовою професійної компетентності майбутнього вчителя математики, без якої неможливе становлення компетентного фахівця, здатного конкурувати на ринку праці.

Поняття «культура» є багатоаспектним феноменом – у цілому нараховується більше 400 визначень. Вона є невід’ємною складовою людського життя. Частиною загальнолюдської культури є математична культура. Формування останньої повинне будуватися на принципах спрямованості в бік професійної діяльності людини.

Теоретичні положення щодо формування математичної культури набули висвітлення у працях Г. Бевза, Д. Біджієва, М. Бурди, О. Гладкого, В. Глушкова, С. Мацієвського, Г. Михаліна, В. Худякова та ін.

Дослідження окресленої проблеми дало можливість з’ясувати, що у методичній літературі відсутня єдина концепція визначення сутності поняття «математична культура».

Як інтегративне особистісне утворення визначає математичну культуру Д. Біджієв, що характеризується достатнім рівнем математичних знань, навичок і умінь, готовністю до творчого мислення та саморефлексії [3, с. 91].

В. Худяков у своїх дослідженнях висвітлює математичну культуру як невід’ємний компонент загальної культури сучасного фахівця. Науковець вважає, що математична культура виростає з загальної культури, що є вихідним матеріалом для становлення першої [1, с. 136].

На думку Г. Михаліна, математична культура – це інтегральне утворення особистості фахівця, засноване на математичному пізнанні, математичній мові та математичному мисленні і екстраполюється в індивідуальний стиль професійно-математичної діяльності [4, с. 18-19].

Викладені вище потрактування дають змогу зробити висновок, що математична культура – це складне особистісне інтегральне утворення, яке ґрунтується на математичному пізнанні, математичній мові та математичному мисленні, характеризує готовність до творчої діяльності, здатність набувати, удосконалювати та використовувати математичні знання.

Задля розвитку математичної культури майбутніх вчителів при вивченні вищої математики слід дотримуватися наступних принципів: 1) використовувати комбіновані та нестандартні завдання; 2) постійне удосконалення обчислювальної техніки; 3) використовувати самостійну роботу як обов’язковий етап заняття; 4) використовувати міжпредметні зв’язки на заняттях з вищої математики; 5) систематизувати та узагальнювати знання студентів.

Комбіновані та нестандартні завдання повинні бути направлені на закріплення матеріалу, що вивчається і повторення вже пройденого матеріалу. Завдання зазначеного типу повинні навчити учнів мислити глобально та нестандартно, привчити розбивати запропоновану задачу на складові – підзадачі.

Другий принцип – удосконалення обчислювальної техніки – ґрунтується на володінні стратегіями проміжного контролю результату, вмінні раціонально перетворювати числові вирази, виконувати обчислення на множині комплексних чисел без допомоги обчислювальної техніки, поєднувати усні, письмові та інструментальні обчислення.

Третій принцип – самостійна робота як обов’язковий етап заняття.

Самостійна робота на будь-якому занятті повинна бути різною за формою. Це обумовлено тим, що різні за формою завдання формують різні складові математичної культури: логічні задачі розвивають логічну культуру, правопис термінів – математичне мовлення, завдання на обчислення – обчислювальну культуру, завдання на побудову графіків і таблиць – графічну культуру [1, с. 138].

Четвертий принцип – міжпредметні зв'язки на заняттях з вищої математики.

Завдання, що за своїм змістом перетинаються з іншими предметами демонструють прикладну сторону предмету, розвивають математичну та алгоритмічну мову. Інакше кажучи, такі завдання розвивають вміння переводити задачу на мову математики, розв'язувати її використовуючи математичний апарат, та переводити отриману відповідь на мову запиту.

П'ятий принцип – систематизація та узагальнення знань студентів.

Формування цілісної уяви про весь вивчений матеріал та про предмет математики є не менш важливим принципом формування математичної культури майбутнього вчителя. Студент повинен мати цілісне уявлення з кожного змістовного модуля, яку він вивчав, а не окремі знання, що існують окремо і не перетинаються одне з одним.

Систематизація та узагальнення знань студентів досягаються різними засобами та формами. До засобів належать: графічні зображення, картки-завдання, правила-орієнтири, алгоритми, проблемні ситуації, узагальнюючі схеми, таблиці, тощо. Серед форм систематизації та узагальнення використовуються такі, як: усна, письмова, графічна, письмово-графічна [2, с. 25].

Викладене вище дає змогу сформулювати висновок, що математична культура є невід'ємним компонентом професійної компетентності майбутнього вчителя математики. Охарактеризовані нами педагогічні принципи забезпечують вирішення окремих завдань формування математичної культури майбутніх вчителів математики.

Література

1. Беседін Б. Б. Розвиток математичної культури школярів на уроках алгебри в основній школі / Б. Б. Беседін, Я. А. Донченко // Методика викладання математики в ЗОШ та ВНЗ. – 2013. – № 3. – С. 135-139.
2. Болсун Л. Я. Деякі форми систематизації знань на уроці / Л. Я. Болсун // Математика в школі. – 2005. – № 4. – С. 24-28.
3. Зінченко Г. Математична культура як інноваційна складова професійної компетентності майбутнього вчителя математики / Г. Зінченко // Педагогічні науки. – 2015. – № 64. – С. 88-95.
4. Михалін Г. О. Професійна підготовка вчителя математики у процесі навчання математичного аналізу / Г. О. Михалін. – Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2003. – 320 с.

керівник гуртка « Шахова абетка» навчально-виховного комплексу
«Дошкільний навчальний заклад –
загальноосвітня школа І ступеня №240»

ШАХИ – ЯК ЗАСІБ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ

Сьогодні, в епоху інформаційних технологій, особливого значення набуває здатність швидко орієнтуватись у величезному потоці інформації, аналізувати її і робити логічні висновки. Одним із засобів, що сприяють розвитку інтелектуальних здібностей є гра у шахи.

Базовий компонент дошкільної освіти чітко визначив, що в умовах оновлення суспільства важливу роль відіграє розвиток творчого потенціалу дитини, як засіб формування її духовності, національної свідомості, морально-естетичних ідеалів, всебічного розвитку, основ соціальної адаптації та життєвої компетентності. Однією із варіативних складових базового компоненту на реалізацію завдань освітньої лінії є – «Шахи».

Шахи – один з найпопулярніших видів спорту в нашій країні. Ними займається понад 700 тисяч чоловік. Для багатьох поколінь шахи стали кращою стратегічною грою, однієї з найпопулярніших в світі. В них століттями грали діти і дорослі: для розваги і для того, щоб у цікавій формі розвивати свої розумові здібності.

Шахи – це настільна логічна гра. А як відомо, саме під час гри, основного виду діяльності дітей дошкільного віку, формуються довільні форми поведінки, відбувається розвиток вищих психічних функцій, закладаються риси характеру майбутньої особистості.

Навчити грати в шахи можна практично будь-яку дитину, але для цього необхідно заpastися великим терпінням. Найголовніше – зацікавити дошкільника цією мудрою грою, головний секрет: дитина не має помічати, що її навчають! Багато відомих шахістів познайомилися з цією грою саме в дошкільному віці.

У наш час батьки і педагоги виявили, що шахи – чудовий спосіб познайомити дітей з математичними поняттями і прищепити їм важливі навички мислення, які не раз знадобляться їм у житті. Ця гра може закласти основу майбутнього успіху в кар'єрі. Шахові стратегії багато в чому збігаються зі спортивними, їх можна розглядати в двох аспектах.

Перший аспект – спортивний. З дітей, які захоплюються шахами, можуть зрости розрядники, майстри спорту, які успішно виступатимуть у змаганнях на першість міста, області, країни.

Другий аспект – виховний. Заняття шахами справляють благотворний вплив на всіх дітей – незалежно від того, стануть вони спортсменами високої кваліфікації чи ні. Всі діти, як правило, талановиті, але при ознайомленні з елементарними правилами гри, дошкільнику потрібно допомогти засвоїти споконвічну істину: шахи – справа цікава, захоплююча, але і складна, шахи – це щоденна праця, праця завзята та наполеглива.

Гурткова робота в дошкільному закладі стала невід'ємною частиною освітнього процесу, його мета – задовольнити потребу й цікавість дитини до певного виду діяльності та розвивати її природні здатності, загальні та спеціальні здібності, своєчасно виявити обдарованість дітей, зробити навчання радісним, підтримувати стійкий інтерес до нових знань.

Шаховий гурток ставить перед собою наступні завдання:

а) освітня – розширює кругозір, розвиває допитливість, поповнює потребу у набутті нових знань, активізує діяльність мислення, пам'яті, уваги, спостережливості дошкільника, вчить орієнтуватися на площині. Для досягнення цього на заняттях знайомлять дітей з історією виникнення шахів, з основними правилами гри, шаховими термінами, назвами шахових фігур, надається інформація про видатних шахістів. Використовуються дидактичні ігри на орієнтування на шахівниці «Пролети ракетою по вертикалях, горизонталях, діагоналях», «Покатай Гнома на ліфту», «Листоноша», «Тир». Завдяки іграм «Лабіринт», «Збери гостинці», «Тура на полюванні» і т.д., діти поступово опановують схеми ходів. Граючи у мовні ігри, такі як «Чарівна торбинка», «Шахова скринька», дидактичні ігри на пам'ять, наприклад, «Що змінилося», «Що спільного» та інші розвиваючі ігри, діти вчаться міркувати та аналізувати.

б) виховна – «Шахи – люблять тишу» – це серйозне ставлення до гри, щоб повільно обдумати кожен кращий хід. Це формує в дитини наполегливість, витримку, волю, спокій, впевненість в своїх силах, стійкий характер. Виробляється посидючість – протягом певного часу дитина вчиться зосереджуватися та концентрувати свою увагу на одному процесі. Дитина вчиться приймати самостійні рішення і відповідати за них. Нехай рішення поки найпростіші (куди і якою фігурою піти), а відповідальність не так страшна (найстрашніше – програш), але це вже відповідальність! Так, непосидливий шибеник завдяки захопленням шахами стає посидючим, зібраним, уважним та стриманим. Вчиться правилам взаємодії з партнером, гідно переносити поразку, що стимулює в подальшому самостійно досягати успіхів, радіти своїм перемогам, перемогам товаришів та оцінювати себе. Отже, головним у шаховій грі є перемога над собою, своїми слабостями, негативними емоціями.

в) естетична – граючи, дитина живе в світі казок та перетворень звичайної шахівниці та фігур в магичні; елегантність та краса окремих ходів, шахових комбінацій приносять їй справжнє задоволення, а вміння знаходити в звичайному незвичайне збагачує дитячу уяву, приносить естетичне задоволення, примушує захоплюватися дивовижною грою.

Так, у казці «Ріпка», Дід – це фігура Король, Баба – Ферзь, Онучка – Слон, Жучка – Кінь, Мурка – Тура, Мишка – пішка. Такі обігрування казок збагачує фантазію дитини та уявний світ;

г) фізична – серед дітей, які грають в шахи, часто побутує така приказка: «Щоб гресмейстером стати, треба багато знати, постійно фізкультурною, спортом займатися, щоденно загартовуватися». Щоб добре грати в шахи, потрібно бути фізично здоровими. На заняттях з дітьми проводяться

фізкультхвилинки, фізичні вправи з фігурами, бесіди про здоровий спосіб життя, та як підсумок: шахи – це теж вид спорту.

Щоб навчання було більш цікавим та привабливим, на заняттях передбачається використання різноманітного цікавого пізнавального матеріалу, включення ігрових ситуацій, використання ІКТ.

«Без шахів неможливо уявити повноцінного виховання розумових здібностей і пам'яті. Гра в шахи повинна увійти в життя дитини як один з елементів розумової культури», – писав В. Сухомлинський.

Чому гра в шахи дуже корисна для дитини? Тому, що йде підготовка дітей до школи і батьки в першу чергу повинні усвідомлювати, що ранній старт благодійно впливає на цю підготовку, дозволяє дитині розвиватися гармонійно і тренувати розумові та творчі здібності, закладає фундамент для навчання в школі. Численні дослідження доводять, що шахи сприяють розумовому розвитку дітей, їх оцінки в школі з математичних та мовних дисциплін стають вище. Діти, які грають в шахи є кмітливішими, навчання дається їм легше, вони швидше схоплюють матеріал на уроках і встигають відразу з усіх предметів. У дітей формується внутрішній план дій (здатності діяти в умі). Дитина вчиться приймати самостійні рішення і відповідати за них. Але найголовніше, шахи виховують характер, вміння долати труднощі і досягати поставлених цілей, вміння бути об'єктивним і усвідомлювати свої помилки. Всі ці якості дуже важливі і стануть в нагоді в повсякденному житті, будь-якому виді спорту, і професії, адаптуватися у соціумі. Час і зусилля, витрачені на заняття шахами, безсумнівно, окупляться в майбутньому, а зараз подарують дитині радість творчості і спілкування.

Шахи для дітей – це ж не тільки гра, що приносить задоволення, а й ефективний засіб для розумового розвитку. Завдяки шахам особливо добре розвиваються навички управління часом. Гравець, який має обмежений запас в часі на завершення гри, повинен правильно розподіляти його. Так і в житті, і під час навчання – школярам необхідно ефективно використовувати свій час.

Шахова задача, окрім іншого, змушує поглянути на ситуацію з двох сторін. Для більшості дітей, які в основному сконцентровані на самому собі, це вміння – велике досягнення. Дитина дізнається, що ходи і фігури супротивника так само важливі, як і його власні. Завдяки шахам розвивається навички дискусії, в ході якої учасник повинен враховувати аргументи обох сторін. І вміння розподіляти час, і вміння оцінювати проблему з різних позицій, вкрай необхідні для майбутніх представників багатьох професій. Якщо говорити про розрахунки, що застосовуються в грі, то очевидно, що шахи допомагають розвивати логічне і критичне мислення, таке необхідне в проектуванні.

Помічено, що діти, яким легко дається математика, і шахи освоюють швидко. Але з іншого боку, шахи можуть виявитися хорошим способом навчання для тих, хто зазнає труднощів з математикою. Адже математичні поняття можна весело і цікаво пояснити в контексті гри.

Для багатьох поколінь шахи являються кращою стратегічною грою, однією з найпопулярніших в світі. У них століттями грали діти і дорослі: для

розваги і для того, щоб у цікавій формі розвивати свої розумові здібності. Цілі та завдання проекту:

- можна отримати розумові навички (включаючи вміння зосередитись, розпізнавати образи і приймати рішення, а також алгебри та геометричне мислення, вміння вирішувати завдання, просторове і критичне мислення);
- підвищується самооцінка, зростає впевненість в собі;
- посилюється концентрація уваги;
- збільшується обсяг пам'яті;
- розвивається уявлення про вибір способу вирішення проблем і наслідки цього вибору, гра допомагає відчувати відповідальність за свої дії;
- виховується змагальний дух і ентузіазм, розвивається пильність розуму;
- тренується спортивна майстерність;
- розвиваються навички усного та письмового спілкування;
- перспективне планування;
- робота по шаховій освіті дітей 6-7 років.

На другому етапі ми вже знаємо назви фігур, де вони розташовуються на шахівниці. Вчить ходу кожної фігури, і як кожну фігуру можна поставити мат противнику.

Таким чином, діти самі приходять до суті гри. Дає зрозуміти, що на полі кожна фігура – Воїн, і тримати треба увагу відразу на всіх фігурах (своїх 16, противник – 16, жоден хід не робиться просто так, треба аналізувати як свої кроки, так і кроки противника. В ході гри показуються прийоми, продовжують давати терміни. Після закінчення гри просять розповісти, як він думав дійти до мети, які були у нього плани – зазвичай, розв'язується непогана дискусія.

Вдома залишається закріпити отримані знання, потренуватись – це, за домовленістю, завдання батьків.

До кінця II етапу діти:

- знають ходи фігур;
- користуються основні терміни;
- намагаються грати один з одним;
- підказують та виправляють помилки друзів.

На третьому етапі діти, як правило, втягуються в гру – грають самостійно з однолітками, з дорослими. Підказують та виправляють один одного. Продовжуємо і вдома і в саду, у вільний час, тренуватися. Організовуємо турніри. Радіємо успіхам.

До кінця III етапу:

- самостійно грають з однолітками, з дорослими;
- радіють своїм успіхам, діляться досвідом з однолітками.

Наприкінці проекту:

- самі запам'ятовують свої ходи і ходи противника,
- будують алгоритм своєї гри, логічні ланцюжки;
- в дітей досить стрімко розвивається довільна пам'ять, довільна стійка увага; самостійно мислить і міркує;

– самостійно грає, дотримуючись усіх правил.

У батьків позитивні емоції – діти не сидять за комп'ютером, не бігають по квартирі, а просять батьків зіграти партію в шахи. У дітей – радість від своїх успіхів, а у вихователя радість за успішне завершення проекту і досягнення поставленої мети.

Гра в шахи вирішує відразу кілька завдань:

1. Пізнавальна – розширює кругозір, вчить думати, запам'ятовувати, порівнювати, узагальнювати, передбачати результати своєї діяльності, орієнтуватися на площині (що вкрай важливо для школи). Розвиває винахідливість і логічне мислення.

2. Виховна – виробляється цілеспрямованість, витримка, воля, посидючість. А також уважність і зібраність. Дитина, яка навчається цій грі, стає самокритичною, звикає самостійно думати, приймати рішення, боротися до кінця, не сумувати при невдачах.

3. Естетична – збагачує внутрішній світ, розвиває фантазію, вчить радіти красивим комбінаціям.

4. Фізична – спонукає приділяти час фізкультурі, щоб вистачало сил і витривалості сидіти за шахівницею.

5. Корекційна – допомагає гіперактивному малюкові стати спокійнішим, врівноваженим, вчить непосиду довго зосереджуватися на одному виді діяльності.

Певні завдання:

1. Формування прийомів розумових операцій дошкільнят (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікація, аналогія), вміння обмірковувати і планувати дії.

2. Розвиток у дітей варіативного мислення, фантазії, творчих здібностей, уміння аргументувати свої висловлювання, будувати найпростіші умовиводи.

3. Вироблення вміння дітей цілеспрямовано володіти вольовими зусиллями, встановлювати правильні стосунки з однолітками і дорослими, бачити себе очима оточуючих.

Сучасна школа – динамічна, вона вимагає від учня маси серйозних вимог: відповідально ставитися до школи, виконувати вимоги і правила шкільного життя, володіти розвинутими вольовими якостями, організовано вести себе на уроці. Маленькій людині необхідно вміння спостерігати, слухати, запам'ятовувати, домагатися вирішення поставленого завдання, для чого необхідно розвиток абстрактного, логічного мислення.

Для вирішенні багатьох з перерахованих питань може допомогти введення занять гри в шахи. Адже ігрова діяльність дітей сильно впливає на формування довільних психічних процесів, в грі у дітей розвиваються довільна увага і пам'ять. В умовах гри діти краще зосереджуються і більше запам'ятовують. Гра в шахи організовує почуття дитини, його моральні якості, сприяє розвитку у дітей орієнтування на площині, вчить їх запам'ятовувати, порівнювати, узагальнювати, передбачати результати своєї діяльності, а також розвиває посидючість, уважність, самостійність, терплячість і винахідливість.

Якщо дитина погано запам'ятовує віршики, неуважна, не вміє зосереджуватися і зрозуміло викладати свої думки, впоратися з цими труднощами вам допоможуть – шахи.

Видатний шахіст Хосе Рауль Капабланка якось сказав: «Шахи для розумової праці означають те ж, що і спорт для фізичного вдосконалення людської натури». Шахи як гра в основному склалися близько VI ст. н. е. в Індії і Арабському Халіфаті і донині залишаються однією з кращих інтелектуальних ігор. Вирішуючи шахові завдання, ваша дитина вчиться думати і порівнювати, думати більш стратегічно (тобто передбачити результати своїх вчинків), стає більш уважною. Бажання перемогти виробляє у нього волю і зібраність, також розвивається не менш важливий навик – вміння гідно програвати, не сумувати при невдачі. Ну а «головний приз» дістанеться гіперактивній дитині – граючи в шахи, вона стає набагато спокійнішою і врівноваженою.

¹О.А. Кикоть, ²Д.С. Прокопенко

¹вихователь-методист, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, КСДНЗ №148,
²практичний психолог КСДНЗ №148

НЕТВОРКІНГ – ДІЄВА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОСВІТИ БАТЬКІВ ВИХОВАНЦІВ ДНЗ

В умовах модернізації дошкільної освіти перед педагогічними колективами дошкільних закладів постає питання щодо активізації роботи з батьками та впровадження сучасних технологій та форм роботи.

Перед педагогами нашого комунального спеціального дошкільного навчального закладу №148 постало питання щодо організації взаємодії з батьками, яка повинна зацікавити та об'єднати зусилля на успішне досягнення спільної мети із всебічного розвитку та гармонійної соціалізації дітей. Традиційні форми виявилися малоефективними. Для досягнення мети потрібно було діяти рішуче та знайти нові шляхи. Тому, наш колектив педагогів почав впроваджувати в систему роботи з батьками нову сучасну інтерактивну технологію *Нетворкінг* (net – мережа, working – працювати), тобто - це побудова взаємовідношень та ділових зв'язків в мережі інтернет.

Основна мета нетворкінгу:

- налагодження ефективної взаємодії з батьками за допомогою соціальної мережі;
- формування активних взаємовідносин між батьками та педагогами закладу задля реалізації запланованих заходів впродовж навчального року;
- організація просвіти батьків;
- соціально-педагогічна робота з батьками, орієнтуючись на їх потреби та запити;
- популяризація психолого-педагогічних знань серед батьківської громади;

– консультування батьків спеціалістами закладу щодо корекційного супроводу вихованців.

Так, ми прийняли рішення налагодити роботу з батьками через соціальні мережі. Зручність такої форми роботи обумовлена насиченістю сучасного життя різноманітними девайсами, такими як телефони, планшети, ноутбуки з вільним доступом до мережі інтернет, та доступністю для користувачів. За результатами проведеного опитування серед усіх батьків закладу, ми з'ясували чи зручною та цікавою буде для них така форма роботи та яка з соціальних мереж є найбільш прийнятною. Така ідея була схвалена та підтримана батьківською громадою. Більшість обрали додаток В контакті, який вільно встановлюється на будь-який електронний пристрій, є безкоштовним та простим у використанні.

Тож у соціальній мережі В контакті було створено профіль з інформацією про себе. Дана сторінка зв'язана з офіційним сайтом закладу та електронною поштою. Адміністратором профілю є вихователь-методист. Профіль має певну структуру.

У розділі «Стіна новин» – відображається нова інформація з життя дошкільного закладу та родин вихованців. На якій можна залишати записи, матеріали консультацій, прикріплювати фото-, відео-, аудіо- файли, які можуть переглядатися усіма учасниками.

У розділі «Повідомлення» - педагоги і батьки обмінюються питаннями, що виникають та отримують відповіді. Спеціалісти закладу (психолог, логопед, дефектолог) надають індивідуальні консультації, де батьки отримують конфіденційну інформацію щодо розвитку своїх малюків.

У розділі «Цікаві сторінки» можна підписатися на новини офіційних сайтів, як міністерств так і видавництва, порталів та колег з інших регіонів України, відстежуючи їх новини.

У розділі «Документи» є можливість завантажувати нормативно-правові документи, які регламентують діяльність закладу, та інші внутрішні документи (режим дня, розклад занять, графіки роботи спеціалістів та ін.) в різних форматах. Це формує власний архів, який можуть переглядати та завантажувати всі бажаючі.

У розділі «Друзі» відображаються всі учасники нетворкінгу – колеги та батьки. Важливо зауважити, що тут можна простежити статистику свого профілю – вікову категорію гостей сторінки, регіони з яких цікавляться новинами нашої сторінки, популярність розділів, з яких пристроїв відвідують нашу сторінку. Простежуючи статистичні дані, ми зрозуміли, що не тільки батькам цікава ця форма роботи, а й дідусям та бабусям. Навіть родичі сімей-переселенців мають змогу слідкувати за життям своїх малюків в нашому садочку.

Також були створені окремі спільноти для кожної вікової групи. Ці спільноти перейменували в КАБІ_Net (К – команда; А – активної; Б – батьківської; І – інтернет; Net – мережі). Редакторами спільнот виступають вихователі, наповнюючи їх корисними матеріалами та порадами щодо гармонійного розвитку дошкільників. Це дає можливість проводити групову роботу з окремою категорією батьків. Можливості спільноти дуже широкі.

Тут також є можливість додати анкетування та опитування, що дозволяє швидко отримати думку батьків з окремих питань та обробити отримані результати. Батькам також отримати фотозвіти з життя їх малюків впродовж дня.

Завантажуючи фото-, відео-, аудіо- файли з різних заходів дошкільного закладу, ми маємо можливість створити унікальну колекцію медіатеки. Їх можуть переглядати та залишати свої коментарі під ними всі бажаючі.

Цікава та нова форма співпраці з батьками у формі нетворкінг стала користуватися попитом та зблизила педагогічний колектив і батьків у досягненні своєї головної мети – повноцінного розвитку дітей дошкільного віку. Наша робота отримує позитивні відгуки та слова вдячності від родин наших вихованців.

Варто зазначити, можливості нетворкінгу дуже великі. Цю форму роботи можна побудувати на різних платформах соціальних мереж – Facebook, Viber, VK, Instagram та інших.

У нас з'явилася можливість йти в ногу з сучасним світом, долучаючи до свого шляху і батьків вихованців. На успіх повинні працювати всі ресурси, в тому числі і інтернет.

І.А. Касілов

викладач кафедри музикознавства,
інструментальної та хореографічної підготовки
Криворізького державного педагогічного університету

МЕТОДИКО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ КОМПОНЕНТ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ВИКОНАВСЬКИХ МОЖЛИВОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У КЛАСІ ОСНОВНОГО ТА ДОДАТКОВОГО МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Одним з пріоритетних завдань сучасної освіти в Україні є професійна підготовка висококваліфікованих педагогічних кадрів за різними напрямками для здійснення навчально-виховної діяльності у системі середніх загальноосвітніх закладів. До одного з таких напрямків належить професійна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва, завдання якої полягає у реалізації принципів естетичного виховання та формуванні музичної культури підростаючого покоління в умовах навчально-виховного процесу загальноосвітніх закладів.

Аналізуючи діяльність вчителя музичного мистецтва, слід зазначити на тому, що вона є багатовекторною за своїм призначенням та складається з системи різноманітних компонентів, значне місце серед яких займає *методико-технологічний компонент*, спрямований на детальне вивчення структури інструментально-виконавської діяльності вчителя музичного мистецтва, що у майбутньому значно допоможе вирішенню багатьох проблемних завдань інструментально-виконавського характеру. Таким чином, ми вважаємо за необхідне встановити та визначити основні критерії, які відповідають за структуру методико-технологічного компоненту,

спрямованого на удосконалення виконавських можливостей майбутнього вчителя музичного мистецтва при вивченні основного та додаткового музичних інструментів.

Аналіз структури інструментально-виконавської діяльності у наукових дослідженнях з психології, музичної педагогіки та мистецтвознавства дозволив нам встановити систему критеріїв, що відповідають за визначення методико-технологічного компоненту, який відповідає за якісний стан технічного володіння музичним інструментом у процесі інструментально-виконавської діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва. До таких критеріїв ми відносимо наступні: *інтонаційні можливості музичного інструменту; координація рухів виконавського апарату інструменталіста-виконавця при безпосередньому контактуванні з музичним інструментом.*

Розглянемо більш детально критерії, які відповідають за формування методико-технологічного компоненту як необхідної передумови у визначенні технічного рівня під час виконання на музичному інструменті у науковій теорії.

Інтонаційні можливості музичного інструменту – один з найважливіших критеріїв визначення методико-технологічного компоненту, який характеризується сукупністю інструментально-виражальних засобів, відповідальних за створення інтонації. У словниковій літературі поняття інтонації тлумачиться як звукове втілення музичної думки, що трактується як виявлення соціальної та історично детермінованої людської свідомості [5, с. 214]. До виражальних засобів, відповідних за інтонацію на музичному інструменті належать прийоми звукоутворення, тембральні характеристики.

Характеризуючи звукоутворення на музичному інструменті як один з головних засобів формування інтонації, М. П. Михайленко визначає його як володіння виконавцем культурою звука на музичному інструменті, основний засіб виразності у музиці та вміле використання звуку у процесі виконання [4, с. 77 – 80]. Прийоми звукоутворення, як головна передумова формування інтонаційних можливостей музичного інструменту залежать також від фізичної природи походження музичного інструменту та його здатності відповідати поставленим виконавським задачам композитора при створенні музичного твору. Наприклад, на струнних музичних інструментах досить легко досягти виконавського прийому *vibrato*, у той час коли його досить тяжко (а у деяких моментах і зовсім не можливо) досягти при виконанні на клавішних та ударних інструментах. Таким чином, природне походження музичного інструменту та специфіка звукоутворення на ньому визначають якість його звучання у процесі виконання.

Інтонаційні можливості музичного інструменту залежать також від тембральних характеристик музичного інструменту і визначаються здатністю музичного інструменту відповідати ознакам певному тембру. Аналізуючи поняття тембру як інтонаційно виразної якості, академік Б. В. Асаф'єв визначає його як найяскравішу, прогресивну галузь музичної думки, що знаходить нові шляхи художнього пізнання дійсності [1]. Як зазначає М. Михайленко, під поняттям тембру слід розуміти закономірність чергування м'якості та різкості звучання у залежності від використання

динамічної градації. Наприклад, гучне звучання на інструменті (*forte*; *fortissimo*) викликає різкий тембр, у той час як тихе звучання (*piano*; *pianissimo*) – м'який [4, с. 180 – 182]. Таким чином, ми бачимо, що тембральні характеристики музичного інструменту відіграють вирішальну роль у формуванні культури звуку, його забарвлення, гучності, що є необхідною передумовою створення образної сфери у процесі виконання.

Наступним критерієм методико-технологічного компоненту, що відповідає за якість виконання на музичному інструменті у нашому науковому дослідженні є *координація рухів виконавського апарату інструменталіста-виконавця при безпосередньому контактуванні з музичним інструментом*. Необхідність урахування даного критерію обумовлена взаємозалежністю механічних дій виконавця та його безпосереднім контактом з музичним інструментом. Для досягнення максимальної ефективності при відтворенні музичного змісту у процесі виконання на музичному інструменті необхідна чітка організованість відповідних нервово-м'язових функцій людського організму. Організація таких функцій полягає, насамперед, у звільненні виконавського апарату від напруження у його рухових діях. Як зазначає відомий фортепіанний педагог А. Бірмак, організована координована свобода виконавця-музиканта полягає у механічних діях виконавського апарату, що супроводжується чергуванням процесів його напруження та розслаблення у процесі виконання на музичному інструменті [2, с. 15]. М. Михайленко у своїх наукових дослідженнях з питань удосконалення технічної майстерності на шестиструнній гітарі доводить, що секрет налагодженої координації ігрових рухів виконавця-інструменталіста (гітариста) полягає у вивченні та керівництві зусиллями обох рук, фокусуванню та зведенню до мінімуму витрат м'язової енергії, яка необхідна для вирішення суто музичних завдань [4, с. 218].

У процесі виконання музичного твору на інструменті виконавець використовує комплекс механічних рухів правої та лівої рук, які є необхідними для виконавських дій. У таких механічних рухах ми можемо спостерігати чергування процесів напруження та розслаблення м'язів виконавського апарату під час виконання на музичному інструменті. У концертній інструментально-виконавській практиці ми часто можемо спостерігати такий негативний фактор як перенапруження м'язів виконавського апарату через зайві рухові дії та відсутність досвіду у їх використанні. Таким чином, ми бачимо, що для вирішення проблем технічної досконалості під час виконання на музичному інструменті є мистецтво керування фізіологічними процесами напруження та розслаблення м'язів виконавського апарату при безпосередньому контактуванні з музичним інструментом. Мистецтво керування процесами напруження та розслаблення м'язів полягає у систематизації використання підготовлених та робочих рухів виконавського апарату у процесі виконання на музичному інструменті [3]. Під поняттям підготовлених рухів слід вважати процес механічної дії пальців правої та лівої руки безпосередньо перед утворенням звуку у процесі виконання на музичному інструменті. Закономірність використання

підготовленого руху полягає у створенні необхідних умов для максимального скорочення м'язових витрат у рухових діях виконавського апарату. За допомогою таких рухів виконавець-інструменталіст розслаблює м'язи виконавського апарату, що є необхідною передумовою для концентрації зусиль на попереднє здійснення робочого руху, який відповідає за сам процес звукоутворення [3, с. 16 – 17]. Під поняттям робочих рухів слід розуміти сам процес звукоутворення, який представляє собою комплекс рухових дій як правої так і лівої рук одночасно [3, с. 17].

Виходячи з вищесказаного ми можемо зробити наступний висновок, що взаємообумовленість таких критеріїв як інтонаційні можливості музичного інструменту в поєднанні з чіткою координацією рухів виконавського апарату інструменталіста-виконавця при контактуванні з музичним інструментом є основою методико-технологічного компоненту, що являє собою комплекс пріоритетних завдань, вирішення яких буде сприяти підвищенню професійного рівня інструментально-виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва у класі основного та додаткового інструментів на факультеті мистецтв.

Література

1. Асафьев Б. В. Музыкальная форма как процесс / Б. В. Асафьев. – Изд. 2-е. – Ленинград : Музыка, Ленинградское отделение, 1971. – 376 с.
2. Бирмак А. В. О художественной технике пианиста / А. В. Бирмак. – Москва: Музыка, 1973. – 138 с.
3. Касілов І. А. Розвиток виконавської техніки студентів-гітаристів у процесі навчання на факультеті мистецтв / І. А. Касілов // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. пр. [заг. ред. З. П. Бакум]. – Кривий Ріг, 2015. – Вип. 45. – С. 12 – 17.
4. Михайленко М. П. Методика викладання гри на шестиструнній гітарі / М. П. Михайленко. – Київ : Книга, 2003. – 248 с.
5. Музыкальный энциклопедический словарь / гл. ред. Г. В. Келдыш. – Москва: Советская энциклопедия, 1990. – 672 с.

С.А. Клементьєва

вчитель початкових класів та образотворчого мистецтва
Криворізької загальноосвітньої школи І-ІІІ ст. № 61

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЯК ДІЄВИЙ ЧИННИК СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

На сучасному етапі розвитку суспільства, в останніх тенденціях формування системи національного освітнього середовища України, без сумніву визначна роль відводиться проблемі ефективної соціалізації особистості.

Проблематика даного питання впливає із необхідності узгодження освітніх та виховних впливів сучасного освітнього середовища вимогам прогресуючого розвитку, постійної зміни світоустрою, останнім тенденціям розвитку суспільства, взаємодії інформаційного, соціального середовища, соціокультурного впливу соціальних груп, великої кількості доступного інформаційного контенту (проблема вибору). З іншого боку – звужена

орієнтація сучасного освітнього впливу на вербальні засоби та вузькопредметна направленість освіти.

У той же час інформаційна насиченість освітнього матеріалу, сучасні способи інформаційної та соціальної взаємодії особистості в полікультурному світі, інформаційних мережах висувають певні вимоги до розвитку невербальних способів взаємодії особистості, пов'язаними, водночас із значним емоційним, естетичним, часто світоглядним наповненням.

У повсякденному суспільному і культурному житті дуже сильним є вплив масової культури, отже, у свідомості людей стираються кордони між масовим мистецтвом і мистецтвом справжнім. Людині стає все важче орієнтуватися в культурних явищах, які швидко змінюють одне одного, дуже складно серед усього розмаїття, яке пропонує сучасна масова споживча культура виділити головне, ключове. Особливо важко це вдається в шкільному віці. У цій ситуації викладачеві необхідно допомагати учням сформулювати правильне уявлення про навколишній світ, про культурне життя сучасної епохи, розкрити в цьому розмаїтті систему вічних цінностей та традицій. У той же час необхідно розуміти, що моральні, естетичні цінності, на яких би загальнолюдських коріннях вони не сходили, прищепити не вдається, їх можна тільки прожити. Таке проживання, зокрема, забезпечувало і досі забезпечує мистецтво, що розкриває, по своїй суті вихідну гуманітарну цінність – зв'язок Людини з Людиною.

У роботі педагога на кожному етапі формування компетентностей соціально-ефективної особистості постає питання, яким чином, на основі якого навчального або виховного матеріалу можна найбільш ефективно досягнути бажаного результату, враховуючи потреби, вікові особливості, особисті нахили вихованця.

Як зазначає А. Хуторської, для нашої країни тенденції європейської освіти ніколи не були байдужими. Але наша освіта завжди вибирала «свій шлях», обумовлений специфікою вітчизняних традицій і процесів. Не будуть виключенням, швидше за все, й тенденції підсилення ролі компетентностей в освіті. З погляду евристичного навчання необхідно визначити компетентності, пов'язані зі здатністю учнів до креативної діяльності. Нас цікавлять креативні компетентності як загального порядку, тобто ключові компетентності, так і конкретного, який стосується творчості в окремих освітніх сферах, навчальних предметах чи видах діяльності.

Таким чином, у сучасному освітньому середовищі необхідно надати належну увагу теорії і практиці естетичного виховання як найважливішому засобу формування духовно-практичного відношення до дійсності, засобу морального і розумового виховання, тобто як засобу формування всесторонньо розвиненої, духовно багаті особистості.

Важливе значення надається естетичному напрямку на етапі дошкільного виховання в сучасній системі освіти, коли емоційний розвиток, невербальні способи передачі інформації, точність і правильність виконання певних операцій, різноманітність творчих видів діяльності, використання

гри, як засобу розвитку пізнавально-емоційної сфери сприяють творчій реалізації особистості дитини, формуванню основ креативної особистості.

Однак з приходом дитини до школи різко змінюється співвідношення видів діяльності. Нажаль, включаючись в навчальну діяльність дитина часто вимушена втрачати можливості щоденного естетичного розвитку через брак часу, інертність певних педагогів, зменшення кількості навчальних годин, відведених на вивчення мистецьких дисциплін, бюрократичну систему освіти, яка часто заважає творчому вчителю в повній мірі реалізувати свої педагогічні плани, фінансове становище суспільства, яке не сприяє тісній взаємодії загальноосвітніх та позашкільних закладів. Хоча на думку багатьох дослідників, педагогів, психологів (В. Сухомлинського, Б. Неменського, А. Макаренка, К. Ушинського та ін.) формувати особистість і естетичну культуру потрібно в найбільш сприятливому для цього шкільному віці.

Система естетичного виховання покликана навчити бачити прекрасне навколо себе, в навколишній дійсності. Почуття краси природи, оточуючих людей, речей створює в дитині особливі емоційно-психічні стани, збуджує безпосередній інтерес до життя, загострює допитливість, розвиває мислення, пам'ять, волю і інші психічні процеси.

Для того, щоб ця система впливала на дитину найбільш ефективно і досягала поставленої мети, Б. Неменський виділив наступну її особливість: «Система естетичного виховання повинна бути, перш за все єдиною, об'єднуючою всі предмети, позакласні заняття, все суспільне життя школяра, де кожен предмет, кожен вид заняття має своє чітке завдання в справі формування естетичної культури і особистості».

Але у всякої системи є основа, на яку вона спирається. Такою основою в системі естетичного виховання ми можемо вважати мистецтво: музику, архітектуру, скульптуру, живопис, танець, кіно, театр і інші види художньої творчості. Про це говорили у своїх працях ще Платон і Гегель. На підставі їх поглядів стало аксіомою, що мистецтво є головним змістом естетики як науки, і що краса є основне естетичне явище. Мистецтво містить в собі великий потенціал для креативного розвитку людини, пізнання міжособистісних відносин, соціокультурних цінностей, творчої реалізації та самоусвідомлення, самоствердження себе як особистості та як частинки національного, загальнолюдського.

Таким чином, сучасний розвиток суспільства вимагає більш ефективного формування в молоді естетичного ставлення до дійсності, яке можна реалізувати в загальноосвітній школі не тільки на уроках мистецтва. Естетичному вихованню в загальноосвітній школі необхідно повернути певною мірою втрачені можливості, повернути його із формального сучасного стану «конкурсів та переглядів», розвернути «обличчям до учнів», тобто надати учням якнайширші можливості для творчої самореалізації у різних видах естетично направленої діяльності, не скорочувати, а навпаки, збільшувати кількість гуртків, розширювати коло естетичних заходів, стимулювати творчий пошук учнів та естетичні надбання вчителів.

Адже загальновідомо, що учні, студенти, які мають естетичну освіту, відрізняються високим рівнем розвитку усіх видів компетентностей, вміють

розставляти пріоритети, доцільно розподіляти час, достойно спілкуються з іншими членами суспільства, шукають нестандартні рішення проблеми, що може характеризувати їх як майбутніх ефективних членів суспільства, здатних на перетворення країни її підтримку і розвиток. Естетично розвинена людина – завжди людина-патріот, людина-громадянин оскільки розвиток її компетентностей завжди пов'язаний із соціокультурними тенденціями рідної країни.

Отже необхідність естетичного виховання, як дієвого чинника соціалізації на сучасному етапі розбудови і реформування освітнього середовища в Україні набуває особливої актуальності, особливо з урахуванням змін у житті суспільства, зокрема, в соціально-економічному плані, які викликають необхідність переглядати старі і виробляти нові культурологічні, засновані на відношенні Людина–Людина, принципи та підходи.

К.І. Коновалова

асистент кафедри дошкільної освіти

Криворізького державного педагогічного університету

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Сучасна ситуація в сфері вищої освіти формується під впливом глобальної тенденції інформатизації суспільства. Освітній процес, будучи інформаційним, потребує насичення мультимедійними технологіями. Відтак, виникає необхідність використання мультимедійних технологій у навчально-виховному процесі вищої педагогічної школи, що значно підвищить якість фахової підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Питання застосування мультимедіа привертає увагу зарубіжних дослідників (Андресен Бент Б., К. Ван ден Брінк, І. Вернер, Р. Вільямс, Д. Гаєскі, К. Елшир, Г. Клейман, К. Колін, Л. Скібб, С. Томпсон, С. Хэйфмейстер, Н. Чепмен, Дж. Чепмен, А. Чеснат та ін.). Проблеми вивчення використання мультимедіа в освіті у своїх дослідженнях розглядали Ю. Казаков, А. Каптерєв, О. Осін, А. Петренко, О. Пінчук, М. Слюсаревський, В. Стародубцев, О. Федоров та ін. Дослідження застосування мультимедійних технологій як ефективного засобу підвищення навчально-виховного процесу відображено в працях таких вітчизняних учених, як: Т. Бабенко, В. Беспалько, Б. Гершунський, Н. Дементієвська, Ю. Єгорова, М. Жалдак, Ю. Жук, В. Імбер, Н. Клемешова, Г. Козлакова, Д. Кречман, О. Пінчук, А. Пушков, О. Соколюк, Г. Селевко, П. Соколов, О. Шликова, М. Шут, Д. Чернилевський та ін.

Мета дослідження – обґрунтувати необхідність використання мультимедійних технологій як засобу формування професійної культури майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі фахової підготовки.

Термін «мультимедіа» виник шляхом поєднання двох англійських слів «multy, multiple» (множинний, складний, зіставлений з багатьох частин) і «media» (середовище, засіб) або, точніше, латинських слів «multum» (багато) та «media, medium» (середовище, засіб, спосіб) [2, с. 29]. Відповідно [2], дослівно поняття «мультимедіа» перекладають як «багато середовищ».

У словниках іншомовних слів зазначено, що мультимедіа – це: (англ. multimedia) «термін для визначення комп'ютерної технології, яка дозволяє гнучко керувати потоками різноманітної інформації – текстами, графічними зображеннями, музикою, відеозображенням (наприклад, забезпечує можливість одночасно працювати з текстом і слухати музику за допомогою персонального комп'ютера)» [3, с. 374].

Дослідники (Н. Дементієвська, М. Жалдак, Ю. Жук, О. Соколюк, П. Соколов, О. Пінчук, М. Шут) науково обґрунтували поняття «мультимедійна педагогічна технологія» як інтеграційну цілісність програмних і апаратно-технічних продуктів (з варіативною адекватністю їх функціонування в навчальному середовищі), що створює уніфіковану площину для взаємодії процесуального й особистісного аспектів продуктивного споживання, перероблення, трансляції і маніфестації інфознань суб'єктів освіти [2, с. 27].

З'ясуємо ефективність застосування мультимедійних технологій для формування професійної культури майбутніх вихователів. Науковці О. Антонова, О. Дубасенюк [1, с. 83-85] указують на такі переваги у використанні мультимедійного забезпечення під час викладання педагогічних дисциплін, як: забезпечення наочності, яка сприяє комплексному сприйняттю і кращому запам'ятовуванню матеріалу; програвання аудіо файлів; швидкість і зручність відтворення фотографій, графіків, текстового матеріалу; можливість показати структуру заняття; можливість швидко опанувати студентами технологією підготовки і використання презентацій уже під час практичних занять.

Підсумовуючи, розкриємо сутність поняття «мультимедійна технологія» та визначимо її можливості для формування професійної культури фахівців спеціальності «Дошкільна освіта». Під мультимедійними технологіями розуміємо спеціальні технології навчання майбутніх вихователів, які дозволяють за допомогою інтеграційної цілісності програмних і апаратних засобів комп'ютера працювати з обробкою та відтворенням зображення, звуку, відеоінформації і текстових даних. Мультимедійні технології забезпечать ефективне досягнення педагогічних цілей навчання, високу якість і позитивне ставлення до предметів і об'єктів своєї професійної діяльності, що істотно вплине на мотиваційну сферу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів як суб'єктів професійної культури.

Література

1. Дубасенюк О. А. Методика викладання педагогіки : Навчальний посібник / О. А. Дубасенюк, О. Є. Антонова. – Вид. 2-ге, доп. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 375 с.
2. Мультимедійні системи як засоби інтерактивного навчання : посібник / ав. : М. І. Жалдак, М. І. Шут., Ю. О. Жук, Н. П. Дементієвська, О. П. Пінчук, О. М. Соколюк, П. К. Соколов / За ред. : Жука Ю. О. – Київ : Педагогічна думка, 2012. – 112 с.

Ю.О. Поцко

учитель англійської мови НВК №240

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Чи реально в сучасній школі створити відповідні умови для того, щоб кожна дитина була успішна, мала право і вмiла здійснювати вибір, ставала творчою особистістю? Питання, звичайно, глобальне, і відповідей на нього може бути безліч.

Сьогодні особистість дитини та її внутрішній світ є центром уваги, і основним завданням сучасного вчителя є вибір методів та форм організації навчальної діяльності учнів, які оптимально розвивають особистість учня. Вчитель зобов'язаний активізувати пізнавальну діяльність учня в процесі навчання іноземним мовам, створити умови практичного оволодіння мовою для кожного учня, вибрати такі методи навчання, які дозволили б кожному учню виявити свою активність та свою творчість.

Для того, щоб викликати інтерес в учнів до вивчення іноземної мови, ми, вчителі англійської мови, повинні шукати нові, цікаві й результативні форми і методи навчання.

Можна виділити 3 основних способів (підходів) використання мультимедійних засобів:

1. Ілюстративний (традиційний): вдало підібраний ряд картинок супроводжує розповідь вчителя. Спочатку учні уважно слідкують за зміною малюнків, часто при цьому «забуваючи» сприймати інформацію. З часом настає звикання й сприйняття притупляється.

2. Схематичний (Шаталовський): в основу покладено конструювання опорних конспектів або структурування поданих таблиць, схем, діаграм. За допомогою мультимедіа побудовані схеми стають більш наочними, яскравими, доповнюються елементами, які рухаються.

3. Інтерактивний: поєднує в собі ілюстративний і схематичний підходи.

Серед основних напрямків використання ІКТ можна виділити такі:

1) При викладанні нового матеріалу – візуалізація знань;
2) Проведення віртуальних лабораторних робіт з використанням навчальних програм;

3) Закріплення вивченого – тренінги, навчальні практичні роботи;

4) Система контролю й перевірки - тестування з оцінюванням;

5) Самостійна навчальна робота учнів – навчальні програми;

6) Проведення інтегрованих уроків за методом проєктів;

7) Тренування конкретних здібностей учнів (увага, пам'ять, мислення).

Поки що найчастіше ми використовуємо можливості електронної презентації. Серед найбільш ефективних прийомів використання презентацій на уроках можна зазначити такі:

- 1) При вивченні нового матеріалу;
- 2) При проведенні усних вправ – дає можливість оперативно пред'являти завдання й корегувати їх виконання;
- 3) Під час перевірки фронтальних самостійних робіт – разом з усним і візуальний контроль результатів;
- 4) Під час перевірки домашніх робіт (аналогічно сам. роб.);

Отже, комп'ютер у школі являє собою потужну інформаційну підтримку вчителів в організації навчального процесу, підвищує якість та ефективність навчальних методик.

Основні педагогічні цілі використання ІКТ (за І. Роберт):

1) Інтенсифікація всіх рівнів навчально-виховного процесу за рахунок застосування засобів сучасних інформаційних технологій: підвищення ефективності і якості процесу навчання; підвищення активності пізнавальної діяльності; поглиблення міжпредметних зв'язків; збільшення об'єму і оптимізація пошуку потрібної інформації.

2) Розвиток особистості учня, підготовка індивіда до комфортного життя в умовах інформаційного суспільства: розвиток різних видів мислення; розвиток комунікативних здібностей; формування умінь ухвалювати оптимальне рішення або пропонувати варіанти рішення в складній ситуації; естетичне виховання за рахунок використання комп'ютерної графіки, технології мультимедіа; формування інформаційної культури, умінь здійснювати обробку інформації; розвиток умінь моделювати завдання або ситуацію;

Останнім часом в школах почали з'являтися інтерактивні дошки з мультимедійними проекторами. Урок з використанням мультимедіа – мультимедійний урок. Мультимедійні засоби навчання є доволі перспективним та високоефективним інструментом, який дозволяє вчителів надавати масиви інформації в більшому обсязі, ніж традиційні джерела інформації, наочно в інтегрованому виді використовувати не тільки текст, діаграми, графіки, але й звук, анімацію, відео. Саме використання інформаційно-комунікативних технологій на уроках, спонукають учнів творчо мислити, самостійно планувати свої дії, інтегрувати знання різних предметів та практично застосовувати їх у житті, удосконалювати навички і культуру міжособистісного спілкування та праці. Важливим стає не наявність знань, а здатність їх застосовувати.

Т.А. Таравська

учитель трудового навчання, КЗШ№5

ПРОБЛЕМИ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Головна особливість сучасного світу – стрімкі зміни. Курс нашої країни на перетворення в економіці, політичному та суспільному житті веде за собою зрушення в інших інститутах суспільства. Зміна місії людини в

оновленій системі, її політичних і духовних поглядів диктує нові вимоги до особистості, її освітньої та професійної підготовки.

Сьогодні школа покликана, ґрунтуючись на особистісно зорієнтованому підході в освіті, формувати компетентності, що дозволять кожному випускнику стати успішною, життєвостроємною особистістю, здатною до творчої самореалізації. Значимість таких завдань визначається процесами модернізації української освіти, що передбачає перехід від «знаннєвої» парадигми до формування ключових компетентностей, орієнтацію на розвиток особистості учнів, їх пізнавальних і творчих здібностей. Школа повинна не лише дати учням той чи інший обсяг знань, а й сформувати людину, здатну критично мислити, приймати рішення, мати особистий світогляд, власну позицію та вміння адаптуватись до умов життя, змінюючи його на краще.

Усе вищезазначене вимагає оновлення стратегії управління процесом навчання, за якою акценти переносяться на особистість як суб'єкта навчально-виховної діяльності. Тому постала проблема перебудови й підвищення ефективності педагогічного процесу, надання йому особистісно зорієнтованого характеру. Така проблема може бути розв'язана лише за умови забезпечення високої професійної компетентності та відповідної майстерності кожного вчителя. Сучасний педагог повинен бути готовим до змін, виявляти ініціативу та творчість, йому необхідно позбутися стереотипів у діяльності, бути готовим до перегляду власних поглядів, постійно працювати над підвищенням власної професійної компетентності.

Переорієнтація освітнього процесу на компетентісно зорієнтований підхід передбачає вирішення низки проблем. Вони пов'язані, у першу чергу, з тим, що педагоги мають лише загальне уявлення про цей підхід, звідси – *перша проблема*, яку необхідно усвідомити і вирішити: компетентнісний підхід передбачає нове розуміння результату освіти школярів. *Друга проблема* полягає в тому, що необхідно визначити й обґрунтувати систему ключових компетентностей школярів, які необхідно формувати й розвивати в процесі навчально-виховної діяльності. *Третя проблема* полягає в тому, що педагоги ще не достатньою мірою володіють технологіями, які дозволяють створити педагогічний простір і забезпечити формування предметних і ключових компетентностей учнів. Однак застосування таких технологій має забезпечити кожній особистості умови для вибору, спонукати її до власного цілепокладання, самоорганізації, групової діяльності в ситуації недостатності (або надлишку) ресурсів.

Складнощі виникають також і в управлінні цими процесами. Адже якість сучасної освітньої системи залежить від багатьох чинників, але насамперед від ефективності системи управління як навчально-виховним процесом, так і системою освіти в цілому.

Управління загальноосвітнім навчальним закладом у контексті компетентнісного підходу, порівняно з традиційним, має також деякі відмінності. За традиційного знаннєвого підходу основною метою освіти є формування гармонійно розвиненої, суспільно активної особистості, яка поєднує в собі духовне багатство, моральну чистоту та фізичну досконалість.

Компетентнісний підхід передбачає переорієнтацію на розвиток особистості як найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору тощо, а це потребує створення умов для задоволення потреб громадян, суспільства і ринку праці у якісній освіті.

Знаннєвий підхід орієнтує педагогів на забезпечення високого рівня знань, підготовку молоді до суспільно корисної праці тощо. Але рівень освіченості, особливо в сучасних умовах, не визначається обсягом знань, їх енциклопедичністю.

З позицій компетентнісного підходу рівень освіченості визначається здатністю вирішувати проблеми різної складності на основі наявних знань. Відтак, компетентнісний підхід не заперечує значення знань, але він акцентує увагу на здатності використовувати отримані знання для вирішення проблем. За такого підходу цілі освіти описуються в термінах, що відображають нові можливості педагогів і учнів, зростання їх особистісного потенціалу. Така зміна пріоритетів потребує оновлення структури та змісту освіти, формування системи неперервної освіти, що повинна забезпечити можливості навчатися протягом життя.

Впровадження компетентнісного підходу потребує удосконалення системи управління освітою. Модернізована система управління повинна являти собою взаємопов'язані управлінські дії, що забезпечать перехід об'єктів управління в новий якісний стан, коли стане можливим досягнення максимальних результатів освіти на основі оптимального використання всіх наявних і можливих ресурсів.

Однак, не дивлячись на певні наукові і практичні проблеми, пов'язані з реалізацією компетентнісного підходу, стратегічною метою освіти нашої країни визначено якісні зміни результатів загальної освіти – розвиток компетентностей школярів.

Запровадження компетентнісного підходу – перспективний напрям розвитку сучасної освіти. Необхідно забезпечення умов для безперервного підвищення професійної компетентності педагогів в умовах зміни вимог до якості освіти школярів; підготовку методичних матеріалів, збагачення методичного інструментарію вчителів, та розширення кола професійного спілкування в освітньому середовищі, що постійно розвивається.

А.М. Трусова

аспірантка кафедри педагогіки

Криворізького державного педагогічного університету

АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ «ТЮТОРСТВО» В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Сучасний стан розвитку суспільства потребує підготовки педагогічних кадрів, перш за все, орієнтованих на неперервний розвиток особистості, на саморозвиток, на здатність самовдосконалення. Нова освітня генерація потребує дослідження, розробки та упровадження нових інноваційних форм і

методів взаємодії між педагогом та вихованцем. Саме освіта стає ключовим фактором розвитку цивілізованого суспільства. Через освіту передаються із покоління в покоління суспільні цінності.

Основні вимоги світової спільноти полягають в наступному: освіта повинна бути універсальною, тобто забезпечувати потреби в навчанні й рівність усіх, хто навчається (положення Конституції України, Закону України «Про освіту», «Про вищу освіту», Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»), Національної доктрини розвитку освіти України.

Освітня система постійно звертається до цінностей, потреб та інтересів особистості, що зумовлює актуальність вивчення діяльності вихователя в аспекті удосконалення його професійної майстерності, в результаті чого і спостерігається перехід від керівництва до більш результативної позиції – тьюторства.

Тьюторство не є культурною новацією в суспільстві. Функції наставників існували в різні часи, але з тією різницею, що вони реалізовувалися стихійно і в певні моменти набували інституційної форми. Проте тьюторський супровід у сучасних умовах модернізації системи вищої освіти набуває широкого значення. Тьютор організовує пошук засобів для формування в студентів ініціативного ставлення до власної діяльності, визначає індивідуальні особливості їх пізнавальної сфери, особистісні й соціальні прагнення, а також здійснює пошук засобів самовизначення й самореалізації.

Тьютор – «tutor» з англійської – педагог-наставник. Етимологія цього слова (лат. tueor – піклуватися, оберігати) пов'язана з поняттями – «захисник», «покровитель». Тьютор – це той, хто супроводжує процес освоєння нової діяльності. Тьюторство, як зазначає В. Громовий [1], це оксфордсько-кембриджський феномен, який утвердився ще у двох славетних університетах середньовічної Англії. Тьютор повинен був досконало вивчати свого вихованця, його характер, нахили, здібності й недоліки, здійснювати над ним «усіляку опіку», знати його, а також оточення, в якому він знаходиться.

Завдання організації освітнього процесу на основі тьюторства стоїть перед всіма ланками освіти, а особливо перед дошкільною освітою. Дошкільна освіта повинна готувати особистість органічно адаптовану до подальшого навчання в початковій школі, забезпечити літичний перехід до умов шкільного життя.

Проблема підготовки педагогів до супроводу навчальної діяльності вихованців широко висвітлена в працях сучасних науковців Л. Вітвицька, Ю. Гібадулліна, В. Гульчевська, Н. Дороніна, В. Єрьомін, А. Ніязова, Л. Новосьолова та інші. Сутність тьюторської діяльності, як функції педагога, що здійснює тьюторський супровід дитини, розглядалися в роботах Н. Кічук, Т. Строкової, Н. Борисової, В. Давидова, Л. Дудчик, Т. Ковальової, А. Тубельського, П. Осипова, Т. Сурніної та ін.

Тьюторство в сучасній освіті – це педагогічна позиція, яка пов'язана зі спеціальним чином організованою системою освіти [2]. Навчальний процес,

режим і характер занять вибудовуються і складаються, виходячи з пізнавальних інтересів, нахилів, здібностей, особливостей сприйняття учнів. Рушійні сили в ньому – це педагог – тьютор і його підопічні. Тьютор супроводжує вихованця в його опануванні способами нової діяльності

На сьогоднішній день тьютор займає позицію супровідника процесу освоєння нових знань і нової діяльності; це людина, яка підтримує процес самоосвіти і індивідуального розвитку учнів. У сучасній системі освіти актуальним питанням, перш за все, є не стільки особистість педагога, який офіційно працює на посаді тьютора, скільки особистість педагога, що володіє тьюторськими компетенціями, тобто володіє технологіями тьюторського супроводу. Головним завданням системи педагогічної освіти є надання допомоги майбутнім вихователям та вчителям і працюючим спеціалістам у формуванні нової професійної ролі, в освоєнні ними технологій тьюторського супроводу та впровадженні цих технологій в практику роботи освітніх установ.

Перспективи подальших досліджень спрямовані на більш детальне вивчення феномена тьюторства як позиції педагога в системі освіти, а також на узагальнення і розробку комплексу методів і прийомів навчання тьюторству майбутніх вихователів в процесі фахової підготовки.

Література

1. Бендова Л. В. Система подготовки тьюторов – этапы развития карьеры / Л.В. Бендова // Качество дистанционного образования (концепции, проблемы, решения) : Материалы международной научно-практической конференции 10 декабря 2004. – М.: МГИУ, 2004.
2. Беспалова Г. М. Тьюторское сопровождение: организационные формы и образовательные эффекты / Г. М. Беспалова // Директор школы. - 2007. - N 7.
3. Беленька Г.В. Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці : монографія / Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, З. Н. Борисова та ін. ; за заг. ред. І. І. Загарницької. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 310 с.

С.П. Бойко

асистент кафедри дошкільної освіти

Криворізького державного педагогічного університету

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дошкільний навчальний заклад, як перший соціальний інститут має широкі можливості для формування *соціальної компетентності* вихованців – певних особистісних властивостей, потреб, здібностей, елементарних теоретичних уявлень та практичних умінь, які забезпечують дитині життєздатність. Компетентність гарантує усвідомлення дитиною того, як слід себе поводити, щоб бути гармонійною, співзвучною з іншими, почувати себе у будь-якому товаристві комфортно.

Цей аспект проблеми розкривається в роботах вітчизняних учених К. Абульханової-Славської, Л. Берестової, А. Бодалева, А. Деркача, В. Зазикіна, Е. Клімова, Е. Коблянської, А. Маркової, І. Семенова та ін.

Процес формування компетентності дітей перших шести років життя передбачає досягнення ними розвитку, необхідного і мінімально достатнього для їхнього нормального існування і функціонування у сучасному навколишньому середовищі. Цей розвиток включає набір елементарних знань, уявлень, практичних умінь і навичок, які гарантують дітям здатність орієнтуватися у сучасному житті, адаптуватися до нього, адекватно реагувати на поведінку і діяльність людей, що оточують, явища і події, що відбуваються навколо. Під *соціальною компетентністю* розуміють спроможність дітей диференціювати людей за ознаками віку, статі, спорідненості, адекватно реагувати на вчинки і слова дорослих, одноліток, молодших, поводитися згідно з певною життєвою ситуацією в межах дозволеної поведінки, уміння спілкуватися з дотриманням правил хорошого тону, співпереживати і співдіяти.

Дошкільний вік – період, коли в дитини формуються уявлення про навколишній світ, явища суспільного життя, взаємини між людьми. Вступаючи у життя, малюки мають засвоїти багато правил, які склалися в суспільстві. Процес соціалізації передбачає пристосування дитини до навколишнього світу, суспільного середовища, засвоєння, привласнення нею знань, норм певного угруповання. І відбувається він у трьох основних сферах: ігрова діяльність, спілкування, свідомість.

Цінність дидактичної гри полягає в тому, що граючи дитина діє активно, розкуто, гра захоплює її почуття, інтелект, уяву. Гра збуджує живу думку, дає радість досягнення мети, самостійного розумового зусилля, усвідомлення подолання труднощів. Правильно організовані дидактичні ігри стають бажаними для дітей.

Проведене дослідження показало, що в іграх сучасних дітей, у зв'язку із змінами в суспільстві, зростає значення рухливих ігор з правилами, в яких мобілізуються духовні сили дитини в досягненні самостійно висунутих цілей. Правила, що регулюють соціальні відносини в світі, сприяють соціалізації особистості дитини, так як за допомогою правил вона апробує і практикує свій соціальний досвід, що впливає і на зміст, і на якість протікання самостійної гри. Свідомість своєї самостійності і задоволення стає джерелом дитячої впевненості, комунікативних відносин з оточуючими, становлення соціалізованої особистості.

Отже, можна виділити наступні особливості ігрової діяльності, що сприяють соціалізації дітей: різноманітність предметного змісту ігор, що представляє широкий спектр знань про навколишній світ; емоційна привабливість, що забезпечує мотивацію до позитивного взаємодії з соціумом, практична спрямованість на творчість, що дає можливість самореалізації, досвід індивідуального проживання унікальних соціальних ролей, навички соціально адекватної поведінки.

Таким чином, ігри допомагають зблизити дітей, об'єднати їх загальною цікавою для всіх діяльністю.

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ У ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ

Досліджуючи дане питання, ми зробили аналіз існуючої зарубіжної та вітчизняної наукової літератури. Науково-теоретичний досвід означеної проблеми вивчали Е. Абдуліна, Ю. Алієва, Л. Безбородова, Е. Бриліна, А. Ковальова, Л. Масол, О. Олексюк, О. Рудницька, Н. Орлова, Г. Стулова, Л. Хлебнікова. Різноманітні аспекти теорії та практики дистанційного навчання майбутніх учителів музики розглядали і досліджували Д. Андерсон, А. Андреев, А. Белозубов та ін.

Відомо, що дистанційне навчання набуває поширення з середини ХХ століття, і, як визначається у довідниковій літературі, виникає воно як «форма організації навчального процесу, навчання на відстані, коли викладач і той, хто вчиться, розділені простором; передбачає самостійне опанування навчальних курсів у відповідності з програмами і планами, виконання контрольних завдань, які перевіряються викладачем, і очну задачу в навчальному закладі визначених іспитів» [4, с. 77].

Під дистанційним навчанням будемо розуміти самостійну діяльність того, хто навчається, яка реалізується в специфічній педагогічній системі, при якій той, хто навчає і той, хто навчається відокремлені у просторі і часі і можуть взаємодіяти між собою. Нині дистанційне навчання є «навчанням за допомогою комп'ютерних телекомунікаційних мереж. За такої форми технологічною основою дистанційного навчання є комп'ютер» [4, с. 77].

Є всі підстави стверджувати, що саме сьогодні формується дидактика дистанційного навчання і є потреба у створенні часткових методик дистанційного навчання у межах предметної підготовки студентів вищої школи. Дистанційне навчання може успішно замінити всі традиційні види (організаційні форми) занять у вищій школі (лекції, семінари, практичні заняття), науково-дослідницьку роботу викладачів та студентів, самопідготовку, курсове і дипломне проектування, заліки та іспити, а також нетрадиційні (наприклад, метод проектів) форми. За дидактичними цілями дистанційне навчання забезпечує: формування знань, повідомлення відомостей, формування умінь, закріплення знань, контроль засвоєння, узагальнення, вдосконалення умінь різного ґатунку[2].

У численних наукових публікаціях, присвячених дистанційному навчання у вищій школі (О. Андреев, Р. Гуревич, М. Кадемія, Н. Полат та ін.), визначено завдання дистанційного навчання щодо професійної підготовки студентів:

– підсилення активної ролі студента у власній освіті: у постановці освітньої мети, виборі домінантних напрямків, форм і темпів навчання;

- різке збільшення обсягу доступних освітніх масивів, культурно-історичних досягнень людства, доступ до світових культурних та наукових скарбів для дітей з будь-якого населеного пункту, де є телезв'язок;

- отримання можливості спілкування учня з педагогами-професіоналами, з ровесниками-однодумцями, консультування у фахівців високого рівня незалежно від їхнього територіального розташування;

- збільшення евристичної складової навчального процесу за рахунок застосування інтерактивних форм занять, мультимедійних навчальних програм;

- більш комфортні, порівняно з традиційними, умови для творчого самовираження студента, можливість демонстрації продуктів своєї творчої діяльності для всіх, широкі експертні можливості оцінювання творчих досягнень;

- можливість змагання з великою кількістю ровесників, що знаходяться у різних містах та країнах, за допомогою участі у дистанційних проектах, конкурсах, олімпіадах.

Дистанційне навчання нині є новою дидактичною реальністю, можливістю й переваги якої широко активуються у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя. Наприклад, у монографічному дослідженні В. Садової йдеться про застосування сучасного інформаційно-дистанційного середовища як важливої умови фундаменталізації змісту педагогічних дисциплін вищої педагогічної школи, стверджується, що це середовище повинно включати такі складові елементи: електронний курс лекцій з педагогічної дисципліни та слайд-шоу (слайдові презентації) до кожної лекційної теми; електронний підручник (підручники) і «навігатор» викладача з освітніми сайтами педагогічного, науково-педагогічного спрямування; систематизовані електронні довідники; сучасні глосарії; завдання для самостійної роботи різних видів за темами, модулями; завдання тематичного (модульного) й підсумкового (за наслідками вивчення всього навчального курсу) комп'ютерного тестування, що забезпечує як можливість самоконтролю для користувача-студента, так і можливості модульного та підсумкового контролю з боку користувача-викладача; графіки on-line консультацій викладачів; електронний журнал поточної успішності студентів з певної педагогічної дисципліни; форум та інформація про поточні дії; персональний сайт викладача з необхідними для студентів методичними матеріалами, статтями викладача в періодичних виданнях, списком наукових конференцій, у яких студент може брати участь спільно з викладачем тощо [3, с. 158].

Особливе і чи не найважливіше місце в дистанційному навчанні відводиться інформаційно-комп'ютерним технологіям. Вітчизняний дослідник О. Муковіз зазначає: «Результати досліджень останніх років показують, що використання інформаційних технологій є ефективним у реалізації різноманітних дидактичних завдань, дозволяє здійснювати індивідуалізацію та диференціацію процесу навчання, підвищує мотивацію їхньої навчальної діяльності та рівень знань. Водночас таке ефективне впровадження інформаційних технологій у навчальний процес можливе лише

за умови створення якісних програмно-педагогічних систем, адаптованих до використання в умовах вищого педагогічного навчального закладу» [1, с. 9].

Особливе місце в дистанційному навчанні відіграють і сучасні соціальні мережі. У зв'язку з цим, сучасним інструментом досягнення часткових цілей професійної підготовки можуть бути і вже є в дійсності соціальні мережі, веб-сервіси, які дають можливість користувачам, студентам та викладачам, створювати публічний або частково публічний профіль у рамках системи; формувати список інших користувачів, з якими вони взаємопов'язані; переглядати й управляти своїм списком контактів, переглядати списки, створені іншими користувачами; оперативно ділитися зі студентами важливою інформацією і робити у разі потреби нагадування тощо.

У деяких соціальних мережах (facebook.com, twitter.com youtube.com. та інші) присутній великий вибір додатків, які можна застосувати з навчальною метою. Можливість постійної дистанційної взаємодії студентів і викладачів в мережі в зручній для них час забезпечує безперервність навчального процесу.

Отже, безумовно, досвід застосування дистанційних навчальних курсів в освітньому середовищі вітчизняних вищих педагогічних навчальних закладів та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій варто використати для підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів музики.

Література

1. Муковіз О. П. Формування вмінь самостійної пізнавальної діяльності у студентів педагогічних факультетів засобами інформаційних технологій : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. П. Муковіз ; Ін-т вищої освіти АПН України. – Київ, 2008. – 22 с.
2. Положення МОН від 08.06.10 «Про атестацію електронного навчального курсу». – Режим доступу : http://moodle.mnau.edu.ua/pluginfile.php/30663/mod_resource/content/1/PologAtDistKurs.pdf
3. Садова В. В. Фундаменталізація змісту педагогічних дисциплін у підготовці майбутніх учителів початкової школи / В. В. Садова; наук. ред.. проф. Л.О. Хомич. – Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2016. – 392 с.
4. Шукин А. Н. Лингводидактический энциклопедический словарь / А. Н. Шукин. – Москва : Астрель : Хранитель, 2007. – 746 с.

¹М. В. Бадіца, ²О. М. Швець

¹кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри дошкільної освіти

Криворізького державного педагогічного університету,

²директор комунального закладу

«Дошкільний навчальний заклад-загальноосвітня школа І ступеня № 240»

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Актуальність громадянського виховання особистості в сучасному суспільстві зумовлюється потребою державотворчих процесів на засадах гуманізму, демократії, соціальної справедливості, що мають забезпечити всім

громадянам рівні стартові можливості для розвитку й застосування їхніх потенційних здібностей.

Головною метою української системи освіти є створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України, формування покоління, здатного навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства.

Сучасна педагогічна думка в Україні продукує ідею громадянського виховання на всіх етапах формування особистості, що відображена в «Стратегії національно-патріотичного виховання дітей на 2016-2020 роки» та концепції «Громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності».

У наукових дослідженнях вітчизняних і зарубіжних філософів, психологів, педагогів доведено важливість і необхідність окресленого напрямку роботи для становлення особистості (Н. Бердяєв, О. Вишневський, Н. Гавриш, Дж. Гілфорд, А. Маслоу, О. Пометун, О. Саприкіна, О. Сухомлинська, Дж. Уотсон тощо).

Такий підхід сприяє формуванню у дошкільників мотивації до дій і моделей поведінки гідного громадянина України, орієнтованих на сталий стиль життя.

У контексті державних пріоритетів орієнтація на громадянські цінності визначається через призму формування у дошкільників громадянськості «як інтегративної якості особистості, що дає можливість людині відчувати себе морально, соціально, політично та юридично дієздатною та захищеною» [3, с. 7]. Аналіз психолого-педагогічних досліджень показав, що існує декілька поглядів на сутність змісту поняття «громадянськість». Вчені розкривають зміст поняття наступним чином: як якість особистості, морально-етичну цінність, як глибоке громадянське почуття.

Якщо розглядати «громадянськість» через поняття «ставлення», можна виділити кілька *напрямів формування ставлення*: до природи рідного краю, рідної країни; до людей, які живуть в рідній країні; до моральних цінностей, традицій, звичаїв, культури; до державного устрою.

Аналіз сучасного стану формування громадянських цінностей у дошкільників доводить необхідність розробки організаційно-методичних основ формування громадянських цінностей у дошкільників, що дозволить оптимізувати процес розвитку громадянської культури особистості.

Отже, формування у людини моральних ідеалів суспільства, соціальної й громадянської компетентностей шляхом засвоєння різних видів соціального досвіду дозволить виховати справжню людину, громадянина своєї країни, захисника Батьківщини.

Представлений напрямок роботи реалізується в трьох аспектах: робота з педагогічним колективом, з дітьми та батьками з урахуванням вимог до життєзбереження нації.

Громадянське виховання на засадах сталого розвитку як цілісна система ґрунтується на фундаментальних принципах: природовідповідності, культуровідповідності, етнізації, гуманізму, демократизму, єдності сім'ї і ДНЗ, наступності поколінь, цілісності. Вони є методологічною основою

формування громадянських цінностей у дошкільників, що забезпечують сталий розвиток особистості.

У контексті окресленої проблеми варто звернути увагу на різновиди та структуру соціогромадянських цінностей, а саме: громадянсько-етичні, громадянсько-гуманістичні та громадянсько-естетичні, серед яких особистісні цінності («Я» як цінність), орієнтовані на взаємовигідні відносини людини з природою та з людиною як її невід'ємною частиною.

До структури соціогромадянських цінностей особистості входять: якісні характеристики довкілля як основи життя людини – біотичні (ставлення людини до флори та фауни) й абіотичні (клімат, повітря, вода); особиста та екологічна безпека (концепція виживання); громадянська обізнаність (інформація); естетичні, художні цінності, естетика природи; якість життя, буття людини; людина, людське життя як найвища громадянська цінність.

У системі соціогромадянських цінностей, насамперед, ми передбачаємо такі складові: природу (планетарно-космічне довкілля); людину як біологічну і соціо-культурну істоту з її фізичним здоров'ям та духовно-культурним потенціалом; суспільство як соціальну форму існування людини; духовність як спосіб рефлексії цього існування.

Основними функціями соціогромадянських цінностей є: громадянсько орієнтувальна, смислоутворювальна, системоутворювальна, саморегуляції.

Представлені різновиди, складові, структура та функції соціогромадянських цінностей, поміж яких особистісні цінності («Я» як цінність), орієнтовані на взаємовигідні відносини людини з природою та з людиною як її невід'ємною частиною.

Треба зазначити, що обрані цінності мають загальнолюдський характер і виступають традиційними загальними орієнтирами у вітчизняній та загальноєвропейській педагогічній практиці. Як педагогічне поняття вони втілюють в собі громадські ідеали і виступають як еталони буття.

Різноманітність форм і методів роботи з дошкільниками сприяють формуванню соціогромадянських цінностей у дітей дошкільного віку, поглиблюють засвоєння ними знань про рідний народ, Батьківщину. Так, заняття, бесіди, розповіді, обговорення проблемних ситуацій, екскурсії вулицями рідного міста до історичних пам'яток, читання та інсценування творів художньої літератури, дидактичні, сюжетно-рольові ігри, розваги, свята, виставки, рольові ігри, ігри-драматизації забезпечують формування національних рис і якостей громадянина України.

Формування соціогромадянських цінностей здійснюється ефективно за допомогою таких педагогічних умов: правильного добору творів гуманістичної спрямованості (концепція В. Сухомлинського), організації систематичної роботи з емоційно-ціннісного розвитку дошкільників, забезпечення єдності впливу на інтелектуальний, емоційно-ціннісний, поведінково-діяльнісний розвиток особистості.

Розроблені критерії та показники дозволяють визначити індивідуальний освітній маршрут вихованця.

Критерії сформованості соціогромадянських цінностей: наявність уявлень про традиції, інтерес до них і реалізація наявних уявлень у самостійній діяльності (Л. Вавілова, В. Логинова, Г. Радвіл).

Показники сформованості соціогромадянських цінностей: наявність інтересу до традицій, предметів культури; стійкість інтересу і мотивація вибору; правильність і повнота уявлень про рідну домівку, місто, село, область, країну; про свою національну приналежність, про традиції, предмети культури; самостійність угруповання предметів за різними ознаками (диференціація понять); уміння діяти відповідно до ситуації.

Таким чином, громадянськість є результатом тривалого виховного, формуючого впливу, який торкається всіх сторін життєдіяльності дитини. Вона виступає, як реальна можливість втілення в життя сукупності соціальних і громадянських прав особистості, її інтеграції в культурні й соціальні структури суспільства.

Представлені організаційно-методичні основи дозволяють якісно спроектувати модернізаційні зміни в організації навчально-виховного процесу в напрямку соціально-громадянських перспектив на засадах інтегрування змісту випереджаючої освіти для сталого розвитку. Представлена освітня траєкторія забезпечує розвиток й самореалізацію соціально-відповідальної особистості громадянського суспільства, здатної до створення цінностей громадянського суспільства та прояву стійких моделей поведінки в інтересах сталого розвитку.

Література

1. Практика освіти для сталого розвитку: з досвіду освітян Дніпропетровщини : зб. метод. розробок. Ч. 1. Наскрізне навчання з освіти для сталого розвитку /наук. ред. О. Є. Висоцька. – Дніпропетровськ: Роял Принт, 2014. – 244 с.
2. Капська А.Й. Соціальна педагогіка. - Ніжин: Аспект, 2000. - 220с.
3. Цінності освіти і виховання: наук.-метод. зб. / за заг. ред. Сухомлинської О. В. –К, 1997. -352 с.

О.В. Заєць

директор Михайлівської загальноосвітньої середньої школи
Казанківського району Миколаївської області

МОДЕЛЮВАННЯ В ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Наука про управління зародилася й стала стрімко розвиватися на початку ХХ ст. Спочатку її положення стосувалися управління у сфері виробництва, згодом закони, закономірності, принципи та підходи теорії управління стали розповсюджуватися в усі галузі суспільних відносин.

Розвиток сучасних теорій управління базується на концепції *класичної теорії* (1900-1930 рр.) Ф. Тейлора. Ця теорія орієнтувалася на створення стабільно функціонуючої організації, але нічого не говорила про управління її розвитком. На основі вивчення й аналізу досвіду трудової й виробничої діяльності підприємства Ф. Тейлор запропонував позиції, серед яких у сучасну практику управління освітніми установами перейшли наступні:

розподіл цілого керованого об'єкта на частині для здійснення контролю над ними, розробка структури керованої організації й визначення структури співробітництва управлінця і підлеглих, підходи до покрокової побудови організаційного механізму локального управління [1, с. 24].

Проблеми управління перебувають у колі підвищеної уваги науковців та педагогів-практиків. Особливо, у цьому контексті, слід відмітити праці В. Бондаря, Л. Даниленко, Г. Єльнікової, Л. Калініної, О. Мармази, В. Маслова, Н. Островерхової, В. Пікельної, Н. Погрібної, Т. Шамової та інших. Провідними вченими визначено, що у сучасних соціокультурних умовах розвиток системи шкільної освіти у значній мірі визначається тим, наскільки ефективно здійснюється управління усіма її ланками.

Подальший розвиток теорії управління пов'язаний з діяльністю *школи класичного або адміністративного управління* (1910-1940 рр.), засновником якої був французький інженер і дослідник Г. Файоль. Він одним з перших сформулював ряд загальних принципів адміністративної теорії й увів п'ять елементів, що визначають функції адміністрації: передбачення, планування, організація, координування й контроль. До принципів належать: поділ праці, влада й авторитет, дисципліна, єдність командування, єдність керівництва, підпорядкування індивідуальних інтересів загальному, винагорода, централізація, порядок, рівність, стійкість посад особового складу, ініціатива, корпоративний дух, ступінчастість влади в ієрархії управління.

Серед основних напрямів модернізації управління заслуговують на особливу увагу керівників навчальних закладів такі, як-от: оптимізація організаційно-управлінських структур; удосконалення технологій прийняття управлінських рішень; оновлення функцій управління; впровадження нової етики управління; підготовка та перепідготовка управлінців усіх рівнів, адже система внутрішньошкільного управління, що складалася в період централізованої командно-адміністративної системи, на сьогодні потребує удосконалення та значного оновлення.

Наступний етап розвитку теорії і практики управління (середина ХХ ст. дотепер) був пов'язаний з використанням теорії систем і науки про інформацію – кібернетики, а також зародження школи *кількісних методів*, що передбачала комплексне застосування моделювання та комп'ютерів (Л. Кантарович).

Кібернетика (від грецьк. – керманич) – наука про загальні закономірності процесів управління й зв'язки в організованих неживих, живих і суспільних системах. Нею сформульовані вихідні принципи, які лежать в основі педагогічного управління. Ці положення дозволяють розглядати процес навчання як самокеровану систему, тобто таку, що має певні механізми управління у самій системі. У цьому зв'язку процес навчання являє собою систему двох основних блоків: 1) управлінця – педагогічний колектив; 2) тих, ким управляють, – контингент тих, кого навчають. Взаємодія між блоками здійснюється за допомогою прямих і зворотних зв'язків, реалізованих через зміст навчання.

Основоположником сучасної *теорії систем* можна вважати російського революціонера, відомого більше під псевдонімом – А. Богданов. Системний

підхід характеризується: формуванням цілей і встановленням їхньої ієрархії; одержанням максимального ефекту в досягненні поставлених цілей шляхом порівняльного аналізу альтернативних шляхів і методів досягнення цілей і здійснення вибору; кількісною оцінкою цілей і засобів їхнього досягнення. Системний підхід в управлінні став відправною точкою для подальших досліджень в галузі управління, а загальноосвітній навчальний заклад став розглядатися у якості системи, що являє собою сукупність систем різного ієрархічного порядку, між якими існують зв'язки й взаємовідносини [1, с. 20].

Системний підхід може бути доповнений елементами *ситуаційної теорії управління*, що ставить за мету переорієнтувати теорії управління у практику управлінської діяльності. Адже конкретні ситуації в освітній установі настільки різноманітні, що неможливо аналізувати їх з точки зору сучасних теорій організації, потрібно розробляти ситуаційні принципи, які можуть бути корисними в конкретних ділових ситуаціях (П. Лоуренс і Дж. Лорш) [1, с. 20].

Ситуаційний підхід разом із системним іноді називають *функціональним*, тому що він розвиває ідеї класичної теорії управління, збагачуючи їх ідеями поведінкового, системного й ситуаційного підходів, а управління в ньому розглядається як цілісний процес реалізації управлінських функцій.

Таким чином, вирішення поставлених перед школою завдань залежить, з одного боку, від адекватного розуміння й опису функціонуючої системи управління, а з іншого боку – від упровадження в практику новітніх науково-педагогічних технологій і досягнень у галузі управління. Особлива увага сьогодні приділяється вивченню та використанню в управлінській практиці моделювання та проектування педагогічних явищ і об'єктів, педагогічних систем і процесів. Доведено, що модельне уявлення про стан на перебіг освітнього процесу та його складових, спроможне забезпечити чітке й послідовне управління загальноосвітнім навчальним закладом, запобігас стихійності й непередбачуваності педагогічних явищ.

Література

1. Основи менеджменту : підручник/ наук. ред. В. Яцура, Д. Олесевич. – Львів : Бак, 2001. – 470 с.

Н.В. Дедюліна

заступник директора з навчально-виховної роботи
КЗШ №125, м. Кривий Ріг

ГРУПОВА РОБОТА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ

У національній програмі «Освіта. Україна XXI століття», «Концепції розвитку педагогічної освіти» вказується на необхідність створення умов для розвитку й самореалізації кожної особистості, формування молодого покоління, здатного навчатися упродовж усього життя, ефективно співпрацювати, організовувати себе і інших на пошук і дослідження

довкілля.

Відтак, порушуються питання щодо принципово нових цілей, які передбачають досягнення сучасних рівнів освіченості окремої особистості та суспільства в цілому. Тема оновлення змісту педагогічної освіти – одна з найбільш обговорюваних у науковому середовищі. Представники різних наукових напрямів торкаються широкого кола проблем, пов'язаних із освітньою практикою, пропонують наукове обґрунтування стану розвитку педагогічної науки на сучасному етапі, роблять прогнози та дають рекомендації щодо застосування новітніх освітніх технологій підготовки вчителя, зокрема початкової ланки освіти (Б. Андрієвський, В. Андрющенко, О. Біда, І. Богданова, А. Богуш, В. Бондар, Н. Кічук, Л. Коваль, О. Комар, Я. Кодлюк, З. Курлянд, Т. Кучай, С. Литвиненко, М. Марусинець, О. Митник, І. Пальшкова, Л. Петухова, О. Савченко, С. Скворцова, Р. Хмелюк, Л. Хомич та інші).

Групову форму навчальної діяльності використовували у шкільній практиці педагоги 20-30 років ХХ ст., але вона мала тимчасовий успіх і в подальшому не розвивалася. Епізодичність її застосування пояснюється недостатнім вивченням методичної цінності цієї форми навчання.

Об'єднуючи учнів у навчальні групи, необхідно враховувати індивідуальну інформованість окремих учнів з певного предмета, тому що різний рівень знань та життєвого досвіду створюють передумови для розвитку інтелекту, здорової конкуренції, гармонійних і гуманних взаємин між людьми.

Учитель в груповій навчальній діяльності керує роботою кожного учня опосередковано, через завдання, які він пропонує групі та які регулюють діяльність учнів. Стосунки між учителем та учнями набувають характеру співпраці, тому що педагог безпосередньо втручається у роботу груп тільки в тому разі, якщо в учнів виникають запитання і вони самі звертаються по допомогу до вчителя. Це їхня спільна діяльність. Групова навчальна діяльність, на відміну від фронтальної та індивідуальної, не ізолює учнів один від одного, а навпаки, дозволяє реалізувати природне прагнення до спілкування, взаємодопомоги і співпраці. Відомо, що учням буває психологічно складно звертатись за поясненням до вчителя і набагато простіше – до ровесників.

Групова діяльність є активною формою навчання. Вона викликає значний інтерес педагогічної громади з огляду на те, що дає змогу створити оптимальні умови до навчальної діяльності учнів, розвитку інтелектуальних, творчих здібностей особистості і, як наслідок, підвищити рівень навчальних досягнень учнів. Групова форма роботи дозволяє використовувати диференційований підхід – розподіляти завдання різної складності між групами, враховувати інтерес до виду діяльності, до пізнавальної проблеми. Груповий характер роботи дозволяє залучити великий фактичний матеріал для встановлення закономірностей, одержання більш достовірних висновків. У ході групової роботи легше здійснюється контроль, виявлення індивідуальних особливостей і рівня підготовленості студентів, володіння ними розумовими операціями, ступеня сформованості їхніх пізнавальних

інтересів. Викладачеві легше домагатися при цьому від кожного учня активних зусиль при виконанні роботи, раціональнішого використання часу.

Серед труднощів, які виникають у вчителів при організації групової роботи в ході занять з учнями у початковій школі 47 % вчителів пояснили браком методичних рекомендацій, низьким рівнем підготовленості учнів; 31 % учителів – відсутність інтересу в учнів до групових форм роботи під час уроку.

Аналіз результатів анкетування вчителів початкової ланки цілком підтвердив наше припущення про те, що групова пізнавальна діяльність школярів, організовуються не в системі, їм не приділяється належної уваги.

Учителі початкової школи недостатньо часу приділяють ігровим ситуаціям та проблемним груповим завданням, відповідно 24 % та 23 % часу. Насторожує той факт, що груповим проектним технологіям уваги зовсім не приділяється. У своєму дослідженні ми пропонуємо *ігрове проектування* – ігрова діяльність школярів, результатом якої є навчальний творчий ігровий проект, яким може бути самостійно розроблена стратегія, програма дій, послуга тощо, від ідеї до її втілення, що має суб'єктивну або об'єктивну новизну, виконана під керівництвом вчителя чи лідера групи та представлена до захисту. Можливості ігрового проектування як технології навчання пояснюються чіткою структурованістю його етапів, сукупністю таких форм, методів і засобів навчання, які призводять до досягнення гарантованого результату з мінімальними витратами часу та сил учасників проектної діяльності. Сутність цієї технології полягає в тому, що: 1) с школярі, обравши собі ролі, творчо працюють у складі невеликих груп над виконанням значущого для них проектного завдання; 2) кінцевий результат роботи, форму якого обирають самі учні (конкурс проектів, прес-конференція, дискусія, демонстрація, творчий звіт, усна презентація створеної екскурсії чи вирішення навчального завдання під час екскурсії), має бути поданий на розгляд експертної групи і підлягати рейтинговій оцінці; 3) вчитель виступає в ролі консультанта, спостерігача за творчою діяльністю студентів, організатора підготовчого етапу ігрового проектування та створення умов для успішної роботи.

Таким чином, групова пізнавальна діяльність учнів – це форма організації навчання в малих групах, об'єднаних загальною пізнавальною метою під керівництвом учителя, у процесі якого здійснюється становлення у позицію суб'єкта і реалізується мотиваційна, навчальна, розвивальна, виховна, організаційна функції пізнавальної діяльності.

Д.В. Повтораченко

учитель вищої категорії ЗОШ № 18, м. Кременчук

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОДУКТИВНОГО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Технологія продуктивного навчання надає можливість навчання на основі практичного досвіду, що допомагає студентам в їхньому професійному пошуку, розв'язанні соціальних, освітніх психологічних і

культурних проблем. Продуктивне навчання - це процес освіти, метою якого є розвиток особистості в співтоваристві. Цей процес спрямований на успішність у діяльності, орієнтований на продукт, та осмислення цієї діяльності в студентській групі. Продуктивне навчання як педагогічний метод відрізняється від репродуктивного тим, що в його основі лежить системний концепт. Таке навчання здійснюється в ситуаціях практичної участі.

Учасники продуктивного навчання беруть на себе контроль та самоконтроль за навчанням, цьому процесі використовують різні методи (колажі, рольові ігри, проектне навчання, вправи, що містять інформаційні та комунікативні медіа технології).

У системі продуктивного навчання здійснюється якісне оцінювання індивідуального освітнього процесу, що фіксує особисте просування кожного учня відповідно до персональних завдань і якості продукту. Акцент при оцінці робиться на умінні використовувати знання, інформацію в різних видах діяльності. У зв'язку з цим актуальними є методи, що оцінюють уміння здатність використовувати одержані знання в реальній діяльності (автентичне тестування, есе (реферати), портфоліо, проектна діяльність).

Продуктивне навчання потребує презентації результатів кожного члена групи, а також формування навичок ведення дискусії, щоб особистий досвід, погляди, продукти діяльності можна презентувати, критично проаналізувати, скоригувати та щоб вони стали корисними для інших.

Наведемо приклад. *Заочна екскурсія. «Україна туристична».*

Зміст роботи основної групи: загальний обрис рекреаційних ресурсів України. Робота в групах по 3-5 учнів: підготовка і презентація відеоматеріалів щодо місць і рекреаційних особливостей оздоровчого купально-пляжного відпочинку; оздоровчо-спортивного туризму; пізнавально-культурно-історичного туризму, пізнавально-природознавчого туризму; лікувально-оздоровчого туризму.

Приклад 2. Тема заняття: «Оцінка рекреаційної інформації, доступної рядовому споживачеві й необхідної для прийняття рішень про щорічний відпочинок». *Віртуальна екскурсія. «Віртуальні музеї».*

Зміст роботи основної групи: загальний обрис інформації щодо організації відпочинку в мережі Інтернет. Робота в групах по 3-5 учнів: пошук рекламних (довідкових) даних про регіони відпочинку й створення електронного довідника з маршрутами, що включає а) рекламні об'яви, б) змістовну інформацію, в) критичні матеріали, г) опис геокомпонентів і ресурсів.

Приклад 3. Тема заняття: Курорти України, Євросоюзу. *Відеоекскурсія «Курортне місто».*

Зміст роботи основної групи: презентація основних курортів регіону й найбільш відомих і рейтингових екскурсійних об'єктів. Робота в групах по 3-5 учнів: створення екскурсійної послуги за ролями «експертів доступності». (Інформаційна доступність (вичерпна інформація про регіон від туристських операторів та агентів); формальна доступність (транзитні візи, можливість

апеляцій); транспортна доступність (наявність авіа і залізничних маршрутів, якість транспортних послуг, автостради); фінансова доступність (ціни на сервіс, послуги, готелі різних категорій, лікування, відпочинок і т.п.); практична доступність (зручність і обладнання пляжів, маршрути садово-паркового комплексу, оренда автомобіля задоволення специфічних потреб); альтернативна доступність – «дикий» спосіб відпочинку).

К.В. Дєдюлін

учитель інформатики КЗШ № 125, м. Кривий Ріг

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Модернізований світ ставить нові завдання перед суб'єктами соціальних взаємовідносин, вирішувати які спроможна людина, що вміє сприймати, швидко і критично аналізувати гігантські потоки інформації, раціонально реагувати на політичні, економічні, соціальні зміни та нововведення, робити об'єктивні висновки, оперативно пристосовуватись до мінливих умов середовища. Це має бути людина з якісно сформованою інформаційно-комунікативною компетентністю, фундамент якої закладається ще загальноосвітньою школою.

Проблеми визначення поняття інформаційно-комунікативних технологій досліджували: В. Берека, А. Гриценко, О. Кравченко, В. Красильникова, Н. Лутак, О. Назарова, Н. Побережна, І. Усольцева та ін. Вони стверджують, що сьогодні неможливо уявити навчальний процес без використання інформаційних-комунікативних технологій і засобів навчання. Саме сучасні інформаційні-комунікативні технології зробили можливим доступ кожного до величезної кількості різних видів інформації. Саме тому актуальна задача сучасного вищого навчального закладу надати молоді інструмент для конкурентоспроможного існування в сформованому інформаційному суспільстві. Цим інструментом є сучасні інформаційно-комунікативні технології. Без них неможливо уявити повноцінне існування в умовах сьогодення, а їх стрімкий розвиток вже нікого не дивує.

Інформаційно-комунікативні технології – це сукупність програмних і апаратних ресурсів для обробки, зберігання, передачі і перетворення інформації. Застосувати інформаційні технології можна різними способами, відповідно до потреб конкретного типу заняття, рівня володіння різними програмами та наявності сертифікованих програм у системі освіти. Ці потреби можна класифікувати за такими критеріями: інформаційні технології як у фронтальній, так і в груповій роботі; переважно фронтальні форми роботи; електронні підручники тільки як засіб самонавчання; окремі типи файлів (зображення, відео, аудіо, анімації) з електронних засобів навчального призначення, з певних матеріалів мережі Інтернет; індивідуальні заняття через інтеграцію різних об'єктів в один формат – презентації, web-сторінки, конструктор занять.

Вдосконалення персональних комп'ютерів дозволяє широко використовувати мультимедійні технології, які є сукупністю різних засобів навчання: текстів, графічних зображень, музики, відео і мультиплікації в інтерактивному режимі, тим самим вдосконалюючи навчально-виховний процес, навчальне середовище різноманітними програмними засобами і методами розвитку креативності студентів. Аналіз наукової літератури та джерел Інтернет показав, що на сьогодні проведено значну кількість досліджень щодо застосування інформаційних технологій під час навчального процесу у школі, а використання електронних підручників полегшує виконання завдань для самостійного опрацювання. За допомогою інформаційних технологій практично реалізуються методологічні і теоретичні основи формування готовності до майбутньої професійної діяльності.

Проаналізувавши все вище сказане, можемо зроби висновок, що одним з найважливіших компонентів інформаційно комунікативних технологій є ресурси, тобто все те, що може бути використано для забезпечення функціонування та розвитку студентів. Невід'ємною частиною ресурсів є освітні веб-ресурси – це ресурси освітнього характеру, які розміщені у веб-просторі мережі Інтернет. А інформаційно-комунікативні ресурси – це сукупність програмних і апаратних ресурсів для обробки, зберігання, передачі і перетворення інформації. У навчальному процесі можуть використовуватися різні технічні ресурси.

Н.О. Повтораченко

вчитель вищої категорії, старший вчитель географії
ЗОШ № 18, м. Кременчук

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ГЕОГРАФІЇ

Зміни, які проходять в українській державі вимагають відповідних перетворень у сучасній школі, які викликані необхідністю формування суспільно активної, інтелектуальної особистості, яка здатна самостійно мислити, генерувати нові ідеї, приймати сміливі, нестандартні рішення. Виховавши людину, яка здатна творчо засвоювати знання і застосовувати їх на практиці, є можливість відродити інтелектуальний потенціал країни, від якого залежить майбутнє нашої держави.

Наукові засади підготовки вчителя географії висвітлено у працях Г. Бельського, О. Бугрій, О. Бурлаки, В. Воловик, І. Волошина, А. Дамасевич, М. Дусановської, Л. Зеленської, В. Некоса, В. Обозного, О. Ковальова, В. Корнєєва, І. Половини, Л. Сатановської, А. Сиротенка, О. Топузова, П. Шищенка, О. Ярошенка та інших.

У своїй практиці використовували найважливіші методи навчання географії, зокрема метод вивчення різноманітних джерел географічних знань, дослідницький й пошуковий методи. В основі інтерактивних методів лежить залучення учасників навчання до діяльності; доведено, що людина найбільше

вчиться і запам'ятовує якраз в процесі своєї діяльності. Метод «Акваріум» дозволяє проілюструвати сутність організації групової пізнавальної діяльності, коли іншим старшокласникам представляється можливість спостерігати «прозоро» за діяльністю групи під час вирішення нею завдання у ході уроку географії. *Завдання 1. «Акваріум»* - коли шкільна група демонструє етап обговорення й вирішення навчально-пізнавального завдання, наприклад, «Засідання експертів», «Підготовка реклами», «Розробка маршруту». При цьому, показувати свою роботу може лише та група, яка має високий рівень пізнавальної активності й самостійності. Решта учнів, спостерігаючи «робочі моменти», вчиться елементам групової пізнавальної діяльності.

Метод «Пошук інформації» передбачає організовану групову пізнавальну діяльність школярів за задалегідь сформованим викладачем інформаційним пакетом: роздавальним матеріалом, документами, підручниками й посібниками, довідковими виданнями, електронними ресурсами, артефактами тощо. Відбір необхідних даних у «портфоліо» відбувається за сформованими критеріями: необхідність і доцільність їх використання; пізнавальна цінність, тобто наскільки запропонований посібник може збагатити екскурсію, зробити показ і розповідь більш наглядними і зрозумілими; незвичність; виразність; збереженість. У «портфоліо» долучаються фотографії людей, які мають відношення до теми екскурсії, репродукції картин, географічні мапи, картосхеми, де зображені, наприклад, військові події, зразки продукції промислових підприємств, гербарні листи, геологічні зразки, аудіо-записи та інший ілюстративний матеріал, який допомагає наситити екскурсію краєзнавчим матеріалом. Фотографування - це невід'ємна складова кожної туристично-краєзнавчої мандрівки, екскурсії, експедиції. Фотознімки дають можливість зафіксувати найцікавіші епізоди з життя краєзнавців і є важливим документом проведеної роботи. Останнім часом широко використовується й відеозйомка.

Завдання 2. Уявіть, що ви групою подорожували країнами Західної Європи (Азії, Африки і т.д.). Складіть письмовий звіт (розповідь) про подорож країнами цього регіону. Головна мета: показати свої знання про відвідані країни, особливо про їх рекреаційні ресурси. Побудуйте на контурній карті Європи схему-маршрут своєї подорожі із зазначенням відвіданих країн і населених пунктів. Для більш ефективного засвоєння змістового й водночас операційного аспектів пізнавальної діяльності доцільним виявився кейс-метод. Вміст кейсу, що використовувався для організації групової пізнавальної діяльності студентів під час екскурсій, включав спеціальні аркуші-завдання, об'єднані певною навчальною метою.

Завдання 3. Методика «Ажурна пилка» Використовується для створення на уроці ситуації, яка дає змогу учням опрацювати засвоєння великої кількості інформації за короткий проміжок часу. *Етапи роботи:* 1. Підготовка викладачем індивідуального інформаційного пакету для кожного учня. 2. Об'єднання учнів в «домашні» групи, які будуть опрацювати основні завдання екскурсії, за допомогою кольорових позначок. 3. Створення «експертних» груп, використовуючи номери на

кольорових позначках. У такий спосіб до кожної «експертної» групи ввійде представник з кожної «домашньої». У кожній «домашній» групі всі її учасники повинні мати позначки одного кольору, а у кожній «експертній» – різні. 4. Робота учнів у «експертних» групах над єдиними навчальним завданням. 5. Повернення в «домашні» групи, завершення виконання завдань, його уточнення та коректування. 6. Презентація результатів групами. 7. Створення технологічної картки екскурсії у фронтальній роботі. Ураховуючи середню наповненість учнівської групи – 25 осіб, можна представити таку методику роботи: на попередньому занятті викладач роздає кожному учневі картку певного кольору з номером на ній (від 1 до 5) і формує п'ять груп по п'ять осіб у кожній. Групи отримують певні завдання. «Червоні» – розробити маршрут екскурсії. «Сині» – сформулювати «портфель екскурсовода». «Жовті» – виокремити екскурсійні об'єкти й скласти картосхему. «Зелені» – розробити зміст екскурсії. «Фіолетові» – підібрати навчально-пізнавальні завдання на оцінювання результатів екскурсії.

Таким чином, серед інтерактивних методів, доцільних під час вивчення географії, необхідно виокремити: інтерактивні методи, кейс-метод, метод проектів, ігрові методи та ігрове проектування. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови активної взаємодії всіх учнів у процесі співтворчості та взаємодії, де учні розуміють, що вони роблять і для чого. Основними формами роботи на інтерактивному уроці є групові, у ході яких учні спілкуються.

Г.М. Васянович

учитель вищої категорії, вчитель-методист,
заслужений вчитель України

Криворізької загальноосвітньої школи I-III ст. №8

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ – ОСНОВНА УМОВА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Учитель повинен бути неординарною особистістю, оскільки йому необхідно пізнати внутрішній світ школяра, забезпечити умови для становлення творчої індивідуальності учнів. Ще у школі потрібно створити умови, які б допомогли кожному учневі знайти шлях самовдосконалення, індивідуального, інтелектуального, морального, духовно-емоційного розвитку.

У процесі шкільного навчання кожен учень повинен усвідомити особливості власної особистості, мати можливість довідатися про самого себе, перейнятися самоповагою до себе. Людина, за твердженням І. Мечникова, повинна присвятити велику частину свого життя розвитку власної особистості.

Необхідність поєднання актуальних і перспективних потреб учнів у навчальному процесі об'єктивно вимагає поєднання в змісті, організації та методиках адаптивних і випереджальних функцій початкової освіти.

Ефективніше реалізувати ці завдання допоможе інноваційний тип навчання. Його теоретичним підґрунтям є особистісно орієнтована освіта.

Одним із стратегічних завдань реформування освіти в Україні згідно з державною національною програмою «Освіта» є формування освіченої, творчої особистості учня, реалізація та самореалізація його природних задатків і можливостей в освітньому просторі, становлення її фізичного і морального здоров'я. Розв'язання цього завдання передбачає психолого-педагогічне обґрунтування змісту і методів навчально-виховного процесу, спрямованого саме на розвиток особистості учня. Однак цьому процесові поки що бракує цілеспрямованості та науково-методичного забезпечення.

У зв'язку з цим, педагоги і психологи все помітніше усвідомлюють гостру потребу у створенні та реалізації особистісного підходу до учня як одного з принципів організації навчально-виховної роботи, що обґрунтовується сучасною психологією і педагогікою. Такий підхід має сприяти більш цілеспрямованому, гармонійному розвитку особистості школяра як громадянина і творчого, професійно діючого працівника.

Для розкриття розвитку та самореалізації особистості важливе різноманітне за змістом освітнє середовище, яке не тільки повинне надавати можливість працювати із навчальним матеріалом різного ступеня складності, але й створювати атмосферу доброзичливості, орієнтуючись на спілкування із учнем, що встигає. Специфікою особистісно орієнтованої технології є обов'язкове врахування під час її розробки особливості кожного учня.

Наукові передумови виникнення особистісного підходу поступово визначались у різноманітних дослідженнях особистості: К. Гольдштейн, А. Маслоу, Дж. Олпорт, К. Роджерс, Р. Мей, Е. Фром, К. Хорні, В. Франкл та інші.

Сучасні вимоги до формування особистісного підходу визначались у дослідженнях таких відомих психологів, як К. Альбуханова-Славська, О. Асмолов, В. Давидов, В. Моляко, Л. Проколієнко, В. Столін, В. Татенко, Т. Титаренко, І. Якиманська та інших.

Також дослідженнями особистісно орієнтованої освіти опікуються Г. Балл, В. Беспалько, І. Бех, Є. Бондаревська, О. Гладка, І. Дичківська, Л. Кондрашова, І. Лов'янова, З. Мірошник, С. Подмазін, В. Рибалка, О. Савченко, Г. Селевко, В. Серіков, І. Якиманська та інші.

Особистісно орієнтоване навчання має давню історію і декілька інших назв: гуманістична педагогіка, екзистенціалізм, неопрагматизм, неопедоцентризм, вільне виховання (США, Європа, 70-ті роки), педагогіка співробітництва (СРСР, 80-ті роки). Усі ці близькі концепції об'єднує назва «ліберальна педагогіка», на протипагу авторитарній і технократичній.

Індивідуальний підхід – це педагогічний принцип, що враховує індивідуальні особливості учнів у навчанні і вихованні. Суть індивідуального підходу полягає в точному визначенні сильних і слабких сторін кожного учня й подоланні перешкод, які заважають йому успішно вчитися [1, с.343].

Першою засадою реалізації цього принципу є врахування індивідуальних особливостей учнів, рівня розвитку їх здібностей до навчання (С. Гончаренко, О. Савченко) [2].

Отже, вартістю особистісно орієнтованого навчання є передусім увага до внутрішнього світу дитини, розвитку особистості учня шляхом учіння; по-друге, пошук нових методів, форм і засобів навчання. Проте абсолютизація окремих сторін, зокрема визначення змісту і методів навчання, виходячи виключно з інтересів і спонтанної діяльності учнів, позбавляє процес навчання систематичності, знижує рівень освіти.

Таким чином, під особистісно орієнтованим підходом ми розуміємо систему принципів – вихідних концептуальних положень педагогічної діяльності, основою яких є погляд на особистість учня та педагога як на найвищі цінності.

Отже, у концепціях особистісно орієнтованого підходу до процесів навчання і виховання підсилюється гуманістична спрямованість системи навчання; розглядається особистість, яка, крім соціальних якостей, наділена суб'єктивними властивостями (її незалежність, здатність до вибору, рефлексії, саморегуляції тощо); особистість виступає само утворювальним началом педагогічного процесу; головними цілями освіти стає створення умов для розвитку індивідуально-особистісних здібностей, властивостей важливого значення набуває само актуалізація, самореалізація та інші внутрішні механізми індивідуального саморозвитку.

Література

1. Білоконний С.П. Індивідуалізація навчання як педагогічна проблема у контексті особистісно зорієнтованої освіти /С.П. Білоконний //Педагогіка вищої та середньої школи /гол. ред. В.К. Буряк – Кривий Ріг: КДПУ, 2005. – Вип. 11. – С. 339-346.
2. Освітні технології: Навчально-методичний посібник /О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін., За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.

М.М. Турянська

викладач Львівського національного медичного університету
імені Данила Галицького

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ СПОРТИВНО-МАСОВОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ

За роки незалежності України зроблено суттєві кроки в підготовці майбутніх учителів фізичного виховання. До них належить: розробка нової парадигми законодавчої і нормативної документації, створення підручників, посібників, навчальних книжок, педагогічної преси, оновлення змісту освіти у сфері фізичного виховання та здоров'я учнів і молоді, варіативність мережі навчальних закладів і освітньо-професійних програм.

Освіта ХХІ століття – це освіта для дітей і учнівської молоді, і її стрижнем є розвиток, як наголошується в «Концепції розвитку загальної середньої освіти». Уперше в документах про реформу освіти робиться наголос не на предметному компоненті, а на розвиткові дітей і шкільної молоді. Коло актуальних питань базової, повної шкільної і вищої освіти включає низку питань: від мети – до оцінювання результатів навчальних досягнень учнів і шкільної молоді.

Однак існують труднощі у підготовці фахівців із фізкультури. Це стосується переважно трагічних випадків на уроках фізкультури в загальноосвітніх школах, які висвітлює преса, відсутності доброякісних споруд і спортивних приміщень, недосконалої спортивно-матеріальної бази, недостатнього інструктивно-методичного забезпечення, низького рівня підготовки кадрів чи їх плинності, неспроможності звільнення спеціалістів із консервативними поглядами, а найголовніші труднощі полягають у стереотипності мислення і поведінки вчителів фізичного виховання: вони думають про те, як їм прийняти нормативи від учнів, а не фізично розвивати та удосконалювати дитячий і юнацький організм.

Засадами підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до спортивно-масової роботи в загальноосвітніх школах України є їхня теоретична і практична підготовка на факультетах фізичного виховання в педагогічних університетах. Завдання такої підготовки – це цілеспрямоване формування компетентної особистості, найважливішим завданням якої є засвоєння знань, що стосуються організації і проведення спортивно-масової роботи та реалізації здоров'язбережувальної функції навчання, а це передбачає шанобливе ставлення до здоров'я дітей і учнівської молоді.

У педагогічній науці по-різному висвітлюється поняття «підготовка» майбутніх учителів до роботи в школі. В «Енциклопедії професійної освіти» подається така інтерпретація: «загальний термін стосовно прикладних завдань освіти, коли передбачається засвоєння певного соціального досвіду з метою його подальшого застосування під час виконання специфічних завдань практичного, пізнавального чи навчального характеру» [1].

У педагогічному енциклопедичному словнику зазначається, що зміст поняття «підготовка» розглядається як «навчання, тобто як певний спеціально організований процес формування готовності до виконання майбутніх завдань, і як готовність, під якою потрібно розуміти наявність компетенцій, знань, умінь і навичок, необхідних для успішного виконання певної сукупності завдань» [2].

Під підготовкою Г. Балл розуміє, «відповідний аспект, або функція певним чином організованого цілісного процесу керування розвитком особистості» [3]. Л. Рибалка висвітлює підготовку в широкому значенні слова, а саме: «підготовка до трудової діяльності». Це планомірні, організовані заходи педагогів і учнів, спрямовані на засвоєння трудових, професійних знань, оволодіння знаннями й навичками, формування професійно значущих якостей особистості, що відповідають вимогам професії, вирізняють трудове професійне виховання і навчання» [4]. І. Зязюн дослідив, що професійною діяльністю вчителя є педагогічна діяльність, яка здійснюється під час підготовки майбутніх учителів. Це діяльність, метою якої є виконання соціального замовлення: навчальна, виховна, розвивальна, соціально-педагогічна [5].

М. Євтух розглядає професійну педагогічну діяльність «як складно організовану систему низки діяльностей. Це практична діяльність викладача з навчання і виховання людини». І далі розкриває її сутність: «педагогічну діяльність можна представити як єдність мети, мотивів, дій (операцій),

результату». Для професіонального розв'язання педагогічних задач треба спеціально готуватися, опанувати особливості в галузі освіти і виховання людини. Професіональний досвід і майстерність набуваються в ході розв'язання педагогічних задач [6].

Тому у процесі розв'язання проблеми підготовки майбутніх спеціалістів з фізичного виховання спочатку не буде різких змін і переходу на нову якість. Гуманізація, демократизація, національно-духовне відродження навчально-виховних закладів забезпечуватимуться поступово, тривалий час. Деякі зміни будуть щоразу уточнюватися та переосмислюватися. Так як, XXI століття – це час високотехнологічного інформаційного суспільства, у якому якість людського потенціалу, рівень освіченості та культури дітей і шкільної молоді набувають вирішального значення для майбутнього соціального та економічного розвитку країни.

Література

1. Энциклопедия профессионального образования.– В 3 т.– Т.22 / под ред. С.Я. Батышева.– М.:АПО, 1999. – 488 с.
2. Педагогический энциклопедический словарь; главн. ред. Б.М. Бид-Бад, М.М. Безруких, В.А. Болотов и др. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2003.– 528 с.
3. Балл Г.О. Про психологічні засади формування готовності до професійної праці / Г.О. Балл// психолого-педагогічні проблеми професійної освіти : науково-методичний збірник.– К., 1994. – 384 с.
4. Рибалка Л.В. Педагогічні аспекти формування готовності майбутніх учителів до індивідуалізації навчання / Л.В. Рибалка // Матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Університетська педагогічна освіта як шлях гуманізації суспільства». – К: КНЕУ, 1999. – С. 236-239.
5. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.;За ред. І.А. Зязюна.– 3 вид. доповн. і переобл.– К.: СПД Богданова А.М., 2008.–376с.
6. Євтух М.Б. Педагогічна діяльність / М.Б. Євтух // Енциклопедія освіти; гол. ред. В.Г. Кремень. —К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 640.

СПИСОК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Бадіца Марина Володимирівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Балакірева Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент ДВНЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Басова Марина Вікторівна – заступник директора з навчально-методичної роботи Державного навчального закладу «Криворізький центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів».

Батрак Анна Сергіївна - аспірант кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Безкоровайна Лариса Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри туризму факультету фізичного виховання, докторант Запорізького національного університету.

Білоусова Ганна Миколаївна – старший викладач кафедри математики та методики її навчання Криворізького державного педагогічного університету.

Божко Людмила Володимирівна – асистент кафедри загальнотехнічних дисциплін та професійного навчання Криворізького державного педагогічного університету.

Бойко Світлана Петрівна – асистент кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Бурова Надія Сергіївна – старший викладач кафедри естрадного мистецтва Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтва.

Васянович Галина Миколаївна – вчитель вищої категорії, вчитель-методист, заслужений вчитель України Криворізької загальноосвітньої школи І-ІІІ ст. №8.

Волкова Наталія Валентинівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Горбатюк Роман Михайлович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри комп'ютерних технологій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Дем'янишин Володимир Миколайович – старший викладач кафедри експлуатації та ремонту автомобілів та бойових машин Національної академії Національної гвардії України.

Дедюлін Костянтин Володимирович – учитель інформатики Криворізької загальноосвітньої школи № 125.

Дедюліна Наталя Володимирівна – заступник директора з навчально-виховної роботи Криворізької загальноосвітньої школи №125.

Драшко Олена Миколаївна - кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Дренова Тетяна Іванівна – спеціаліст другої категорії, вихователь ККДНЗ №230, м. Кропивницький.

Дубовий Захар Сулейманович – аспірант кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Дяченко Алла Володимирівна – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри дизайну Мистецького інституту художнього моделювання та дизайну імені Сальвадора Далі, м. Київ.

Завадська Вікторія Валеріївна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української мови, літератури та культури Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Заєць Олена Вікторівна – директор Михайлівської загальноосвітньої середньої школи Казанківського району Миколаївської області.

Іванова Галина Ігорівна – аспірантка кафедри педагогіки Криворізького державного педагогічного університету.

Іншаков Артур Євгенович – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Іншакова Інна Євгенівна – кандидат філологічних наук, асистент кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Касілов Іван Анатолійович – викладач кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки Криворізького державного педагогічного університету.

Кашубіна Людмила Михайлівна – керівник гуртка «Шахова абетка» навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа I ступеня №240».

Кикоть Оксана Анатоліївна – вихователь-методист, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, КСДНЗ №148.

Клементьєва Світлана Анатоліївна – вчитель початкових класів та образотворчого мистецтва Криворізької загальноосвітньої школи I-III ступенів № 61.

Коваленко Вікторія Костянтинівна – аспірантка кафедри педагогіки Криворізького державного педагогічного університету

Ковшар Олена Вікторівна – доктор педагогічних наук, доцент, завідувача кафедрою дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Кондратенко Руслана Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Коновалова Катерина Ігорівна – асистент кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Кравцова Аліна Олександрівна – асистент кафедри зоології та методики навчання біології Криворізького державного педагогічного університету.

Крамаренко Тетяна Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри математики та методики її навчання Криворізького державного педагогічного університету.

Круглик Владислав Сергійович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики і кібернетики Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького.

Кучер Зоя Сидорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Кучер Світлана Леонідівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Лаврентьєва Олена Олександрівна – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри загальнотехнічних дисциплін та професійного навчання Криворізького державного педагогічного університету.

Лихолат Олена Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і методики технологічної та професійної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ).

Матіяш Валентина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Матукова Ганна Іллівна – доктор педагогічних наук, доцент кафедри економіки та підприємництва Криворізького економічного інституту ДВНЗ «Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана».

Мельниченко Юлія Анатоліївна – здобувач вищої освіти фізико-математичного факультету Криворізького державного педагогічного університету.

Мироненко Марина Борисівна – заступник директора з навчально-виховної роботи Державного навчального закладу «Криворізький центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів».

Мордовець Світлана Віталіївна – методист державного навчального закладу «Криворізький центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів».

Недодатко Наталія Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Нікітіна Олена Олександрівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри методики дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені В. Винниченка.

Павлиш Тетяна Григорівна – викладач Криворізького коледжу економіки та управління ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».

Пальшкова Ірина Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкового навчання ДВНЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Пермінова Людмила Аркадіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, докторант кафедри педагогіки і методики та освітнього менеджменту Херсонського державного університету.

Пікас Ольга Богданівна – доктор медичних наук, професор кафедри фтизіатрії та пульмонології національного медичного університету імені О.О. Богомольця, Київ.

Пікас Петро Богданович – асистент кафедри хірургії та трансплантології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика.

Повтораченко Дмитро В'ячеславович - учитель вищої категорії загальноосвітньої школи № 18, (м. Кременчук).

Повтораченко Наталія Олексіївна – вчитель вищої категорії, старший учитель географії загальноосвітньої школи № 18, (м. Кременчук).

Полінкевич Броніслав Станіславович – доктор медичних наук, професор кафедри хірургії та трансплантології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика.

Поцко Юлія Олександрівна - вчитель англійської мови НВК № 240.

Прокопенко Дарина Сергіївна – практичний психолог КСДНЗ № 148.

Савченко Карина Юріївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Савченко Лариса Олексіївна – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Серьогіна Ірина Юріївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Суятинова Катерина Євгеніївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Таравська Тетяна Олексіївна – вчитель трудового навчання Криворізької загальноосвітньої школи №5.

Тараненко Тетяна Олександрівна – навчальний майстер кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Ткачук Станіслав Іванович – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету професійної та технологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Трусова Анна Миколаївна – аспірантка кафедри педагогіки Криворізького державного педагогічного університету.

Турянська Мар'яна Михайлівна – викладач Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького.

Ховрякова Тетяна Ігорівна – аспірантка кафедри педагогіки Криворізького державного педагогічного університету.

Хома Ольга Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти Мукачівського державного університету.

Швець Олена Миколаївна – директор комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа І ступеня № 240».

Яковлєва Вікторія Анатоліївна – доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.